

Handlingsplan 2021-2024 med årsbudsjett 2021

Bystyrets vedtak

Innhold

1. Kommunedirektørens forord	3
2. Hovedgrepene i handlingsplan 2021-2024	5
3. Styringsmodell og plansystem.....	11
3.1. Styringsmodell	11
3.2. Plansystemet	13
3.3. Handlingsplanen	14
4. Samfunnsutvikling	15
4.1. Analyse	15
4.1.1. Befolkningsutvikling	15
4.1.2. Økonomisk bærekraft.....	16
4.1.3 Sosial bærekraft.....	17
4.1.4. Miljømessig bærekraft	17
4.2 Klimabudsjett	19
4.2.1 Klimatiltak 2021-2024	20
4.2.2 Klimatiltak etter 2021.....	21
4.2.3 Klimafond	21
4.3. Visjon, ambisjoner og mål i Samfunnsplan 2018-2030	22
4.4. Prioriterte tiltak	23
5. Medarbeider.....	28
5.1. Analyse	28
5.2. Mål.....	30
5.3. Prioriterte tiltak	30
6. Økonomisk status	32
6.1. Analyse	32
6.1.1. Sammenligning med andre	32
6.2. Finansielle måltall og økonomiprinsipper	40
6.2.1 Status for økonomiprinsipper	40
7. Økonomiplan og budsjett.....	42
7.1. Statsbudsjettet	42
7.2. Økonomiplan 2021 – 2024 med driftsbudsjett 2021	43
7.3 Kommunens inntekter	44
7.4 Kommunens utgifter.....	48
7.5. Gevinstrealisering i utviklingsprosjekter	50
8. Investeringer.....	52

8.1. Investering og finansiering	52
8.2 Investeringsoversikt	55
9. Tjenester	69
9.1. Kommuneområde helse og velferd	71
9.1.1. Tjenester og oppgaver	71
9.1.2. Utviklingstrekk og analyser	72
9.1.3. Tjenestemål	77
9.1.4. Prioriterte tiltak	78
9.2. Kommuneområde oppvekst	86
9.2.1. Tjenester og oppgaver	86
9.2.2. Utviklingstrekk og analyser	87
9.2.3. Tjenestemål	91
9.2.4. Prioriterte tiltak	92
9.3. Kommuneområde samfunn	98
9.3.1. Tjenester og oppgaver	98
9.3.2. Utviklingstrekk og analyser	99
9.3.3. Tjenestemål	102
9.3.4. Prioriterte tiltak	104
9.4. Kommuneområde organisasjon	112
9.4.1. Tjenester og oppgaver	112
9.4.2. Utviklingstrekk og analyser	113
9.4.3. Tjenestemål	115
9.4.4. Prioriterte tiltak	116
9.5. Kommuneområde teknisk	118
9.5.1. Tjenester og oppgaver	118
9.5.2. Utviklingstrekk og analyser	119
9.5.3. Tjenestemål	123
9.5.4. Prioriterte tiltak	124
9.6. Kommuneområde teknologi og endring	134
9.6.1. Tjenester og oppgaver	134
9.6.2. Utviklingstrekk og analyser	135
9.6.3. Tjenestemål	137
9.6.4. Prioriterte tiltak	138
9.7. Kommunedirektøren	141

1. Kommunedirektørens forord

Det har trolig aldri vært mer krevende i moderne tid å utarbeide en kommunal handlingsplan for de kommende fire årene enn det har vært i 2020. Pandemien som har rammet store deler av verden har også betydelige konsekvenser for det norske samfunnet, og for norske kommuner. Det gjør det vanskeligere å drive i økonomisk balanse, vanskeligere å opprettholde et godt tjenestetilbud og vanskeligere å drive langsiktig planlegging og utviklingsarbeid. Budsjettenes vil nødvendigvis ha mye usikkerhet ved seg, fordi vi ikke vet hvordan pandemien vil påvirke inntekter og utgifter verken i 2021 eller de påfølgende årene.

Vi skal imidlertid ikke la pandemien begrense oss mer enn nødvendig. Sarpsborg kommune skal både ha god økonomistyring og god kvalitet på tjenestene også i 2021. Vi skal utvikle tjenestene våre videre, og vi skal jobbe med å utvikle samfunnet Sarpsborg. Det gjør vi med grunnlag i samfunnsplanen og dens innsatsområder «Det gode hjemstedet», «Jobbene for framtiden» og «Opplevelser for livet». Samfunnsplanen betoner også viktigheten av økonomisk, miljømessig og sosial bærekraft.

Sarpsborg kommune har de siste årene hatt svakere økonomiske resultater enn sammenliknbare kommuner. Vi vet at måten staten fordeler penger på mellom kommunene gjør det vesentlig vanskeligere for blant annet Sarpsborg å få budsjettene til å balansere enn mange andre kommuner. Det gjør det imidlertid bare enda viktigere at vi styrer økonomien godt.

Det vi i skrivende stund vet om 2020 bekrefter at kommunen bruker mer penger på driften enn vi har til rådighet, også når ekstrakostnader pandemien medfører holdes utenom. At vi har med oss denne ubalansen gjør budsjettarbeidet enda mer krevende. Vi vet også at behovene på store tjenesteområder øker så mye at det er umulig å fylle på budsjettet tilsvarende.

Samtidig er det forhold som trekker i positiv retning, og som bidrar til at kommunen får et lite pusterom. Det er særlig det lave rentenivået, kombinert med bystyrets tidligere beslutninger om at Sarpsborg kommune skal ha flytende rente, som nå slår svært gunstig ut. Med et høyere rentenivå ville kommunens handlingsplan for 2021-2024 inneholdt langt mer omfattende nedskjæringer. Kommunen nyter også godt av økt rammetilskudd som følge av en sterk befolkningsvekst, og av lavere pensjonsutgifter.

Det har skjedd mye positivt for de som benytter kommunens tjenester de siste årene, både hva gjelder investeringer og driftsendringer. Innen omsorgssektoren jobber vi i dag langt mer bevisst med å hjelpe pleietrengende med å klare seg selv. Innen skole og barnehager har det kommet bemanningsnormer som skal styrke kvaliteten. Sarpsborg kommune har også fått et nytt kulturhus.

Budsjettene våre gir oss imidlertid ikke rom for både å gjennomføre slike kvalitetsløft og ellers drive som vi har gjort tidligere. Vi kan ikke forvente at vi skal innføre mye som er nytt og bedre, og samtidig beholde alt det gamle. Å holde for mye fast ved det gamle kan bli et hinder for nye og viktige forbedringer.

I arbeidet med å utvikle og omstille kommunens organisasjon er gevinstrealisering systematisert og synliggjort i større grad. Vurdering av hvilke prosjekter som bør prioriteres for å få størst mulig effekt skjer også mer systematisk.

Denne handlingsplanen legger opp til at kommunen skal få en stadig sunnere økonomi, særlig ved at det skal spares til investeringer. Planen synliggjør nødvendigheten av omstilling, krevende prioriteringer og strukturendringer. Dette er avgjørende for at Sarpsborg kommune skal ha økonomisk bærekraft. Det er derfor gjort nødvendige kutt innenfor enkelte områder. Kommunedirektøren mener disse ikke vil forringe tjenestetilbudet til innbyggerne vesentlig.

Kommunens økonomiske bærekraft henger sammen med hele Sarpsborg-samfunnets økonomiske bærekraft. Det vil være avgjørende å ha gode og riktige næringsarealer, og å utvikle en god infrastruktur både for transport og for vann og avløp. Vi må jobbe for at det kritisk viktige arbeidet med ny Sarpsbru kommer mange skritt videre i den kommende fireårsperioden.

Nye samferdselsløsninger handler også om miljømessig bærekraft, som framheves i samfunnsplanen. Denne handlingsplanen synliggjør på en ny måte hva som skal til for at Sarpsborg-samfunnet skal redusere sine klimautslipp. Dette arbeidet vil bli enda viktigere i årene som kommer.

Bystyret har sluttet seg til at Sarpsborg skal bli en mer kompakt by, der flere mennesker bor og jobber i eller nær sentrum. Det er viktig både for næringsutvikling, for byens klimaregnskap, for jordvernet og for å få et sentrum som kan by på opplevelser. Samtidig innebærer det svært krevende politiske avveininger og beslutninger. Arealplanen, som forventes sluttbehandlet og vedtatt i 2021, vil forhåpentligvis legge et godt grunnlag for byens videre utvikling.

Sosial bærekraft må også vektlegges. Kommunen skal jobbe for å bedre levekårene i Sarpsborg, og da særlig å løfte familier ut av fattigdom og utenforskap. Det har direkte betydning både for innbyggernes livskvalitet og for kommunens økonomiske bærekraft.

Bystyret som ble valgt høsten 2019 har hatt et uvanlig første år, der pandemien har krevd mye oppmerksomhet. Likevel har engasjementet rundt de politiske sakene vært stort. Jeg ønsker bystyret lykke til med det videre arbeidet med å ta best mulig beslutninger for Sarpsborgs framtidige utvikling.

Sarpsborg, 29.10.2020

Turid Stubø Johnsen

Kommunedirektør

2. Hovedgrepene i handlingsplan 2021-2024

Sarpsborg kommunes samfunnsplan setter høye ambisjoner for vekst i befolkning, vekst i arbeidsplasser og økt skatteinngang pr. innbygger. Befolkningsveksten i 2019 har vært bra, mens utviklingen i antall arbeidsplasser og skatteinngang må bedres dersom målene skal nås. Både kommunen og andre må bidra til å gjøre Sarpsborg til et mer attraktivt sted å bo, jobbe og besøke. Det er viktig å utvikle en mer kompakt by med flere arbeidsplasser og boliger. Videre er det en særskilt utfordring å få et transportsystem som kan håndtere framtidig vekst.

Sarpsborg er en kommune med lave inntekter, men store utgiftsbehov. Dette gjør at Sarpsborg kommune ikke kan bruke like mye penger på sine tjenester som andre kommuner kan gjøre. Selv om kommunen tilstreber å produsere tjenester så effektivt som mulig, vil dette ha betydning for omfang og kvalitet på tjenestetilbudet til kommunens innbyggere.

Klimaendringer er en global utfordring, og Sarpsborg må gjøre sitt for å redusere klimautslippene. Det vil bli foreslått ambisiøse mål for å redusere klimautslipp når kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 fremmes til behandling. Derfor inneholder denne handlingsplanen også Sarpsborg kommunes første klimabudsjett. Dette vil være et viktig styringsverktøy i arbeidet med å nå de lokale målene for klimautslipp.

Sarpsborg kommunes driftsinntekter vil i 2021 være i underkant av 4,6 mrd. kr. Drøyt 3,3 mrd. kr bevilges til drift. Netto finansutgifter er på i overkant av 200 mill. kr.

Kommunen får en vekst i sine frie inntekter på 3,5 prosent fra 2020 til 2021, ut fra forslaget til statsbudsjett. Landssnittet er 3,0 prosent. Det er særlig som følge av høy befolkningsvekst at Sarpsborg kommunes inntekter øker mer enn landssnittet, og midlene skal gå til å dekke de økte utgiftene dette medfører. Statsbudsjettet legger også i år opp til en svekket finansiering av ressurskrevende tjenester, noe som for Sarpsborg kommune medfører et inntektstap på 4 mill. kr i 2021.

Rentesatsen på kommunens investeringslån forventes nå å ligge på mellom 1,3 prosent og 1,6 prosent i den fireårige handlingsplanperioden. Årsaken er lav markedsrente kombinert med at flere fastrentelån går ut og fases over til lån med flytende rente. Sammenlignet med økonomiplanen for 2020-2023 reduseres kommunens renteutgifter med 122,8 mill. kr i denne fireårsperioden, renter på lån til selvkosttjenester og lån som videreformidles inkludert.

Kommunens renteutgifter på investeringslån er redusert med 25,5 mill. kr i 2021 sammenlignet med det som var forventet i økonomiplanen for 2020-2023, når vann, avløp og renovasjon holdes utenom. Videre reduseres kommunens pensjonsutgifter med 10 mill. kr fra 2020 til 2021. Samlet sett bedrer dette kommunens økonomiske situasjon vesentlig, og bidrar til å unngå kutt i tjenestetilbudet. Det er samtidig viktig å være bevisst på at rentenivået også kan endre seg i negativ retning, og det må påregnes økte pensjonskostnader framover.

Situasjonen gjør det mulig å sette av mer penger til fond og dermed styrke kommunens buffere til å håndtere framtidige endringer i de økonomiske forutsetningene. Det er planlagt en generell avsetning på mellom 17,8 mill. kr og 40,1 mill. kr i perioden.

For å kunne investere mer i framtiden uten å øke gjeldsgraden må kommunen bygge opp egenkapital til investeringer. Det avsettes om lag 82 mill. kr til framtidige investeringer i perioden.

Samlede avsetninger blir slik:

Netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond:	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Avsetning disposisjonsfond	17,45	17,77	27,64	30,08	40,09
Avsetning fond for klimatiltak	2,00				
Avsetning for kulturfond	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapetets tilleggsbevilgningsfond		3,00	3,00	3,00	3,00
Avsetning egenkapital investeringsformål	18,00	10,25	7,50	22,00	42,00
Avsetning næringsfond	3,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bruk av næringsfond - områderegulering		-4,00			
Bruk av næringsfond - bykraft		-0,50			
Sum netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond	42,45	29,52	40,14	57,08	87,09

En handlingsregel bystyret innførte i 2016 om at kommunen ikke skal øke renteekspontert lånegjeld har bidratt til at kommunens gjeldsgrad har gått vesentlig ned, fra klart over til klart under landssnittet. Handlingsregelen har samtidig medført et lavt investeringsnivå, som ikke kan vedvare dersom kommunen skal møte framtidige behov innen skole og omsorg på en god nok måte.

Årlig avsetning av midler til investeringer er et viktig grep for å kunne øke investeringsvolumet i framtiden, og nødvendig for å kunne etterleve prinsippet om at 10 prosent av investeringene utenom selvkostområdene skal finansieres med egenkapital. Det er også innført en ny handlingsregel, vedtatt av bystyret i juni 2020, som kun omhandler den delen av gjelden som belaster kommunens drift (renteekspontert gjeld). I perioden 2021-2024 skal denne gjelden ikke overstige 52 prosent av kommunens driftsinntekter. Investeringer på selvkostområdene vann, avløp, renovasjon, feiing og slam er da ikke medregnet.

Det er planlagt at Sarpsborg kommune skal investere for over 2,7 mrd. kr i perioden 2021-2024. Av dette utgjør investeringer innenfor de nevnte selvkostområdene drøyt 1,5 mrd. kr, mens øvrige investeringsutgifter vil være på i overkant av 1,2 mrd. kr.

Netto driftsresultat regnes som den fremste indikatoren på hvorvidt en kommune har sunn økonomi, sett over tid. Det er for 2021 budsjettert med et netto driftsresultat på 52,3 mill. kr, og det er lagt opp til at dette tallet skal øke til om lag 98 mill. kr. i 2024. Netto driftsresultat vil i så fall ligge på mellom 1,1 og 2,1 prosent i fireårsperioden. Det er positivt at Sarpsborg kommune, som tradisjonelt har hatt svakere netto driftsresultat enn landsgjennomsnittet, kan planlegge for slike resultater. Samtidig må det understrekes at resultatene er på nivå med det som er anbefalt for kommunesektoren, og at forutsetningene for å kunne oppnå disse resultatene kan endre seg raskt.

Eiendomsskatt, gebyrer og brukerbetaling

Skatt og rammetilskudd utgjør om lag 72 prosent av Sarpsborg kommunes inntekter. Kommunen kan i liten grad påvirke disse inntektene på kort sikt.

Eiendomsskatt er derimot en inntekt som kommunen selv kan styre omfanget av innenfor lovens rammer. Sarpsborg kommune innførte nye takster fra 2020 basert på en omtaksering av eiendommene. Skattesats for bolig og fritidseiendommer ble da satt til 3,6 promille, med et bunnfradrag på 300.000 kr. For næringseiendommer ble skattesatsen satt til 5,2 promille. Det er ikke lagt opp til noen økning i skattesatsen i perioden 2021-2024. At staten har redusert maksimal skattesats for bolig til 4 promille får ingen annen betydning for Sarpsborg enn at det begrenser muligheten for å heve skattenivået i framtiden. Kommunen vil få inntekter fra eiendomsskatt på 247 mill. kr hvert år i perioden.

Gebyrene for vann, avløp, renovasjon, feiing og slam henger direkte sammen med omfanget av investeringer og driftskostnader på disse områdene. Mens disse gebyrene økte kraftig i 2020, vil økningen i 2021 være på beskjedne 1,8 prosent, altså omtrent som generell prisvekst. Det må imidlertid påregnes større økninger i gebyrene i årene som kommer. Dette skyldes blant annet at det er behov for omfattende investeringer for å begrense forurensning fra avløp og øke gjenvinningsgraden for avfall, i samsvar med krav fra statlige myndigheter.

Byggesaksgebyr for bolig- og fritidsbebyggelse økes med 20 prosent. Samtidig reduseres byggesaksgebyr for store næringsbygg med 10 prosent.

Prisen for SFO-plass videreføres på 2020-nivå uten korrigerende for lønns- og prisvekst. Samtidig innføres ny inntektsgradert betaling for 3. og 4. trinn (fra 1.8.2021) i samsvar med statsbudsjettet.

De fleste andre av kommunens priser og gebyrer øker med 2,7 prosent i tråd med forventet lønns- og prisvekst.

Kommunens tjenester

Sarpsborg kommune har lave inntekter, og derfor mindre å bruke på sitt tjenestetilbud enn andre kommuner. Samtidig bruker Sarpsborg mer enn andre kommuner på omsorgstjenester, barnevern og økonomisk sosialhjelp. Dette medfører at andre formål tilgodeses med mindre penger i Sarpsborg enn i andre kommuner. Kommunen må jobbe for å endre dette bildet.

Med dette bakteppet er det helt nødvendig at kommunen driver sine tjenester så effektivt som mulig. For å oppnå dette vil det være påkrevd med strukturendringer og andre vesentlige omlegginger av tjenestetilbudet.

Det er også nødvendig å drive kontinuerlig omstilling av kommunens organisasjon på en måte som sikrer best mulig effekt. Kommunen har derfor et sterkt fokus på gevinstrealisering, som handler om å kartlegge og følge opp at de gevinstene som forventes av et prosjekt faktisk blir realisert. Porteføljestyling skal sikre at prioritering av prosjekter skjer systematisk og helhetlig, på tvers av kommuneområder.

Nedenstående tabell gir et bilde på de endringene som er gjort innenfor kommuneområdenes budsjettammer sammenlignet med 2020.

Sarpsborg kommune	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Netto driftsbudsjett før endring	3 314,16	3 314,16	3 314,16	3 314,16
Kapasitets-/kostnadsvekst, styrkninger	193,73	190,51	207,72	210,64
Tekniske endringer	-2,18	-2,28	-2,28	-2,28
Netto brukerbetalinger/leieinntekter	0,75	-3,50	-6,25	-6,25
Netto driftsendringer selvkost	8,18	-3,29	-19,66	-45,53
Effektivisering/ redusert aktivitetsnivå	-28,96	-41,44	-42,74	-43,14
Netto driftsbudsjett etter endring	3 485,69	3 454,16	3 450,95	3 427,60

Ulike satsinger og kapasitets- og kostnadsvekst utgjør nærmere 130 mill. kr i 2021, og vokser til over 200 mill. kr i 2024 sammenlignet med 2020. Det er rom for enkelte viktige satsinger som vil gi gevinster fram i tid, men det meste av denne økningen skal dekke økte behov som følge av demokratiske endringer og økte behov. Det gjennomføres også ulike

effektiviseringstiltak for om lag 30 mill. kr i 2021, et tall som vokser til nærmere 50 mill. kr i 2024.

Driftsrammene er fordelt slik mellom kommuneområdene:

Fordeling av driftsrammer					
	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde helse og velferd	1 689,66	1 731,05	1 740,68	1 741,38	1 740,63
Kommuneområde oppvekst	1 086,67	1 134,69	1 145,67	1 146,87	1 148,57
Kommuneområde samfunn	97,68	99,25	110,10	98,10	99,10
Kommuneområde organisasjon	100,42	130,78	131,78	133,98	132,88
Kommuneområde teknisk	246,79	268,73	251,82	234,51	208,01
Kommuneområde teknologi og endring	56,13	61,45	61,63	61,63	60,93
Kommunedirektøren	28,57	59,75	12,49	34,49	37,49
Øvrige inntekter/utgifter som bl.a. ressurskr. bl	-72,15	-76,00	-76,00	-76,00	-76,00
Sum fordelt til drift	3 233,77	3 409,69	3 378,16	3 374,95	3 351,60

I slutten av perioden er det slik bildet er nå rom for noe økning av driftsrammene. Disse midlene er foreløpig lagt til kommunedirektøren.

Kommuneområde helse og velferd

Antall eldre innbyggere i kommunen øker. Andelen innbyggere over 80 år vil dobles fram mot 2040. Levekårsutfordringene i Sarpsborg gjenspeiles også i at en høyere andel av Sarpsborgs innbyggere får helse- og omsorgstjenester sammenlignet med andre kommuner. Dette medfører et stort press på kommunens omsorgstjenester.

Antall heldøgns plasser holdes konstant i perioden, til tross for at behovet øker. Dette innebærer at det skjer en dreining over mot hjemmetjenester. Hjemmetjenestene styrkes med 6 mill. kr i 2021, og med ytterligere 2 mill. kr fra 2022. Videre økes driftsmidler til velferdsteknologi med i overkant av 5 mill. kr fra 2021, og dette beløpet øker også de etterfølgende årene. Det legges vekt på i større grad å hjelpe personer med omsorgsbehov til å klare seg mest mulig selv.

60 nye sykehjemsplasser planlegges på Haugvoll. Disse vil dels erstatte nåværende sykehjemsplasser som må avvikles, og dels øke antall sykehjemsplasser i kommunen. I forbindelse med dette skal det også etableres nye lokaler for hjemmetjenesten øst. Det er satt av midler til å planlegge utbyggingen i handlingsplanperioden. Det vil bli vurdert om utbyggingen av Haugvoll kan påbegynnes mot slutten av handlingsplanperioden.

Kommunens utgifter til fastlegeordningen øker med 4,5 mill. kr fra 2020. Dette som følge av økt antall innbyggere samt statlige endringer i fastlegeordningen.

Rammen til arbeid med rus og psykisk helse styrkes med 7,6 mill. kr i 2021. Dette beløpet øker til 11 mill. kr de påfølgende årene i perioden. Hensikten er å opprettholde driftsnivået i samtidig som tilskuddsordninger virksomheten har fått midler fra fases ned. 6 psykiatriløser med bemanning skal være ferdig oppført i 2021 med sikte på bruk i 2022, til total investeringsutgift 35 mill. kr.

Kostnadene til barnevern øker vesentlig. Dette skyldes flere barn på tiltak, flere på institusjon, dyrere institusjonsplasser og flere i forsterkede fosterhjem. Barnevernets budsjetttramme er derfor økt med 12 mill. kr årlig fra 2021.

Kommuneområde oppvekst

Det er planlagt to store skoleinvesteringer i Sarpsborg den kommende fireårsperioden, begge i vestre del av kommunen. Til ombygging og utbygging av Grålum barneskole er det satt av 50 mill. kr, i hovedsak i 2022 og 2023. Videre er det satt av 145 mill. kr til oppgradering av Tindlund barneskole, primært i 2023 og 2024.

Det er avsatt 10 mill. kr til investering i IKT-utstyr i grunnskolene i Sarpsborg hvert år i fireårsperioden. Grunnskolenes driftsbudsjetter styrkes med 5 mill. kr fra 2021 for å kunne anskaffe læremidler, bøker og lisenser til å gjennomføre «fagfornyelsen». Grunnskolenes budsjetter styrkes også med midler til tidlig innsats, særlig fra 2022.

Omfanget av spesialundervisning øker kraftig. Grunnskolenes budsjetter styrkes med 14 mill. kr i 2021 for å dekke disse kostnadene. Det er også nødvendig å styrke spesialpedagogikk førskole med 4 mill. kr som følge av økte behov. Videre er budsjetttrammene til skolene styrket med 3,9 mill. kr for å håndtere enkeltsaker om elevenes arbeidsmiljø, og dette beløpet øker utover i perioden.

Det er overkapasitet i barnehagene i Sarpsborg. Løsning med reduksjon av antall plasser i Sarpsborgmarka og Varteig barnehager videreføres i 2021, og gir en innsparing på årsbasis på 2,9 mill. kr.

Kommuneområde samfunn

Etter at oppgraderingen av Sarpsborg scene er fullført, er bibliotek kommunens neste store investering på kulturområdet. Det er avsatt totalt 123 mill. kr til rehabilitering av eksisterende bibliotek og bygging av nye biblioteklokaler, med sikte på at nytt bibliotek skal stå ferdig våren 2023.

Det er fra 2022 lagt inn 1 mill. kr i økte driftsmidler årlig til å kunne forsterke satsingen på kulturutvikling i Sarpsborg.

Ny arealplan forventes vedtatt våren 2021 og vil legge grunnlag for utvikling av bolig- og næringsområder i Sarpsborg framover. Det vil trolig komme mange komplekse reguleringsplaner til behandling framover, med grunnlag i nylig vedtatt sentrumsplan og den kommende arealplanen. Arealplanen vil også øke omfanget av reguleringsplaner da dette i større grad kreves for fortettingsprosjekter.

Arbeidet med et handlingsprogram for Østre bydel er prioritert med 1 mill. kr i 2021. Midler til arbeidet med en kommunedelplan for Sandesund-Greåker, et område velegnet for transformasjon til nye bolig- og næringsområder, er lagt inn i 2024.

Kommunen må påregne lavere inntekter fra byggesaksbehandling som følge av at antall store byggesaker går ned. Det er derfor lagt opp til en økning av gebyrer og redusert satsing på ulovlighetsoppfølging. Videre er det forutsatt gevinst fra utviklingsprosjektet eByggesak.

Det er satt av midler til å styrke frivilligsentralene med 200.000 kr årlig.

Tilskudd til St. Olavs Voll er innarbeidet med 12 mill kr i 2022.

Kommuneområde organisasjon

Det er lagt opp til en gradvis opptrapping av antall lærlinger, med mål om å ha to lærlinger per tusen innbyggere, totalt 116 lærlinger, ved utgangen av 2024. Budsjettet er styrket med 7,5 mill. kr i 2021, og dette øker til 10 mill. kr fra 2022 for å finansiere økt satsing og høyere kostnad pr. lærling.

Kommuneområde teknisk

Det er behov for store investeringer innen selvkostområdene vann, avløp og renovasjon. Til nytt renseanlegg er det avsatt totalt 691 mill. kr i perioden, og ytterligere bevilgning må innarbeides i framtidige handlingsplaner og budsjetter. Det vil ved utvikling av nytt renseanlegg bli lagt vekt på energieffektive løsninger og gjenbruk av ressurser.

Kostnader til drift og vedlikehold av kommunens vann- og avløpsanlegg vil øke i perioden.

Avfallsmottaket på Gatedalen har stort behov for modernisering, samt nye arealer for lagring og behandling av avfall. Det er satt av 90 mill. kr til å utvikle anlegget, i hovedsak i 2023 og 2024. Det er også satt av totalt 51 mill. kr i investeringer for å kunne overta avfallsinnsamling i egenregi. I tillegg øker driftskostnadene på renovasjon generelt.

Oppgradering av Pellygata er prioritert. Det er satt av 20 mill. kr til oppgraderingen i 2021.

Økte kostnader til grøntarealer, veier og gater utgjør drøyt 2 mill. kr årlig.

Sarpsborg rådhus er planlagt rehabilitert for 47 mill. kr i 2021 og 2022, svømmeanlegget i Sarpsborghallen for 24 mill. kr i 2021.

Det bygges ny ambulansestasjon og nye lokaler for interkommunalt arkivselskap, der kapitalutgifter og utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold dekkes gjennom leie fra henholdsvis Sykehuset Østfold og arkivselskapet.

Kommuneområde teknologi og endring

Digitalt førstevalg er et grunnleggende prinsipp for Sarpsborg kommune. Dette innebærer at forvaltningen så langt som mulig er tilgjengelig på nett og at nettbaserte tjenester er hovedregelen for forvaltningens kommunikasjon med brukerne.

Det er inkludert tidligere bevilgning avsatt drøyt 30 mill. kr til et felles informasjonssystem i perioden. Hensikten er å flytte innbyggere og medarbeidere over til digitale flater med automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger. Det er potensial for store gevinster ved en slik omlegging.

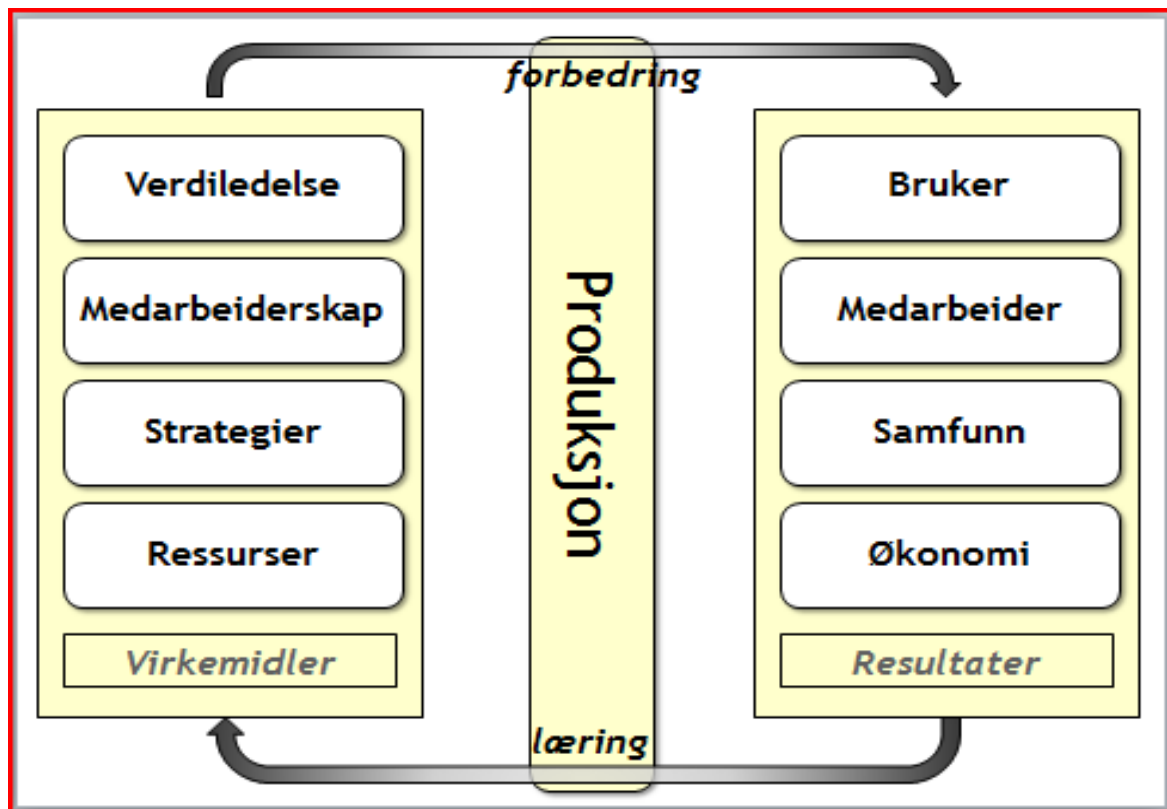
Lisenser for Microsoft Office og Public 360 har tidligere vært finansiert som investeringer, men må nå dekkes over driftsbudsjettet. Dette utgjør over 5 mill. kr årlig.

Det er prioritert å etablere porteføljestyling og styrke bemanningen til dette, som et verktøy for å prioritere riktige prosjekter og sikre gevinstrealisering. Kapasitet for prosjektledelse er også styrket. Videre er budsjettet til avdeling informasjonsforvaltning økt for å innføre blant annet automatisk arkivering fra fagsystemer i andre kommuneområder.

3. Styringsmodell og plansystem

3.1. Styringsmodell

Sarpsborg kommune har en styringsmodell som legger vekt på hvordan ulike virkemidler skal skape best mulig resultater innenfor ulike områder. Disse resultatområdene benyttes både i måling av utviklingstrekk og i fastsettelse av mål med ambisjonsnivå. Oppnådde resultater danner grunnlag for refleksjon, læring og forbedringsarbeid, som igjen påvirker bruken av virkemidler.

Verdiledelse

Verdiene skal understøtte Sarpsborg kommunes visjon, «Sammen skaper vi Sarpsborg, - det gode hjemstedet, jobbene for framtiden og opplevelser for livet», og hjelpe ledere og medarbeidere til å ta riktige avgjørelser og prioriteringer i det daglige. Verdiene er:

- Framtidsrettet
- Åpen
- Respektfull
- Troverdige

Verdisettet er forankret i dokumentet «Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap».

Sarpsborg kommune har gjennom verdisetet og plattformen «Vi i Sarpsborg» ønsket et forsterket fokus på verdiledelse. Lederne skal ta ansvar for at verdisetet omsettes til aktive handlinger i det daglige, og at ledere og medarbeidere utvikler arenaer for læring og forbedring. Verdiledelse skal legge til rette for effektive og gode beslutninger, myndiggjorte medarbeidere og stadig utvikling av tjenestene til beste for brukerne.

Medarbeiderskap

Medarbeiderskap handler om å ta ansvar og vise initiativ. Dette innebærer at medarbeiderne ser hva som bør gjøres og sørger for at det blir gjort. Stadig økende forventninger til tjenestene og økt kompleksitet i oppgavene, stiller sterkere krav til profesjonalitet og fleksibilitet. Det er et økt behov for eierskap, forpliktelse og bred enighet om felles verdier. Verdiene blir premisser for beslutninger, men gir samtidig handlingsrom. Når ting endres hurtig kommer reglene til kort, mens verdiene skaper retning og gir nødvendig fleksibilitet. Godt medarbeiderskap krever god kompetanse. Det er et mål at Sarpsborg kommune skal ha nødvendig kompetanse til å løse dagens oppgaver og møte framtidens utfordringer.

Strategier

Strategier er planer hvor hensikten er å nå ett eller flere mål. En god strategi krever en overordnet retning som konkretiseres til mål og aktiviteter på ulike organisatoriske nivåer. Strategier er viktige for å fremme en ønsket utvikling av tjenester og samfunn.

Ressurser

Ressurser er et fellesbegrep på konkrete faktorer som brukes inn i produksjonen av kommunale tjenester, forvaltnings- og utviklingsoppgaver. Eksempler på ressurser kan være økonomiske ressurser og menneskelig ressurser som fysisk arbeidsevne, kompetanse, innovasjonskraft, motivasjon med mer. I tillegg kommer strukturelle ressurser som bygninger, inventar og kommunikasjonsmidler.

Bruker

Kommunen skal definere og sette mål for tjenestene. Dette gjøres gjennom aktuelle mål for de forskjellige tjenestene og tilhørende målbare indikatorer. Kvalitet måles gjennom brukerundersøkelser og andre datakilder som for eksempel KOSTRA.

Medarbeider

Det er valgt ut fire viktige mål-områder knyttet til medarbeiderresultater. Disse er «attraktiv arbeidsgiver», «utviklende arbeidsmiljø», «reduert sykefravær» og «mindre uønsket deltid og vikarbruk». Det er utarbeidet målbare indikatorer som er presentert i en felles måltavle for hele kommunen.

Samfunn

Samfunnsdelen i kommuneplanen fastsetter de overordnede målene for samfunnsutvikling i perioden 2018 – 2030. Planens visjon er «Sammen skaper vi Sarpsborg». De tre innsatsområdene er «det gode hjemstedet», «jobbene for framtiden» og «opplevelser for livet». I handlingsplanen prioriteres de viktigste målene og tiltakene for neste fireårsperiode.

Økonomi

De økonomiske resultatene forteller om kommunens økonomiske stilling og utvikling. Det er vedtatte finansielle måltall på netto driftsresultat, lånegjeld, størrelse på udisponert disposisjonsfond, egenkapital investeringer samt årlig avsetning.

Produksjon

Resultatene skapes i kommunens enheter, områder og team. Det rapporteres på de ulike resultatmålene gjennom tertial- og årsrapportering til formannskapet og bystyret.

Forbedring og læring

Forbedring og læring er en kontinuerlig prosess. Den skal involvere brukere, medarbeidere og ledere. For å få til forbedring og læring er det nødvendig med forankring i toppledelsen,

systematisk styring og gode avviksrutiner. Det kreves god ledelse, kompetanse i utviklingsarbeid og en organisasjonskultur som legger vekt på å lære av både ønskede og uønskede hendelser.

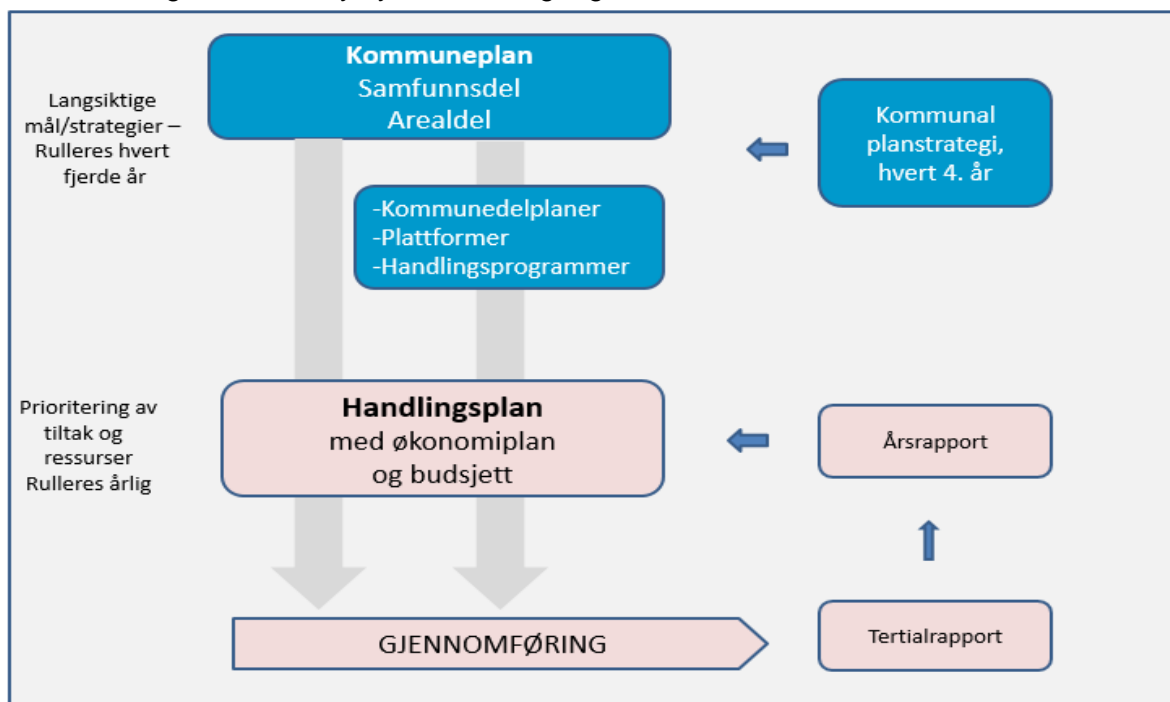
3.2. Plansystemet

Kommuneplanens samfunnsdel (samfunnsplanen) er kommunens overordnede styringsdokument. Den tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Ny samfunnsplan 2018-2030 ble vedtatt i bystyret 12.4.2018. Samfunnsplanen gir føringer for alle andre strategiske styringsdokumenter og 4-årig handlingsplan med årsbudsjett.

Kommuneplanens arealdel (arealplanen) styrer arealbruken innenfor kommunens grenser. Arealplanen for perioden 2015-2026 ble vedtatt av bystyret 18. juni 2015, revidert plan forventes vedtatt vår 2021. Kommunedelplan for sentrum 2019-2031 ble vedtatt av bystyret 20. juni 2019.

I plansystemet inngår også flere kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogrammer.

Hvilke styringsdokumenter som skal utarbeides og fornyes avklares gjennom kommunens planstrategi. Planstrategi for perioden 2016-2019 ble vedtatt 15. sept. 2016. Ny planstrategi utarbeides og vedtas av bystyret innen utgangen av 2020.

Plansystemet

Kommuneplanen og andre strategiske styringsdokumenter som kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogram, danner grunnlag for prioriteringene i kommunens 4-årige handlingsplan og budsjett. Handlingsplanen beskriver og analyserer tilstanden for ulike deler av kommunen, men skal først og fremst beskrive de viktigste tiltakene kommunen skal gjennomføre i den kommende fireårsperioden. Tiltakene er i all hovedsak basert på styringsdokumenter som tidligere er vedtatt av bystyret, og skal medvirke til at vedtatte mål blir nådd. Det som kalles «prioriterte tiltak» er valgt ut blant flere mulige tiltak i styringsdokumentene.

3.3. Handlingsplanen

Bystyret vedtar vanligvis et høringsutkast til handlingsplan med analyse og prioriterte tiltak i juni, mens økonomiplan og budsjett legges fram på høsten og vedtas i desember. Det ble fattet et vedtak i utvalg for hastesaker 19. mars 2020 om at utkast til handlingsplan ikke skulle legges frem til behandling i juni 2020. Årsaken var pågående koronapandemi.

Handlingsplan 2021-2024 med årsbudsjett for 2021 er derfor lagt fram i sin helhet høsten 2020. Dokumentet inneholder en oversikt over prioriterte tiltak og en komplett oversikt over investeringer, samt de viktigste driftsendringene for hvert kommuneområde.

Det er for hvert av kommuneområdene lagt inn en oversikt over tiltak som det ikke er funnet rom til.

4. Samfunnsutvikling

4.1. Analyse

4.1.1. Befolkningsutvikling

Per 1.1.2020 hadde Sarpsborg 56.732 innbyggere. Folketilveksten i 2019 var 735 personer, en vekst på 1,3 %. Veksten for landet var 0,73 % og Sarpsborg var rangert som nummer 22 av 356 kommuner. Innflytting var hovedårsak til befolkningsveksten med 1,2 %, mens fødselsoverskuddet bidro til 0,1 % av veksten. I løpet av første og andre kvartal i 2020 har Sarpsborg hatt en folkevekst på 389 innbyggere (0,68 % første halvår).

Sarpsborg kommune har høye ambisjoner for befolkningsvekst fram mot 2030.

Samfunnsplanens strategier skal bidra til å utvikle og ta i bruk de virkemidlene kommunen, regionale myndigheter og sivilsamfunnet har samlet sett. For å nå ønsket vekst vil det være behov for over 300 nye boliger årlig de neste fire årene, og det er en ambisjon at minst 40 % av disse skal komme i sentrum.

Med utgangspunkt i attraktivitetsmodellen og SSBs hovedalternativ til befolkningsframskriving for Sarpsborg, har Telemarksforskning framsatt flere mulige scenarier for utviklingen av folketallet i Sarpsborg. Dersom Sarpsborg lykkes med å skape høy lokal attraktivitet for bosetting og næringsliv kan veksten bli rundt 0,9 % årlig fram mot 2040. Med lav attraktivitet kan Sarpsborgs vekst ligge under 0,2 % årlig.

Nedenfor vises SSBs hovedalternativ til befolkningsframskriving for Sarpsborg 2020-2030. Den er basert på historisk utviklingstrend og kjøres annethvert år, sist oppdatert i juni 2020.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 år	550	539	539	537	542	544	550	554	558	562	565
1-5 år	3013	2993	2943	2898	2858	2868	2857	2861	2873	2893	2912
6-12 år	4850	4828	4832	4715	4710	4642	4562	4500	4452	4382	4329
13-15 år	2010	2095	2132	2252	2223	2213	2129	2138	2118	2091	2081
16-19 år	2878	2778	2694	2683	2727	2792	2923	2906	2891	2896	2801
20-44 år	17552	17619	17700	17800	17829	17862	17848	17908	17954	17975	18111
45-66 år	16404	16518	16646	16768	16786	16742	16802	16795	16846	16902	16876
67-79 år	6860	7024	7187	7232	7357	7430	7436	7433	7402	7453	7559
80-89 år	2147	2162	2196	2271	2399	2589	2803	3022	3216	3340	3459
90 år +	468	497	484	484	475	470	470	488	517	552	568
SUM	56732	57053	57353	57640	57906	58152	58380	58605	58827	59046	59261

Framskrevet folkemengde for Sarpsborg 1.januar, SSBs hovedalternativ (MMMM)

Mens fødselstallene forventes å være ganske stabile, viser SSBs framskrivinger at antall barn i barnehagealder og barneskolealder går noe ned de neste årene. Det er bare ungdomsgruppa 13-15 år som forventes å øke noe, med nærmere 160, fra 2020 til 2023. Grålumåsen, Hevingen og Varteig/Ise er områder i Sarpsborg med størst barneandel. Som forventet øker pensjonistgruppa og de eldre over 80 år. Økningen blir enda sterkere fram mot 2030. Fritznerbakken og Vingulmork er områder med størst eldreandel.

4.1.2. Økonomisk bærekraft

Bostedsattraktivitet

Det er flere strukturelle forhold som påvirker nettoflyttingen til Sarpsborg, forhold som i liten grad kan påvirkes lokalt. Et slikt forhold er innvandringen til Norge, som fordeler seg på kommunene. Et annet forhold er et sentralisert flyttemønster, der størst vekst skjer i store byer. Arbeidsplassutviklingen i Sarpsborg og regionen rundt påvirker også nettoflyttingen. For å påvirke bostedsattraktiviteten lokalt må byen gjøres så attraktiv å bo i at det blir etterspørsel etter de nye boligene. Sarpsborg må tilby urbane kvaliteter med byliv, varierte møteplasser, kulturopplevelser, parker, natur, gode bomiljø, og tjenester med kvalitet.

I 2018 ble bostedsattraktiviteten positiv, det vil si at den faktiske nettoflyttingen var større enn forventet. Boligbyggingen tok seg opp i 2018 og 2019. I tillegg hadde arbeidsplassveksten i 2018 positiv innvirkning på nettoflyttingen. Bostedsattraktiviteten i 2019 var den beste som er målt hittil for Sarpsborg. Trenden fortsetter. I løpet av første halvår 2020 ble 118 fullførte boliger registrert.

Nærmere 5000 innbyggere flytter internt i Sarpsborg hvert år. Den største gruppa internflyttere er mellom 20 og 30 år, deretter kommer gruppene som er under utdanning, i etableringsfasen og småbarnsfasen. Sentrum- øst og Brevik-Nedre Lande er området med størst barneflytting ut til andre områder eller ut av kommunen.

Bedriftsattraktivitet

Arbeidsplassutviklingen i Sarpsborg påvirkes av den nasjonale veksten (det vil si om næringslivet i Norge har vekst eller nedgang) og bransjesammensetningen i kommunen (andel av arbeidsplasser lokalt som finnes i typiske i vekst-bransjer). Dette er faktorer en vanskelig kan påvirke gjennom lokale strategier og tiltak. Videre påvirkes arbeidsplassutviklingen av befolkningsveksten ved at flere nye innbyggere etterspør mer varer og tjenester lokalt. Dette er en faktor som i større grad kan påvirkes lokalt.

2018 var et særdeles godt år for Sarpsborg med en økning i antall arbeidsplasser på 834, (3 %), 559 av disse i privat sektor. Dette året vokste bransjen «utleie av arbeidskraft», samt besøksnæringene handel, overnatting og servering. Basisnæringene (som industri, landbruk, tele og IKT, teknisk/vitenskap, fisk, gruve, næringsmidler) vokste med 75 flere arbeidsplasser, de fleste innen verkstedindustri og annen industri. I 2019 hadde Sarpsborg noe svakere vekst enn landsgjennomsnittet i privat sektor, men sterkere enn de fleste sammenlikningskommunene. I 2019 var det en betydelig vekst i offentlige arbeidsplasser i Sarpsborg sammenlignet med andre kommuner. Denne trenden ser ut til å fortsette i 2020.

Følgende utfordringer vektlegges i videre strategisk arbeid for økonomisk bærekraft:

- Vekst i arbeidsplasser i privat sektor: I 2019 var denne under landsgjennomsnittet.
- Kompetanse/utdanningsløp: Hvordan koble næringslivets behov for arbeidskraft, kompetanse og innovative krefter med kompetanse og ressurser i befolkningen? Hvordan bedre motivasjon og gjennomføring av videregående skole og kvalifisere til arbeid?
- Kompakt byutvikling: hvordan skape arbeidsplasser i sentrum, sammen med attraktive, gode bomiljø.
- Transportsystem: Nedre Glomma trenger et bedre transportsystem for å kunne håndtere framtidig vekst.

4.1.3 Sosial bærekraft

Det er flere positive utviklingstrekk i Sarpsborg som gir grunn til optimisme. Mange innbyggere i alle aldre har det bra, er friske, aktive og trygge. Trivselen i skolen er høy. Utdanningsnivået øker litt år for år, ungdom bruker mer tid enn før på skolearbeid og skoleresultatene er mer positive enn før. Flere enn før fullfører videregående skole, og sjansen for å få jobb øker jo lengre elevene står i skoleløpet. Flere innvandrerbarn enn før går i barnehage og en av tre innvandrere har høyere utdanning. Valgdeltakelsen har økt noe og tilliten til andre mennesker og til institusjonene er stor. Dette er ressurser som vil være viktige for å løse utfordringene Sarpsborg har i dag og vil møte framover.

I et sosialt bærekraftperspektiv har Sarpsborg store og komplekse utfordringer som skal løses. Sarpsborg ligger lavere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårsindikatorne, og befolkningens helsetilstand er også dårligere. Sarpsborg har en høy andel barn i lavinntektsfamilier og høy andel unge uføre. I tillegg får befolkningsstrukturen, med en høy andel eldre og lav andel unge, konsekvenser for den sosiale og økonomiske bærekraften.

Følgende utfordringer vektlegges i videre strategisk arbeid:

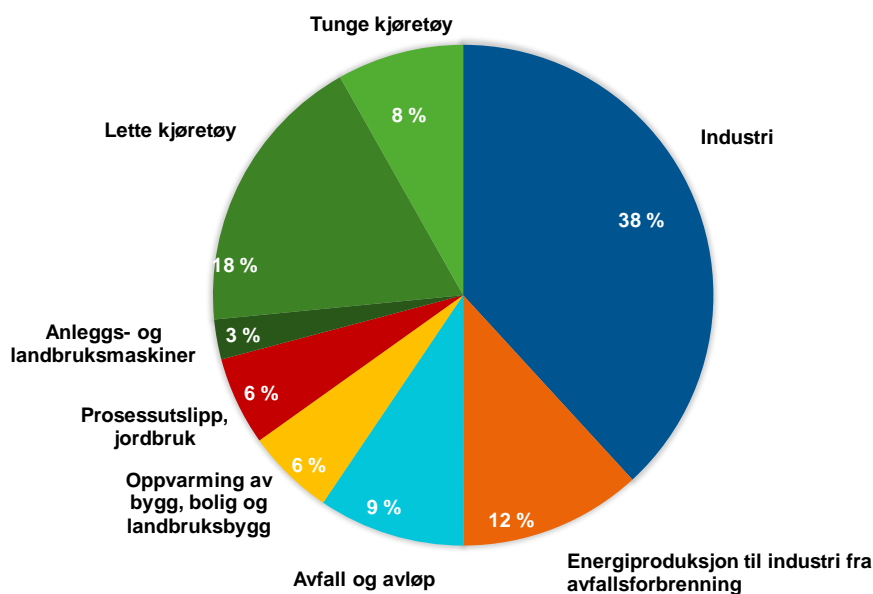
- Alderssammensetning: Alderssammensetning med mange eldre gjør at forsørgerbyrden blir stor. En følge av eldrevæksten er mange innbyggere med demens
- Sarpsborg har sammensatte levekårsutfordringer. Årsakene til og konsekvensene av levekårsutfordringene er komplekse. Innsatsen må derfor rettes inn mot flere livsfaser, på flere arenaer og basert på de mange positive ressursene som fins som kan påvirke i positiv retning, i nærmiljø og bomiljø til skole, utdanning og arbeid.
- Økning i psykiske plager er en nasjonal trend som også gjelder Sarpsborg. Sarpsborg har forholdsmessig mange dødsfall som skyldes selvmord og narkotika.
- Ensomhet er vanligere enn før og særlig blant yngre innbyggere.

4.1.4. Miljømessig bærekraft

Klimaendringene er en av de største utfordringene verden nå står overfor. Skal vi unngå alvorlige og irreversible klimaendringer må det kuttes vesentlig i utslipp både globalt, nasjonalt og lokalt. Verdenssamfunnet har gjennom Parisavtalen blitt enige om å begrense den globale temperaturøkningen til godt under 2 °C, og etterstrebe 1,5 °C, sammenlignet med førindustriell tid. Sarpsborg kommunes kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 (planlagt vedtatt i 2021) vil sette klimamål som skal bidra til at vi globalt holder oss innenfor 1,5 graders-målet.

Miljødirektoratet beregner direkte klimagassutslipp for alle norske kommuner, blant annet basert på data fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Beregningene oppdateres årlig, men med litt over ett års forsinkelse. Figur 1 viser utslippsbildet i Sarpsborg for år 2016, og er basert på beregningene fra Miljødirektoratet. Disse beregningene viser kun de direkte utslippene som skjer innenfor Sarpsborgs kommunegrense. Utslipp som følge av Sarpsborg-aktørers kjøp av varer, tjenester og flyturer kalles indirekte utslipp og er ikke med i disse beregningene

Klimagassutslipp, Sarpsborg, 2016. 374 600 tonn CO₂-ekv.

Miljødirektoratets publiseringer 2020 og 2019

Figur 1. Oversikt over direkte klimagassutslipp i Sarpsborg år 2016. Basert på beregninger fra Miljødirektoratet.

I Sarpsborg står sektorene industri (ca. 40 %) og veitrafikk (ca. 30 %) for den største delen av de direkte utslippene (2018). Klimagassutslippene i Sarpsborg har gått jevnt nedover siden 2009, se historiske beregninger i figur 2. Det er nødvendig med en vesentlig raskere reduksjon i utslipp i tiden fremover for å nå foreslått mål om 50 % reduksjon innen 2030 sammenlignet med 2016.

Følgende utfordringer vektlegges i videre strategisk arbeid for miljømessig bærekraft:

- Klimagassutslipp: Det vil være en særlig utfordring å redusere utslipp fra transport. For å oppnå det kreves et kompakt bosettingsmønster og et transportsystem som får flere til å sykle, gå og reise kollektivt.
- Avløpshåndtering: Ledningsnettene trenger oppgradering, og det er behov for et nytt renseanlegg som kan imøtekomme rensekravene.
- Avfallshåndtering: En større del av avfallet må gjenvinnes.
- Bevare områder for matproduksjon: Ønsket vekst i næring og befolkning gir også press på dyrket og dyrkbar mark. Det er viktig å løse disse utfordringene for å verne om matproduksjonen.

4.2 Klimabudsjett

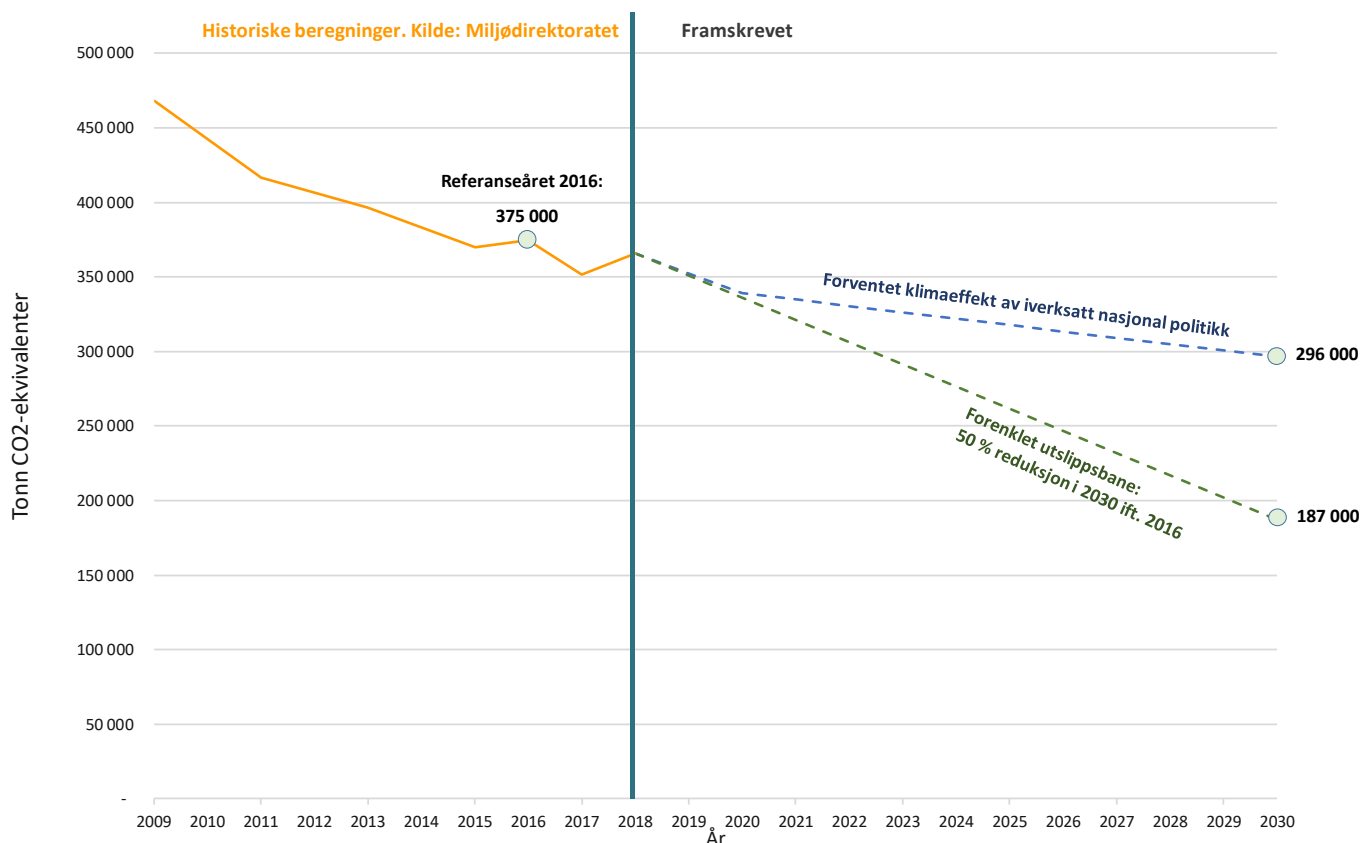
I Sarpsborg kommunes kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 vil det bli foreslått ambisiøse mål for å redusere klimagassutslipp. I arbeidet med planen legges det også opp til et klimabudsjett som rulleres årlig. Klimabudsjettet synliggjør innsatsen som kreves for at klimamål skal nås, og blir et viktig styringsverktøy for å nå disse målsettingene.

Klimabudsjettet kvantifiserer hvor mye klimagasser som kuttes gjennom de foreslåtte tiltakene, og kostnaden ved dette. Klimabudsjettet inneholder også tiltak som gir energibesparelser eller indirekte utslippskutt. Jevnlig rapportering på gjennomføring av klimatiltak vil sørge for at kommunen har styring på status i det viktige arbeidet.

Mange av tiltakene i klimabudsjettet vil også ha positive effekter utover kutt i utslipp:

- Tiltakene kan bidra til bedre folkehelse gjennom redusert lokal luftforurensning, økt byliv og økt fysisk aktivitet.
- Gjennomføring av klimatiltak kan føre til innovasjon og teknologiutvikling.
- Økt etterspørsel etter klimavennlige løsninger kan bidra positivt til grønn næringsutvikling.

For klima- og energiplan 2021-2030 er det foreslått et hovedmål om å redusere utslippene i Sarpsborg med 50 % innen 2030, sammenlignet med 2016. Figur 2 viser forventet og nødvendig utvikling i utslippsreduksjon i Sarpsborg for dette målet.

Figur 2. Figuren viser historiske utslipp (oransje linje), forventet utslippsbane frem mot 2030 med dagens nasjonale virkemidler (blå stiplet linje), og utslippsbanen som er nødvendig for at kommunen skal oppnå sitt mål om 50 % reduksjon av klimagassutslipp (grønn stiplet linje). Gapet mellom

kurvene må dekkes av lokale tiltak, samt en kombinasjon av nasjonale regionale og lokale virkemidler.

Historiske utslipp – oransje heltrukken linje

Den oransje heltrukne linjen viser historiske utslippstall hentet fra Miljødirektoratets utslippsberegninger for kommunen. Tidsserien starter i 2009.

Forventet klimaeffekt av iverksatt nasjonal politikk – blå stiplet linje

Dette er et estimat for hvordan klimagassutslippene i kommunen forventes å utvikle seg dersom det ikke gjennomføres noen nasjonale politiske tiltak som påvirker utslippene utover hva som er iverksatt i dag. Framskrivningen representerer med andre ord ikke Norges klimamål.

Forenklet utslippsbane: 50 % reduksjon ift. 2016 – grønn stiplet linje:

Den grønne linjen representerer en forenklet utslippsbane som Sarpsborg kommune må følge for å nå målet om 50 % reduksjon av klimagassutslippene i forhold til 2016-regnskapene. Linjen viser framskrevet nødvendig utvikling i årene frem mot 2030, med utgangspunkt i siste kjente utslipp i 2018. Utslippskurven fremstilles lineær, noe som er en forenkling.

4.2.1 Klimatiltak 2021-2024

Tiltakene i klimabudsjettet er delt inn i tre ulike tabeller ut fra kategorisering. Her vises tiltak det har vært mulig å beregne effekten av. For andre tiltak har dette ikke vært mulig. Selv om utslippsreduksjoner ikke har latt seg kvantifisere, har de ikke nødvendigvis mindre påvirkning på klimagassutslippene enn de kvantifiserte tiltakene.

Utslippskuttene har blitt beregnet ved hjelp av to metoder:

- Klimadelmål: I de tilfellene det allerede foreligger en vedtatt målsetting, har utslippskuttet blitt beregnet ut fra å nå dette målet. Dette gjelder for eksempel sykkeltiltak, hvor målsetningen er å oppnå en sykkelandel på 12 prosent innen 2030. Det er imidlertid ikke sikkert at tiltakene og de økonomiske midlene som bevilges i perioden er tilstrekkelig til å oppnå det beregnede kuttet. Hvorvidt ressursbruken gir tilstrekkelig effekt må følges opp over tid.
- Nedenfra og opp: Andre tiltak er beregnet «nedenfra og opp», det vil si at det er tatt utgangspunkt i hva som er tenkt utført. Utfasing av dieselaggregat i Landeparken er et eksempel på et slikt tiltak. Her er utslippsreduksjonen beregnet ut fra hvor mange liter diesel som nå vil erstattes av elektrisitet.

For mange tiltak har det vært nødvendig å gjøre en del forutsetninger for å kunne beregne utslippskuttene. Dette gjelder blant annet tiltak hvor man bytter fra personbil til andre fremkomstmidler (for eksempel sykkel).

Effektberegningene av tiltakene som presenteres i klimabudsjettet er basert på best tilgjengelig informasjon og metodikk. Det må imidlertid påpekes at det er usikkerhet knyttet til både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres. Klimabudsjettet vil forbedres over tid, i takt med kunnskapsutvikling og kapasitetsstyrking.

Sektor	Nr.	Tiltak og virkemidler	Kostnader i MNOK				Totalt redusert utslipp ift. referanseår 2016/tonn CO2e			Ansvarlig
			2021	2022	2023	2024	2021	2024	2030	
Tiltak og virkemidler med kvantifisert utslippsreduksjon										
Veitrafikk	V.1	Fossilfri bilpark 2030 - Sarpsborg kommune ¹	3,3	3,3	3,3	3,3	78	524	2261	Teknisk
	V.2	Øke sykkelandel til 12 % innen 2030. Nedre Glomma. ²	14	5	5	5	720	1797	4058	Teknisk
	V.3	Fossilfri byggeplass Kirkeveien bofellesskap	0,1	-	-	-	35			Teknisk
Bygg og anlegg	B.1	Landeparken - utfase bruk av dieselaggregat, overgang til el.	2,2	-	-	-		3	3	Teknisk
Sum kostnader og direkte utslippsreduksjoner			19,6	8,3	8,3	8,3	833	2324	6322	
¹ Kostnadene inkluderer ikke videreutbygging av anlegg for forsyning av alternative drivstoff.										
² Kostnadene ved å nå målet om 12 % sykkelandel er trolig underestimert.										
Tiltak og virkemidler med kvantifisert energibesparelse eller ny energiproduksjon										
Energieresultat i kWh										
Energi	B.2a	Passivhus Kirkeveien bofellesskap - energibesparelser sammenlignet med konvensjonelt bygg	1,6	-	-	-	-	60 000	60 000	Teknisk
Sum kostnader og energieresultat			1,6	0	0	0		60 000	60 000	
Tiltak og virkemidler med kvantifisert reduksjon av klimagassutslipp fra forbruk (indirekte utslipp/scope 3)										
Redusert indirekte utslipp/tonnCO2e										
Bygg og anlegg	B.2b	Passivhus Kirkeveien bofellesskap - mer klimavennlige materialer enn konvensjonelt bygg	Oppgitt for tiltak B.2a				6	6	6	Teknisk
Sum kostnader og indirekte utslippsreduksjoner							6	6	6	

4.2.2 Klimatiltak etter 2021

I tillegg til tiltak som er lagt inn i klimabudsjett for 2021 trekkes det også frem noen fremtidige tiltak. En del av disse er tiltak som vil kreve store investeringer og bruk av stillingsressurser, men som også vil bidra til utslippskutt. Det er foreløpig identifisert følgende tiltak:

Prioriterte, ikke kvantifiserte tiltak og virkemidler som forventes å gi utslippsreduksjoner og/eller energieresultater		Beskrivelse
Felles renseanlegg for Fredrikstad og Sarpsborg		Det ble i 2018 vedtatt å utrede et nytt renseanlegg på Øra for Sarpsborg og Fredrikstad kommuner. Det er utarbeidet et forprosjekt som peker på mange fordeler ved å fornye og oppdimensjonere et renseanlegg på Øra, fremfor å fornye begge anleggene i Sarpsborg og Fredrikstad. Ved å etablere et felles renseanlegg vil fremmedvann i spillvannet reduseres. Vi antar at et felles renseanlegg vil gi en positiv klimaeffekt.
Ettersorteringsanlegg for husholdningsavfall		Østfold Avfallssortering IKS (ØAS) er etablert. Eiene er Sarpsborg, Halden, Fredrikstad, Rakkestad og Hvaler kommune, i tillegg til de to interkommunale selskapene Indre Østfold Renovasjon IKS og MOVAR IKS. ØAS skal bygge og drive ettersorteringsanlegg for husholdningsavfall fra hele regionen. Anlegget planlegges satt i drift i 2023/24. Da vil matavfall bli sortert ut som egen avfallstype og vil kunne utnyttes til biogass, og det vil kunne sorteres ut mer plastemballasje enn i dag til materialgjenvinning.
VA-tiltak		Tiltak som separering av gammelt avløpsnett, fornying og forbedring av vannledningsnettet og optimalisering av drift av pumpestasjonene vil kunne gi middels klima-, miljø- og energieffekt fordi mindre spillvann må pumpes og renses.
Sarpsborg hovedbibliotek		Sarpsborg hovedbibliotek skal utvides med nytt bygg på nabotomten. Prosjektet har fått klimasatsstøtte fra Miljødirektoratet blant annet med bakgrunn i redusert klimagassutslipp fra materialer og anleggsfasen sammenlignet med gitt referansebygg, bruk av tre, høyt fokus på klimatilpassning og krav til energiutnyttelse.

4.2.3 Klimafond

Kommunen har et klimafond på 2 mill. kr. Midlene er tenkt brukt til klimatiltak internt i kommunens virksomheter som ikke er bevilget midler gjennom driftsbudsjettet. Dette gjelder tiltak som enten gir utslippskutt eller energibesparelser.

4.3. Visjon, ambisjoner og mål i Samfunnsplan 2018-2030

Visjon

«Sammen skaper vi Sarpsborg» er visjonen i kommunens samfunnsplan, vedtatt 12.04.2018. Visjonen tar opp i seg samfunnsplanens hovedbudskap og innsatsområder. Det overordnede målet er «Et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve». De tre innsatsområdene er -det gode hjemstedet, -jobbene for framtiden og -opplevelser for livet.

«Sammen» og «vi» understreker viktigheten av deltakelse og fellesskap. De uttrykker samfunnsplanens grunnleggende premisser om at kommunen ikke kan realisere målene i planen alene, men at innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner, andre offentlige aktører og kommunen må samarbeide om å få det til.

«Skaper» framhever at vi må jobbe aktivt for at vi skal få det samfunnet vi ønsker oss. Det handler om å utforme og bygge opp noe som er både annerledes og bedre, samtidig som vi tar vare på og utvikler det som er bra med det vi har.

«Sarpsborg» innebærer hele det geografiske området som utgjør Sarpsborg kommune. Det betyr også at Sarpsborg har utviklingspotensial som by. En by trenger et sterkt sentrum der mange bor og jobber, og med mye handel og aktivitet – i et godt samspill med boområder, arbeidsplasser og aktivitetsmuligheter andre steder i Sarpsborg.

Ambisjoner

Samfunnsplanen fastsetter ambisjoner for befolkningsvekst, arbeidsplassvekst og lokal skatteinngang. Nedenfor gjengis ambisjonene, hva de forutsetter av utvikling fra inngangen til 2017 og framover.

Ambisjon	Forutsatt utvikling	Foreløpig utvikling
Sarpsborg skal ha minst 65.000 innbyggere i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 55.127 innbyggere i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på nærmere 10.000 personer fra 2017 til 2030. Befolkningsveksten må da gjennomsnittlig være på 1,2 % årlig.	2016: 0,82 % (449) 2017: 0,75 % (416) 2018: 0,82 % (454) 2019: 1,31 % (735)
Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 27.192 arbeidsplasser i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030. Veksten i antall arbeidsplasser må da gjennomsnittlig være på 1,5 % årlig.	2017: 0,48 % 2018: 3,05 % 2019: 0,55 %
Inntekts- og formuesskatt til kommune og stat fra personlige skatteyttere i Sarpsborg skal i 2030 være på nivå med landsgjennomsnittet.	I 2016 hadde kommunen en skatteinngang pr. innbygger på 79,9 prosent av landssnittet. Ambisjonen forutsetter en gjennomsnittlig bedring på ca. 1,4 prosentpoeng pr. år.	2017: 78,6 % 2018: 79,3 % 2019: 79,2 %

Mål

Samfunnsplanen skisserer overordnede mål for de tre innsatsområdene; det gode hjemstedet, jobbene for framtiden og opplevelser for livet.

Det gode hjemstedet			
Slik vil vi ha det:			
Et mangfold av boligtilbud i gode bomiljø	Raskt og trygt til og fra hjemmet, jobben, skolen og aktiviteter	Meningsfull hverdag i alle livsfaser	Kultur basert på åpenhet, tillit, inkludering og deltakelse
Jobbene for framtiden			
Slik vil vi ha det:			
Sarpsborg og Nedre Glommaregionen er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet	Sarpsborg og Nedre Glommaregionen har et bærekraftig og framtidrettet næringsliv	Nedre Glommaregionen oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion	Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer
Opplevelser for livet			
Slik vil vi ha det:			
Innbyggerne i Sarpsborg skaper og deltar i aktiviteter	Sentrum er samlingspunkt og drivkraft for opplevelser	Sarpsborg har gode muligheter for naturopplevelser, rekreasjon og mosjon	Byen har et rikt kulturtilbud

Nedenfor presenteres tiltak som prioriteres de neste fire årene. Innen næringsutvikling er tiltakene direkte relatert til målene i samfunnsplanen. På andre områder er det utarbeidet egne styringsdokumenter med egne mål, som de ulike tiltakene knyttes til. Dette gjelder for eksempel sentrumsplanen og kommunedelplan for folkehelse. Alle tiltakene skal imidlertid bygge opp under visjon, ambisjoner og mål i samfunnsplanen.

4.4. Prioriterte tiltak

4.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan sentrum 2019-2031		
Hovedmål: Byen skal være et attraktivt sted å jobbe, bo og besøke.		
<ul style="list-style-type: none"> • Sentrum skal være samlingspunktet og drivkraften for Sarpsborg. • Byen skal oppfordre til økt byliv. • Den moderne byen bygges på historisk identitet og bærekraftige blågrønne løsninger. • Myke trafikanter settes først i sentrum. 		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Utarbeide områdereguleringsplan rundt ny jernbanestasjon.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utvikle sentrum gjennom å realisere parker, lekeplasser og infrastruktur gjennom samarbeid med private aktører.	2021-2024	Det er avsatt investeringsmidler på 12 mill. kr til utvikling av sentrumsgater. Det kan i tillegg være aktuelt med egne bevilgninger i forbindelse med private

		utbygginger.
Utarbeide plan for bruk og utforming av Rosenkrantzgate	2021	Rosenkrantzgate skal utvikles til en ny hovedatkomstsgate mellom Sarpsborg stasjon og gågata. Det gjennomføres en mulighetsstudie i 2020. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

Bypakke Nedre Glomma

Hovedmål:

- Nedre Glomma regionen skal i år 2030 håndtere transportetterspørselen innen person- og godstransport mer effektivt enn i dag.
- Reisetiden for persontransport skal reduseres.
- Persontransportkapasiteten inn mot og mellom bysentrene skal øke i forhold til forventet befolkningsvekst.
- Andelen personreiser som foretas med andre transportmidler enn bil skal øke til et nivå tilsvarende gjennomsnittet for liknende byområder i Norge.
- Det skal være nullvekst i personbilbruken.
- Kjøretiden på viktige strekninger for godstransport skal være minst like god som i dag, og forutsigbarheten skal være bedre.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Avklare innhold i revidert Bypakke.	2021-2024	Behandles lokalt i 2021, med påfølgende ekstern kvalitetssikring (KS2) og behandling i Stortinget.
Inngå byvekstavtale og starte gjennomføring av tiltak.	2021-2024	Tidspunkt er avhengig av framdrift for revidering av Bypakka og departementenes framdrift med arbeidet med byveksttaler.
Planlegge tiltak for sykkel etter prioritering i rapport for Hovedsykkelveier i Sarpsborg og Fredrikstad.	2021-2024	Det forutsettes at det mottas statlige belønningsmidler. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

Næringsutvikling

Jobbene for fremtiden:

Mål i samfunnsplanen: Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030. Dette forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030.

- Sarpsborg og Søndre Viken næringsregion* er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet.
- Sarpsborg og Søndre Viken næringsregion har et bærekraftig og framtidsrettet næringsliv.
- Søndre Viken næringsregion oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion.
- Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer

*Nærings samarbeidet i Nedre Glomma har blitt utvidet til å omfatte Haldenregionen. Regionrådet har vedtatt at det nye navnet på nærings samarbeidet er Søndre Viken næringsregion.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Gjennomføre utviklingsprosjekter i	2021-2024	Prosjektene koordineres i ByKraft.

sentrum.		Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Videreføre og utvikle næringssamarbeidet i Søndre Viken næringsregion.	2021-2024	Målsettingen er å øke regionens næringsattraktivitet i konkurransen mot næringsregioner i Viken og Norge. Dette gjøres i samarbeid med næringsforeningene i regionen.
Utvikle Grålum som et levende bydelssenter og et utstillingsvindu for kompetansekrevede virksomheter - Smart Mobilitet Grålum.	2021-2023	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden. Sees i sammenheng med områderegulering av Grålum.

Kommunedelplan mangfold, inkludering og likeverd

Hovedmål: Sarpsborg er en kommune uten diskriminering og mobbing. Mangfold, inkludering og yringsfrihet er viktige verdier. Kommunen gir likeverdige tjenester til alle innbyggere.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Gjennomføre årlige samfunnskonferanser og kompetansetilbud med temaer som bidrar til gode holdninger og kunnskap om likeverd og inkludering.	2021-2024	Tilbudene reflekterer ulike grupper og perspektiv innenfor mangfoldet og er åpne for alle. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden
Forebygge ekstremisme gjennom løpende samarbeid med Sarpsborg religionsdialog, politiet og andre organisasjoner.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Implementere ungdomsråd i tråd med ny kommunelov, og samtidig arbeide for at alle skolene i Sarpsborg benytter elevrådene etter intensjonen om å gi elevene medbestemmelse på viktige saker i skolehverdagen.	2021-2024	Barn og unges rettigheter skal bli ivarettatt i hverdagen i tråd med barnekonvensjonen. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden
Videreutvikle etablerte flerkulturelle møteplasser som Kulturskolen for alle og Folk i Sarp, utarbeide en helt ny opera med musikk fra ulike kulturer og samarbeide godt med frivillige organisasjoner omkring dette.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Forsterke arbeidet med moderat kvotering og intervju av kvalifiserte innvandrere i rekruttering til kommunale stillinger for å sikre et inkluderende, likeverdig og mangfoldig arbeidsmiljø.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utvikle nærmiljøtiltak i skolene som fremmer integrering og utjevner sosiale forskjeller. Fokus på Østre bydel og Sandesundsveien og Kruseløkka skoler.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden. Inngår som tiltak mot fattigdom.

Kommunedelplan folkehelse

Hovedmål: Folkehelsen og levekårene skal bedres og levekårsforskjellene skal utjevnes gjennom tilrettelegging og mobilisering.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Bygge kunnskap hos ledere, medarbeidere/saksbehandlere og politikere om folkehelse.	2021-2024	Behov for kunnskap for å bruke systemene og forankre folkehelse i alt kommunen gjør.
Arbeide for at alle skoler og barnehager i Sarpsborg på sikt blir implementert i konseptet helsefremmende skoler og barnehager.	2021-2022	I dette ligger blant annet fokus på kosthold og fysisk aktivitet. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden

Tiltak mot utenforskap

Hovedmål: Motvirke utenforskap* på kort og lang sikt ved å bidra til at flest mulig kan klare seg selv, realisere sitt potensial og skaffe seg arbeid.

Barn som lever i husholdninger med lav inntekt, har i liten grad mulighet til å gjøre noe med situasjonen samtidig som konsekvensene ofte blir store for dem. De deltar i mindre grad i aktiviteter enn andre barn. Dette kan ha ulike følger som:

- ensomhet og opplevelse av utenforskap
- større sannsynlighet for ikke å trives på skolen
- psykiske helseproblemer hos barn – generelt sosial ulikhet i helse
- økt sannsynlighet for at barna selv får lav inntekt når de blir voksne.

Utviklingsarbeidet og tiltakene nedenfor skal medvirke til at barnefamilier ikke skal forbli i en situasjon med vedvarende lav inntekt, men komme ut av det gjennom utdanning og arbeid:

**Personer i utenforskap: personer i alderen 20-66 som er uten jobb, som ikke er under utdanning eller som ikke mottar alderspensjon/offentlig AFP. Personer som mottar trygd er i utenforskap.*

Gjennomføre prosjektet «Velferdspilot».	2021-2023	Gjennomføringen av velferdspiloten gjøres innenfor driftsrammen. Gjennom tiltaket er kommunen invitert med i KS Læringsnettverk om utenforskap og Nettverket Velferdslab. Det jobbes med å oppdatere/utvikle tiltaket. Tiltaket er forsinket som følge av koronapandemien.
Etablere «Økonomi-hub» (tiltak i velferdspiloten).	2021-2024	Tiltaket forutsetter eksterne midler samt egeninnsats fra kommunen. Kommunen fikk midler fra fylkesmannen til tiltaket i 2019. Økonomihuben skal være et kraftsenter for læring om privat økonomi. Og et møtested primært for unge mennesker i alderen 16-26 år, for kapasitetsbygging og kompetansehevning innen privat

		økonomi.
Delta i KS Læringsnettverk knyttet til utenforskap og utenforskaps-regnskapet	2021 - 2021	Tiltaket gjennomføres innenfor driftsrammen. Tiltaket er forsinket som følge av koronapandemien. Det jobbes med å oppdatere/utvikle tiltaket.
Videreutvikle aktivitetskort/aktivitetsapp og tildele aktiviteter/opplevelser til barn og unge.	2021-2024	Det er nå disponibelt ca. 0,85 mill. kr til tiltaket. Fritidskortordningen er utvidet og det er mulig å søke statlig finansiering i 2021. Tiltaket forutsetter samarbeid med eksterne aktører.
Tilby mat på skolene	2021-2024	Det er avsatt 1 mill. kr pr år i handlingsplanperioden til tiltaket. Midlene fordeles til skolene med lik sum pr elev.
Utvikle skoler som nærmiljøhus, og nærmiljøtiltak i skolene som fremmer integrering og utjevner sosiale forskjeller.	2021-2024	Tiltaket forutsetter at det søkes om og innvilges eksterne midler.

4.4.2. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Kommuneplanens arealdel og kystsoneplanen 2015-2026. planperiode 2021-2032	2017	2021
Kommunedelplan Sandesund-Greåker	2024	2026
Overordnet strategi for Søndre Viken Næringsregion	2020	2023
Handlingsprogram for utvikling av østre bydel, forprosjekt	2021	2021
Kommunedelplan klima og energi	2018	2021
Kommunedelplan for folkehelse og forebygging	2021	2023
Kommunedelplan mangfold	2023	2025

5. Medarbeider

Sarpsborg kommune er Sarpsborg-samfunnets største arbeidsgiver med over 4.000 medarbeidere. Kommunen dekker et stort spekter av tjenester innenfor ulike virksomheter og fagområder. «Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap» beskriver hvordan kommunen som organisasjon ønsker å framstå og bli oppfattet av omverdenen, og har fokus på områdene ledelse, medarbeiderskap og kompetanse. Plattformen beskriver viktige verdier; framtidsrettet, respektfull, åpen og troverdig, som alle medarbeidere i Sarpsborg kommune må ta ansvar for å levedegjøre.

5.1. Analyse

Verden rundt oss er preget av endringer i demografi, og det pågår et teknologisk skifte. Hver eneste dag blir det gjort et omfattende arbeid for å levere kvalitativt gode tjenester til våre brukere og innbyggere. Tilpasning til stadig endrede behov og rammebetingelser medfører også store endringer for enkeltmennesker og medarbeidere, som bidrar i dette viktige samfunnsoppdraget. Alle ansatte i Sarpsborg kommune vil møte endringskrav i større eller mindre grad i tiden som kommer. Noen vil oppleve at arbeidsoppgaver endres radikalt, og i noen tilfeller forsvinner oppgaver man har hatt i mange år og er trygg på. Uansett vil endringene i årene framover kreve både kompetanseutvikling, rekruttering og anvendelse av ny teknologi. Dette vil stille krav til kommunen som arbeidsgiver, i å støtte og utvikle våre medarbeidere i endringsprosessen, og det vil stille krav til hver enkelt medarbeider om å omstille seg og være med på utviklingen. Skal vi lykkes, er det viktig at alle ledere og medarbeidere er med på reisen.

Sarpsborg kommune har i lengre tid hatt utfordringer med rekruttering av kvalifiserte medarbeidere innenfor høyskolegruppene i helse og velferd, og den samme tendensen ser vi nå også innenfor oppvekst. For å opprettholde og videreutvikle tjenestene våre innenfor de økonomiske rammene som er tilgjengelige, må kommunen bli mer effektiv i tjenesteneleveransene gjennom å ta i bruk ny teknologi. Samtidig er det viktig å se på oppgavefordelingen mellom de ulike profesjonene, mobilisere den kompetansen vi allerede har i våre rekker og benytte den der den gir best effekt. Digitalisering og effektivisering er viktige bidrag, men også andre aspekter vil være viktige for kommunens videre utvikling. Sarpsborg kommune har et ansvar for å bidra til å styrke den sosiale bærekraften. Som arbeidsgiver bidrar kommunen gjennom rekruttering, kvalifisering, kompetanseheving, heltids-politikk, og inkluderende arbeidsplasser. Dette er også viktige områder for at kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver.

Små stillingsstørrelser appellerer lite til nyutdannede med både fagarbeider- og høyskolekompetanse. Majoriteten i den nye generasjonen medarbeidere ønsker å jobbe i hele, faste stillinger, ha utviklende fagoppgaver, gode arbeidsmiljøer og konkurransedyktig lønn, og det er derfor viktig at kommunen tilbyr dette. Samtidig er det også fortsatt medarbeidere som ikke ønsker å jobbe heltid, men er fornøyde med en deltidsstilling kombinert med mulighet for å jobbe ekstra når det passer. For å sikre kontinuitet og kvalitet i våre tjenester, må vi jobbe enda hardere for å kunne tilby turnuser og arbeidstidsordninger som gjør det attraktivt å jobbe heltid i Sarpsborg kommune.

Sykefravær og akutt behov for bemanning i forbindelse med endringer i brukerbehov og omfang, medfører utstrakt bruk av midlertidig tilsetning og bruk av ufaglært arbeidskraft. Dette er ikke planlagt rekruttering tilpasset framtidens behov, men kortsiktig dekning av ledige vakter med tilgjengelige ressurser. Over tid opparbeides krav og rettigheter til faste og utvidede stillinger for disse medarbeiderne. Denne måten å rekruttere på må endres ved gjennomgang av turnus og arbeidstidsordninger i virksomhetene. Sarpsborg kommune har i mange år gjennomført bedrifts-interne opplæringsprogram innenfor både helsefag og barne- og ungdomsarbeiderfaget for egne ansatte. Dette har i stor grad bidratt til å heve kompetansen for kommunens ansatte til et nivå som kreves i dagens tjenester. For morgendagens tjenester vil det være behov for høyere kompetanse, og det er viktig at kommunen er bevisst på dette i rekruttering og utvikling av medarbeidere.

For å sikre nødvendig rekruttering for framtidens tjenester må kommunen aktivt markedsføres som en attraktiv arbeidsgiver med spennende og meningsfulle oppgaver. Lærlingeordning, praksisplasser og nært samarbeid med utdanningsinstitusjoner bidrar til at kommunen tiltrekker seg morgendagens arbeidstakere.

Medarbeiderresultater 2019 fordelt per kommuneområde:

Kommuneområder	Samfunn	Helse og Velferd	Organisasjon	Oppvekst	Teknisk	Teknologi og endring	Hele kommunen
Medarbeiderundersøkelsen Total score	4,3	4,4	4,5	4,4	4,2	4,4	4,4
Medarbeiderundersøkelsen Svarprosent	86 %	79 %	100 %	82 %	88 %	96 %	81 %
Sykefravær	5,9 %	9,1 %	4,1 %	7,3 %	7,8 %	3,2 %	8,0 %
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	81,0 %	73,3 %	94,7 %	89,4 %	94,3 %	98,0 %	81,0 %
Antall medarbeidere med stilling under 40 %	23	414	0	30	4	0	471
Antall midlertidig ansatte	8	95	0	124	2	4	233
Andel midlertidig ansatte Av totalt ansatte	4,9 %	3,8 %	0 %	8,9 %	0,4 %	7,4 %	5,0 %
Andre sentrale nøkkeltall							
Antall årsverk	124	1 768	75	1 135	411	49	3 572
Antall ansatte	153	2 413	79	1 269	436	50	4 410
Andel kvinner	53,6 %	86,6 %	70,9 %	79,3 %	39,0 %	50,0 %	77,9 %

5.2. Mål

Medarbeider				
	Resultat			Ambisjon i perioden
	2017	2018	2019	
Mål: Attraktiv arbeidsgiver				
Antall søkere på stilling	22,2	11,1	14	> 15
Turnover	4,0 %	10,7 %	10,2 %	< 4 %
Antall lærlinger	90	103	107	116
Antall praksisplasser	196	352	491	520
Tilsetting av lærlinger i faste, fulle stillinger etter endt læretid. (NY)	7	3	2	5
Mål: Utviklende arbeidsmiljø				
Medarbeiderundersøkelsen - samlet resultat	4,4	4,3	4,4	4,5
Mål: Redusert sykefravær				
Sykefravær totalt	7,9 %	8,0 %	8,0%	< 7,2 %
Mål: Mindre uønsket deltid og vikarbruk				
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	81,2 %	82,1 %	81,0 %	> 85 %
Antall medarbeidere med stilling under 40 %	468	438	471	< 400
Andel midlertidige ansatte ¹	6,1%	5,9 %	5,0 %	< 4,0 %
Timelønn til ansatte, årsverk ²	316	311	292	< 250
Andel medarbeidere med fast 100 % stilling (NY)	53,9 %	53,6 %	53,9 %	> 55 %

5.3. Prioriterte tiltak

5.3.1. Vedtatte styringsdokumenter

Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap i Sarpsborg kommune		
Hovedmål Ledelse: Sarpsborg kommune skal ha tydelige ledere som legger kommunens visjon og verdier til grunn i sitt arbeid.		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Følge opp innovasjonsprogrammet gjennom felles samlinger hvor endring av arbeidsprosesser og gevinstrealisering er tema.	2021 -2023	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utarbeide turnusplaner i rammen av en årsplan for alle virksomheter/team med turnusdrift.	2021-2023	Endret turnus ble iverksatt som et pilotprosjekt i 2020, og utvides med flere team i 2021. Det rapporteres på tiltaket til administrasjonsutvalget

¹ Antall midlertidig ansatte sett i forhold til totalt antall faste og midlertidig ansatte

² Totalt antall utbetalte arbeidstimer, som ikke er fastlønn, omregnet til årsverk. (Basert på et gjennomsnittlig årstimetall på 1900 timer).

Gjennomgå og analysere virksomhetenes bruk av midlertidig og timelønnet arbeidskraft, sett opp mot behov for kompetanse og mulighet for fast tilsetning.	2021-2022	Tiltaket er basert på innspill fra administrasjonsutvalget 24.09.2020. Det rapporteres på tiltaket til administrasjonsutvalget.
Hovedmål Medarbeiderskap: Medarbeiderne i Sarpsborg kommune skal være engasjerte, profesjonelle og ansvarlige		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Gjennomføre begeistringsseminar/innovasjonsdag.	2021 - 2024	Det er avsatt noe midler til tiltaket. Omfang vil bli vurdert. Det er aktuelt å søke eksternt finansiering.
Gjennomgå kommunens struktur for samarbeid og medbestemmelse.	2021	Det er avsatt nødvendig midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Hovedmål Kompetanse: Sarpsborg kommune skal ha kompetanse til å løse dagens oppgaver og møte framtidens utfordringer		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Øke inntaket av lærlinger til 2 per 1000 innbyggere.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden
Etablere e-læringsløsning som gir medarbeidere et bedre og mer selvbetjent tilbud på gode e-læringsressurser.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden. Iverksettes i forbindelse med innføring av Office 365.
Styrke markedsføring av kommunen som arbeidsgiver overfor de mest aktuelle utdanningsinstitusjonene, og samarbeide tettere med disse.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Gjennomføre prosjekt med årsturnus som et virkemiddel for å nå målet om heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.	2021-2024	Pilotprosjekt på årsturnes er iverksatt i seks team.
Gjennomføre prosjektet «Bærekraftige omsorgstjenester – pilot for gjennomgang av kompetanse i pleie- og omsorgstjenesten for å vurdere omfordeling av oppgaver mellom profesjonene».	2021-2024	Prosjektet starter opp i 2021. Eksterne midler fra Fylkesmannen – Kompetanse og innovasjonstilskudd.
Starte et samarbeid med lokalt næringsliv og Inspiria om arbeids- og utdanningsmesse.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

5.3.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Vi i Sarpsborg, revidering	2021	2022

6. Økonomisk status

6.1. Analyse

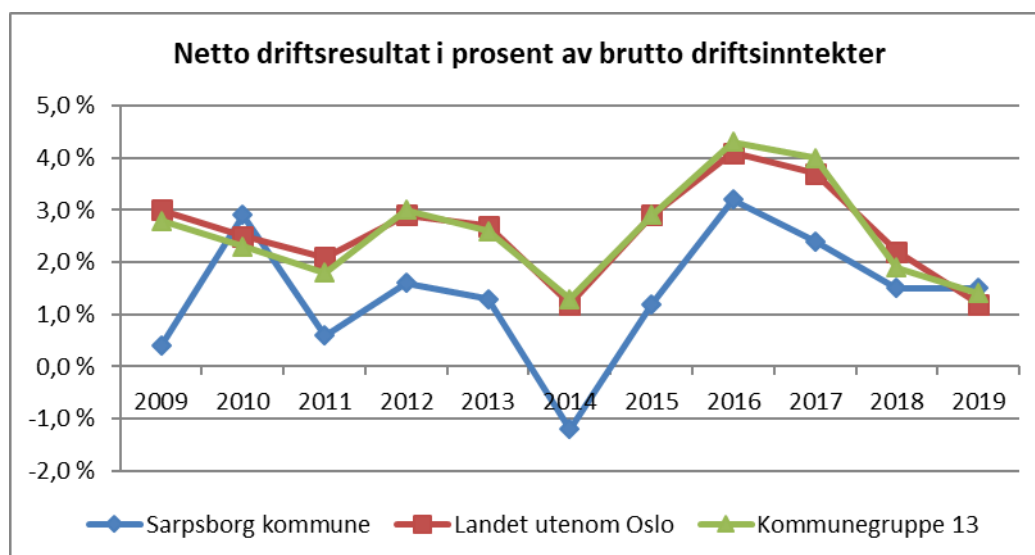
Kapittelet vil redegjøre for kommunens økonomiske situasjon. Sentralt vil være vurderinger rundt gjeldsutvikling, netto driftsresultat mv.

6.1.1. Sammenligning med andre

Netto driftsresultat 2019

Netto driftsresultat er en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat er driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, renter og avdrag. Netto driftsresultat viser hva kommunene sitter igjen med til avsetninger og overføringer til investeringer. Bare gjennom et positivt netto driftsresultat kan det skaffes til veie tilstrekkelig med egenkapital til fremtidige investeringer og samtidig bygges opp økonomiske «buffer». Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren har anbefalt et gjennomsnittlig nivå for netto driftsresultat for kommunesektoren på 1,75 % for å kunne opprettholde en sunn og robust økonomi. Med det menes at kommunen bør ha et overskudd på løpende drift som bidrar med tilstrekkelig egenkapital i investeringene. Sarpsborg kommune har lagt dette nivået som sin ambisjon. Sarpsborg kommune har i hovedsak hatt svakere netto driftsresultat enn både gjennomsnittet for landet og kommunegruppe 13³.

Netto driftsresultat for Sarpsborg kommune i 2019 ble 54,5 mill. kr eller 1,5 %. I tallet for netto driftsresultatet ligger det også inne midler til Bypakke Nedre Glomma. Det bedrer resultatet med om lag 60 mill. kr. Oppdaterte tall fra SSB viser at gjennomsnittlig netto driftsresultat for landet, med unntak av Oslo, var på 1,5 %. For KOSTRA-gruppe 13 ble tallet 1,6 %. Dersom kommunen skal ha egenkapital til investeringer i årene som kommer må det jobbes med å styrke netto driftsresultat.

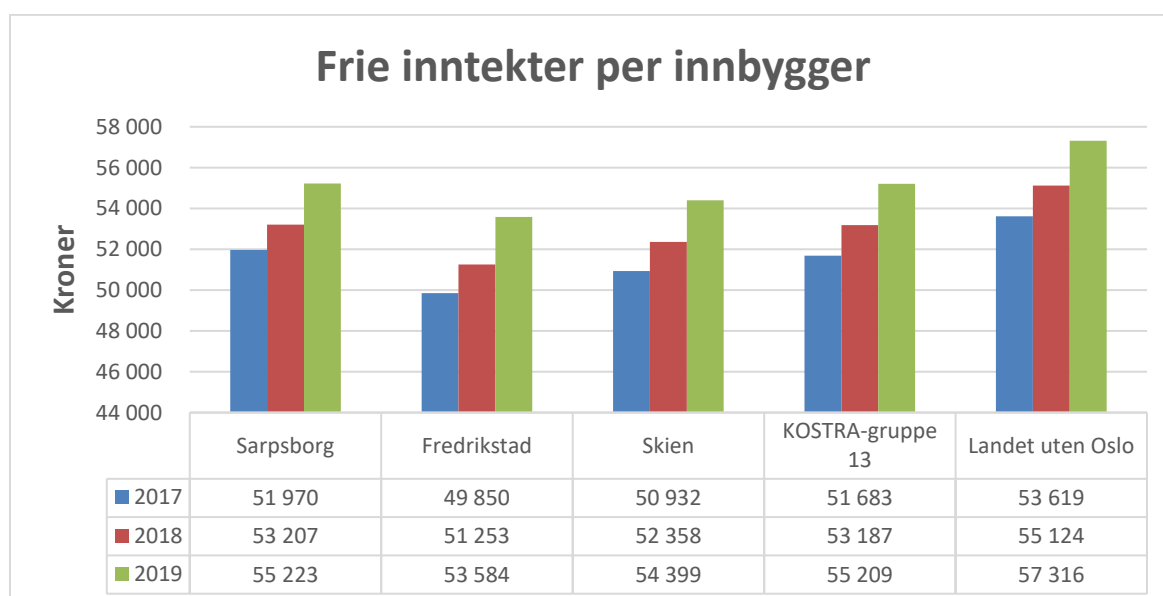

³ Mest sammenlignbare kommuner i henhold til SSBs definisjon.

Økonomiske rammer

Frie inntekter er finansieringskilde for det meste av tjenesteproduksjonen i kommunen. Ved bruk av KOSTRA som sammenlikning er det viktig å ha med seg at en kommune med relativt lave frie inntekter normalt ikke vil kunne prioritere en like høy ressursinnsats på sine tjenester som en kommune med større frie inntekter. I 2019 utgjorde skatt og rammetilskudd om lag 3,1 mrd. kr for Sarpsborg kommune, hvorav skatteinntektene utgjorde 1,40 mrd. kr. Skatteinntektene per innbygger i Sarpsborg utgjorde 79,2 % av landsgjennomsnittet. Inntektsutjevningen i inntektssystemet utjevner forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene. Sarpsborg har etter utjevning skatteinntekter på 94,2 % av landssnittet. På grunn av inntektsutjevningen vil en generell økning i skatteinngangen kun for Sarpsborg ha liten innvirkning på kommunens samlede inntekter.

Tabellen nedenfor sammenligner Sarpsborgs frie disponible inntekter målt per innbygger med Fredrikstad, Skien og kommunegruppe 13. Kommunegruppe 13 består av kommuner med over 20 000 innbyggere, med unntak av de fire største byene.

Sarpsborg hadde i 2019 frie inntekter på 14 kr mer enn snittet i kommunegruppe 13. Differansen målt i kr mot snittet for kommunegruppe 13 utgjør 0,8 mill. kr. Til sammenligning er frie inntekter per innbygger for landet utenom Oslo 57 316 kr, det vil si 2 093 kr mer per innbygger enn Sarpsborg. Samlet utgjør differansen 117,2 mill. kr.

Tabellen nedenfor viser kommunens utgiftutjevning. Kommunen blir sammenlignet med landet som helhet og indeksert på ulike kriterier. Som det fremkommer av kolonnen utgiftsbehovsindeks har Sarpsborg en mindre andel 0-1 åringer, og 2-5 åringer enn Norge generelt. Sarpsborg bør dermed ha lavere kostnader til tjenesteproduksjon til denne gruppen, og blir trukket i rammetilskuddet. Tilsvarende har Sarpsborg kommune en høyere andel av befolkningen i aldersgruppen 67-79 år og kompenseres for det i rammetilskuddet.

Grunnlagstall fra 1. juli 2020

SARPSBORG				Bruk av folketall 1.7.2020	
Utgifts- behovs-					
	Antall	indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj	
				kr per innb	1000 kr
0-1 år	1 102	0,9440	-0,03 %	-17	-991
2-5 år	2 478	0,9826	-0,24 %	-134	-7 649
6-15 år	6 848	1,0046	0,12 %	68	3 909
16-22 år	4 889	1,0152	0,04 %	20	1 131
23-66 år	32 197	0,9795	-0,22 %	-122	-6 944
67-79 år	6 953	1,0800	0,46 %	258	14 717
80-89 år	2 178	1,0870	0,68 %	383	21 860
over 90 år	476	0,9764	-0,09 %	-52	-2 988
Basistillegg	0,5461	0,1871	-1,30 %	-732	-41 839
Sone	132 226	0,5974	-0,40 %	-227	-12 952
Nabo	74 644	0,7379	-0,26 %	-148	-8 431
Landbrukskriterium	0,0055	0,5204	-0,10 %	-57	-3 240
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandin	560	1,0248	0,02 %	10	559
Flyktninger uten integreringstilsku	3 480	2,1009	0,90 %	508	29 042
Dødlighet	461	1,0714	0,33 %	187	10 656
Barn 0-15 med enslige forsørgere	1 523	1,2650	0,44 %	249	14 235
Lavinntekt	3 385	1,1163	0,12 %	69	3 928
Uføre 18-49 år	1 854	1,5076	0,32 %	180	10 288
Opphopningsindeks	3,3300	1,8282	0,77 %	434	24 779
Aleneboende 30 - 66 år	4 818	0,9278	-0,14 %	-77	-4 387
PU over 16 år	251	1,2001	0,99 %	560	31 989
Ikke-gifte 67 år og over	4 291	1,0983	0,46 %	257	14 678
Barn 1 år uten kontantstøtte	376	0,8972	-0,17 %	-96	-5 489
Innbyggere med høyere utdanning	11 174	0,7239	-0,50 %	-283	-16 167
I Kostnadsindeks		1,02197	2,20 %	1 238	70 693

Pensjon

Tabellen viser utviklingen i pensjonskostnader, premieavvik og akkumulert premieavvik fra Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK) for perioden 2017 – 2019 og anslag for 2020 og 2021. Hvordan utviklingen i pensjonsutgifter påvirker kommunens driftsbudsjett i 2021 er beskrevet i kapittel 7.4 (Kommunens utgifter).

	2017	2018	2019	2020	2021
KLP					
Pensjonskostnad	242 614	249 393	266 842	261 081	272 132
Premieavvik	33 130	57 926	85 723	47 415	122 375
Akkumulert premieavvik	203 324	221 914	260 801	249 849	306 427
SPK					
Pensjonskostnad	43 886	47 427	45 256	38 719	40 560
Premieavvik	-92	-3 494	1 122	12 026	5 185
Akkumulert premieavvik	-4 591	-7 435	-4 841	8 720	13 878

Alle tall i hele tusen.

Samlet pensjonskostnad hos KLP er for 2021 anslått til 272,1 mill. kr. Dette er 11,1 mill. kr høyere enn i 2020. For SPK er pensjonskostnaden for 2021 anslått til 40,6 mill. kr, det vil si 1,8 mill. kr høyere enn i 2020. Anslag er basert på estimert lønnsvekst for i år og neste år og medfører større usikkerhet enn normalt.

Premieavvik er avviket mellom det kommunen betaler til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) samt Statens Pensjonskasse (SPK) og det kommunen er pliktig å kostnadsføre i driftsregnskapet.

Andel av tidligere års premieavvik inngår som en del av pensjonskostnaden. Positivt premieavvik inntektsføres i regnskapet og amortiseres (føres som avdrag) over 7 år. Som følge av stadig redusert avdragstid på nye premieavvik, vil det opparbeidede premieavviket som skal dekkes inn øke i årene fremover. Som vist i diagrammet under øker de samlede avdragene på premieavviket hvert år, noe som igjen medfører en økt pensjonskostnad.

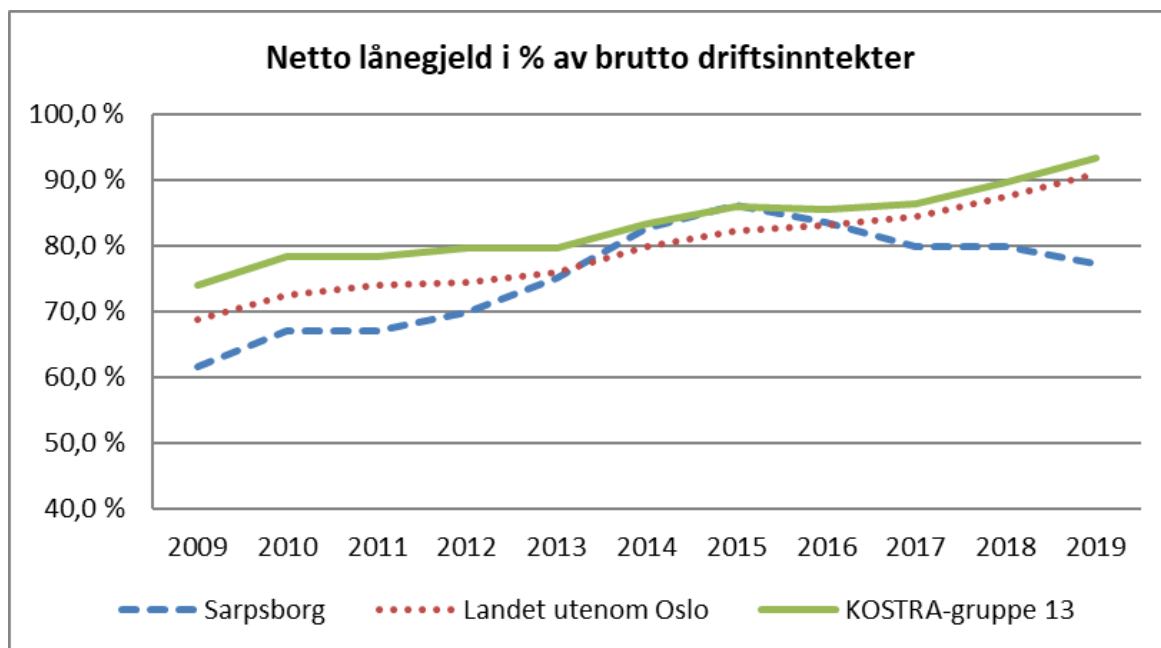

Diagrammet viser amortisert premieavvik for perioden 2021 - 2024.

Premieavviket for 2021 i KLP er anslått til 122,4 mill. kr. Dette er et anslag som vil endres gjennom året når blant annet lønnsvekst og pensjonistoppgjøret blir kjent. Som følge av reglene for bokføring av pensjon har kommunens samlede årsresultat for perioden 2002 – 2019 vært forbedret med 256 mill. kr. Utfordringen er at beløpet i realiteten er en utsatt kostnad som må dekkes inn de kommende årene. I 2024 er samlet pensjonskostnad hos KLP anslått til 317,1 mill. kr, som er 50,3 mill. kr høyere enn i 2019.

Gjeldsgrad

Grafen nedenfor viser utvikling av kommunens gjeldsgrad. Bystyret har i september 2019 vedtatt økonomireglement for Sarpsborg kommune. Reglementet legger opp til at kommunens gjeld som belaster driften ikke skal overstige 52 % av brutto driftsinntekter. Frem til 2019 hadde kommunen et mål om at gjeldsgraden ikke skulle overstige 75 %. Det har vært en stram prioritering av investeringer og som diagrammet nedenfor viser, har gjeldsgraden de siste årene gått ned.

Et vedvarende høyt investeringsvolum over flere år gjorde at kommunen i 2014, for første gang siden rapporteringen til KOSTRA ble obligatorisk i 2001, hadde en gjeldsgrad som var klart høyere enn gjennomsnittet for landets kommuner utenom Oslo.

Netto lånegjeld i forhold til kommunens driftsinntekter i 2019 var på 77,2 %, tilsvarende var det 79,9 % i 2018. Sarpsborg kommune har ved utgangen av 2019 en netto lånegjeld som er lavere enn både KOSTRA gruppe 13 hvor tallet var 93,4 % og gjennomsnitt for landet utenom Oslo hvor tallet var 91,1 %.

Finansinntekter og -utgifter

Tabellen viser utvikling i finansinntekter og finansutgifter for perioden 2017 – 2024.

Finansinntekter/ -utgifter (tall i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Renteinntekter og utbytte	-36 519	-39 500	-36 500	-48 300	-42 600	-43 400	-44 600	-45 800
Gevinst på finansiell instrumenter	-6 119	-	-	-	-	-	-	-
Sum finansinntekter	-42 638	-39 500	-36 500	-48 300	-42 600	-43 400	-44 600	-45 800
Renteutgifter og låneomkostninger	135 105	131 100	127 400	129 100	82 300	72 900	83 700	94 800
Tap på finansielle instrumenter	-	-	-	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	156 446	153 000	157 500	168 100	168 400	189 300	203 400	220 600
Sum finansutgifter	291 551	284 100	284 900	297 200	250 700	262 200	287 100	315 400
Netto finansutgifter	248 913	244 600	248 400	248 900	208 100	218 800	242 500	269 600

Kommunen må betale ned gjeld i takt med det beregnede verditapet på anleggsmidlene. For 2021 er minste tillatte avdrag beregnet til om lag 168 mill. kr basert på anslag sum gjeld og bokført verdi av anleggsmidlene per 01.01.2021. Med investeringene det legges opp til i økonomiplanperioden 2021-2024 er avdragene beregnet å øke til om lag 221 mill. kr i 2024. Et høyere investeringsvolum enn planlagt i 4-årsperioden finansiert med lån vil medføre økte avdrag.

Ved inngangen til 2021 forventes den samlede gjelden til investeringer i fast eiendom, maskiner og annet utstyr å utgjøre om lag 3,6 mrd. kr for Sarpsborg kommune. Samtidig

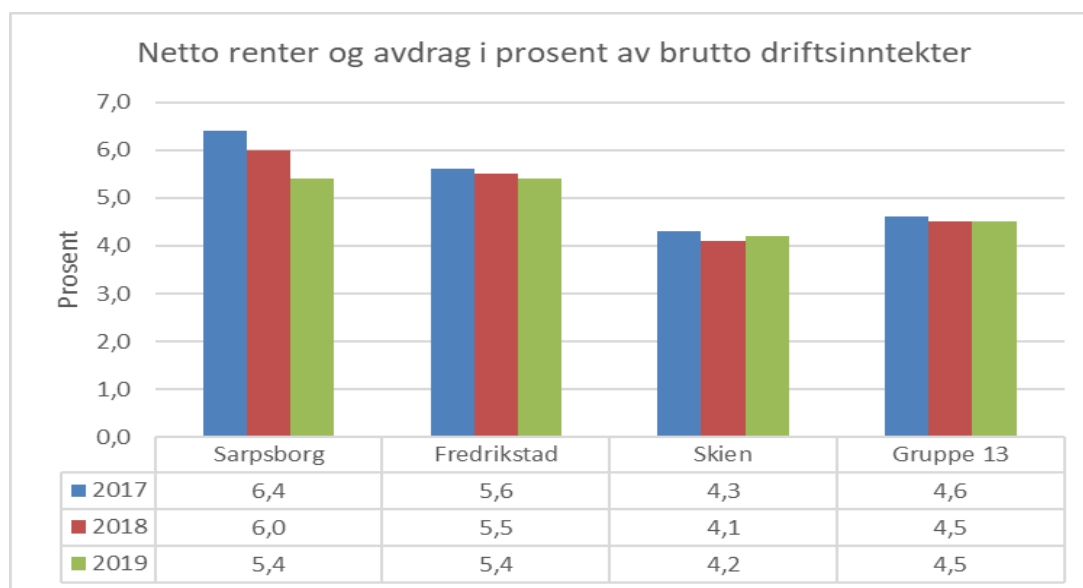
forventes det at kommunen har om lag 0,8 mrd. kr plassert i bank, verdipapirer og lignende som, sett i sammenheng med gjeldsporteføljen, reduserer nettovirkningene av en eventuell renteøkning. Med det planlagte investeringsvolumet vil gjelden ved utgangen av planperioden nærme seg 5,0 mrd. kr (2020-priser). I tillegg kommer Husbankens videreformidlingslån (Startlån) hvor mottatte renter og avdrag forventes å dekke kommunens lånekostnader.

Kommunens renteutgifter er redusert gjennom en overgang fra fast til flytende rente. Kommunen tar samtidig større egenrisiko for fremtidige rentesvingninger. For at ikke konsekvensene av en eventuell renteøkning skal bli for store har kommunen i nytt økonomireglement vedtatt at kommunen bør ha et udisponert disposisjonsfond på minst 4 % av brutto driftsinntekter. Dette inkluderer det tidligere rentebufferfondet som var på 80 mill. kr. Et disposisjonsfond på 4 % av brutto driftsinntekter i 2019 tilsvarer 169 mill. kr. Per 30.09.2020 var udisponert disposisjonsfond på 159,2 mill. kr.

Tabellen under viser de forutsetninger som økonomiplanen 2021 - 2024 bygger på hva gjelder utvikling i renter, avdrag og avkastning på finansielle plasseringer.

Investeringslån	Bud. 2021	Bud. 2022	Bud. 2023	Bud. 2024
Rentesats – lån	1,60 %	1,30 %	1,40 %	1,50 %
Avdrag investeringslån	168,4	189,3	203,4	220,6
Renteutgifter investeringslån	66,3	56,9	67,7	78,8
Rentesats - plassering	0,70 %	0,80 %	0,95 %	1,10 %
Renteinntekter	6,6	7,4	8,6	9,8
Markedets renteforventning	0,34 %	0,50 %	0,65 %	0,78 %

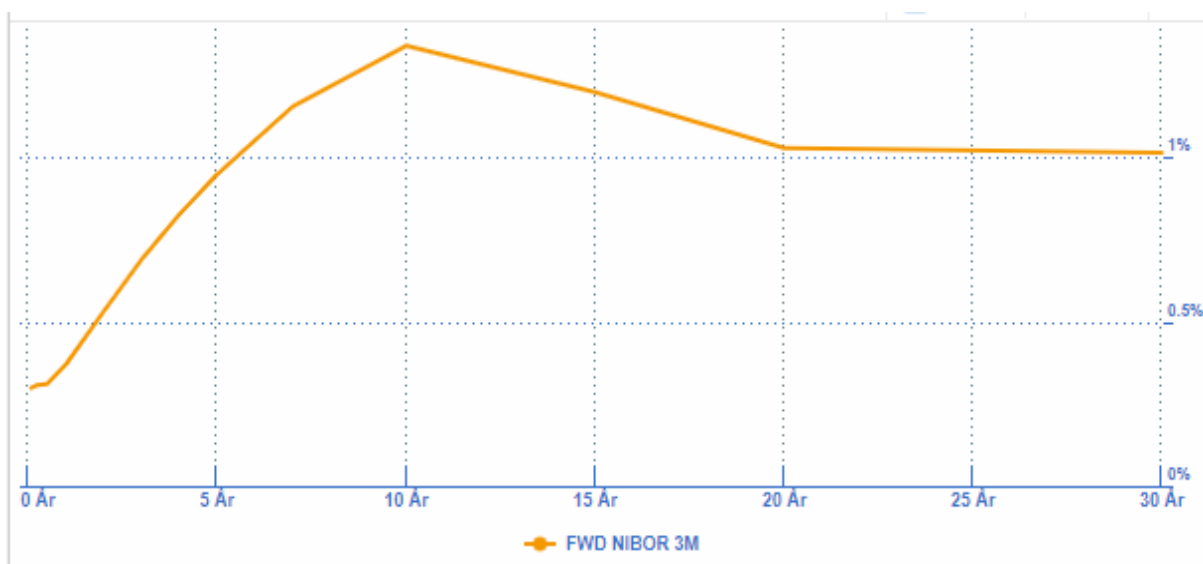
Budsjetterte renteutgifter i planperioden er basert på en sannsynlig utvikling i pengemarkedsrenten på tidspunktet for utarbeidelse av budsjettet og nåværende avtaler om rentebinding. Gjennomsnittlig rentesats for investeringslån i 2021 er anslått til 1,60 % fallende til 1,30 % i 2022 for så å øke til 1,50 % i 2024.

Diagrammet viser hvor stor andel av driftsinntektene som er bundet opp til tilbakebetaling av lån. Høye netto rente- og avdragsutgifter indikerer isolert sett en høy lånegjeld. Andelen fast rente i Sarpsborg kommune er redusert de siste årene og utviklingen er positiv. Rente- og avdragsbelastningen vil avhenge av valgt finansieringsstrategi, f.eks. andelen fremmedkapital, nedbetalingstiden o.l.

Norges Bank senket i mai 2020 styringsrenten til 0,00 %. Prognosen fra Norges Bank (Pengepolitisk Rapport 3/2020) tilsier at styringsrenten mest sannsynlig vil bli værende på dette nivået en god stund fremover.

Tremåneders Nibor, som er pengemarkedsrenten med tre måneder løpetid, er en viktig referanserente i det norske pengemarkedet. Renten på all investeringsgjeld i Sarpsborg kommune er priset med utgangspunkt i denne renten. Diagrammet under viser hvordan markedet forventer at tremåneders Nibor vil utvikle seg fremover.

Kilde: KBN Finans, Kommunalbanken

Beregningen av årlige renteutgifter bygger på de forutsetninger som fremgår av investeringsbudsjettet i handlingsplan 2021-2024. I tillegg er det forutsatt at kommunen ikke inngår flere rentesikringsavtaler i økonomiplanperioden etter hvert som gjeldende avtaler løper ut.

Det er i beregningen lagt til grunn at kommunens beholdning av likvide midler i bank og verdipapirer vil holde seg på omkring 800 mill. kr i hele planperioden.

Gjeldsutvikling

Tall i 1000 kr	2016	2017	2018	2019
Sertifikatlån	1 359 220	1 056 270	1 356 270	1 356 270
Obligasjonslån	1 145 599	1 145 599	963 320	963 320
Kommunalbanken	857 174	1 112 866	1 089 230	1 085 296
KLP	-	-	-	185 000
Sum investeringslån	3 361 993	3 314 735	3 408 820	3 589 886
Sum formidlingslån (Husbanken)	748 574	823 629	878 752	936 692
Sum gjeld	4 110 567	4 138 364	4 287 572	4 526 578

Kommunens fondsbeholdning

Tabellen viser utvikling i kommunens fondsbeholdninger for perioden 2017 – 2024, samt avsetning til fond og bruk av fond i samme periode.

Fondsbeholdninger (tall i 1000 kr)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Disposisjonsfond	284 963	346 598	303 076	264 166	236 186	223 326	280 406	367 496
Bundne driftsfond	73 462	60 255	113 565	98 570	98 570	98 570	98 570	98 570
Ubundne investeringsfond	18 899	18 899	13 899	13 899	3 199	-2 301	-2 301	-2 301
Bundne investeringsfond	3 045	6 257	5 628	5 628	5 628	5 628	5 628	5 628
Sum fond	380 369	432 009	436 168	382 263	343 583	325 223	382 303	469 393
Avsetninger til fond og bruk av fond								
Avsetning til disposisjonsfond	140 478	6 530	19 500	42 450	29 520	40 140	57 080	87 090
Avsetning til bundne driftsfond	31 238	330	430					
Avsetning til ubundne investeringsfond	220							
Avsetning til bundne investeringsfond	655							
Bruk av disposisjonsfond	-50 133	-7 250	-26 400	-13 800	-57 500	-53 000		
Bruk av bundne driftsfond	-37 530	-1 740	-5 410					
Bruk av ubundne investeringsfond	-18 227		-5 000		-10 700	-5 500		
Bruk av bundne investeringsfond	-220							
Netto avsetninger	66 481	-2 130	-16 880	28 650	-38 680	-18 360	57 080	87 090

Kommunens fondsbeholdning består av disposisjonsfond, bundet driftsfond (selvkost og/eller øremerkede tilskudd til særskilte formål) samt investeringsfond. Investeringsfond kan være bundet (øremerket tilskudd til særskilte formål) eller ubundet.

Disposisjonsfond kan brukes til både drifts- og investeringsformål, mens investeringsfond kun kan brukes til investeringsformål. Disposisjonsfond kan både fungere som en buffer mot svingninger i driftsinntektene og som egenkapital i investeringer.

6.2. Finansielle måltall og økonomiprinsipper

Bystyret vedtok i møte 26. september 2019, sist revidert 18 juni 2020, økonomireglement for Sarpsborg kommune. Det ble vedtatt finansielle måltall som skal være førende for arbeidet med budsjett og økonomiplanen.

Finansielle måltall økonomi	
MÅL: God kommuneøkonomi	Måltall
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,75
Samlet budsjettert avsetning til disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	0,50
Andel gjeld som belaster driften i prosent av brutto driftsinntekter	< 52
Egenfinansiering av investeringsporteføljen ekskl. VARF pr økonomiplanperiode av netto investeringsbehov.	10 %
Udisponert disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	> 4
Årlig avsetning til investeringer i prosent av brutto driftsinntekter	> 0,25

6.2.1 Status for økonomiprinsipper

Kommunen har syv økonomiprinsipper som er vedtatt i bystyret ved behandling av økonomireglement. Nedenfor gis det en kort beskrivelse av status av prinsippene.

Økonomiprinsippene	Status prinsipp
Kommunens langsiktige planlegging skal ha mål om en bærekraftig økonomisk utvikling som ivaretar nåtidens behov uten å stå i veien for at fremtidige generasjoner klarer å ivareta sine (generasjonsprinsippet).	I kommunens økonomireglement er det vedtatt måltall på kommunens gjeldsgrad og krav til egenkapital i investeringer.
Det skal over driftsbudsjettet årlig avsettes et beløp som egenkapital i årets/fremtidige investeringer. Beløpet skal minimum tilsvare forventet utbytte til kommunen fra eierskap i selskaper, og ikke være under 0,5 prosent av budsjetterte brutto driftsinntekter for kommunen.	Prinsippet innebærer at det skal avsettes minimum 22 mill. kr årlig. I økonomiplanen er det satt av 17,7 mill. kr i 2021. For 2022- 2024 er det avsatt i av 27,64-40,1 mill. kr som en generell avsetning. I tillegg er det avsatt samlet 81,7 mill. kr spesifikt til investeringer.
Kommunen skal til enhver tid ha et udisponert disposisjonsfond på minst 4 % av brutto driftsinntekter, som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd og til investeringsformål.	Målet vil nås med planlagte avsetninger i planperioden. 4 % tilsier 184 mill. kr i 2021 og 206 mill. i 2024. Per 30.09.2020 var udisponert disposisjonsfond på 159,2 mill. kr, og budsjetterte avsetninger i perioden er 115,5 mill. kr
Kommunens egenandel til investeringer skal være 10 % på samlet investeringsportefølje ekskl. VARF.	Egenfinansieringen vil i økonomiplan 2021 – 2024 være 11,4 %.
Kommunen skal ha en andel gjeld som belaster driften som ikke overstiger 52 % av brutto driftsinntekter og samtidig ivaretar generasjonsprinsippet.	Det planlegges med en gjeldsgrad på 51,5 % i 2021, 50,9 % i 2022, 49,3 % i 2023 og 48,3 % i slutten av perioden.
Årlig avsetning til investeringer i prosent av brutto driftsinntekter skal være større enn 0,25	Det er avsatt 10,3 mill. kr i 2021. For perioden 2022 – 2024 er det satt av 7,5 mill. kr i 2022, 22,0 mill. kr i 2023 og 42 mill. kr i 2024.

<p>Kommunens økonomiplan for de fire neste årene skal ses i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i et perspektiv på inntil 8 år.</p>	<p>Ved planlegging vurderes demografi og utvikling av tjenestebehov.</p>
<p>Kommunen skal ha myndiggjorte virksomhetsledere med ansvar for og myndighet til å disponere tildelte driftsrammer.</p>	<p>Kommunen har rammestyring. Avvik i virksomhetenes resultat samlet for 2019 var under 2 % noe om viser god budsjett disiplin og økonomistyring.</p>

7. Økonomiplan og budsjett

7.1. Statsbudsjettet

Dette kapitlet beskriver det økonomiske opplegget for kommunesektoren slik det framgår av regjeringens forslag til statsbudsjett, som ble lagt frem 07.10.2020.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 innebærer en reell vekst for kommuner og fylkeskommuner i frie inntekter på knappe 2,0 mrd. kr. I kommuneproposisjonen la regjeringen opp til en reell vekst i kommunesektorens inntekter på mellom 1,4 og 1,9 mrd. kr. Veksten i frie inntekter må sees i sammenheng med kommunesektorens merutgifter til befolkningsutviklingen. Økningen i frie inntekter er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å opprettholde tjenestetilbudet i blant annet skole, barnehage og omsorgstjenesten med uendret standard og produktivitet i tjenestene. I 2020 har kommunesektoren hatt en reduksjon i skatteinntekter. Det ble derfor på Stortinget vedtatt å tilleggsbevilge 1,9 mrd. kr for 2021 da revidert nasjonalbudsjett for 2020 ble behandlet. Statsbudsjettet gir ikke noe anslag for hvilken realvekst som kan forventes i årene 2022 – 2024.

Satsningsområder i regjeringens forslag til statsbudsjett er:

- 100 mill. kr til barn og unges psykiske helse
- 100 mill. kr til habilitering og avlastningstilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

Moderasjonsordninger SFO

Det foreslås en inntektsgradert foreldrebetaling i SFO for 3. og 4. trinn. Det er en oppfølging av en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO på 1. og 2. trinn fra skoleåret 2020/2021.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

Stortinget har vedtatt en ny trossamfunnslov. Den gjelder fra 1. januar 2021. Staten tar over ansvaret for den kommunale delen av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. 467,8 mill. kr trekkes i rammetilskuddet.

Pensjon i private barnehager

Regjeringen foreslår å nedjustere pensjonstilskuddet til private barnehager fra 1. januar 2021. nedjusteringen innebærer en reduksjon i pensjonspåslaget fra dagens 13 % til 11 % av kommunens lønnskostnader. Årsaken er at private barnehager har lavere pensjonsutgifter enn de får tilskudd til. Reduksjonen gir kommunene en besparelse på 351,4 mill. kr. For å skjerme små barnehager med dårlig økonomi foreslår regjeringen å innføre en overgangsordning med gradvis reduksjon i enkeltstående barnehager. Det gir en nettoeffekt på 215,8 mill. kr i 2021.

Frivillighetssentraler

Finansiering av frivillighetssentraler overføres fra rammetilskudd til øremerket tilskudd i 2021.

Sarpsborg kommune får en vekst i de frie inntektene på 3,5 prosent fra 2020 til 2021, ut fra forslaget til statsbudsjett. For Viken er veksten på 3,5 prosent, og på landsbasis for alle kommunene er veksten på 3,0 %.

Det foreslås i statsbudsjettet å øke innslagspunktet for tilskuddsordningen for ressurskrevende tjenester med 46 000 kr. Det nye innslagspunktet blir da 1 430 000 kr. Over innslagspunktet får kommunen dekket 80 % av utgiftene fra staten.

Eiendomsskatt

I regjeringens forslag til statsbudsjettforeslås det en maksimalsats for eiendomsskatt for bolig- og fritidseiendommer på 4 promille. For næring beholdes maksimalsatsen på 7 promille. I Sarpsborg kommune er satsen på bolig og fritidseiendommer 3,6 promille, med et bunnfdrag på 300.000 kr. Satsen på næringseiendommer er 5,2 promille.

7.2. Økonomiplan 2021 – 2024 med driftsbudsjett 2021

Sarpsborg kommunes driftsbudsjett for 2021 fremgår av budsjettskjema 1A og 1B, side 140 – 143.

Kommuneloven oppstiller to krav til de kommunale budsjetter:

- Budsjettet skal være i balanse
- Budsjettet skal være realistisk

Balansekravet innebærer at budsjetterte inntekter minst må dekke budsjetterte utgifter. Realismekravet betyr at budsjettet skal bygge på realistiske anslag over inntekter og utgifter. Begge krav må være oppfylt for hvert enkelt budsjettår i økonomiplanperioden.

Økonomiplan for perioden 2021-2024 med årsbudsjett 2020 legges frem i balanse for det enkelte budsjettår slik kommuneloven krever.

Netto driftsresultat 2021

Som beskrevet i kapittel 6.1 anbefaler Teknisk beregningsutvalg at netto driftsresultat skal ligge på minimum 1,75 %. Gjennom et positivt netto driftsresultat kan det skaffes til veie tilstrekkelig med egenkapital til fremtidige investeringer og samtidig bygges opp økonomiske «buffere».

I økonomiplanen er det lagt inn et positivt netto driftsresultat som vist i tabellen nedenfor:

	2021	2022	2023	2024
Netto driftsresultat i mill. kr	52,27	53,64	68,08	98,09
Netto driftsresultat i %	1,1 %	1,2 %	1,5 %	2,1 %

Et netto driftsresultat på 1,1 % i 2021 er høyere enn på flere år, men likevel under anbefalt nivå på 1,75 %. Videre i økonomiplanperioden vil netto driftsresultat ligge på omlag 1,2 - 2,1%. I 2020 ble det budsjettert med et netto driftsresultat på 1,0 %.

Kommunens fondsbeholdning

Kommunens fondsbeholdning består av disposisjonsfond, bundet driftsfond (selvkost og øremerkede tilskudd til særskilte formål) og investeringsfond. Fondsutviklingen i økonomiplanperioden er nærmere beskrevet i kapittel 6.

Kommunen har som et finansielt måltall at det skal avsettes 0,5 % av budsjetterte brutto driftsinntekter. For å styrke det økonomiske handlingsrommet til blant annet fremtidige investeringer er det lagt inn en økning i avsetningene utover i økonomiplanperioden. Samtidig er det i kommunens økonomireglement fastsatt et måltall på at utdisponert disposisjonsfond bør være på minst 4 % av brutto driftsinntekter. Det er budsjettert med følgende avsetninger i økonomiplanperioden:

Netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond:	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Avsetning disposisjonsfond	17,45	17,77	27,64	30,08	40,09
Avsetning fond for klimatiltak	2,00				
Avsetning for kulturfond	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapetets tilleggsbevilgningsfond		3,00	3,00	3,00	3,00
Avsetning egenkapital investeringsformål	18,00	10,25	7,50	22,00	42,00
Avsetning næringsfond	3,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bruk av næringsfond - områderegulering		-4,00			
Bruk av næringsfond - bykraft		-0,50			
Sum netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond	42,45	29,52	40,14	57,08	87,09

Kommunen har et finansielt måltall på at 10 % av investeringene i handlingsplanperioden skal finansieres med egenkapital. I økonomiplanperioden legges det opp til en årlig avsetning på 22 mill. kr i perioden 2021-2023 og 42 mill. kr i 2024 til investeringsformål. Det vil bidra til at kommunen ikke trenger å fullfinansiere investeringene med låneopptak. Avsetningen til investeringsformål øker i slutten av perioden for å oppnå dette måltallet.

7.3 Kommunens inntekter

Skatt og rammetilskudd utgjør til sammen om lag 72 % av kommunens samlede brutto driftsinntekter i budsjett 2021 og fastsettes hvert år av staten gjennom Stortingets vedtak i forbindelse med statsbudsjettet. De resterende inntektene består av brukerbetalinger og andre salgs- og leieinntekter, overføringer, eiendomsskatt og finansinntekter som renter og utbytte fra aksjeselskaper hvor kommunene er eiere. Det er inntekter som kommunene i større grad kan påvirke selv.

Budsjettskjema 1A - bevilgningsoversikt drift (tall i mill. kr)					
	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Rammetilskudd	-1 782,82	-1 853,76	-1 824,52	-1 844,22	-1 862,60
Inntekts- og formueskatt	-1 437,00	-1 508,00	-1 523,08	-1 538,31	-1 553,69
Eiendomsskatt	-236,00	-247,00	-247,00	-247,00	-247,00
Andre generelle driftsinntekter:					
Flyktingetilskudd	-68,60	-52,80	-47,50	-47,50	-47,50
Kompensasjonstilskudd - skole, pleie og omsorg, kirken	-9,00	-8,50	-8,50	-8,50	-8,50
Sum generelle driftsinntekter	-3 533,42	-3 670,06	-3 650,60	-3 685,53	-3 719,29
Sum bevilgninger drift, netto	3 233,77	3 409,69	3 378,16	3 374,95	3 351,60
Avskrivninger	210,00	225,00	225,00	225,00	225,00
Sum netto driftsutgifter	3 443,77	3 634,69	3 603,16	3 599,95	3 576,60
Brutto driftsresultat	-89,65	-35,37	-47,44	-85,58	-142,69
Renteinntekter	-28,30	-22,60	-23,40	-24,60	-25,80
Utbytter	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler					
Renteutgifter	129,10	82,30	72,90	83,70	94,80
Avdrag på lån	165,40	168,40	189,30	203,40	220,60
Netto finansinntekter/-utgifter	246,20	208,10	218,80	242,50	269,60
Motpost avskrivninger	-210,00	-225,00	-225,00	-225,00	-225,00
Netto driftsresultat	-53,45	-52,270	-53,64	-68,08	-98,09
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:					
Overføring til investering	11,00	22,75	13,50	11,00	11,00
Netto avs. til eller bruk av bundne driftsfond		-	-	-	-
Netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond	42,45	29,52	40,14	57,08	87,09
Dekning av tidligere års merforbruk		-	-	-	-
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	53,45	52,27	53,64	68,08	98,09
Fremført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	0	-0	0	0	0

Budsjettskjema 1A viser hva som er fordelt til drift.

Frie inntekter

De frie inntektene består av skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt, flykningetilskudd og kompensasjonstilskudd. Anslag for skatt og rammetilskudd for 2021 er basert på beregninger fra KS med grunnlag i statsbudsjettet for 2021. For årene 2022-2024 er det budsjettert med en årlig realvekst på skatt og rammetilskudd på 1,0 %.

Flykningetilskudd består av blant annet integreringstilskudd og tilskudd til enslige mindreårige. Tilskuddet synker i perioden da det forventes færre flykninger. Dette følges også opp med å redusere utgiftene i tjenestene.

Eiendomsskatt

Satsene for eiendomsskatt er på 3,6 promille for bolig og fritidseiendommer og 5,2 promille for næringseiendommer. Promillesatser og bunnfradrag på 300.000 kr holdes uforandret. Ordningen med fritak for nye boliger for eiendomsskatt i 3 år bortfaller fra 2021.

Kompensasjonstilskudd – renter og avdrag

Kompensasjon for renter og avdrag til bygging av sykehjemsplasser, omsorgsboliger og opprustning av skoler og kirkebygg må ses i sammenheng med budsjetterte renter og avdrag. Rentekompensasjonen følger Husbankens flytende rente. Budsjettet er satt til 8,5 mill. kr i 2021. Det er ikke forventet at kommunen vil bli tildelt ytterligere midler under ordningen i planperioden.

Ressurskrevende tjenester

Det er budsjettert med 76,0 mill. kr i statlig tilskudd til ressurskrevende tjenester. Det er om lag 2 mill. kr høyere enn i 2020. Økning av innslagspunkt for statlig tilskudd med 46.000 kroner vil gi en merutgift for Sarpsborg kommune på om lag 4 mill. kr. Tilskuddet er et estimat basert på budsjetterte forventede utgifter til tjenesten i 2020. Det endelige tilskuddet basert på kommunens faktiske utgifter for året vil først være kjent og komme til utbetaling i 1. halvår 2022. Et avvik mellom estimatet og faktisk inntekt i 2021 føres til inntekt/utgift i 2022.

Konsesjonskraft

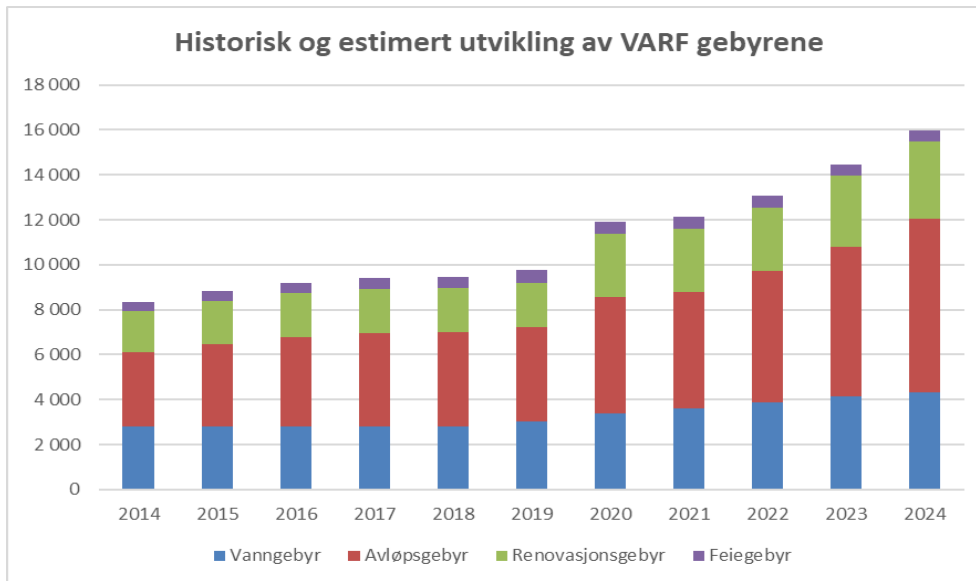
Kommunen kjøper konsesjonskraft og selger den videre til markedspris. Inntektene er budsjettert til 1,0 mill. kr, det er en reduksjon på 1 mill. kr opp budsjett for 2019. Reduksjonen skyldes nedgang i strømpriser.

Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Satsene for avgifter, gebyrer og egenbetalinger i 2021 fremgår i eget vedlegg i plan- og budsjettdokumentet. De fleste satsene er videreført med påslag for forventet prisvekst på om lag 2,7 %. På selvkostområdet er prisene justert med 1,8%.

Områdene vann, avløp, husholdningsrenovasjon og feiertjenester (VARF) er omfattet av selvkostregelverket. Dette inndeckes i sin helhet gjennom gebyrer til brukerne av tjenesten. For 2021 vil det bli en beskjeden prisøkning, men deretter vil gebyrene stige mer enn normal prisregulering. For perioden 2021 til 2024 er det estimert en økning av gebyrene på 3 860 kr. Prisutvikling siden 2014 og estimert prisutvikling frem til 2024 er gjengitt under.

Gebyrene for en standard bolig med stipulert forbruk på 200 m³ og en boenhet (inkl. mva)								
Beskrivelsen	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vanngebyr, fast	752	752	752	752	752	812	901	966
Vanngebyr, variabelt	2 060	2 060	2 060	2 060	2 060	2 225	2 468	2 646
Avløpsgebyr, fast	815	898	984	1 028	1 038	1 038	1 280	1 280
Avløpsgebyr, variabelt	2 481	2 734	2 995	3 130	3 161	3 161	3 896	3 896
Renovasjonsgebyr, fast	1 038	1 100	1 100	1 100	1 100	1 100	1 860	1 860
Renovasjonsgebyr variabelt (130 liter)	790	840	840	840	840	865	965	965
Feiegebyr	425	445	465	485	510	545	545	515
Sum	8 363	8 828	9 196	9 394	9 461	9 746	11 915	12 128
Økning fra året før	5,7 %	5,6 %	4,2 %	2,2 %	0,7 %	3,0 %	22,3 %	1,8 %

Årsaken til den store gebyrøkningen er sammensatt. Det er behov for omfattende investeringer for å innfri krav som skal begrense forurensning fra avløp og øke gjenvinningsgraden for avfall i økonomiplanperioden. Det er i tillegg budsjettert med økte gebyrer i 2021 og 2022 for å dekke underskudd i tjenestene fra tidligere år på om lag 10 mill. kr. Fallende rente i første halvår 2020 har på den andre siden bidratt til at estimerte gebyrøkninger fremover i tid er noe redusert siden forrige økonomiplan. Budsjettert selvkostkalkyle for tjenestene er gjengitt i eget vedlegg.

Prisen for SFO-plass videreføres på 2020-nivå uten korrigerende for lønns- og prisvekst.

Det ble innført en ny moderasjonsordning ved SFO fra 1. august 2020 for 1. og 2. trinn, i samsvar med statsbudsjettet. Ordningen videreføres for også å gjelde for 3. og 4. trinn (fra 1. august 2021). Prisen skal være maksimalt 6 % av familiens inntekt.

Det er igangsatt arbeid med revidering av gebyrregulativet, egen sak legges frem til politisk behandling i løpet av 2021. Gebyrer på næringsbygg er justert ned 10 %, samtidig er gebyrer knyttet til byggesaker justert opp med 20%.

Det er endringer i prismodellen for avfallsmottak ved Gatedalen avfallsanlegg fra 01.08.2021.

7.4 Kommunens utgifter

Lønns- og prisvekst

Lønns- og prisveksten i kommunal sektor⁴ er anslått til 2,7 % i 2021. Lønnsveksten er satt til 2,2 % og prisveksten på varer og tjenester er satt til 3,7 %. Anslaget for lønns- og prisvekst er benyttet i kommunens budsjett for 2021.

Finans

Kommuner kan i henhold til kommunelovens § 50 ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk. I tillegg kan kommunene ta opp lån for videre utlån.

For 2021 er minste tillatte avdrag beregnet til 168,4 mill. kr basert på anslag for gjeld og bokført verdi av anleggsmidlene per 01.01.21. Med investeringene det legges opp til i økonomiplanperioden er avdragene beregnet å øke fra 168,4 mill. kr i 2021 til 220,6 mill. kr i 2024, selvkostområdene inkludert. Et høyere investeringsvolum enn planlagt i 4-årsperioden finansiert med lån vil medføre økte avdragsutgifter.

Det er budsjettert med et aksjeutbytte på 20 mill. kr hvert år i hele perioden. Selskapene det er lagt inn utbytte fra er Skjeberg Marinesenter AS (1 mill. kr) og Østfold Energi AS (19 mill. kr). Det er uendret fra budsjett 2020. Utviklingen på rentenivå, renteinntekter og renteutgifter er nærmere beskrevet i kapittel 6.

Budsjetterte renteutgifter i planperioden er basert på en sannsynlig utvikling i pengemarkedsrenten på tidspunktet for utarbeidelse av budsjettet og nåværende avtaler om rentebinding. Gjennomsnittlig rentesats for investeringslån i 2021 er anslått til 1,60 % fallende til 1,30 % i 2022 for så å øke til 1,50 % i 2024.

Samlet for fireårsperioden reduseres kommunens renteutgifter med 122,8 mill. kr sammenliknet med økonomiplanen for 2020-2023, inkludert lån til selvkosttjenester og videreformidling. Hovedårsaken er lavere markedsrente samt at flere fastrentelån går ut, og fases over til lån med flytende rente.

Kommunens avdrag går opp. Dette må ses opp mot de investeringene som skal gjøres i VAR-tjenestene (vann, avløp, renovasjon), som skal finansieres med økte gebyrer. Oppdaterte prognoser gir en samlet reduksjon til renter og avdrag med om lag 88 mill. kr i forhold til økonomiplan for 2020-2023.

Budsjetterte renteutgifter for 2021 er redusert med om lag 25,5 mill. kr sammenliknet med det som var forutsatt i økonomiplanen for 2020-2023, når renteutgifter på investeringer i vann, avløp og renovasjon holdes utenfor.

Startlån er Husbankens låneordning for vanskeligstilte. Ordningen administreres av kommunene. Det er budsjettert med et årlig låneopptak på 200 mill. kr i 2021-2024. Dette er på samme nivå som i 2020. Samlet utlån ved utgangen av 2019 var 936,7 mill. kr.

⁴ Lønns- og prisveksten i kommunal sektor benevnes vanligvis som «den kommunale deflator» og fremkommer av statsbudsjettet for 2021.

Pensjon

For interne budsjettformål ble det i 2020 benyttet en pensjonssats på 7,25 % for lærere i Statens pensjonskasse (SPK) og 14,25 % for alle øvrige ansatte i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Kommunen har mottatt foreløpige prognoser for pensjonskostnaden fra SPK og KLP for 2021. For 2021 reduserer KLP satsen fra 14,25 % til 13,50 %, mens SPK øker fra 7,25 % til 8,00 %. Den budsjettmessige virkningen av redusert utgift til pensjon for 2021 er samlet beregnet til om lag 10 mill. kr.

Driftsbudsjett for kommuneområdene og balanse i planperioden

Samlet er det lagt inn 3,34 mrd. kr til fordeling drift for kommuneområdene i 2021. Dette er 159,3 mill. kr høyere enn i 2020, hvorav lønns- og prisvekst utgjør om lag 72 mill. kr. Det gir en reell økning i budsjetttrammene på 87,3 mill. kr. Da er det tatt hensyn til at budsjett for 2020 er nedjustert med deflator til 1,6 %⁵.

Nedgangen i renteutgifter på 25,5 mill. kr og nedgangen i pensjonsutgifter i 2021 på 10 mill. kr sammenlignet med budsjettet for 2020, bidrar til at kommuneområdenes rammer kan styrkes.

Inntekter gjennom rammetilskuddet der det ligger føringer fra staten utgjør om lag 2,0 mill. kr.

Fordeling av driftsrammer					
	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde helse og velferd	1 689,66	1 731,05	1 740,68	1 741,38	1 740,63
Kommuneområde oppvekst	1 086,67	1 134,69	1 145,67	1 146,87	1 148,57
Kommuneområde samfunn	97,68	99,25	110,10	98,10	99,10
Kommuneområde organisasjon	100,42	130,78	131,78	133,98	132,88
Kommuneområde teknisk	246,79	268,73	251,82	234,51	208,01
Kommuneområde teknologi og endring	56,13	61,45	61,63	61,63	60,93
Kommunedirektøren	28,57	59,75	12,49	34,49	37,49
Øvrige inntekter/utgifter som bl.a. ressurskr. bl	-72,15	-76,00	-76,00	-76,00	-76,00
Sum fordelt til drift	3 233,77	3 409,69	3 378,16	3 374,95	3 351,60

I slutten av perioden er det lagt inn en styrkning i driften, disse midlene er foreløpig lagt til kommunedirektøren, til rammeforutsetningene er mer kjent.

Sarpsborg kommune	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Netto driftsbudsjett før endring	3 314,16	3 314,16	3 314,16	3 314,16
Kapasitets-/kostnadsvekst, styrkninger	193,73	190,51	207,72	210,64
Tekniske endringer	-2,18	-2,28	-2,28	-2,28
Netto brukerbetalinger/leieinntekter	0,75	-3,50	-6,25	-6,25
Netto driftsendringer selvkost	8,18	-3,29	-19,66	-45,53
Effektivisering/ redusert aktivitetsnivå	-28,96	-41,44	-42,74	-43,14
Netto driftsbudsjett etter endring	3 485,69	3 454,16	3 450,95	3 427,60

⁵ Deflator for 2020 ble nedjustert fra 3,1 % til 1,6 % når statsbudsjettet for 2021 ble lagt frem 7. oktober.

I sum er det innarbeidet tiltak som innebærer effektivisering eller redusert aktivitetsnivå på til sammen 28,9 mill. kr i 2021. Utover i perioden ligger det inne en ytterligere effektivisering. Samtidig har det vært behov for å styrke virksomhetenes budsjetter på enkelte områder som følge av satsninger samt kapasitets- og kostnadsvekst med til sammen 128,9 mill. kr i 2021. Det er lagt inn økte inntekter utover ordinær lønns- og prisvekst på til sammen 1,6 mill. kr i tillegg til økte gebyrer innenfor selvkostområdene vann, avløp, renovasjon og feiing. Renteutgifter og utgifter til pensjon går ned i 2021. Sammen bidrar dette til å styrke budsjettene til virksomhetene.

Det vises for øvrig til kapittelet ovenfor om hovedgrepene i handlingsplan 2021-2024. De viktigste driftsendringene med fordelte netto driftsrammer per tjenesteområde/virksomhet fremgår under omtalen av hvert kommuneområde. For øvrig vises det til budsjettskjema 1B på side 142-143 i budsjettdokumentet hvor driftsrammene for alle virksomheter, kommuneområder og kommunen samlet fremkommer.

2020 er ut økonomisk utfordrende år på grunn av kononapandemien, og det er stor usikkerhet knyttet til skatteinntektene for dette året og kommende år. Regjeringen signaliserer i fremlegging av statsbudsjettet at nivået på statens overføringer til kommunesektoren i årene fremover ikke vil dekke kommunens økte utgifter knyttet til demografiske endringer, pensjon og særskilte statlige satsinger. Dette gjør at det fortsatt vil være behov for omstilling og effektivisering av kommunens samlede virksomhet for å møte økt behov for tjenester. I arbeidet med å utvikle, effektivisere og omstille kommunens organisasjon er gevinstrealisering systematisert og synliggjort i større grad enn tidligere.

7.5. *Gevinstrealisering i utviklingsprosjekter*

Porteføljestyling skal bidra til at kommunen som helhet når sine strategiske mål, og er ett av kommunens verktøy for å prioritere de riktige prosjektene på tvers av organisasjonen, samt bidra til å få balanse i budsjett og handlingsplan og sikre fremtidig økonomisk bærekraft.

Gevinstrealisering handler om å kartlegge og følge opp at de gevinstene som forventes i et prosjekt faktisk blir realisert. Prosjekter som gir gevinster kan føre til at frigjort tid eller penger, utnyttes andre steder i kommunen. Gevinstrealisering gir også økt fokus på kvalitetsgevinster som kommer kommunen og innbyggerne til gode.

En del av ambisjonen er at realiserte gevinster et sted i organisasjonen, på sikt skal kunne benyttes til høyere prioriterte utviklingsprosjekter eller tjenester andre steder i organisasjon.

Sarpsborg kommune har definert å ha fire typer gevinster:

- Reduserte driftskostnader
- Frigjort tid
- Økte driftsinntekter
- Økt kvalitet

Nedenfor er det vist hvilken økonomisk gevinst som forventes av noen utviklingsprosjekter som er igangsatt eller planlagt igangsatt. Sarpsborg kommune har nylig begynt å kartlegge forventede gevinster på denne måten. Flere prosjekter vil bli omfattet.

Økonomiske gevinster utviklingsprosjekter	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
E-byggesak	0,70	0,70	0,70	0,70
Elektroniske barne- og elevmapper	0,00	2,10	2,10	2,10
Felles kommunikasjonsplattform - Innbyggerdialog	0,50	2,10	2,10	2,10
IKT brukerservice 2.0	1,30	1,30	1,30	1,30
Velferdsteknologi - Medisinkabinett/traller	1,10	4,10	4,10	4,10
Velferdsteknologi - Robotsenger	0,60	2,80	2,80	2,80
Sum økonomiske gevinster utviklingsprosjekter	4,20	13,1	13,1	13,1

E-byggesak

E-byggesak er et mer moderne fagsystem for byggesaksbehandling som vil gi større mulighet for integrasjon med andre viktige fagsystemer og kilder. Løsningen vil redusere en del manuelle løsninger/arbeidsoppgaver.

Elektroniske barne- og elevmapper

Prosjektet har som mål å levere elektroniske barne- og elevmapper for å oppfylle gjeldende lovverk når det gjelder barne- og elevdokumentasjon. Innføring av elektroniske barne- og elevmapper vil føre til at kommunen tilfredsstiller arkivlovens krav på dette området. Kvaliteten på dokumentasjonen vil bli bedre, det vil bli en ensartet måte å forvalte dokumentasjon på.

Felles kommunikasjonsplattform – Innbyggerdialog

Det skal etableres en felles kommunikasjonsplattform som gir betydelig bedre tjenester til medarbeider, innbygger, næringsliv og frivillighet blant annet gjennom selvbetjeningsportaler.

IKT brukerservice 2.0

Hensikten med prosjektet er å sette fokus på å tilby gode selvbetjeningsløsninger for å øke tilgjengelighet og kvalitet på tjenestene medarbeiderne etterspør.

Velferdsteknologi - Medisinkabinett/traller

Medisinkabinett vil gi økt pasientsikkerhet i form av mindre feilmedisinering, på bakgrunn av at doseringen automatiseres. Kvalitative gevinster vil være betydelig bedre kontroll på medisin håndtering og feilmedisinering vil unngås.

Velferdsteknologi - Robotsenger

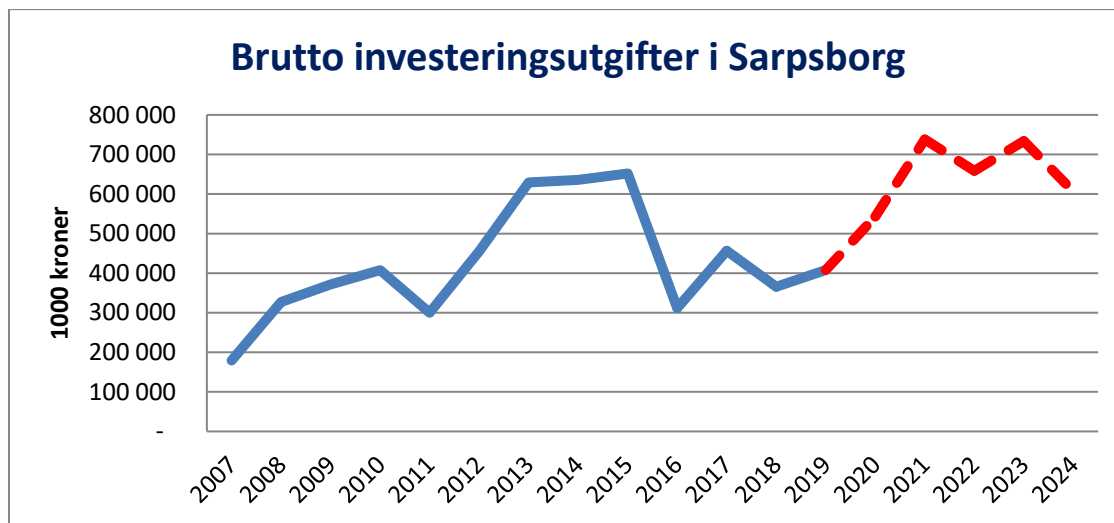
Robotseng gir økt pasienttrygghet under stell og annen manøvrering, samtidig som det reduserer slitasjen på ansatte ved at de spares for tunge løft i ofte ubeleilige posisjoner. I tillegg er det gjort undersøkelser som viser at stellet vil ta kortere tid og evt. involvere færre ansatte. Dette vil kunne gi pleiepersonellet mer tid til andre oppgaver, samt at det vil kunne redusere ekstra innleie ifm. utfordringer som oppstår. Kvalitative gevinster i tilknytning til prosjektet vil være mindre arbeidsbelastning på ansatte samtidig som kommunen tilbyr gode tjenester.

8. Investeringer

8.1. Investering og finansiering

Kommunal regnskapsstandard regulerer hvilke utgifter som kan føres i investeringsregnskapet. Kravene er at den eiendel som anskaffes skal være av vesentlig verdi og til varig eie eller bruk, dvs. en verdi som overstiger 100 000 kr og har en levetid på minst 3 år.

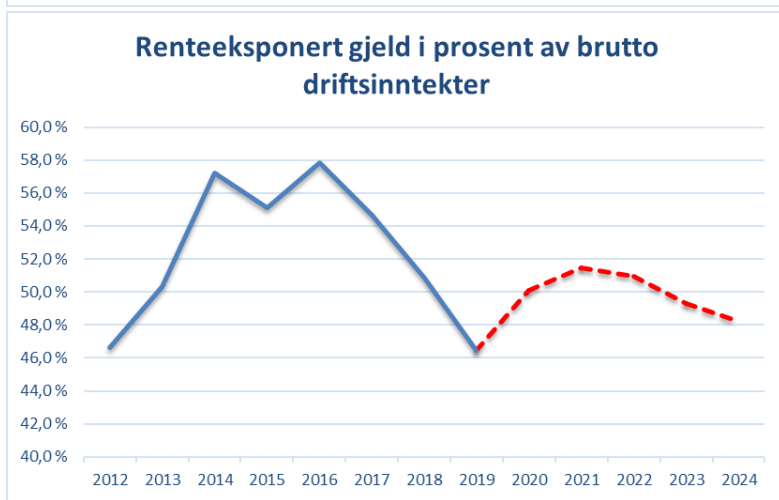
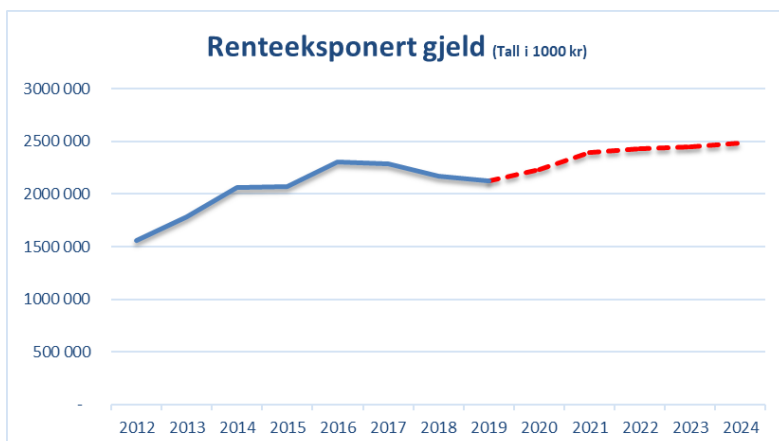
Diagrammet under viser brutto investeringsutgifter siden 2007. Den prikkete linjen viser kommunens budsjetterte investering i budsjett og handlingsplan 2021-2024.

Etter flere år med store investeringer og voksende gjeld, har renter og avdrag belastet driften i stadig større grad. Det blir mindre igjen til å drive kommunens tjenester. Det har derfor tidligere vært nødvendig å gjøre grep for at gjelden ikke skulle vokse ytterligere. Budsjett og handlingsplaner fra 2017 har hatt som handlingsregel at den delen av kommunens gjeld som belaster driften ikke skulle øke ut over gjeldsnivået i 2016 ved utgangen av planperiodene. I bystyresak «Rammer for drift og investeringer i 2021-2024» vedtok bystyre nye rammer for fremtidige investeringer;

«Økonomireglementet oppdateres med et finansielt måltall på gjeldsgraden for gjeld som belaster driften. For 2021 settes gjeldsgraden til maksimum 52 %. Det jobbes med å redusere nivået til under 50 % utover i økonomiplanperioden.»

I budsjett og handlingsplan 2021-2024 legges det opp til at måltallet overholdes. Gjeld som belaster driften vil være alle låneopptak til investeringer som ikke er relatert til vann, avløp, renovasjon, feiing og slam. Disse tjenestene har bystyret vedtatt at skal utføres til selvkost, dvs. at renter og avdrag av investeringene blir belastet forbruker gjennom kommunale avgifter. Gjeld som er sikret gjennom statlige kompensasjonsordninger er også ekskludert. I kommunal sektor er slik gjeld definert som renteeksponert gjeld. Budsjettert utvikling i renteeksponert gjeld er gjengitt under.

Som det fremgår av diagrammene over er det budsjettert med en vekst i kommunens renteesponerte gjeld. I 2024 vil den være på om lag 2,5 mrd. kr. Målt i % av brutto driftsinntekter vil den derimot synke fra 51,5 % i 2021 til 48,2 % i slutten av perioden. Brutto driftsinntekter er da justert i perioden i takt med kommunal deflator på 2,7 % gitt i statsbudsjettet for 2021.

Investeringsvolumet i budsjett og handlingsplan 2021-2024 inklusive egenkapiatlinnskuddet i KLP er totalt 2,79 milliarder kr. Dette er en økning på 681,4 mill. kr fra budsjett og handlingsplan 2020-2023, hvorav økningen i investeringer ekskl. VARF utgjør 227,7 mill. kr.

Finansiering (mill. kr)					
	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	Sum 2021-2024
Aksjekjøp egenkapitalinnskudd KLP	11,0	11,0	11,0	11,0	44,0
Investeringsutgifter ekskl. VARF	410,8	321,7	289,3	210,9	1232,6
Investeringsutgifter VARF	347,9	339,9	444,5	382,5	1514,8
Sum investeringer	769,7	672,6	744,8	604,4	2791,4
Finansiering:					
Mva	-45,3	-32,7	-37,3	-26,4	-141,7
Tilskudd	-3,4	-17,5	-2,0	-2,5	-25,4
Salgsinntekter	-16,1	-60,1	-120,1	-25,1	-221,4
Bruk av fond investeringer	-68,2	-58,5			-126,7
Andel av årlig inntekt til investering	-22,8	-13,5	-11,0	-11,0	-58,3
Lån til investeringer	-613,9	-490,3	-574,4	-539,4	-2228,7
Sum finansiering	-769,7	-672,6	-744,8	-604,4	-2791,4

Bystyret har vedtatt et økonomiprinsipp som tilsier at 10 % av investeringene (ekskl. VARF) skal være finansiert av egenkapital. Videre har bystyret gjennom handlingsplan 2020-2023 forutsatt bruk av 110,5 mill. kr av disposisjonsfondet til bibliotek, samt at 11 mill. kr av kommunens investeringsfond er videreført som finansiering av investeringene. Egenkapitalen i budsjett og handlingsplanperioden utgjør med dette 10 %.

Det er tidligere øremerket kun 70 mill. kr av disposisjonsfondet til nytt bibliotek. Resterende midler til bibliotek er tenkt finansiert med årlig budsjettert avsetning til fremtidige investeringer.

I årene 2021-2024 er det i driftsbudsjettet avsatt totalt 81,75 mill. kr til fremtidige investeringsformål. Budsjetterte avsetninger gir rom for økte investeringer på sikt.

Sarpsborg kommune planlegger investeringer i et åtteårsperspektiv. Ved behandling av budsjett vedtas årlig investeringsbudsjett og avsetninger de kommende fire år. I perioden 2025-2028 er det vesentlige investeringer som bør vurderes gjennomført.

8.2 Investeringsoversikt

Investeringer (tall i mill. kr)					
	Tidl. Bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde helse og velferd					
Kompetansesenter rus og psykisk helse					
Bofellesskap med bemanning - psykiatriboliger	7,00	27,00	1,00		
Kontorlokaler - større areal	4,00	7,00			
Bofellesskap med bemanning - psykiatriboliger				3,00	12,00
Sum kompetansesenter rus og psykisk helse	11,00	34,00	1,00	3,00	12,00
Omsorgstjenester					
Nye plasser Haugvoll og samlokalisering hjemmetjenesten	1,00	2,00	2,00	3,00	14,00
Inventar og utstyr (senger og medisinkabinett)		13,30			
Sum omsorgstjenester	1,00	15,30	2,00	3,00	14,00
Forvaltning og utvikling					
Boligsosial handlingsplan	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Sum forvaltning og utvikling	10,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Boveiledning					
Holleby, klargjøre alternativt lokale		4,00			
Ventilasjonsanlegg Borgvoll senter, aktivitetsgruppe		0,10			
Stenerødheimen, utbedre avvik og pålegg hovedvernombud		3,00			
MadamArnesensvei, påbygg leilighet		4,00			
Boveiledning sentrum, personalbase Fritznorbakken		3,50			
Sum boveiledning	0,00	14,60	0,00	0,00	0,00
NAV					
Inventar og utstyr				3,75	
Sum NAV	0,00	0,00	0,00	3,75	0,00
Sum kommuneområde helse og velferd	22,00	73,90	13,00	19,75	36,00

Bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser

Det er innarbeidet totalt 35 mill. kr i handlingsplanperioden til bygging av 6 boliger i bofellesskap med bemanning. Boligene skal være ferdig oppført i løpet av 2021, og er planlagt tatt i bruk i 2022. Det forventes tilskudd til boligene fra Husbanken. I 2020 utgjør tilskuddet ca. 1,5 mill. kr pr. boligenhet, til sammen 8,95 mill. kr. Det er behov for flere boliger til mennesker med psykiske lidelser og det er lagt inn midler til planlegging og oppstart av bygging av en ny bolig innenfor samme formål med 3 mill. kr i 2023 og 12 mill. kr i 2024.

Kontorlokaler rus og psykisk helse

Virkomheten rus og psykisk helse har behov for større kontorlokaler. Det er avsatt 11 mill. kr til oppgraderinger/utbedringer av de aktuelle lokalene i handlingsplanperioden. Prosjektet ble iverksatt våren 2020 og er planlagt ferdigstilt 2021.

60 nye sykehjemsplasser Haugvoll sykehjem samt samlokalisering av hjemmetjenestene øst

Haugvoll sykehjem åpnet med 64 nye plasser i mars 2011. Det arbeides nå med planer om å bygge 60 nye plasser på Haugvoll i byggetrinn 2, og i tillegg lokaler til samlokalisering av hjemmetjenesten øst. Det er lagt inn midler til planlegging av byggeprosjektet i handlingsplanperioden. Det vil bli vurdert om utbyggingen kan påbegynnes mot slutten av handlingsplanperioden. Det forventes tilskudd fra Husbanken til plassene. Maksimalt tilskudd pr plass i 2020 er 1,8 mill. kr, til sammen 109 mill. kr. Det tas forbehold om hvorvidt Husbanken gir tilskudd til samtlige 60 plasser. Noen av de 60 plassene vil erstatte nåværende plasser i gamle og uhensiktsmessige bygg, mens noen vil utgjøre en økning av antall plasser. Hvor stor økningen vil være avklares senere.

Inventar og utstyr omsorgstjenester

Det er innarbeidet 13,3 mill. kr til robotsenger og medisinkabinett i omsorgstjenestene. Formålet med innkjøp av utstyret er å øke kvaliteten på tjenestene til pasientene og redusere slitasje og sykefravær for de ansatte. Robotsengene vil gi bedre komfort for pasientene og mindre belastende løft under stell for de ansatte. Det vil i tillegg frigis tid slik at ansatte får gjort andre viktige oppgaver. Medisinkabinettene vil bidra til at feilmedisinering nærmest unngås ved at medisinhåndteringen automatiseres. Omfattende dokumentasjonsrutiner vil også bli automatisert, slik at kvaliteten på rapporteringen går opp mens tidsbruken til de ansatte går ned.

Boligsosial handlingsplan

Det er innarbeidet 10 mill. kr til boligsosiale formål hvert år i perioden. Midlene vil finansiere innkjøp og rehabilitering av utleieboliger. Av disse midlene settes 1,7 mill. kr av til flytting av de tre siste modulboligene som i dag ligger på midlertidig tomt i Gamle Kongevei på Bjørnstad. Den godkjente tomten ligger ved siden av den midlertidige tomten.

Det er et mål at kommunale leietakere kan kjøpe den boligen de leier. Midlene til boligsosiale formål benyttes derfor også til å erstatte solgte boliger. Det forventes tilskudd fra Husbanken til boligsosiale formål - kjøp av utleieboliger.

Stenerødheimen

Det er innarbeidet 3 mill. kr til å lukke avvik knyttet til pålegg fra hovedverneombudet vedr personal fasilitetene ved institusjonen.

Fritznerbakken personalbase

Det er innarbeidet 3,5 mill. kr til å utbedre personal fasilitetene ved basen enten gjennom å oppgradere og utvide eksisterende fasiliteter, eller ved å kjøpe en tilliggende leilighet for å utvide arealene til personalet.

Madam Arnesensvei

Det er innarbeidet 4 mill. kr til å bygge på en leilighet til Madam Arnesensvei servicebase for å dekke et endret behov. Servicebasen er for mennesker med psykisk utviklingshemning og består i dag av ni leiligheter.

Holleby avlastning

Det er innarbeidet 4 mill. kr til klargjøring av alternative lokaler til Holleby. På Holleby tilbys døgnavlastning til barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Ventilasjonsanlegg Borgvoll senter

Det er satt av 0,1 mill. kr til klargjøring av lokaler til bruk av aktivitetsgruppe innenfor boveiledning.

Inventar og utstyr NAV

Det er i 2023 innarbeidet midler til inventar og utstyr til NAV i forbindelse med innflytting i nye kontorlokaler med kr 3,75 mill. kr.

Investeringer (tall i mill. kr)					
	Tidl. Bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde oppvekst					
Grunnskole, SFO og grunnskoleopplæring for voksne					
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2021-2024		10,00	10,00	10,00	10,00
Kapasitetstiltak oppvekst	2,00		2,00	2,00	2,00
Utredning og utbedring av arbeidsplasser ved skolene		0,50		7,00	7,00
Lærerarbeidsplasser Ullerøy skole		4,50			
Lærerarbeidsplasser Jelsnes skole		0,25	3,50		
Lærerarbeidsplasser Kruseløkka og toalettfasiliteter - Frigjøre areal ved kjøp av IKT løsninger	3,00	0,50			
Lærerarbeidsplasser og toalettfasiliteter-Tindlund skole	4,90	16,50			
Kurland barneskole -arbeidsplasser, erstatte brakke	1,60	0,50			
Kurland barneskole - kapasitet og avvikle paviljonger				0,50	
Ombygging og utbygging Grålum barneskole	1,00	1,00	21,00	27,00	
Ullerøy leirskole		1,00	10,00		
Oppgradering Tindlund barneskole		2,00	2,00	68,00	73,00
Sum grunnskole, SFO og grunnskoleopplæring for voksne	12,50	36,75	48,50	114,50	92,00
Barnehage					
Utbedre uteareal ved Fritznerbakken, Sarpsborgmarka, Valaskjold og Fosbyløkka		0,85	2,65		
Sum barnehage		0,85	2,65	0,00	0,00
Sum kommuneområde oppvekst	12,50	37,60	51,15	114,50	92,00

Det er innarbeidet 10 mill. kr årlig i handlingsplanperioden til realisering av Handlingsprogram for digital oppvekst i skoler og barnehager. Behovet for investeringsmidler til digitalt utstyr ved skoler og barnehager er økende.

Mange av kommunens barnehager og grunnskoler trenger økt kapasitet og mer fleksible læringsarealer. Det er avsatt midler til utbedring og tilpasning av lærerarbeidsplasser ved skolene. Innvendige ombyggingstiltak for bedre arbeidsplasser for de ansatte ved skolene prioriteres. Det vurderes samtidig utbedring av garderobe- og toalettforhold for personalet der dette er mulig innenfor skolebyggenes areal. Arbeidsplassene ved Grålum barneskole, Kurland barneskole og Kruseløkka ungdomsskole er ferdigstilt. Utbedringen ved Hannestad barneskole vil bli ferdigstilt i 2021. Det er flere skoler som står for tur de neste årene. I 2021 vil Ullerøy barneskole bli prioritert. Det er i handlingsplan og budsjett innarbeidet 7 mill. kr årlig til tiltakene.

Bystyret vedtok høsten 2018 at alle elever på 6. trinn i Sarpsborg kommune skal få sitt leirskoletilbud på Ullerøy leirskole. Nødvendig utvidelse i form av nytt overnattingsbygg, nytt verkstedbygg og innvendig oppgradering av hovedhuset skal stå ferdig til skolestart høsten 2023. Det avsettes 11 mill. kr til utbygging.

Arbeidet med skolekapasitet og struktur vest i kommunen (Grålum, Hannestad og Tindlund) har pågått siden høsten 2017. Det er avsatt 141 mill. kr mot slutten av handlingsplanperioden til å utvide kapasiteten. Det er tidligere vedtatt å utvide skolekapasiteten i vest gjennom å rehabiliterer og bygge på dagens skoleanlegg på Tindlund barneskole og Tindlund ungdomsskole. Utvidelse av skolekapasiteten i vest er lagt til slutten av planperioden. I påvente av en mer omfattende utbygging brukes totalt 21,4 mill. kr på utbedring av toalettforholdene for elevene og utvidelse av arbeidsplassene for de ansatte ved Tindlund barneskole. Dette arbeidet forventes ferdigstilt i 2021.

Ved Grålum barneskole er det nødvendig med oppgraderinger av skolens eldste bygg, og utvidelse for å håndtere elevtall og få tilfredsstillende arbeidsplasser for de ansatte. Utbygging på Grålum gjennomføres før den øvrige utbyggingen i vest. Det er avsatt 50 mill. kr til tiltaket.

Det avsettes 3,5 mill. kr til tiltak ved utearelene ved Fritznerbakken, Sarpsborgmarka, Valaskjold og Fosbyløkka barnehager i planperioden. 850 000 kr av disse er avsatt til Sarpsborgmarka barnehage i 2021.

Investeringer (tall i mill. kr)					
	Tidl. bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde samfunn					
Kultur					
Tilpasninger idrettsbygg	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Nytt Bibliotek	5,00	35,00	68,00	15,00	0,00
Utvikling av Landeparken	0,30	2,20			
Overbygg lensebåten Per		0,60			
Utstyr Sarpsborg Scene		1,00	1,00	0,80	0,80

Nytt kjøkken Hannestad fritidsklubb		0,30			
Utrede kulturskoletilbudet		0,50			
Flytte Robert Normann museet til Sarpsborg Scene		0,25			
Sum kultur	5,80	40,35	69,50	16,30	1,30
Byggesak-landbruk og kart					
Tiltaksplan Tunevannet og Isesjø	2,00		1,00	0,50	
Utstyr kart og oppmåling	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
eByggesak/ePlan	2,00	1,00			
Sum byggesak-landbruk og kart	4,25	1,25	1,25	0,75	0,25
Sum kommuneområde samfunn	10,05	41,60	70,75	17,05	1,55

Bibliotek

Det er bevilget og avsatt totalt 123 mill. kr til rehabilitering av eksisterende hovedbibliotek og bygging av nye biblioteklokaler. Tilstandskartlegging av eksisterende bygningsmasse vil avklare det nødvendige behovet for rehabilitering, og gi grunnlag for å fordele midler mellom rehabilitering og nybygg. Det er et mål at nytt hovedbibliotek skal stå ferdig våren 2023.

Tiltaksplan Tunevannet og Isesjø

Det er bevilget og avsatt totalt 3,5 mill. kr til tiltaksplan Tunevannet og Isesjø. Tiltaksplan Tunevannet er ferdigstillt og de aktuelle tiltakene gjennomføres fortløpende. Arbeidet med revidering av tiltaksplan Isesjø gjøres i 2021-2022. Aktuelle tiltak gjennomføres deretter.

Utstyr kart, landbruk og oppmåling

Det er bevilget og avsatt totalt 1 mill. kr til innkjøp av GPS- og kartutstyr.

eByggesak

Det er bevilget og avsatt totalt 3 mill. kr til utvikling, innkjøp og implementering av fagsystem eByggesak. Tiltaket vil medføre bedre og mer kostnadseffektiv byggesaksbehandling.

Investeringer (tall i mill. kr)					
	Tidl. bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde organisasjon					
Økonomi					
Nye felles fagsystemer (Lønn/økonomi moduler)	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Sum kommuneområde organisasjon	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50

Nye felles fagsystemer lønn/økonomi

Virksomhet økonomi har systemansvar for kommunens økonomi- og personalsystem Visma. I budsjettet er det lagt inn en avsetning til investering i nye moduler. Modulene gjelder i hovedsak lønn, personal og økonomi. Nye fagsystemer skal blant annet bidra til å effektivisere driften.

Investeringer (tall i mill. kr)					
	Tidl. bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde teknisk					
Park					
Opprustning parker og plasser	0,40	1,27	1,50	1,50	1,50
Oppgradering av støttemur Høysand		0,30	0,30		
Etablering av lekeplass Gaupefaret				0,50	
Oppgradering Høysand, bobil/tømming etc	0,50	2,00			
Varmeanlegg - Trafo gågata	3,00	2,50			
Oppgradering av område ved Tunevannet					4,00
Utskifting av gressklipper stadion		0,80			
Ny bilhenger til frakt av gressklipper		0,14			
Utskifting av gressklipper			0,45		
Utskifting av gressklipper (baneklipper med oppsamler)				0,80	
Toalettbygg Øketangen (statlig tilskudd)	0,37	0,23			
Revebukta- utstyr til drift av område		1,00			
Utbedringer Vistergropa		3,00	2,00		
Nye lys- Sarpsborg lysløype					3,50
Baderampe		0,50			
Toalett Glengshølen + brygge			3,00		
Sum park	4,27	11,74	7,25	2,80	9,00
Samferdsel					
Pellygata- oppgradering		20,00			
Oppgradering av kommunale veier	10,50	10,50	10,50	10,50	10,50
Oppgradering Albert Moskausv./Sarpsborgveien	2,70	2,00			
Universell utforming av bussholdeplasser	0,90	0,90	0,90		
Gatelys tiltak	14,07	1,00			
Veidel av uforutsette kabel og ledningsprosjekt	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
Trafikksikkerhetstiltak (trygge skoleveier/fartsbegrensende tiltak)	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Elbil- lading	1,00	3,00	1,00		
Gang og sykkelvei, Grålum- Tunejordet	1,00	2,00			
Boligsoneparkering 2019-2020	0,50	1,50			
Opparbeidelse av parkeringsplass Glengshølen				3,00	
Overtagelse av vei Øketangen Nord og Kålvikveien		3,00			
Regulering og prosjektering Høysand (Olabakken)		1,50			
Sum samferdsel	39,67	54,40	21,40	22,50	19,50
Verksted og transport					

Biler og maskiner vei/grønt	1,00	0,60	0,50		
Biler og maskiner vei	1,50	0,50	0,50		
Biler maskiner og annet teknisk utstyr verksted/transport/vaskeri	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
Kapasitetsutvidelse vaskeri (inkl. utstyr)	0,50	4,50			
El-personbiler til hjemmetjenesten	0,90	0,90	0,90		
El-personbiler til dagsenter og boveiledning (9-seter minibusser)	3,25	3,25	3,25		
16-seter med rullestolplasser til transporten	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Utskifting av hjullaster - vei og park		1,80			
Utskifting av Ljungby hjullaster - vei og park		2,30			
Skife hjulgraver - vei og park			2,50		
Utskifting klippeaggregat hjullaster -vei og park			0,50		
Utskifting av veivals - vei og VA		0,30			
Biler brann	0,40	0,80	0,40	0,80	0,40
Skogbrannbil (og reserve mannskapsbil)				6,00	
Biler Barnevernet		0,80			
Sum verksted og transport	16,55	24,75	17,55	15,80	9,40
Brannvesenet					
Nytt øvingsområde brannvesen	3,20	5,00			
Utstyr/verktøy beredskap brann	0,20	0,20	0,55	0,15	0,20
Slangevaskeri med trykktesting brannvesen		1,00			
Sum brannvesenet	3,40	6,20	0,55	0,15	0,20
Eiendom					
Sig. Skalds gate, SD- anlegg		0,50			
Energiovervåkning kommunale bygg	3,00	1,00			
Adgangskontroll bygg	1,20	2,50	1,50		
Sengeheis og utvendig heis- Kurland sykehjem			0,50	4,50	5,00
Utskifting av ventilasjon Kurland sykehjem	0,10		0,50	4,50	5,00
ENØK Styrings-og varslingsanlegg	1,00	2,00	1,00	2,00	2,00
Varmepumpe Varteig skole		1,50			
Smarte bygg	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sarpsborg rådhus- skifte ventilasjon og varmeanlegg	8,00	20,00	19,00		
Rehabilitering og sikring av bygg	3,00	2,00	3,00	2,00	2,00
Heiser	1,50	2,40	2,00		1,50
Forskriftskrav (Brann, legionella m.m)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Universell utforming kom. bygg	2,00	1,50	1,50	1,50	1,50
Rehabiliterer Sarpsborghallen- svømmehall	2,00	20,00	2,00		
Regulering og opparbeidelse Tune senter II	1,50		2,00	27,00	
Regulering / utvikling Yvenåsen	2,50	5,00	15,00	2,50	
Opparbeidelse boligfelt Navestad/Berg (del 1.)	4,43		13,00	24,07	
Prosjektering og veiforbindelse Kampenesmosen	10,00	2,00			
Strategisk oppkjøp og utvikling av eiendom	5,00	10,00	10,00	10,00	10,00
Utvidelse IKA,arkiv og kontor	1,00	35,00	28,50		
Lyskrav Sarpsborg Stadion				6,00	
Ny ambulansestasjon	3,00	35,00	26,00		

Inneklimaovervåking sensorteknologi og web-grensesnitt	1,00	0,50			
Heis brannstasjon		0,85			
Trafo Stadion/Dumpa område		2,00			
Sum eiendom	52,23	145,75	127,50	86,07	29,00
Kirken					
Maskiner og utstyr	0,50		0,50		0,50
Utbedringstiltak kirkebygg	9,00	3,00			
Sum kirken	9,50	3,00	0,50	0,00	0,50
Sum park, samferdsel, veksted og transport, brannvesenet, eiendom, kirken	125,62	245,84	174,75	127,32	67,60

Det er avsatt totalt 5 mill. kr i 2021/2022 til utbedringer i Vistergrova. Det er behov for en regulering av området, samt kontroll og sikring av området med bom og vekt.

Pellygata er planlagt oppgradert i 2021. Det er avsatt 20 mill. kr til tiltaket. Oppgraderingen skal bidra til bedre forhold for gående, syklende og beboere i området, med fokus på beplantning og oppholdsarealer.

Kommunens friområder benyttes i stadig større grad, noe som medfører behov for oppgraderinger flere steder. Det legges opp til investeringer i toalett i Glengsølen, samt etablering av brygge. Det er avsatt 4,6 mill. kr til oppgraderinger i Høysand, blant annet til regulering og omlegging av Olabakken samt tilrettelegging for bobiler med tømmemuligheter. Toalettbygget på Øketangen oppgraderes og investeringen dekkes av statlige midler. Veien Øketangen Nord og Kålvikveien overtas som kommunal vei, for å sikre bedre tilgjengelighet for almenheten til disse viktige friområdene, jf. sak BY 27/20. I tillegg må det investeres i nytt utstyr for å ha kapasitet til å drifte friområdet i Revebukta.

For at kommunen skal nå målene om bruk av fossilfritt drivstoff på kommunale biler, er det nødvendig med investeringer i ladeinfrastruktur ved kommunale bygg og det avsettes til sammen 4 mill. kr til formålet i 2021/2022. Det er samtidig kontinuerlig behov for utskiftninger av kommunens biler, maskiner og utstyr og det er derfor planlagt investeringer for 20,25 mill. kr til dette i 2021.

Investeringene i eksisterende eiendommer kan deles inn i 3 hovedkategorier. Det er investeringer for å tilfredsstille lov- og forskriftskrav, investeringer for å utvikle tomtearealer og investeringer for å modernisere byggene. Investeringer i tekniske anlegg vil føre til mer effektiv drift, sikrere bygg samt redusert energiforbruk og utslipp av klimagasser.

Det pågår reguleringsprosesser for å opparbeide nye boligfelt både på Navestad/Berg og på Yvenåsen.

Bassengkroppen i Sarpsborghallen er fra byggeåret (1977) og lekkasjer fører til sprekkdannelser og fare for bygningsmassen. Det er tidligere avsatt 2 mill. kr til planlegging av oppgradering og det er satt av ytterligere 22 mill. kr utskifting av bassenget i 2021. Det må påregnes å avsette ytterligere midler fremover i perioden for å ivareta vedlikeholdsbehov i bygget.

Interkommunalt arkivselskap (IKA) Østfold er i dag eiernes depotinstitusjon for arkiv og kompetanseinstitusjon for deponering av arkivmateriale. Lokalene er lokalisert i Sarpsborg kommune, ved siden av Skjeberg administrasjonsbygg. Det er behov for mer depotplass og flere kontorer. Sarpsborg kommune har i samarbeid med IKA Østfold prosjektert en utvidelse i tråd med selskapets oppgitte behov. Innkomne priser tilsier at prosjektet kan realiseres med en forventet sluttkostnad på 64,5 mill. kr. Økte årlige utgifter til renter, avdrag og FDV kostnader dekkes igjennom økt husleie fra selskapet.

Det er avsatt totalt 64 mill. kr til bygging av ny og moderne ambulansestasjon beliggende ved Helsehuset i Sarpsborg. Økte årlige utgifter til renter, avdrag og FDV kostnader dekkes gjennom langvarig leieavtale med Helse Sør-øst.

Sarpsborg rådhus ble bygget i 1986, og det er behov for oppgraderinger av tekniske anlegg i bygget. Det var i budsjett og handlingsplan 2020-2023 avsatt 53 mill. kr til dette, samt ombygging av 1. etasje og ombygging av 4. etasje til aktivitetsbaserte arbeidsplasser. Det er etter erfaringene med Covid-19 vurdert uhensiktsmessig å gå videre med den planlagte ombyggingen av 4. etasje. Dette tas ut av prosjektet. Prosjektet for øvrig gjennomføres innenfor en økonomisk ramme på 47 mill. kr.

Kirken

Etter en tilstandsanalyse av kirkene i Sarpsborg, ble det i BY 28/19 besluttet bevilget 12 mill. kr til nødvendige tiltak for å utbedre kirkebyggene. 9 mill. kr ble bevilget i budsjett 2020 og resterende 3 mill. kr er avsatt i 2021.

Investeringer (tall i mill. kr)

	Tidl. bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde teknisk					
Vann, avløp og renovasjon					
Vannledningsnett					
Uforutsette prosjekter vann	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Vannledning Baterød- Elvestad	4,50	3,00			
Vannledning (Meieri-Sandbakken skole)	1,00	10,00	30,00	4,00	
Separering Albert Moskausv/Sarpsborgvn	5,70	1,00			
Separering Brusevoldbekken (sone 404)	10,00	2,00			
Separering Kalabekken	4,00	15,00	5,00		
Separering Hafslundskogen	1,00	6,50			
Tunevannet sydøst e.1a	7,00	5,00			
Tunevannet sydøst e.1b	0,50	3,50	5,00		
Tunevannet sydøst e.1c	5,50	1,00			
Brevikbekken e. 1	6,00	8,00			
Brevikbekken e. 2	1,00	9,00	6,00		
Vannledning Maugestensveien- Finnestad 1.e	1,80	1,00			
Spredd bebyggelse vann Solli/Vister anl. 6,12,13,16	0,50	3,50			
Vannledning Rådhuskvartalet	0,50	1,00			
Vannledning OH Gate- Fritznerbakken				12,00	
Vannledning Klevaveien				5,00	
Vannledning Tangenkilen/Grimsøya				11,00	
Vannledning Løkkevika-Ullerøy				10,00	
Brusemyrveien- Jellestadvn.	1,00	5,00			
Vannledning Haugeveien-Navestad nytt boligfelt				8,00	
Vannledning i Glomma ved Opsund		10,50			
Vann og avløpsledning Nils Hønsvaldsgate nord		4,00			
Vannledning Yvenveien		3,00			
Utskifting av gamle/ødelagte vannledninger		20,00	20,00	20,00	20,00
Tekniske installasjoner vann					
Oppgradering trykkforsterkere Opstadveien	1,00	1,50			
Oppgradering trykkforsterkere Vernerveien	1,00	1,50			
Oppgradering trykkforsterkere Hasleåsen	1,00	1,50			
Oppgradering trykkforsterkere Hevingen	1,00	1,50			
Pumpestasjon Elvestad	0,50	6,00	2,50		
Utfasing av trykkforsterkere Nygårdsveien ved etablering av ny trase Landemyra	1,50	5,50			
Oppgradering trykkforsterkere og annet utstyr Bassengveien	0,50	1,50			
Utredning- Nytt vannverk Isesjø/kapasitetsøkning Baterød	1,00	1,00	2,00		
Reservestrømsaggregater i vannforsyningen		1,00	2,00		
Nytt styresystem driftskontroll	1,30	0,50			
Styresystem Baterød	1,30	0,50			

Trykkstasjoner Lilleby	1,50	3,00			
Oppgradering trykkøkingsstasjoner			3,00	3,00	3,00
Nødvannsuttak av drikkevann fra avløpspumpestasjoner		2,00			
Utskifninger vannverk og høydebasseng		3,00	3,00		
Avløpsnett					
Uforutsette prosjekter avløp	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00
Separering Albert Moskausv/Sarpsborgvn	5,70	1,00			
Avløpsledning (Meieri-Sandbakken skole)	1,00	10,00	30,00	4,00	
Separering Brusevoldbekken	10,00	2,00			
Separering Kalabekken	4,00	15,00	5,00		
Separering Hafslundskogen	1,00	6,50			
Tunevannet sydøst e.1a	5,00	5,00			
Tunevannet sydøst e.1b	0,50	3,50	5,00		
Tunevannet sydøst e.1c	5,50	1,00			
Brevikbekken e. 1	6,00	8,00			
Brevikbekken e. 2	1,00	9,00	6,00		
Avløpssystem Norbergveien- Sundløkka	0,50	2,50			
Overløpstiltak- mudring og utfasing av overløp	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avløpsledning Rådhuskvartalet	0,50	2,00			
Avløpsledning Klevaveien				5,00	
Avløpsledning Opsund		10,00			
Brusemyrveien- Jellestadvn.	2,00	7,00			
Utskifting av gamle/ødelagte avløpsledninger, Hindre femmedvann i avløpsnett		20,00	20,00	20,00	20,00
Avløpsledning Yvenveien		3,00			
Overvannstiltak sentrum		2,00	2,00	2,00	2,00
Tekniske installasjoner avløp					
Forbedring av slamsentrifugering	1,00	3,00			
Oppgradering avløpspumpestasjoner	5,00	5,00	5,00	10,00	10,00
Gjerde og port rundt Baterød vannverk			0,50		
Drift- og vedlikeholdssystemer vannverk og renseanlegg	3,00	1,50			
Nytt renseanlegg	7,00	33,00	105,00	229,00	317,00
Ny avløpsstasjon Stasjonsveien syd	1,50	8,50			
Utstyr for tidsmåling av overløp		3,00	3,00	3,00	3,00
Styresystem, fyrkjeler Alvim, brannteknisk		3,00	2,00		
Inspeksjonskamra		1,00			
Hindre overløp til sårbare resipienter		1,00			
Avløp spredt bebyggelse					
Maugestensveien- Finnestad 1.e	2,70	1,50			
Spredt bebyggelse Solli/Vister anl. 6,12,13,16	0,50	7,50			
Avfallsbehandling					
Nedgravde avfallsbeholdere	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Utvikling av Gatedalen miljøanlegg (Modernisering av gjenvinningsstasjonen, etablering av arealer for lagring og behandling av avfall)	5,00	5,00	50,00	30,00	

Oppsamlingsplass avfall			10,00	10,00	
Utbedring av deponi Gatedalen	2,50	1,00			
Kjøp av slambil og etablering av parkeringsplass	0,80	7,00			
Overta avfallsinnsamling i egenregi- biler, oppstillingsplass, personalbygg.				51,00	
Biler og maskiner vann, avløp og renovasjon					
Biler og maskiner, vann og avløp	1,40	1,40	1,40	1,50	1,50
Biler og maskiner renovasjon		2,00	4,00		
Kjøp av kvern - Gatedalen		5,00			
Kjøp av renovasjonsmaskin - Gatedalen			0,50		
Kjøp av kompaktor - Gatedalen			3,00		
Kjøp av sikteverk for kompost/jord - Gatedalen			3,00		
Utskifting av JCB Hjulgraver - gatedalen		2,50			
Utskifting av Cat atlet truck - gatedalen		0,50			
Sum vann, avløp og renovasjon	140,70	347,90	339,90	444,50	382,50
Sum kommuneområde teknisk	266,32	580,24	511,65	571,82	463,10

Vann- og avløp

Investeringer i vei, vann og avløp prioriteres som angitt i budsjett 2021-2023 etter målene i VVA-planen og nye krav og pålegg fra Mattilsynet og Fylkesmannen.

Tiltaksdelene i gjeldende VVA- plan blir videreført og det kommer egen sak om endringer og ny satsningsområder. Siste etappe av den store oppgraderingen av vann- og avløpsnett fra det gamle meieriet til Sandbakken skole er innarbeidet i perioden med totalt 90 mill. kr. I tillegg er det mange pågående separeringsprosjekter blant annet ved Tunevannet, Brevikbekken, Hafslundskogen og Kalabekken. Det er også avsatt 10,5 mill. kr til ny vannledning i Glomma fra Baterød til Opsund i tillegg til ny avløpsledning til Opsund for 10 mill. kr.

De siste investeringene i planlagte utbygginger av anlegg til spredt bebyggelse gjøres ved Solli/ Vister og det er avsatt totalt 8 mill. kr til dette prosjektet. I tillegg avsluttes prosjektet på Maugesten- Finstad med 1,5 mill. kr i 2021.

Den største investeringen gjøres i nytt renseanlegg. Det er totalt avsatt 691 mill. kr til anlegget i perioden og ytterligere bevilgning må innarbeides i senere handlingsplan og budsjett.

Renovasjon

Det er avsatt midler til investeringer på 51 mill. kr for å overta innsamling av avfall i egenregi i samarbeid med andre kommuner, i henhold til egen sak til bystyret.

I forbindelse med etablering av ettersorteringsanlegg for avfall på Øra i Fredrikstad, er det avsatt 20 mill. kr til mellomlagringsstasjon for avfallet i Sarpsborg.

I tillegg er det fra tidligere avsatt 90 mill. kr til utvikling av Gatedalen miljøanlegg.

Investeringer (tall i mill. kr)					
	Tidl. bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde teknologi og endring					
Oppgradering og Scanning av papirarkiv	6,40	1,00	1,00	1,00	1,00
IKT infrastruktur	3,00	1,00	1,00	2,00	1,00
Sentral IKT-plattform	1,00	1,70	1,70	3,70	1,70
Utvikling dokumentforvaltning	2,80	0,20	0,20	0,20	0,20
Digital signatur	0,20	0,20	0,20		
Digitalt førstevalg - felles informasjonssystem	4,00	6,50	7,30	3,30	9,30
Elektronisk intern dokumentflyt		0,75	0,13		
Sum kommuneområde teknologi og endring	17,40	11,35	11,53	10,20	13,20
Sum investeringer Sarpsborg kommune					
		737,94	658,58	733,82	606,35

Oppgradering og scanning av papirarkiv

Det er innarbeidet 1 mill. kr årlig i handlingsplanperioden til å ordne og overføre kommunens papirarkiver til IKA Østfold. Dette for å sikre tilgjengeliggjøring for allmenheten og trygg deponering. Arkivene saneres for mugg og skadedyr.

IKT infrastruktur og IKT-plattform

For å videreføre digitalisering og automatisering av tjenester er det viktig at sentrale løsninger som infrastruktur (sentrale datalinjer og trådløst nettverk) forvaltes og videreutvikles på en god måte.

Utbygging av det trådløse nettverket i kommunens bygg er sentralt for å kunne benytte digitale verktøy optimalt. Dette er «grunnmursprosjekter» og direkte avgjørende for videre utvikling og innovasjon.

Digitalt førstevalg – felles informasjonssystem

Digitalt førstevalg innebærer at forvaltningen så langt som mulig er tilgjengelig på nett og at nettbaserte tjenester er hovedregelen for forvaltningens kommunikasjon med brukerne. I kommende periode vil det være økt fokus på å flytte innbyggerne og medarbeidere over til digitale flater med automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger. Det vil blant annet bestå av både organisasjonsutvikling og nye arbeidsprosesser, samt implementering og bruk av ny teknologi. Prosjektene som er og blir etablert for å gjennomføre dette vil i perioden ha flere ulike faser, og gi betydelig bedre tjenester til medarbeidere, innbyggere, næringsliv og frivillighet.

Alle henvendelser fra Sarpsborg-samfunnet skal i fremtiden håndteres gjennom ett felles og samordnet kontaktpunkt. For å oppnå dette etableres en felles kommunikasjonsplattform bestående av

- En felles arbeidsflate for digitale arbeidsprosesser på tvers av alle virksomheter.

- En integrasjonsplattform som tilrettelegger for sikker dataflyt på tvers av arbeidsprosesser og fagsystemer.
- En selvbetjeningsportal for innbygger, næringsliv og frivillige organisasjoner.

I tillegg utvikles felles kontaktpunkt innbygger og næringsliv og felles kontaktpunkt for henvendelser fra medarbeidere.

Prosjektene krever samordning på tvers av alle nivåer i kommunen, og har potensiale for å ta ut betydelige gevinster.

9. Tjenester

Status profil på tjenesteprioritering

Kapitlet tar utgangspunkt i nøkkeltall som påvirker kommunens netto driftsutgifter. Disse tallene vil vise hvor mye av de frie midlene som brukes til det enkelte tjenesteområdet. I tillegg sees det på om utgiftsnivået øker mer eller mindre i Sarpsborg enn i andre kommuner.

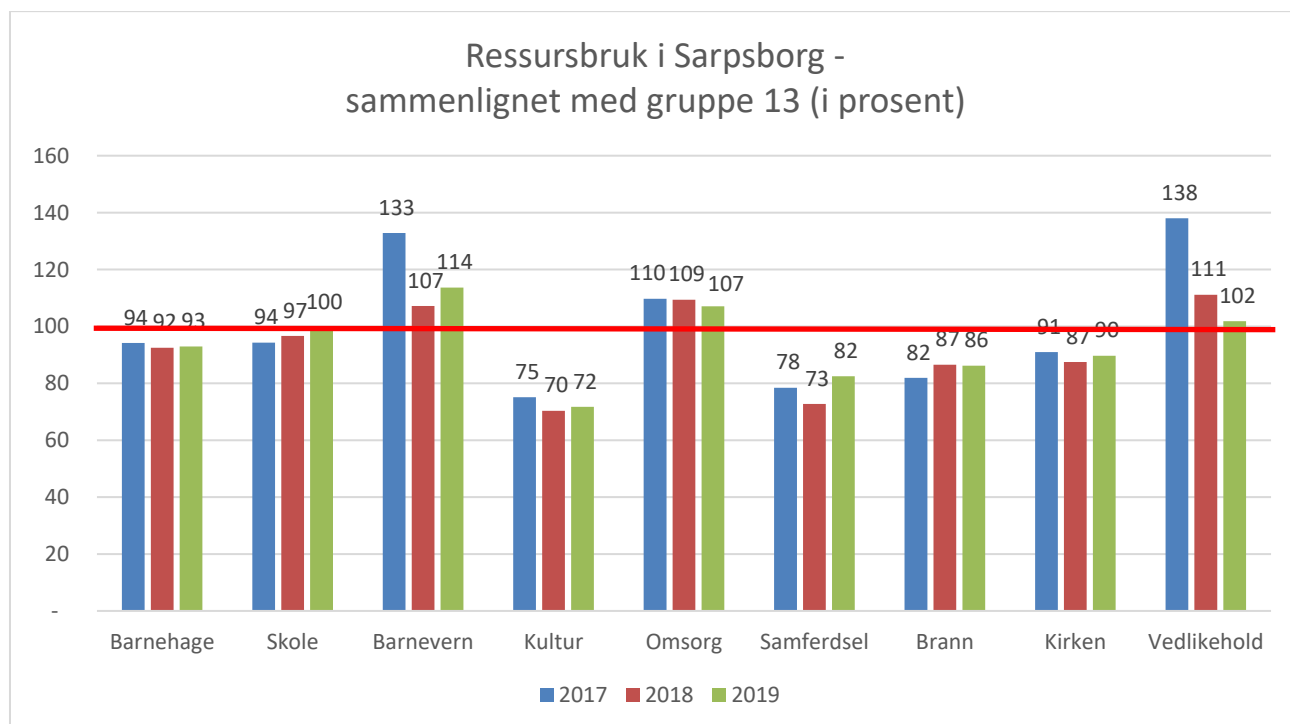
Prioritering

Prioritering sier noe om hvor mye av egne penger kommunen velger å bruke på de enkelte tjenesteområdene. En tjeneste kan sies å være høyt prioritert når en kommune bruker en relativt stor andel av sine ressurser på en bestemt tjeneste. I vurderingen av forskjeller i prioritering mellom ulike kommuner er det elementer som kan bidra til å forklare eventuelle forskjeller:

- Kommunen kan ha et relativt høyt utgiftsbehov knyttet til tjenesten. Dette blir delvis korrigert for ved å se på utgifter per person i målgruppen.
- Kommunen kan ha prioritert en tjeneste høyt på bekostning av andre tjenester. For å få informasjon om dette kan det være interessant å se på hvor stor andel av utgiftene som går til ulike tjenester, eventuelt korrigert for utgiftsbehov. Det siste kan delvis avhjelpest ved å se på kommuner innenfor samme KOSTRA-gruppe.
- Kommunen kan ha relativt høye inntekter.

Slike elementer bidrar til at forskjeller i utgifter per person i målgruppen ikke utelukkende kan tolkes som et resultat av prioriteringer på lokalt nivå.

Figuren nedenfor viser hvordan Sarpsborgs ressursbruk er i forhold til kommunegruppe 13 for årene 2017, 2018 og 2019. Den røde linjen viser gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

KOSTRA tall for kirken er korrigert for tjenesteytingsavtale. Kommunehelse var tidligere en egen indikator, nå ligger denne under omsorg.

Når tallene for Sarpsborg er under 100 prosent, betyr det at ressursbruken er lavere i Sarpsborg.

Figuren viser at ressursbruken for 3 av 10 tjenesteområder i Sarpsborg ligger over kommunegruppe 13 i 2019. Ressursbruken innenfor barnevern og pleie og omsorg ligger betraktelig over kommunegruppe 13. vedlikehold ligger også høyere enn kommunegruppe 13, men har gått ned de siste årene.

Sarpsborg kommune er en lavinntektskommune. Kommunen har samtidig et beregnet utgiftsbehov som ligger 2,2 % (tall for 2020 jfr tabell side 34) over landsgjennomsnittet. Kombinasjonen lave inntekter og høyt utgiftsbehov er økonomisk krevende.

Avvik mellom Sarpsborg kommune og kommunegruppe 13.

Det vil være store kostnadsforskjeller kommuner imellom for å produsere de ulike tjenestene. Gjennom inntektssystemet skal kommunene få kompensasjon for forskjellene som de selv ikke kan påvirke. Det kan være alderssammensetning og sosiale forhold. Dette kompenseres gjennom kostnadsnøklene og et sett av kriterier. Kriteriene er angitt i kapittel 6.

9.1. Kommuneområde helse og velferd

9.1.1. Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør helse og velferd med stab	Handlingsplan og budsjett for kommuneområdet, politiske saker, plan og utredning av tjenester, oppfølging av mangfold, inkludering og likeverd, kommunedelplan helse og omsorg, kvalitet og internkontroll, ASVO-plasser, velferdsteknologi og opplæring.
Virksomhet forvaltning og utvikling	Kjøp, innleie og forvaltning av kommunalt disponerte boliger, Husbankens låne- og støtteordninger, bistand til etablering og oppfølging i bolig, avlastning, støttekontakt, omsorgsstønad, brukerstyrt personlig assistanse, tildeling av heldøgns plasser, pasientkoordinator, saksbehandling av dag- og døgntilbud til utviklingshemmede.
Virksomhet helse	Fastlegeordning, LIS 1, legevakt, leger i sykehjem, helsehus og familiesentre, samt kommuneoverlegene. Helsefremming og forebygging innen psykisk helse og rusfeltet, kriminalforebygging, demensteam, Lærings- og mestringssenteret, vaksinasjonskontor, diabetespoliklinikk, fengselshelsetjeneste, kreftkoordinator, miljørettet helsevern og smittevern.
Virksomhet forebyggende tjenester	3 familiesentre med helsestasjon 0-6 år, jordmortjeneste, svangerskapskontroll, skolehelsetjeneste i barne-/ungdoms- og videregående skoler, helsestasjon for ungdom 13-20 år, Herkules helsestasjon for gutter, Ungdomskontakten, familiestøttende tiltak, fysioterapitjeneste barn/voksne, fysioterapeuter med driftsavtale, ergoterapitjeneste barn/voksne og krisesenter.
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse	Psykiatritjenesten, rustjenesten, miljøarbeidertjenesten og senter for rehabilitering og aktivitet inkl. sysselsetting.
Virksomhet kjøkken og kantine	Matproduksjon, utkjøring av varmmat, catering og kantine.
NAV	Økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, økonomisk rådgivning, bosetting av flyktninger, introduksjonsordningen, kvalifiseringsprogrammet, midlertidig innkvartering, rådgivning i videregående skole og fengsel.
Heldøgntjenester	355 langtids plasser i sykehjem og 187 boliger i bofellesskap med heldøgns bemanning, 15 avlastnings-/rullerings plasser, avlastningstilbud barn og dagsenter for personer med demens.
Hjemmetjenester	Hjemmesykepleie, hverdagsrehabilitering, praktisk og personlig bistand og dagsenter.
Virksomhet helsehus	85 korttids plasser inkl. palliative plasser, rehabiliterings plasser og øyeblikkelig hjelp plasser (KAD).
Boveiledning	Bofellesskap for utviklingshemmede med heldøgns bemanning, aktivitetstilbud, ambulerende tjenester, avlastning og botiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere.
Virksomhet barnevern	Vurdering av bekymringsmeldinger, undersøkelser, råd og veiledning, forebyggende hjelpetiltak, familiebaserte tiltak, avlastning, besøkshjem, plassering i fosterhjem og institusjon, ettervern, utredning og forberedelse av saker for fylkesnemnda, akuttarbeid og beredskapsvakt.

9.1.2. Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2017	2018	2019
Direktør helse og velferd med stab			
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset	109	94	107
Virksomhet forvaltning og utvikling			
Antall bostedsløse	2	2	3
Personer innvilget omsorgstønad	227	236	265
Virksomhet helse			
Antall ledige listeplasser hos fastleger	530	1302	853
Antall nytilsatte fastleger/antall fastlegeavtaler i kommunen	3/48	9/49	6/49
Legevakt - responstid telefon innen 2 min.	63 %	71 %	71%
Virksomhet forebyggende tjenester			
Brukere av krisesenteret (voksne)	68	64	58
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse			
Antall søknader rus- og psykiske helsetjenester	1 360	1 546	1 635
Antall pasienter lavterskel	1 088	1 720	1 935
Antall pasienter totalt	2 300	3 100	3 600
Virksomhet kjøkken og kantine			
Antall porsjoner varmmat levert til hjemmeboende pr. mnd.	7 300	7 205	7 200
Virksomhet NAV			
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr innbygger	1 577	1 743	1 881
Sosialhjelpsmottakere	1 517	1 581	1 571
Sosialhjelpsmottakere i alderen 18-24 år	276	274	288
Mottakere av introduksjonstønad	193	164	145
Omsorgstjenester			
Mottakere av pleie- og omsorgstjenester i løpet av året	4 565	4 623	3 781 ⁶
Mottakere av hjemmetjenester	2 238	2 242	2 352 ⁷
Boveiledningstjenester			
Antall personer registrert som psykisk utviklingshemmede over 16 år	245	247	251
Antall brukere som mottar tjenester i bolig med heldøgns tjenester	127	127	139
Barnevern			
Andel barn med melding (av antall innbyggere 0-17 år)	4,7 %	4,9 %	5,7 %
Andel barn med undersøkelse (av antall innbyggere 0-17 år)	4,6 %	5,1 %	5,8 %

⁶ SSB KOSTRA tall – Både pga. ny IPLOS-versjon og utfordringer med å samkjøre databaser fra flere kommuner som følge av kommunereformen har det oppstått større avvik fra 2018 til 2019-årgangen, som ikke kan forklares med reelle endringer i tjenestetildeling. Endringer i registrering kan medføre utslag i tall for enkelttjenester og grupperinger av tjenester i publiseringen.

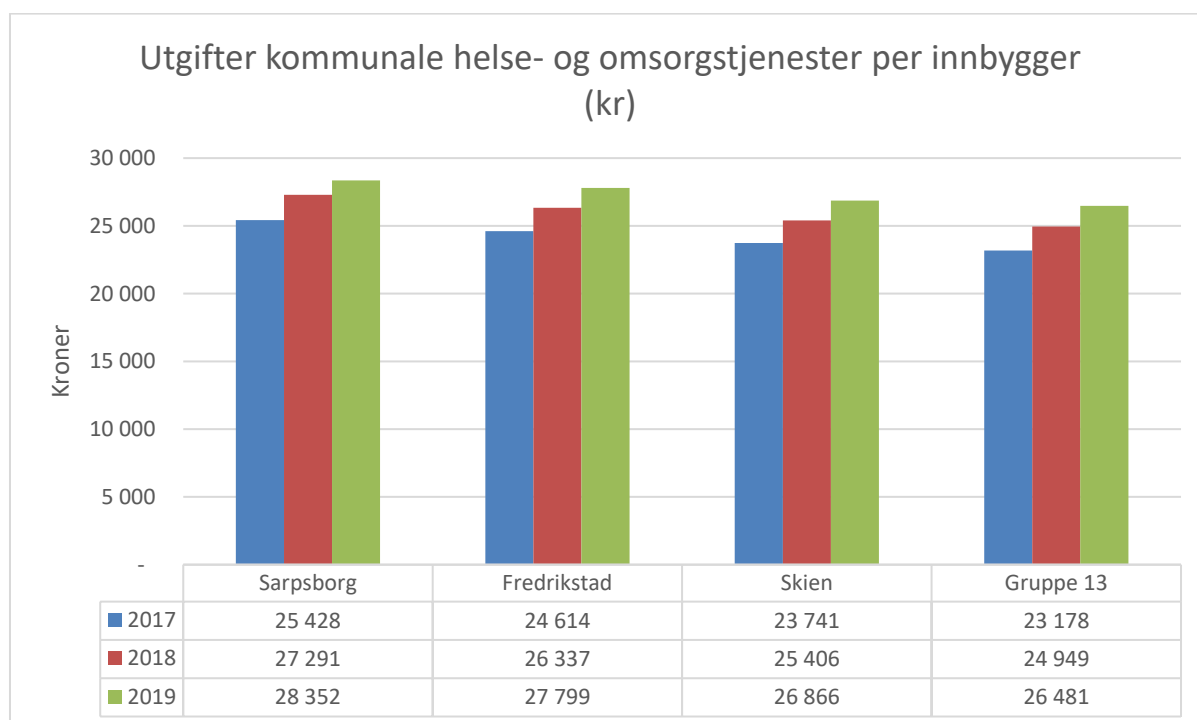
⁷ SSB KOSTRA tall

Andel barn med barnevernstiltak (av antall innbyggere 0-22 år)

4,7 % 4,7 % 5,1 %

Analysen

Det er et stort press på helse- og velferdstjenestene i Sarpsborg kommune. Tjenesteprofilen nedenfor viser at Sarpsborg kommune har en høyere utgift til helse- og omsorgstjenester per innbygger sammenlignet med KOSTRA-gruppe 13 og sammenligningskommunene. Det er flere årsaker til dette. Samtidig som det er et høyt trykk på de mest kostnadskrevene omsorgstjenestene, er det også slik at en høyere andel av Sarpsborgs innbyggere benytter seg av helse- og omsorgstjenester sammenlignet med andre kommuner. En høyere andel av befolkningen er uføretrygdet og forekomsten av flere kroniske sykdommer er høyere blant Sarpsborgs innbyggere. Sarpsborg kommune benytter i snitt 553 kr mer per innbygger enn Fredrikstad. Denne forskjellen utgjør totalt i overkant av 31 millioner kroner. Utgiftene er økende for både Sarpsborg, Fredrikstad, Skien og for KOSTRA-gruppen.

Sarpsborg har en god dekningsgrad av heldøgns plasser for aldersgruppen 80+. Behovet for heldøgns plasser er likevel stort, og det er til enhver tid ventelister. I 2019 var 12 prosent av personer over 80 år på sykehjem i Sarpsborg, mot 11 prosent i kommunegruppe 13. Kommunens omsorgstjenester står foran en stor utfordring som følge av at antall innbyggere over 67 år vil øke betydelig. I tillegg til at det skjer en demografisk endring med flere eldre per arbeidstaker i samfunnet, vil fremtidens eldre leve lengre enn tidligere. Den demografiske utviklingen skaper betydelige utfordringer for kommunen. I perioden fram til 2040 vil andel personer 80 år og eldre øke til det dobbelte. Det vil være behov for flere heldøgns plasser til eldre, spesielt for personer med demens.

Det kreves en betydelig satsing på at eldre kan bli boende i eget hjem så lenge som mulig. Behovet for omsorgstjenester kan ikke løses kun ved å etablere flere heldøgns plasser. For å begrense framtidig behov for heldøgns plasser, er det nødvendig å styrke kompetansen,

endre arbeidsmetodikk og skape forståelse hos brukere og pårørende om at tjenester i hjemmet kan være et godt alternativ til heldøgns plass. Dette innebærer økt bruk av tjenesten hverdagsrehabilitering i hjemmet, samt at hjemmetjenestene dreier innsatsen mot at brukere skal oppleve økt mestring i dagliglivet. Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er også nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet.

En konsekvens av økt levealder og flere eldre er at antall mennesker med ulike demenslidelser vil øke betydelig. Nasjonalt løftes dette frem som en av de største helse- og omsorgsutfordringene i fremtiden. Det er behov for å differensiere og tilrettelegge tjenestetilbudene alt etter hvilken fase av sykdommen den enkelte befinner seg i og hva slags familiesituasjon de har. De demografiske endringene og økende forekomst av demens vil kreve en betydelig styrking av de hjemmebaserte tjenestene. Samtidig er det behov for å øke den samlede kapasiteten innenfor heldøgnsomsorgen.

Ved beregning av kommunens dekningsgrad av heldøgns plasser for eldre, har det tradisjonelt blitt skilt mellom langtids- og korttidsplasser i sykehjem og heldøgnsbemannede bofellesskap. Fordi bofellesskapene også benyttes av mange under 80 år, beregnes dekningsgraden i tabellen under kun for sykehjemsplasser. Med økning i antall eldre i årene fremover og gitt at det ikke skjer noen endring i antall plasser fra dagens nivå, reduseres dekningsgraden fra 17,3 % i 2020 til 14,7 prosent i 2025, 9,8 prosent i 2035 og til 8,7 prosent i 2040.

Dekningsgrad 2020 – 2040 - sykehjemsplasser til eldre sett i forhold til antall personer 80 år og eldre:

Type plasser	Antall plasser	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035	2040
Sykehjem langtid	355	13,5 %	13,2 %	13,1 %	12,7 %	12,2 %	11,5 %	8,7 %	7,6 %	6,8 %
Sykehjem langtid og korttid	455	17,3 %	16,9 %	16,8 %	16,3 %	15,6 %	14,7 %	11,1 %	9,8 %	8,7 %

Ved også å inkludere bofellesskaps plassene blir utviklingen i dekningsgrad som vist i tabellen under.

Dekningsgrad 2020 – 2040 – langtids plasser sykehjem og bofellesskap sett i forhold til antall personer 80 år og eldre:

Type plasser	Antall plasser	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2030	2035	2040
Langtidsplasser sykehjem og bofellesskap	543	20,6 %	20,2 %	20,0 %	19,4 %	18,6 %	17,5 %	13,3 %	11,7 %	10,4 %
Heldøgns plasser totalt *	643	24,4 %	23,9 %	23,7 %	23,0 %	22,1 %	20,7 %	15,7 %	13,9 %	12,3 %

*Inkluderer plasser i sykehjem, korttid og langtid samt bofellesskaps plasser

Det kan få konsekvenser for kommunens samlede helse- og omsorgstilbud å ha for få heldøgns plasser tilgjengelig. Å ha mange personer med omfattende hjelpebehov boende hjemme kan medføre betydelig økte kostnader for hjemmetjenesten. Ventelistene på heldøgns plasser kan øke. Flere brukere vil oppta korttidsplassene på Helsehuset i påvente av en ledig langtids plass. Kan også forvente flere overliggerdøgn på sykehuset.

I 2018 startet arbeidet med utarbeidelsen av Kommunedelplan struktur og kapasitet i heldøgnsomsorgen. Formålet med planen er å sikre et helhetlig arbeid med å utvikle en heldøgnsomsorg som tilfredsstillende dagens og fremtidens standard, og som er tilpasset

innbyggernes behov. Planarbeidet omfatter bygg og infrastruktur rundt en god heldøgnsomsorg. Planen skal avklare hvilke behov og tiltak som skal være førende for å sikre et tilstrekkelig heldøgns omsorgstilbud de neste 12 årene med føringer frem til 2040. Dette gjelder både rehabilitering og sanering av eksisterende sykehjem og bofellesskap, men også bygging av nye omsorgsbygg. Med heldøgns omsorgstilbud menes heldøgnstilbud til eldre, funksjonshemmede, personer med rus og/eller psykiske lidelser, barn og personer med psykisk utviklingshemning. Ved nye plasser innen heldøgnsomsorgen skal det, i den grad det er mulig, utvikles flere plasser der det allerede er omsorgsbygg i dag. Dette er førende for planarbeidet. Planen er planlagt sluttbehandlet vinteren 2021.

Sarpsborg har store levekårsutfordringer. Kommunen skårer dårligere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårs- og folkehelseindikatorer som blant annet utdanning, sysselsetting, inntekt og helse. Andelen uføretrygdede ligger høyere i Sarpsborg sammenlignet med fylket og landet, det samme gjelder omfanget av barn og unge som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Sarpsborg har også en høyere andel innbyggere med psykiske lidelser enn landsgjennomsnittet. Dette gjelder også den yngre delen av befolkningen. Dette gjenspeiles i at en høyere andel av Sarpsborgs innbyggere får helse- og omsorgstjenester sammenlignet med andre kommuner.

Det er igangsatt overordnede prosesser og prosjekter som på sikt kan bidra til å forhindre utenforskap og bidra til at flest mulig kan realisere sitt potensiale og skaffe seg utdanning og arbeid. Disse prosessene og prosjektene omfatter bla. Velferdspiloten, KS Læringsnettverk om utenforskap, Nettverk Velferdsrab og tjenstedesignprosjektet 'Helhetlige og koordinerte forebyggende tjenester til barn og unge i Sarpsborg kommune'. Formålet med disse satsingene er å bidra til å dreie tjenestene i retning av mer forebyggende arbeid, å gi rett innsats til rett tid og å kvalifisere tiltak som kan forhindre utenforskap. Spesielt viktig for å forhindre utenforskap er å komme tidlig inn med tiltak overfor de yngste barna.

Det er en stor økning og etterspørsel etter tjenester til mennesker med rus- og psykiske lidelser. Økningen sees tydeligst for henvendelser til lavterskeltjenestene. Det er positivt at flere søker hjelp der, da disse tjenestene kan bidra til tidlig innsats og forebygge forverring. Det er viktig med tidlig innsats for å forebygge generasjonsoverføringer. 'SarpsborgModellen for tidlig innsats – livslang effekt' er svært viktig i dette arbeidet når det gjelder de minste barna allerede fra mors graviditet. I gjeldende økonomiplan er det innarbeidet investerings- og driftsmidler til bygging og drift av 6 leiligheter i bofellesskap med heldøgnsbemanning til denne målgruppen. Oppstart av drift skjer i 2022.

Levealderen for personer med varig nedsatt funksjonsevne har økt vesentlig gjennom de siste tiårene som følge av medisinsk utvikling og bedret livskvalitet. Antall eldre personer med utviklingshemning vil øke de nærmeste årene. Etterspørselen etter heldøgnsbemannede bofellesskap synker til fordel for ønske om selvstendige leiligheter med ambulante tjenester og nærhet til en personalbase. Etter oppstarten av Værn med 12 heldøgns plasser i 2020 vurderes behovet for bofellesskap i perioden å være dekket. Mange av brukerne i boveiledningstjenesten har store og sammensatte behov. Tjenesteområdet er uforutsigbart, da nye enkeltbrukere kan trenge omfattende tjenester og behov kan endre seg raskt. Det har vært arbeidet med ulike kostnadseffektiviserende tiltak innenfor boveiledningstjenesten de siste årene.

Utviklingen i antall bostedsløse i Sarpsborg har utviklet seg i svært positiv retning. Den positive utviklingen skyldes i stor grad kommunens innsats med å bistå bostedsløse med anskaffelse, etablering og oppfølging av bolig. Det å ha et bosted gir økt livskvalitet og reduserer kommunens kostnader. Det er fortsatt viktig å prioritere boligsosiale virkemidler for å opprettholde den gode utviklingen.

NAV's samfunnsoppdrag er å få folk i arbeid og aktivitet snarest mulig. Ungdom opptil 30 år er en spesielt prioritert gruppe. I Sarpsborg står en stor gruppe uten arbeid, har manglende utdanning, mangel på tilfredsstillende boliger, dårlig økonomi og med til dels store helseutfordringer. Mange i gruppen har ikke fullført videregående skole, har svake norskkunnskaper, helseproblem etc. Disse personene vil være overrepresentert blant de arbeidsledige og ha reduserte muligheter for å komme i arbeid. Fokus i planperioden blir i større grad å jobbe med kvalifiserende tiltak, redusere frafall i videregående opplæring samt økt fokus og prioritering av markeds- og tiltaksarbeid.

NAV Sarpsborg har et eget aktivitetssenter (ASK). Primærgruppen på sentret er ungdom under 30 år. Hensikten er å ivareta aktivitetsrett og aktivitetsplikt for ungdom og målsetningen er å bidra til at deltagerne kommer i arbeid og blir selvforsørget eller gjenopptar utdanning.

Antall sosialhjelpsmottakere har på landsbasis (ekskl. Oslo) økt de siste årene. For 2020 kan man konstatere en økning i mottakere av økonomisk sosialhjelp. Økt arbeidsledighet som en følge av korona vil med stor sannsynlighet bidra til å forsterke denne utviklingen ytterligere utover i handlingsplanperioden.

Kommunen har hatt en økning i antall barnefamilier som mottar økonomisk sosialhjelp de siste 3 årene på 12,4 %. Det er også en økning i antall langtidsmottakere av sosialhjelp med barn (8,3 %) for perioden 2017 til 2019.

Arbeidsavklaringspenger (AAP) ble strammet inn i 2018 hvor maksimal lengde ble redusert fra fire til tre år. Målet er at bruker i løpet av perioden skal være avklart mot arbeid. Kommunen har mange innbyggere som mottar AAP. På sikt er det et mål å redusere antallet, men overgangen har blitt spesielt utfordrende siden andelen av mottakere av AAP er spesielt høy.

145 personer har hatt introduksjonsprogram i 2019. 79,3 % har hatt overgang til arbeid/utdanning. Nedgangen i antall bosettinger har fortsatt, og introduksjonsprogrammet dimensjoneres etter antallet flyktninger som bosettes.

Innenfor barnevernet er antall meldinger og undersøkelser fortsatt økende og har i de fleste sakene høy alvorlighetsgrad. Andel barn på hjelpetiltak har hatt en kraftig økning (75 barn) siste året, og på bakgrunn av antall undersøkelser ser det ut til at denne trenden vil fortsette. Barnevernet har vekst på de fleste områder. Kostnadene til fosterhjem har økt vesentlig fordi flere barn er i forsterket fosterhjem. Samtidig ser vi at hjelpetiltakssakene har flere forsterkede tiltak pr. sak. Dette er kostnadskrevende.

Det gjennomføres flere undersøkelsessaker nå enn tidligere. Fristbruddene har gått ned og barneverntjenesten kan vise til de beste tall på flere år. Medio 2020 er resultatet på det totale fristbruddet på 11 prosent. Dette er en klar bedring. For 2018 var det totale fristbruddet på 54 prosent.

Det er behov for en felles innsats for å styrke foreldrenes evne til å ivareta barn og unge på en god måte, blant annet flere forsterkede forebyggende tiltak på et lavere nivå. Barnevernet jobber med å endre tiltaksprofilen ved å gi mer omfattende tiltak i hjemmet, innsats rettet mot familie og nettverksarbeid, fremfor plasseringstiltak.

Regjeringen har fremlagt forslag til ny barnevernlov og barnevernreform. Forslaget innebærer nye og flere oppgaver for kommunene. Det er forutsatt økte overføringer til kommunene ved omleggingen, men de økonomiske virkningene av reformen er usikre og merkostnader må påregnes. Ikrafttredelse av barnevernreformen starter i 2022. Endringer i barnevernloven om at ettervernet blir utvidet til 25 år er vedtatt og iverksettes fra 2021.

9.1.3. Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2019	Ambisjon i perioden
Direktør helse og velferd med stab		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset årlig	107	< 100
Virksomhet helse		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall klager legevakt	5	< 10
Virksomhet forvaltning og utvikling		
Mål: En trygg bolig for alle		
Totalt antall husstander som bosettes med bistand fra team bolig årlig	90	> 90
NAV		
Mål: Tjenester som fremmer aktivitet og mestring		
Andel av alle mottakere av økonomisk sosialhjelp 18-29 år	33,9 %	< 30 %
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-29 år (måneder)	5,5	< 5,7
Andel flyktninger i arbeid eller aktivitet etter endt introduksjonsprogram (siste 12 mnd.)	77,6 %	> 60 %
Omsorgstjenester		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i sykehjem (beboere) (skala 1-6)	5,0	5,0
Opplevd kvalitet i sykehjem (pårørende) (skala 1-6)	4,5	4,6
Opplevd kvalitet i hjemmebaserte tjenester (brukere) (skala 1-6)	5,0	5,0
Boveiledning		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i boveiledningstjenesten (pårørende)	5,0	5,0
Barnevern		
Mål: Redusere saksbehandlingstid		
Andel undersøkelser som behandles innen 3 måneder	74 %	> 80 %

9.1.4. Prioriterte tiltak

9.1.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan helse og omsorg		
Hovedmål: Kommunens helse- og omsorgstjenester skal bidra til aktivitet, mestring, trygghet og økonomisk bærekraft		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Omstrukturere omsorgstjenestene.	2021-2024	<p>Frem mot 2040 vil antallet eldre over 80 år dobles.</p> <p>For å oppnå bærekraft må kommunen arbeide for at flest mulig med hjelpebehov kan bo hjemme.</p> <p>De hjemmebaserte tjenestene må videreutvikles og omstruktureres med sikte på å begrense ytterligere behov for heldøgntilbud.</p> <p>Det må satses på utstrakt bruk av velferdsteknologiske løsninger som fremmer innbyggernes evne til å mestre eget liv.</p> <p>Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.</p>
Ta i bruk 6 nye boliger i bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser.	2022-2024	<p>Årlige driftskostnader er anslått til 11 mill. kr fra 2022. Opprinnelig planlagt oppstart i 2021 er forskjøvet til 2022 av økonomiske årsaker.</p> <p>Investeringsmidler er avsatt tidligere.</p> <p>Prosjektering er startet opp. Bygging påbegynnes mot slutten av 2020.</p> <p>Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.</p>
Planlegge ytterligere 6-8 nye boliger i bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser.	2023	<p>Det er behov for ytterligere ett bofellesskap og planleggingen bør settes i gang i planperioden. Det er avsatt 3 mill. kr i investeringsbudsjettet i 2023 til å starte planleggingen av boligene.</p>
Utrede samlokalisering av hjemmetjenesten.	2021	<p>Utredningen skal beskrive bygningsmessige behov for å kunne effektivisere driften. Mulighetsstudie for hjemmetjenesten i øst gjenstår.</p> <p>Utredningen gjennomføres innenfor tildelt ramme. Det forventes en gevinst på tidsbruk.</p>
Styrke hjemmebaserte tjenester med vekt på velferdsteknologi, hverdagsrehabilitering og kompetanseutvikling.	2021-2024	<p>Utvikle en tjeneste som har større vekt på aktiv omsorg, egenmestring og rehabilitering.</p>

		<p>Det arbeides videre med endring av arbeidsmetodikken i hjemmetjenesten med vekt på forebygging og opplæring for å redusere/utsette behovet for kompensierende tiltak.</p> <p>Igangsette flere velferdsteknologiske løsninger som avstandsoppfølging, digitale tilsyn, elektronisk medisineringsstøtte med mer.</p> <p>Det er avsatt midler til tiltaket i handlingsplanperioden.</p>
Etablere sosiale møteplasser og aktivitetstilbud for å styrke den enkeltes evne til å bli boende i eget hjem og leve et aktivt liv.	2022-2024	<p>Videreutvikle tilbudet ved Lærings- og mestringssenteret samt utvikle samarbeidet med frivillige.</p> <p>Utrede et tilbud til yngre personer med demens.</p> <p>Det er satt av noe midler til tiltaket fra 2022.</p>
Starte planlegging av 48 omsorgsleiligheter på Bodalsjordet.	2023-2024	<p>Vurdere et samarbeid med private om utvikling av omsorgsleiligheter. Dette bør sees i sammenheng med etablering av seniorboliger. Tiltaket er ikke igangsatt.</p> <p>Det er avsatt investeringsmidler med 1 mill. kr i 2023 til oppstart av planlegging.</p>
Etablere seniorboliger som sikrer en trygg og aktiv hverdag.	2021-2024	<p>Samarbeide med private om utvikling av tilrettelagte boliger. Et prosjekt i samarbeid med Husbanken. Det er inngått tilvisningsavtale for boliger på Hafslundsøy mens to andre prosjekter vurderes i sentrum.</p> <p>Det er avsatt midler til tiltaket i gjeldende økonomiplan.</p>
Kjøpe eksterne omsorgsplasser til personer med rus- og psykiske lidelser.	2021-2024	Tiltaket videreføres til bofelleskap for mennesker med psykiske lidelser er etablert.
Øke satsingen på å rekruttere og beholde medarbeidere med nødvendig fagkompetanse i helse- og omsorgstjenestene.	2021-2024	<p>Pilotprosjekt på årsturnus er iverksatt i 6 team. Utvides til 11 team fra 2021.</p> <p>Årsturnus er et virkemiddel for å nå målet om en heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.</p> <p>Prosjektet 'Bærekraftige omsorgstjenester – pilot for gjennomgang av kompetanse i pleie- og omsorgstjenesten for å vurdere omfordeling av oppgaver mellom profesjonene' har fått</p>

		eksterne midler og er planlagt startet opp i 2021.
Styrke kreftomsorgen gjennom bedre koordinering, oppfølging, rehabilitering og forebygging.	2021-2024	Kreftkoordinatoren er tilsatt. Det vil i 2021 jobbes med et system for kreftomsorgen. Det er avsatt midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Vurdere om utbygging av Haugvoll sykehjem kan påbegynnes mot slutten av handlingsplanperioden.	2021	Vurderingene gjøres som en del av arbeidet med Handlingsplan 2022-2025.

Handlingsprogram for avlastende støttetiltak og pårørendestøtte

- Et handlingsprogram under Plattform for livslange tjenester

Hovedmål: Sikre at kommunen har varierte og fleksible avlastende og pårørendestøttende tjenester til familier med hjemmeboende barn og unge med kognitive funksjonsnedsettelse.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Støttekontaktordningen implementeres i det ordinære kultur og aktivitetstilbudet.	2021 - 2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Støttekontakter organiseres individuelt og /eller gruppevis der det er sammenfallende fritids- og aktivitetsinteresser.	2021 - 2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Innføre en individuell og fleksibel avlastning gjennom timebasert og/eller døgnbasert avlastning.	2021 - 2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

Handlingsprogram mot vold i nære relasjoner

Hovedmål: Forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Videreutvikle foreldrestøttende tiltak (foreldreveiledning og sinnemestringskurs) ved familiesentrene.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Arrangere årlig temauke om vold i nære relasjoner.	2021-2024	Det er opprettet en egen arbeidsgruppe som jobber med planleggingen av Trygghetsuka. Det søkes eksterne midler. Ved et eventuelt avslag vil arrangementet gjennomføres i et mindre format.
Utarbeide felles prosedyrer som sikrer nødvendig samhandling ved vold i nære relasjoner.	2021-2024	Prosedyrer er under utarbeidelse. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utvikle et felles varslingsystem for	2021	Tiltaket er under utredning. Det er

melding av bekymring om vold i nære relasjoner.		iverksatt et avgrenset internt varslingssystem.
---	--	---

9.1.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Evaluere avtalen med Stiftelsen Blå Kors Fredrikstad vedr tilbudet på Kulåssenteret.	2021-2022	Evaluere tilbudet som ligger i avtalen og kartlegge fremtidig behov for brukerne.
Følge opp tjenstedesign-prosjektet Helhetlige og koordinerte forebyggende tjenester til barn og unge.	2021-2022	Prosjektet avsluttes i 2020/2021. Oppfølging av tiltakene i prosjektrapporten i 2021.
Vurdere muligheten for å etablere e-helsesykepleier på ungdomstrinnet i Sarpsborgskolen.	2021	Det fremmes en sak til politisk behandling i løpet av 2021.
Sikre at det er et vegetarisk alternativ tilgjengelig for de som ønsker det i alle kommunale institusjoner og kantiner.	2021	Implementeres i løpet av 2021.
Innføre gratis prevensjon	2021	Det fremmes en sak til politisk behandling i løpet av 2021.

9.1.4.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Kommunedelplan struktur og kapasitet i omsorgstjenestene	2018	2021
Alkoholpolitisk handlingsprogram	2023	2024
Handlingsprogram psykisk helse og rus	2024	2025

9.1.5 4. 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)

	R-19	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde helse og velferd						
Virksomhet forvaltning og utvikling	55,43	55,15	40,60	40,10	40,10	40,10
Virksomhet helse	73,89	76,94	84,93	84,95	84,95	84,95
Virksomhet forebyggende tjenester	73,08	79,81	80,46	80,56	80,51	80,51
Virksomhet kompetansesenter rus og psyk.	67,51	70,79	77,64	91,44	91,44	91,44
Virksomhet kjøkken og kantine	10,13	11,37	10,58	10,58	10,58	10,58
Virksomhet NAV	200,40	202,25	198,97	198,97	198,97	198,97
Heldøgnsomsorg	734,79	573,25	569,94	569,44	569,44	569,44
Hjemmetjenester	0,00	183,72	189,13	192,98	192,73	191,98
Boveiledning	303,48	321,15	317,86	317,37	317,37	317,37
Virksomhet barnevern	128,22	129,51	142,30	141,90	141,90	141,90
Direktør helse og velferd med stab	-14,78	-14,28	18,64	12,39	13,39	13,39
Sum kommuneområde helse og velferd	1 632,1	1 689,66	1 731,05	1 740,68	1 741,38	1 740,63

Viktigste driftsendringer i mill. kr – alle tall sammenlignet med budsjett 2020

	2021	2022	2023	2024
Forvaltning og utvikling				
Reduserte husleieinntekter - utsette oppstart av bofellesskap psykiatri	0,25			
Innsparing låneforvaltningssystem	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
Helse				
Økt basistilskudd fastleger – korr. befolkningsøkn. fom 2016	2,00	2,00	2,00	2,00
Økt tilskudd fastleger for første 1000 pasienter	3,50	3,50	3,50	3,50
Bemanningsnorm leger	1,86	1,88	1,88	1,88
SLT	0,05	0,05	0,05	0,05
Forebyggende tjenester				
Hjemmel private fysioterapeuter	0,46	0,46	0,46	0,46
Gratis prevensjon	0,30	0,40	0,35	0,35
Kompetansesenter rus og psykisk helse				
Bofellesskap psykiatri, utsette oppstart til 2022	-6,78			
Bofellesskap psykiatri, bemanning 2021	0,60			
Styrking av rammen, tilskuddsordninger nedfases	7,60	11,02	11,02	11,02
Opptrappingsplan barn og unge, styrking	1,20	1,20	1,20	1,20
Kjøkken og kantine				
Innsparing, redusert bemanning	-0,25	-0,25	-0,25	-0,25
NAV				
Innsparing effektiviseringstiltak	-0,90	-0,90	-0,90	-0,90
Heldøgnsomsorg				
Styrke habilitering og avlastningstilbud, barn og unge	0,50			
Hjemmetjenester				
Styrke hjemmetjenesten	6,00	8,85	8,60	7,85
Styrke aktivitetstilbud hjemmeboende eldre		1,00	1,00	1,00
Boveiledning				
Færre enslige mindreårige flyktninger, redusert kostnad	-3,96	-3,96	-3,96	-3,96
Styrke habilitering og avlastningstilbud, barn og unge	0,50			
Barnevern				
Utvidet aldersgrense ettervern	0,25	0,25	0,25	0,25
Barnevernstiltak – økte kostnader	12,00	12,00	12,00	12,00
Direktør helse og velferd				

Styrke velferdsteknologiløsninger	1,60	2,00	2,00	2,00
Styrke drift velferdsteknologi	3,55	5,20	6,20	6,20
Innføring av egenbetaling fysioterapitjenester		-0,30	-0,30	-0,30
Tilbakebetaling av egenandeler transport dag- og aktivitetssenter	8,0			

Kommuneområdets budsjett er økt med nærmere 41,3 mill. kr fra 2020 til 2021. Økningen i budsjettet består dels av økte kostnader i 2020 som videreføres i 2021, en styrking av rammen til kompetansesenter rus og psykisk helse og en styrking av hjemmetjenesten og satsingen på velferdsteknologi.

Forvaltning og utvikling

Utsatt drift av bofellesskap til 6 mennesker med psykiske lidelser medfører et tap av leieinntekter på 0,25 mill. kr i 2021.

Låneadministrasjon av startlån ble satt ut til ekstern leverandør i 2020. Kommunen har hatt 0,7 mill. kr i inntekter fra de ulike gebyrene. Forvaltning og utvikling sin andel av inndekningen av dette inntektstapet er en reduksjon i rammen på 0,5 mill. kr.

Helse

Kommunen mottar midler fra staten for å dekke basistilskuddet til fastlegene. Med bakgrunn i økt befolkning i kommunen fra 2016 er det behov for å justere det budsjetterte basistilskuddet med 2 mill. kr. Satsen er pt. 499,- pr år pr innbygger.

Gjennom statsbudsjettet tilføres kommunen midler som skal gå til endring og styrking av basistilskudd for fastlegene. Dette skal bidra til å sikre økonomisk forutsigbarhet og gjøre det enklere for yngre leger å etablere fastlegepraksis. Rammen er økt med 3,5 mill. kr for å ivareta endringen og styrkingen av basistilskuddet. Endringen i basistilskuddet omfatter:

Grunntilskudd - fastleger som ufrivillig har mindre enn 500 pasienter på sin liste, kr 499,- pr pasient man mangler opp til 500.

Knekkpunkt basistilskudd - fastlegene får bedre betalt for de første 1000 pasientene på sin liste, kr 78,- ekstra pr pasient.

Legebemanningen ved helsehus og sykehjem følger fra 2020 vedtatt bemanningsnorm. Bystyret vedtok i 2007 å følge legeföreningens anbefalte bemanningsnorm for sykehjemmene. Normen ble oppdatert i 2012. Rammen er styrket med 1,8 mill. kr fra 2021.

SLT styrkes med 0,05 mill. kr.

Forebyggende tjenester

Det er lagt inn 0,46 mill. kr til hjemmel for private fysioterapeuter i handlingsplanperioden. Videre er det lagt inn 0,3 mill. kr til gratis prevensjon i 2021, det er lagt inn 0,4 mill. kr i 2022 og det er lagt inn 0,35 i 2023 og 2024.

Kompetansesenter rus og psykisk helse

Av økonomiske årsaker utsettes oppstart av bofellesskap til 6 mennesker med psykiske lidelser fra 2021 til 2022. Dette gir en innsparing i 2021 på 6,8 mill. kr sammenlignet med handlingsplan 2020-2023. Det settes av 0,6 mill. kr til å planlegge oppstarten av driften høsten 2021. Helårsdrift er beregnet til 11 mill. kr fra og med 2022.

Det er lagt inn en styrking av rammen med 7,6 mill. kr i 2021 og med 11 mill. kr i resten av handlingsplanperioden. Med denne styrkingen kan dagens driftsnivå opprettholdes selv om tilskuddsordningene virksomheten har søkt midler fra nedfases.

Opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024) ble lagt frem i juni 2019. I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen en styrking på 130 mill. kr til oppfølging av tiltak i planen, hvorav 100 mill. kr gjennom styrking av kommunenes frie inntekter. Det er lagt inn 1,2 mill. kr i rammen til formålet.

Kjøkken og kantine

Bemanningen ved produksjonskjøkkenet reduseres. Innsparing er beregnet til 0,25 mill. kr.

NAV

Det er forutsatt en innsparing på NAV på 0,9 mill. kr knyttet til gevinstrealisering av ulike tiltak.

Heldøgntjenester

Regjeringen foreslår å styrke kommunenes rammetilskudd til barn og unge med nedsatt funksjonsevne med en engangsbevilgning på 100 mill. kr i 2021. Smitteverntiltakene har rammet mange barn og unge og deres familier. Midlene skal gå til habiliterings- og avlastningstilbud til disse gruppene. Kommunen får tilført ca. 1 mill. kr til formålet hvorav 0,5 mill. kr styrker rammen til Prestekragen (barnebolig).

Hjemmetjenester

Hjemmetjenesten er styrket med 6 mill. kr i 2021 økende til ca. 8 mill. kr resten av handlingsplanperioden. Dette for å kompensere for økt trykk på tjenestene og den demografiske utviklingen med flere innbyggere over 80 år.

Det er fra 2022 lagt inn 1 mill. kr til aktivitetstilbud til hjemmeboende eldre.

Boveiledning

Det blir færre enslige mindreårige flyktninger fra 2020 med en ytterligere reduksjon av antallet i 2021. I 2020 ble rammen redusert med 1,58 mill. kr og i 2021 resuseres den med ytterligere 3,96 mill. kr.

Regjeringen foreslår å styrke kommunenes rammetilskudd til barn og unge med nedsatt funksjonsevne med en engangsbevilgning på 100 mill. kr. Smitteverntiltakene har rammet mange barn og unge og deres familier. Midlene skal gå til habiliterings- og avlastningstilbud til disse gruppene. Kommunen får tilført ca. 1 mill. kr til formålet hvorav 0,5 mill. kr styrker rammen til Holleby.

Barnevern

Barnevernet kompenseres for økte kostnader i handlingsplanperioden med 12 mill. kr. De økte kostnadene skyldes en økning i antall barn på tiltak (en økning på 75 barn), en økning i antall barn på institusjon, i tillegg til at institusjonsplassene blir dyrere, og en økning i utgiftene til fosterhjem. De fleste fosterhjemmene er forsterkede med høyere egenandels satser (av 147 fosterhjem er 84 forsterkede).

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet å bevilge 24 mill. kr til kommunene, slik at retten til ettervern i barnevernet kan utvides fra 23 til 25 år fra 1. januar 2021. Utvidelsen vil gjøre det mulig for unge å få hjelp fra barnevernet lenger inn i voksenlivet. Kommunen får tilført 0,254 mill. kr gjennom frie inntekter som er lagt til barnevernets ramme.

Direktør helse og velferd

Innføring av velferdsteknologiske løsninger medfører økte driftsutgifter blant annet til lisenser til programvare, abonnementer og brukerstøtte. Rammen for velferdsteknologiske løsninger samt ordinære driftsutgifter knyttet til disse løsningene styrkes med 5,15 mill. kr i 2021. Det er lagt inn en ytterligere økning utover i handlingsprogram perioden til dette formålet. Økt bruk av velferdsteknologi er en del av paradigmeskiftet og er nødvendig for å få til en omlegging der flere blir boende hjemme lenger. Velferdsteknologi kan forbedre tilgjengelighet, ressursutnyttelse og kvalitet på omsorgstjenestene, og forebygge behov for tjenester eller innleggelse i institusjon. Det skal igangsettes flere velferdsteknologiske løsninger som avstandsoppfølging, digitale tilsyn, elektronisk medisineringsstøtte med mer.

Inntekter knyttet til innføring av egenbetaling for fysioterapitjenester er lagt inn med 0,3 mill. kr fra 2022 og resten av handlingsplanperioden.

Det er lagt inn 8 mill. kr til tilbakebetaling av egenandeler for transport til og fra dag- og aktivitetssenter.

9.2. Kommuneområde oppvekst

9.2.1. Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør oppvekst med stab	Ansvar for plan- og strategiarbeid samt saksutredning til politisk behandling. Oppfølging av virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Administrere offentlig tilskudd til private barnehager.
Virksomhet kompetanse og kvalitet oppvekst	Virksomheten ivaretar utviklingsoppgaver, forvaltningsoppgaver og kvalitetsoppfølging innenfor oppvekstområdet som en ressurs i det helhetlige arbeidet med barn og unge i nær tilknytning til direktør og stab oppvekst. Ansvar som barnehagemyndighet, herunder kompetansetiltak, opptak, godkjenning, veiledning og tilsyn. Ansvar for å føre tilsyn med barn/unge som er bosatt i fosterhjem i kommunen. Vedtak om spesialundervisning og kvalitetssikring av tiltak for elever kommunen har ansvar for og som er bosatt i andre kommuner. Ansvar for gjennomføring av kvalitetsvurderinger i barnehage og skole. Organisere og iverksette kommunale faglige satsinger. Kompetanseheving av pedagogisk personale. Drift av læremiddelbase.
Barnehager	Ansvar for å drifte barnehagene i tråd med barnehageloven og kommunedelplan for oppvekst. Barnehagen skal i samarbeid med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.
Grunnskoler	Ansvar for å gi likeverdig og grunnskoleopplæring i tråd med Opplæringsloven og kommunedelplan for oppvekst til alle barn og unge. Opplæringen skal bygge på læreplanens overordnede del og planene for de enkelte fag.
Virksomhet St. Marie læringscenter	Virksomheten er et ressurscenter for barnehager og skoler med ansvar for språkutvikling i barnehage og den flerspråklige opplæringen i skolen. Ansvar for eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne og for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere etter introduksjonsloven.
Pedagogisk psykologisk tjeneste	Ansvar for å bistå med organisasjons- og kompetanseutvikling slik at opplæringa legges bedre til rette for barn og elever med særlige behov. Ansvar for å utarbeide sakkyndig vurdering av barn og elever der loven krever dette.
Virksomhet spesialpedagogikk, førskole	Ansvar for å organisere spesialpedagogisk hjelp i tråd med Barnehageloven, til barn i førskolealder, i barnehage eller der de oppholder seg.
Virksomhet alternative skolearenaer	Ansvar for å organisere opplæringen i tråd med Opplæringsloven ved grunnskolens forsterkede avdelinger og ved alternative opplæringsarenaer. Ansvar for spesialpedagogisk voksenopplæring.

9.2.2. Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
Virksomhet/tjeneste	Resultat		
	2017	2018	2019
Grunnskole			
Antall elever	6 585	6 579	6 594
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (202,222,223) pr elev	103 103	109 487	113 910
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (202) pr elev	85 411	91 926	96 807
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	5,6 %	7,2 %	6,3 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-10. trinn	5,2 %	5,5 %	5,6 %
Gruppestørrelse, gjennomsnitt i ordinær undervisning, 1.-4.trinn	-	14,7	14,2
Gruppestørrelse, gjennomsnitt i ordinær undervisning, 5.-7.trinn	-	17,9	17,6
Gruppestørrelse, gjennomsnitt i ordinær undervisning, 8.-10.trinn	-	20,7	19,8
Grunnskolepoeng	40,0	39,4	39,6
Mobbing på skolen, 7.trinn	9,2 %	5,6 %	6,7 %
Mobbing på skolen, 10.trinn	10,6 %	6,4 %	7,9 %
Andel elever m direkte overgang fra grunnskole til v g o	97,2 %	96,7 %	96,1 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	51,2 %	52,0 %	53,4 %
Barnehage			
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	89,2 %	89,7 %	90,0 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i barnehage (kun kommunale bhg)	6,6	5,8	5,8
Korrigerte brutto driftsutgifter (201) per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager	48	55	61
Andel minoritetsspråklige ⁸ barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ⁹ 1-5 år	74,3 %	76,6 %	76,9 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	28,3 %	27,8 %	27,2 %

Analyse

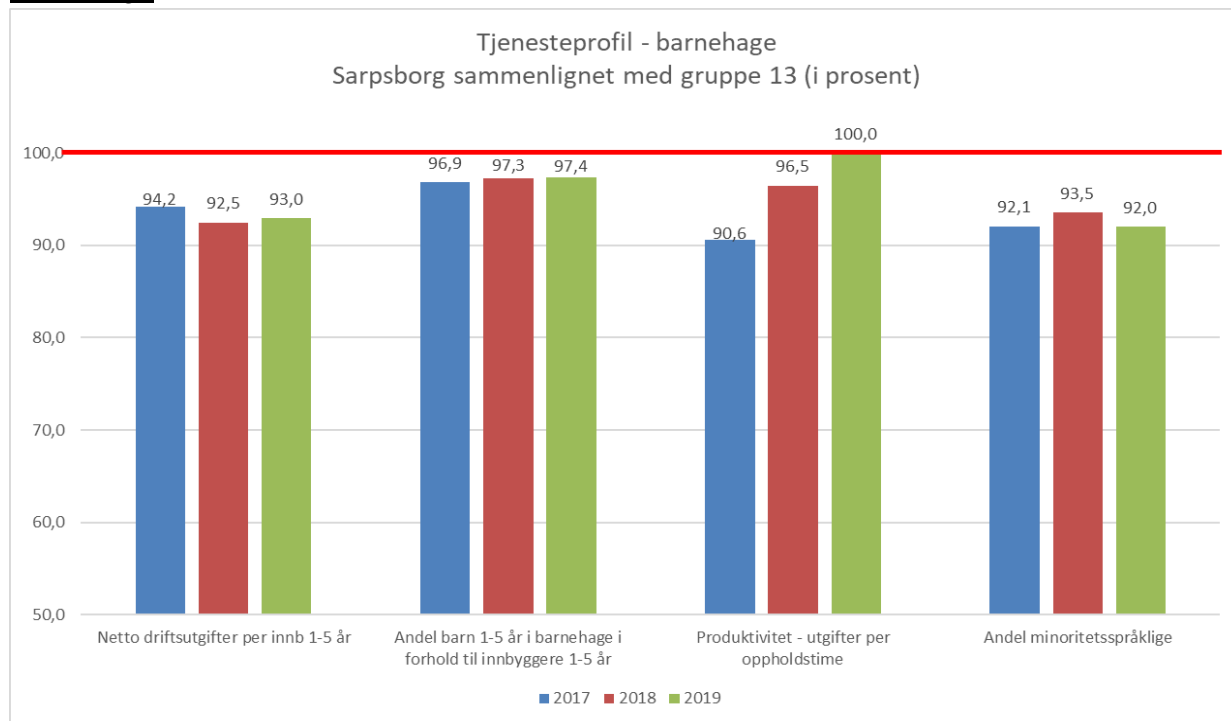
Kommuneplanens samfunnsdel fremholder nødvendigheten av planmessig arbeid for bedring av levekårene i Sarpsborg kommune. Virkemidler i slik levekårsforbedring er bl.a. at kommunen skal ha full barnehagedekning, at Sarpsborgskolen skal bidra til at barn og unge opplever mestring og motiveres til videre utdanning og at barn skal sikres en stabil oppvekst og rask hjelp – tidlig innsats.

⁸ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

⁹ Førstegangsinnevandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

Bystyret har gjennom kommunedelplan for oppvekst 2018-2030 lagt stor vekt på faglig utvikling av skoler og barnehager. Kommunedelplanen synliggjør og forsterker det generelle kravet om at opplæringen skal tilpasses den enkelte elevs ferdigheter og forutsetninger.

Barnehage

Sarpsborg kommune brukte 7 prosent mindre på barnehage per innbygger 1-5 år sammenlignet med kommunegruppe 13 i 2019.

Andel barn i barnehage i forhold til innbyggere 1-5 år ligger 2,6 prosent lavere enn kommunegruppe 13. Fra 2017 til 2019 er det en liten økning i andelen i Sarpsborg. Ambisjon for perioden er i måltavlen satt tilsvarende nasjonale resultater.

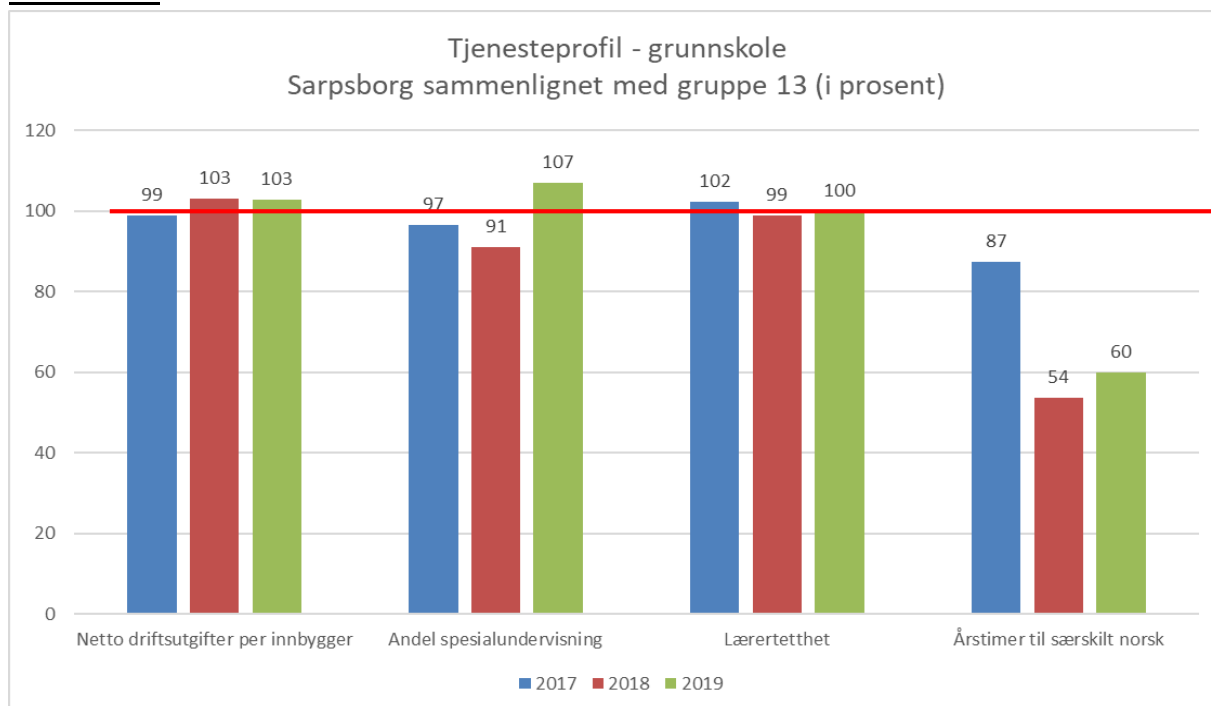
Utgifter per oppholdstime i kommunale barnehager i Sarpsborg har økt og lå i 2019 på samme nivå som kommunegruppe 13. Kommunen har innfridd bemanningsnorm og pedagognormen fra 1. august 2019 som forutsatt.

I Sarpsborg har det fra 2017 til 2019 vært en økning i andel minoritetsspråklige barn som går i barnehage, men noe mindre økning enn i kommunegruppe 13. Det arbeides aktivt med å øke barnehagedeltakelse for denne gruppen. Kommunen mottar statlig tilskudd til arbeidet. Ambisjon for perioden er i måltavlen satt tilsvarende nasjonale resultater.

Sarpsborg kommune har i dag noe overdekning på barnehageplasser. Fra høsten 2020 er det redusert antall plasser ved Sarpsborgmarka barnehage og Varteig barnehage. Dette videreføres i budsjett 2021.

Det har de siste årene vært en økning i både antall førskolebarn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og omfang av tilrettelegging. Dette har gitt flere barn tidlig hjelp – tidlig innsats.

Grunnskole

Netto driftsutgifter per innbygger 6-15 år ligger på samme nivå i 2018 og 2019. Utgiftene er 3 prosent over gjennomsnittet av kommunegruppe 13.

Lærertetthet uttrykker hvor mange elever det er per lærerårsverk til ordinær undervisning.

Pr. 1.10.2020 var det 6.618 elever i Sarpsborgskolen. Dette er en økning på 24 elever fra 2019. I tillegg er det (Pr. 01.10.2019) 221 elever fra Sarpsborg som får sin opplæring ved private grunnskoler i Østfold. Det er 42 elever i Sarpsborgskolen som er finansiert av andre kommuner.

SSBs prognose for befolkningsutvikling (2021-2030) viser for aldersgruppene 6-12 år en nedgang på ca. 118 elever i planperioden (2021-2024). Gruppen tenåringer 13-15 år vil øke med ca. 157 barn frem til 2023, men vil deretter reduseres med ca. 29 barn fra 2023-2024. Barnetallet i aldersgruppen 6-15 år vil synke med i overkant av 500 mot slutten av prognoseperioden (2030).

Det ble i 2019 utarbeidet nye barnetallsprognoser fordelt på den enkelte skole. Prognosen viser fortsatt økning i elevtall ved enkelte skoler og noe nedgang ved andre. Det ble i 2019 etablert en ny privat skole i Sarpsborg. Flere av skolene i Sarpsborg kommune har avgitt elever til den nye skolen, men den enkelte skole har ikke merket dette nevneverdig. Ny arealplan vil gi nye føringer for fremtidig boligbygging. Som følge av dette vil det bli utarbeidet nye barne- og elevtallsprognoser og skolenes inntaksområder må vurderes.

Skolene i Sarpsborg skal arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø der den enkelte kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Dette er en forutsetning for at eleven skal ha de beste læreforutsetninger, og prestere sitt beste ut fra eget potensial.

Det er et mål for Sarpsborg kommune at alle elever skal være verdige deltakere i et inkluderende læringsmiljø. Opplæringen skal i størst mulig grad tilrettelegges og tilpasses den enkelte elev innenfor skolens ordinære drift, og de til enhver tid gitte rammer.

Sarpsborgskolen skal opprettholde og forsterke fokuset på endringsarbeid knyttet til opplæringen, utvikle og ta i bruk nye metoder, arbeidsmåter og læringsarenaer.

Medarbeidernes verdifundament, barnesyn og elevsyn er en vesentlig faktor for opplæring og i utviklingsarbeid. Det legges betydelig vekt på de voksnes evne til å lede barn i deres opplæring.

Det pågår mye godt og viktig utviklingsarbeid i Sarpsborgskolen. Det legges særskilt innsats på resultatforbedringer av elevenes grunnleggende ferdigheter og i å utvikle gode læringsmiljøer. Læringsresultatene brukes systematisk i planleggingen av videre utviklingsarbeid og i planleggingen av tilpasset opplæring for den enkelte elev. Alle skoler benytter felles verktøy for registrering og analyse av læringsresultater. Skoleeier risikovurderer og følger opp resultater, med fokus på tidlig innsats og intensiv opplæring i resultatoppfølgingen. Skoler med svake resultater følges opp gjennom veiledning, observasjon og modellering.

Elevenes svar på elevundersøkelsen viser at elevene ved skolene i Sarpsborg trives godt, er motiverte for skolearbeidet sitt og opplever et godt arbeidsmiljø. Svært få elever i Sarpsborgskolen gir uttrykk for at de blir mobbet.

Avgangselevne på 10. trinn i 2019 oppnådde i gjennomsnitt 39,6 grunnskolepoeng. Nasjonalt er gjennomsnittet 41,9. Ambisjonen for perioden i Sarpsborg settes til nasjonalt resultat fra 2019.

Etter innføring av en nasjonal norm for lærertetthet i grunnskolen fra skoleåret 2018/2019, opplever skolene en redusert fleksibilitet til å disponere egen budsjetttramme. Lærernormen binder opp ressurser i ordinær undervisning. Fra høsten 2019 er det en maksimal gjennomsnittlig gruppestørrelse på den enkelte skole på 15 elever på 1.-4. trinn og 20 elever på 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. Indikatoren gjennomsnittlig gruppestørrelse viser at Sarpsborg oppfyller nasjonal lærernorm. Lærernormen medfører flere pedagoger i skolen. Målet med normen er å gi elevene tettere pedagogisk oppfølging og økt voksenkontakt. Flere lærere gir mulighet for å styrke læringsmiljøet til alle elevene.

Andel timer spesialundervisning av det totale antall lærertimer har økt fra 2018 til 2019 med 16 prosentpoeng, og kommunen ligger 7 prosent høyere enn kommunegruppe 13. Flere elever mottar spesialundervisning og det gis flere timer per elev.

Andel elever med spesialundervisning er relativt sett lav og stabil i Sarpsborg. Samtidig er det relativt omfattende omfang spesialundervisning for den enkelte elev. Dette gjør at den totale ressursbruken til spesialundervisning er økende og høy.

Enkelte skoler har store og økte lønnsutgifter til spesialundervisning. Lovfestede enkeltvedtakstimer med ressurser til spesialundervisning og særskilt norskopplæring

utfordrer dermed virksomhetenes budsjettrammer. Dette vil være spesielt utfordrende på mindre skoler. Flere av grunnskolene har økning i antall elever med store og sammensatte vansker, som har behov for mye tilrettelegging.

Skjerping av Opplæringsloven kapittel 9A fra 2017 gjør at skolene må sette inn ekstra ressurser, som tilsyn, observasjon, individuell oppfølging og gruppedeling i saker rundt elevenes skolemiljø og pålegg fra Fylkesmannen.

Både i virksomhet spesialpedagogikk førskole og ved de forsterkede skoleavdelingene er det økt kompleksitet i saker. Det er også økende behov for veiledning og kompetanseløft fra virksomhetene ut mot barnehagene og skolene i arbeid med utsatte og sårbare barn og unge.

Opplæring av minoritetsspråklige barn, ungdom og voksne i Sarpsborg kommune

St. Marie læringssenter har per 01.10.2020 206 deltagere i voksenopplæring, fordelt på 49 språk. 23 elever mottar opplæring i kombinasjonsklassene på Greåker videregående skole. 172 elever i grunnskolen mottar tospråklig fagopplæring. 7 elever på ungdomstrinnet får tilpasset innføringstilbud på sine nærskoler. Innføringsklassen for barnetrinnet, Språksenteret på Sandesundsveien, har 10 elever. 6 barnehager deltar i ipad-satsing knyttet til begrepsmodellen. 31 barnehagebarn har fått hjelp til oppstart på morsmålet sitt.

Omfanget av det opplæringstilbudet St. Marie læringssenter organiserer og gir, avhenger av antall innvandrere og bosatte minoriteter i Sarpsborg kommune. Det er utfordrende for virksomheten at elevgrunnet for de ulike tilbudene som gis er i stadig endring.

Regjeringen foreslår i Statsbudsjettet for 2021 å bevilge 180 mill. kr til læremidler i forbindelse med fagfornyelsen i 2021. Videre foreslår regjeringen å bevilge 170 mill. kr for at sårbare elever skal kunne ta igjen tapt læring som følge av stenging av skolene under Covid-19 pandemien. Det er foreløpig ikke avklart hvordan fordeling av midlene skal gjennomføres.

9.2.3. Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2019	Ambisjon i perioden
Grunnskole		
Mål: Forbedre læringsresultater		
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt ungdomstrinn	39,6	41,9
Mål: Forbedre læringsmiljø		
Mobbing på skolen, 7.trinn	6,7 %	0 %
Mobbing på skolen, 10.trinn	7,9 %	0 %
Mål: Forbedre deltakelse		
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	96,1 %	100 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	53,4 %	> 54 %
Barnehage		
Mål: Øke andel barn i barnehage		

Andel barn 1-5 år med barnehageplass	90,0 %	>92,1 %
Andel minoritetsspråklige ¹⁰ barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ¹¹ 1-5 år	76,9 %	83,9 %

9.2.4. Prioriterte tiltak

9.2.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan oppvekst		
Hovedmål: Sammen skaper vi Sarpsborg - der barn og unge lykkes		
<ul style="list-style-type: none"> • Innsatsområder <ul style="list-style-type: none"> ○ Helhet og sammenheng ○ Læringskvalitet og læringsutbytte ○ Kompetanse og rekruttering ○ Kvalitet i ledelse og organisasjonsutvikling 		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Utvikle felles standard for forberedende aktiviteter til skolestart, et samarbeid mellom barnehage og skole	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Arbeide målrettet for godkjenning som helsefremmende barnehager og skoler	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden
Implementere nye nasjonale fagplaner i grunnskolen, L-2020	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utrede hvordan øke andelen barn i SFO.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Legge til rette for reell medvirkning i barnehager og skoler gjennom Foreldreråd (FAU), Samarbeidsutvalg (SU) og skolemiljøutvalg (SMU).	2021-2022	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Tilby ledere videreutdanning i ledelse	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Videreutdanne lærere i grunnskolen for å møte nye nasjonale kompetansekrav	2021-2024	Statlige ordninger for inntak og finansiering. Det er avsatt nødvendige midler til kommunal egenandel i handlingsplanperioden.
Utdanne lærerspesialister i grunnskolen.	2021-2024	Statlige ordninger for inntak og finansiering. Det er avsatt nødvendige midler til kommunal egenandel i handlingsplanperioden.
Videreutdanne førskolelærere i grunnskolen.	2021	Statlige ordninger for inntak og finansiering. Det er avsatt nødvendige midler til kommunal egenandel i handlingsplanperioden.

¹⁰ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

¹¹ Førstegangsinnvandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

Etterutdanne lærere gjennom desentralisert kompetanseutvikling.	2021-2024	Samarbeid med Fredrikstad kommune. Statlig finansiering. Det er avsatt nødvendige midler til kommunal egenandel i handlingsplanperioden.
---	-----------	--

Handlingsprogram for IKT i skoler og barnehager 2017-2020

Hovedmål: Barn i barnehager og skoler har den digitale kompetansen som skal til for å lykkes i fremtidens utdanningssystem, samfunns- og arbeidsliv.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Gi barn i barnehage mulighet for å utforske, leke og skape gjennom ulike digitale uttrykksformer	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Legge til rette for at elevene benytter digitale verktøy i sitt læringsarbeid	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Legge til rette for at barnehager og skoler har kompetanse i bruk av digitale verktøy	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

Kommunedelplan for skolekapasitet og skolestruktur 2015-2026

Hovedmål: Trekke opp linjer for fremtidig skolestruktur og skissere utbyggingsbehov.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Kartlegge universell utforming i skolene og de kommunale barnehagene.	2021	Gjøres som del av arbeidet med ny kommunedelplan for skolekapasitet og barnehagekapasitet. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Oppgradere uteområder ved barnehagene; Fritznerbakken, Sarpsborgmarka, Valaskjold og Fossbyløkka.	2021-2022	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utbedre arbeidsplasser og garderober ved skolene.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Bygge vognrom ved Sarpsborgmarka barnehage	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utrede utvidelse av skolekapasitet, Tindlund	2021-2022	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utvide og oppgradere Ullerøy leirskole	2022	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Rehabiliterer Grålum barneskole	2022-2023	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utrede skolekapasitet og investeringsbehov, Kurland barneskole.	2023	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden..

9.2.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Gjennomføre forsøksordning med sommeråpen SFO sommeren 2021	2021	Det er avsatt 0,5 mill. kr til tiltaket i 2021.

9.2.4.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Handlingsprogram for pedagogisk bruk av digitale verktøy i skoler og barnehager, rullering	2020	2021
Plattform for pedagogisk innhold i SFO	2021	2021
Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet, rullering og innarbeiding av barnehager.	2020	2022

9.2.5 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R-19	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde oppvekst						
Virksomhet kompetanse og kvalitet oppvekst	61,19	63,31	64,59	64,97	64,47	63,97
Virksomhet PPT	15,42	15,35	15,30	15,30	15,30	15,30
Virksomhet spesialpedagogikk førskole	32,83	30,11	34,31	34,81	34,81	34,81
Barnehager	92,09	94,64	90,67	90,67	90,67	90,67
Virksomhet St. Marie læringscenter	20,66	21,21	20,91	20,91	20,91	20,91
Virksomhet alternative skolearenaer	58,61	57,24	58,02	57,02	57,02	57,02
Skoler	512,70	505,91	533,99	542,89	544,59	546,79
Direktør oppvekst med stab	-5,94	9,26	9,19	7,09	7,09	7,09
Tilskudd private barnehager	275,14	289,65	307,71	312,01	312,01	312,01
Sum kommuneområde oppvekst	1 062,70	1 086,67	1 134,69	1 145,67	1 146,87	1 148,57

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2020				
	2021	2022	2023	2024
Virksomhet kompetanse og kvalitet oppvekst				
Innsparing, redusert bemanning	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Utvidelse moderasjonsordning SFO 3. og 4. trinn fra høsten 2021	0,27	0,65	0,65	0,65
Virksomhet spesialpedagogikk førskole				
Økt behov, styrking	4,00	4,00	4,00	4,00
Barnehager				
Redusere antall plasser	-2,90	-2,90	-2,90	-2,90

Virksomhet alternative skolearenaer				
Økt behov, styrking	1,60	1,60	1,60	1,60
Innsparing, redusert bemanning	-1,00	-2,00	-2,00	-2,00
Grunnskole				
Styrke tidlig innsats	1,00	7,20	7,20	7,20
Sommeråpen SFO, prøveår	0,50			
Økt spesialundervisning	14,00	14,00	14,00	14,00
Økte kostnader elevenes arbeidsmiljø, enkeltsaker	3,90	8,40	9,00	10,10
Forsterket samarbeid med PPT, innsparing	-0,80	-2,00	-2,00	-2,00
Ikke øke SFO-pris fra 2020-nivå	0,75	0,75	0,75	0,75
Skolehager	0,20	0,10	0,10	0,10
Læremidler/bøker/lisenser til fagfornyelsen, styrking	5,00	5,00	5,00	5,00
Direktør oppvekst med stab				
Økt tilskudd til private barnehager - ny bemanningsnorm	13,70	18,00	18,00	18,00
Utsatt innføring av redusert nasjonal kapitalsats til private barnehager våren 2021 (jf Statsbudsjettet)	1,00	1,00	1,00	1,00
Gevinstrealisering elektroniske elevmapper		-2,10	-2,10	-2,10

Virksomhet kompetanse og kvalitet oppvekst

Rammen til virksomheten reduseres med 1 mill. kr. Innsparingen vil utgjøre en bemanningsreduksjon på om lag 1,3 årsverk.

Slik innsparing vil redusere omfanget av utviklingsoppgaver og prosjekter. Det kan blant annet berøre språkveiledernetverk barnehage, faglig oppfølging og veiledning av skoler og lese- og regneveiledere. Videre berøres administrative oppgaver virksomheten gjør felles for barnehager og skoler.

I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen å utvide den eksisterende nasjonale ordningen med inntektsgradert foreldrebetaling i SFO til også å gjelde 3. og 4. trinn fra høsten 2021. Dette gir en utgiftsøkning på 0,27 mill. kr i 2021. Helårsvirkning fra 2022 vil være 0,65 mill. kr.

Virksomhet pedagogisk psykologisk tjeneste

Det er gitt nasjonale signaler om at en ny opplæringslov fra 2022 legger opp til at PP-tjenestens mandat utvides. Tjenestens arbeid skal da ikke bare rette seg mot elever med «særlege behov», men mot alle elever. Det vil være stort fokus på å bygge god kvalitet i ordinær opplæring for alle elever og det vil være behov for å øke bemanning i PP-tjenesten for å ivareta slike oppgaver. Virksomhetens ramme videreføres.

Virksomhet spesialpedagogikk førskole

Rammen til virksomheten økes med 4,8 mill. kr. Dette er nødvendig som følge av et økt behov for spesialpedagogisk hjelp for barn i førskolealder, som har oppstått gjennom 2020. Det kan ikke påregnes at behovet vil bli mindre de nærmeste årene. Virksomhetens systematiske forebyggende arbeid i samarbeid med barnehagene fortsetter, med mål om å redusere behovet for spesialpedagogisk hjelp på lengre sikt.

Barnehager

Det er overkapasitet i barnehagene i Sarpsborg. Løsning med reduksjon av antall plasser i Sarpsborgmarka og Varteig barnehager videreføres i 2021, og gir en innsparing på årsbasis på 2,9 mill. kr.

Det er ikke funnet økonomisk rom for å sikre at hver barnehage og SFO har minst en person som er sertifisert i Trygghetssirkelen. Innføring av dette er kostnadsberegnet til 500.000 kr. årlig.

Virksomhet St. Marie læringscenter

Som følge av redusert innvandring og bosetning av flyktninger, er antall deltakere med behov for språk- og fagopplæring i voksenopplæringen lavere enn tidligere år. Dette har i sin tur medført lavere statlige overføringer, som igjen har ført til nedbemanning ved St. Marie læringscenter i perioden 2018 til 2020. Virksomhetens ramme for 2020 videreføres i perioden.

Virksomheten vil jobbe for økte inntekter ved salg av betalingskurs.

Virksomhet alternative skolearenaer

Rammen til virksomheten økes med 0,6 mill. kr for 2021. Fra 2022 reduseres rammen med 0,4 mill kr i resten av planperioden. Dette gjøres med bakgrunn i pågående gjennomgang av virksomhetens drift og organisering.

Virksomheten har fra 2019 iverksatt kostnadsreducerende tiltak. Bemanningen reduseres ved naturlig avgang og omdisponering internt av egne ansatte.

Det er våren 2020 igangsatt en ekstern gjennomgang av virksomhetens kostnader, tilbud og organisering. Det vil være naturlig å se utgiftsreduksjonen i 2021 i sammenheng med den rapporten som foreligger fra ekstern gjennomgang av virksomheten. Det er iverksatt en prosess med bred medvirkning fra høsten 2020.

Grunnskole

Driftsrammen til skolene økes samlet med 22 mill. kr. Økningen skal i hovedsak dekke økte kostnader til spesialundervisning og innkjøp av nye læremidler til fagfornyelsen (fornyelse av læreplaner) – lærebøker og digitale lisenser. Det er også lagt inn midler til styrking av tidlig innsats, sommeråpen SFO – et prøveår, samt økte kostnader til enkeltsaker om elevenes arbeidsmiljø.

Prisen for SFO-plass videreføres på 2020-nivå uten korrigerende for lønns- og prisvekst.

«Forsterket samarbeid mellom grunnskolene og PPT» skal gi innsparing gjennom et bredere systemarbeid ut mot den enkelte skole, som skal gi redusert behov for enkeltvedtak om spesialundervisning på sikt.

Det er avsatt totalt 0,5 mill kr til skolehager i handlingsplanperioden.

Det er ikke funnet økonomisk rom for å innføre koordinatorene for oppfølging av barns barnehagemiljø (bhl kap 8) og elevenes skolemiljø (oppl §9a) som beskrevet i handlingsprogrammet «Tett på» om tiltak for tidlig, forebyggende innsats. Innføring av dette er kostnadsberegnet til 5 mill. kr årlig.

Direktør oppvekst med stab

Rammen til direktør oppvekst styrkes med 14,7 mill. kr for økt tilskudd til private barnehager i 2021. Økt tilskudd til private barnehager skyldes i hovedsak effekten av ny bemanningsnorm.

Regjeringen har fastsatt nye nasjonale satser for kapitaltilskudd. I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 var satsen for kapitaltilskudd redusert fra 2020-nivå. Stortingets budsjettvedtak viderefører imidlertid satsen fra 2020 for første halvår 2021. Dermed har Stortinget utsatt å redusere sats for kapitaltilskudd til høsten 2021.

Etablering av elektroniske elevmapper skal gi en innsparing fra 2022.

9.3. Kommuneområde samfunn

9.3.1. Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ Tjeneste	Oppgaver
Direktør samfunn	<p>Overordnet ansvar for ledelse av kommuneområdet. Kommuneadvokattjenesten. Oppfølging av kommunens eierskap i selskaper.</p>
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	<p>Har sammen med virksomhet økonomi et overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringssystem.</p> <p>Utarbeide politiske styringsdokumenter/ planer innenfor samfunnsområdet, herunder planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. Initiere og følge opp utviklingsprosjekter.</p> <p>Utarbeide prognoser, statistikk, bruker- og samfunnsundersøkelser. Skaffe oversikt over samfunnsutvikling; herunder arbeidsplassutvikling, boligutvikling, folkehelse og levekår.</p> <p>Utarbeide planer innenfor samferdselsområdet. Følge opp samarbeidsavtalen om areal- og transport.</p> <p>Utarbeide kommuneplanens arealdel og kommunedelplaner. Saksbehandle områdeplaner og detaljreguleringsplaner.</p> <p>Være pådriver, initiere og koordinere arbeidet med næringsutvikling i kommunen, Søndre Viken Næringsregion i samarbeid med andre kommuner, næringsforeninger og destinasjonsselskap i regionen.</p>
Virksomhet kultur	<p>Legge til rette for utvikling og formidling av kunst- og kulturaktiviteter, kulturminner, idrett, fysisk aktivitet og folkehelse samt andre fritidstilbud for alle innbyggere, med hovedvekt på barn og unge.</p> <p>Utarbeidelse av planer innenfor kultur, idrett, friluftsliv og kulturminner.</p> <p>Bidra til å utvikle et godt samarbeid mellom ulike kulturaktører, næringsliv og enkeltpersoner. Skape gode møteplasser med kulturaktører for produksjon og formidling av kunst, kultur og fritidstilbud. Styrke den kulturelle grunnmurens mulighet for å kunne ivareta og videreutvikle møteplasser for alle.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drift og utvikling av Sarpsborg scene. • Drift og utvikling av Sarpsborg frivilligsentral. • Drift og utvikling av hovedbiblioteket, områdebibliotek og to fengselsbibliotek. • Utvikle friområder og kulturminner. • Drift og utvikling av kulturskolen. • Drift og utvikling av fritidsklubber og fritidsaktiviteter for barn og unge.. • Forvaltning av tilskuddsordninger rettet mot frivilligheten, kultur- og idrettslivet <p>Bidra til å organisere, utvikle og øke frivillig innsats hos befolkning i kommunen i samarbeid med frivillige, frivillige organisasjoner, lag og foreninger.</p> <p>Hovedansvar for utvikling og gjennomføring av Olavsdagene.</p>

Virksomhet byggesak, landbruk og kart	Behandle bygge- og delingssøknader, påse at plan- og bygningslovgivningen overholdes og føre tilsyn med foretak og byggevirksomhet.
	Bidra til å sikre verdiskaping og bærekraftig forvaltning av arealressursene i kommunen gjennom å gi uttalelse og behandle saker innen fagområdene landbruk, vilt, naturmangfold, forurensning, klima, energi og vannforvaltning. Være pådriver for, initiere og koordinere miljø- og klimaarbeid i kommunen.
	Utføre oppgaver etter matrikkel- og eierseksjonslov, drifte karttjenester på web, og oppdatere og ajourføre Matrikkelen.

9.3.2. Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2017	2018	2019
Virksomhet plan og samfunnsutvikling			
Antall vedtatte reguleringsplaner	7	10	9
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ¹²	68	35	55
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans. Antall klagesaker i parentes	0(2)	0(2)	0(2)
Virksomhet kultur			
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	11 %	11 %	12 %
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på unike elever	8 %	8 %	8 %
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter fritidsklubbenes tilbud	31 %	32 %	44 %
Antall besøkende på biblioteket	156 264	148 283	154 735
Antall lag og foreninger som får driftstilskudd	106	99	99
Økonomiske rammer for driftstilskudd (mill. kr)	2,9	3,0	2,6
Antall mottakere av tilskudd til kunst- og kulturtiltak	75	88	48
Økonomiske rammer tilskudd kunst- og kulturtiltak (mill. kr)	1,3	1,37	1,1
Antall mottakere av tilskudd til fond for kulturanlegg	9	17	18
Tildelinger fond for kulturanlegg (mill. kr)	1,30	2,45	2,05
Antall besøkende Sarpsborg scene	28 500	34 414	8 725 ¹³
Antall besøkende Olavsdagene (ny 2017)	5 000	6 000	13 500 ¹⁴
Virksomhet byggesak, landbruk og kart			
Antall innkomne byggesaker	821	751	808
Antall byggesaker hvor 3-ukersfristen ikke er overholdt	64	91	63

¹² Saksbehandlingstid fra planen vedtas utlagt på høring til den blir endelig vedtatt av bystyret.

¹³ Sarpsborg scene har vært stengt for ombygging siden 1. april 2019

¹⁴ Det reelle tallet er noe høyere ettersom det ikke er registrert antall besøkende under kunstutstillingen på Soli Brug.

Antall byggesaker hvor 12-ukersfristen ikke er overholdt	3	25	27
Antall innkomne delingssaker	116	103	124
Antall mottatte oppmålingssaker, matrikkelloven	218	143	198
Antall oppmålingssaker/matrikkel hvor 16 ukers frist ikke er overholdt	7	26	32
Dato fraråding av bading i Tunevannet pga. alger	14. aug	26. juli	10. juli
Antall behandlede søkn. om utslippstillatelse, spredt avløp	18	6	6
Antall boliger uten reg. utslippstillatelse (ved utgang av året)	518	490	370
Prosent tid av året med moderat eller dårlig luftkvalitet	7,6 %	5,9 %	5,0 %
Totalvolum skogvirke for salg privat og offentlig (m ³)	51 430	72 000	68 060
Antall foretak som søker produksjonstilskudd i jordbruket	261	253	247
Antall daa omdisponert dyrka og dyrkbar mark	17	60	104
Antall felte hjortevilt ved ordinær jakt	490	484	468
Antall meldte hjortevilt påkjørsler	204	221	213

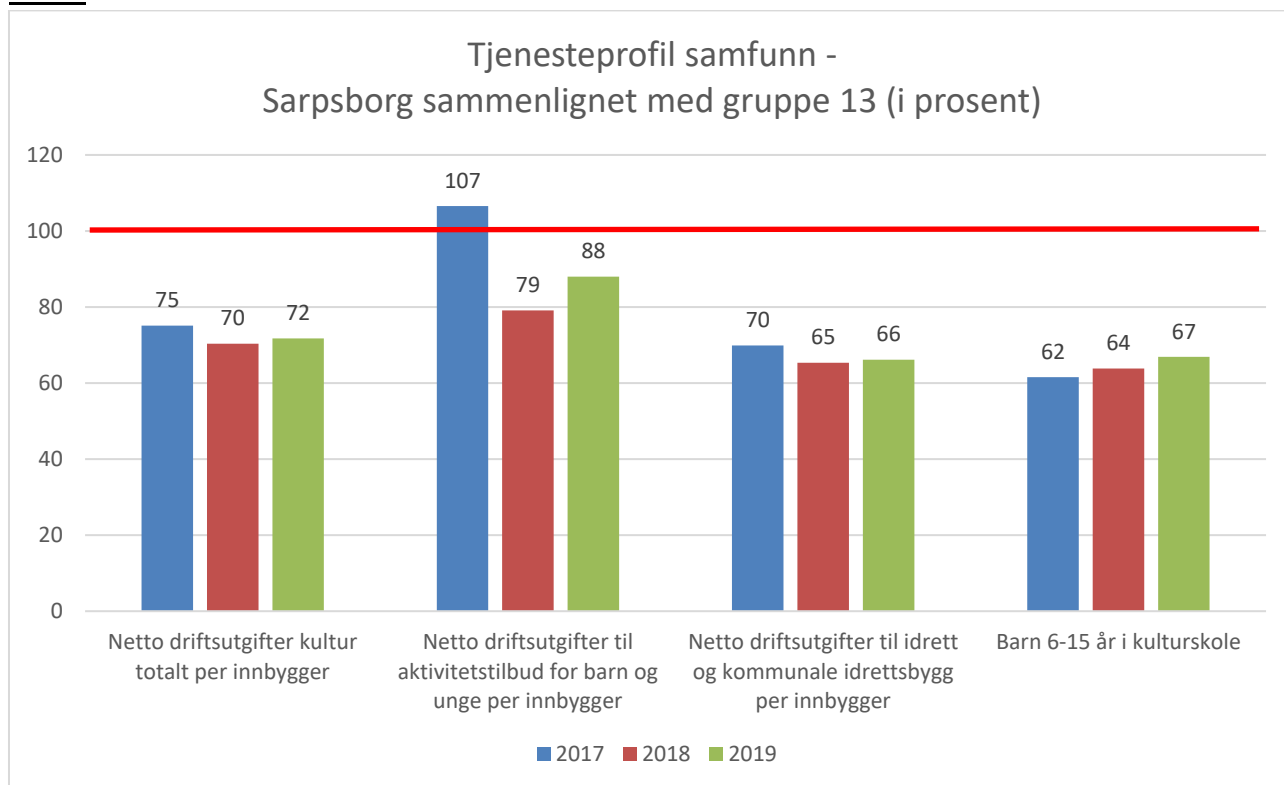
Analyse

Plan og samfunnsutvikling

Det forventes fortsatt store og komplekse reguleringsplaner fremover. Sentrumsplanen stiller krav om reguleringsplan ved større utbyggingsplaner. Arealplanen som skal vedtas våren 2021 forutsetter regulering allerede ved mindre fortettingsprosjekter - det vil øke omfanget av reguleringsplaner. Det er behov for å se på løsninger som effektiviserer rutinene ved saksbehandling av reguleringsplaner – reguleringsplaner blir derfor en del av E-byggesak. Det jobbes fortsatt med innføring av «Plandialog». «Plandialog» er en innsynsløsning som gir allmenheten tilgang til dokumenter i plansakene og en forståelse av hvor planene er i prosessen. Videre jobbes det med innføring av systemer som vil åpne for selvbetjeningsløsninger ved utarbeidelse av reguleringsplaner.

Planstatusopplysninger ble automatisert i 2020. Dette gir effektiviseringsgevinster og den frigjorte kapasiteten brukes til å legge inn resultater fra gjennomførte geotekniske undersøkelser som kommunen har tilgang til. Dette gjøres i en nasjonal database NADAG og verktøyet vil bidra til mer effektiv oppfølging av byggesaker og reguleringsplaner.

Kultur

Diagrammet over viser Sarpsborg kommunens prioritering målt i netto driftsutgifter.

Sarpsborg kommune ligger lavere på prioritering av kultursektoren sammenlignet med kommunegruppe 13. Det har vært økning fra 2018 til 2019, men kommunen er fortsatt under nivået i 2017. Sarpsborg kommune brukte i 2019 1 726 pr innbygger på kultur, mens for kommunegruppe 13 er tilsvarende tall 2 406 kr.

Prioritering av idrett og kommunale idrettsbygg i Sarpsborg er lavere enn gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Satsningen på gratis kulturskole, og flere og nye tilbud i fritidsklubbene, har truffet nye målgrupper barn og unge, og gitt en økning i antall elever i grunnskolen som benytter fritidsklubber og kulturskolens tilbud. Andelen elever i grunnskolealder som går i kommunal kulturskole er fortsatt fortsatt lavere enn i kommunegruppe 13.

Biblioteket hadde en nedgang i besøk i 2018, men er i 2019 på nivå med 2017. Mange arrangement og en målrettet satsning på litteraturformidling har bidratt til den positive utviklingen.

De økonomiske rammer for tildeling av tilskudd har i perioden vært stabil. Nedgang i tildeling av driftstilskudd skyldes at noen faste driftstilskuddsmotakere er trekt ut og ligger på andre poster. På kunst- og kulturtiltak er midler flyttet over på den administrative ordning mindre tiltak og raskt svar. Dette har redusert antall søkere på ordningen kunst- og kulturtiltak.

Økningen i antall besøkende på Olavsdagene skyldes en økt satsning i forbindelse med jubileet i 2019, noe som var ekstraordinært sammenlignet med et «normalår».

Byggesak, landbruk og kart

Det har av kapasitetsårsaker på byggesak og kart vært en del fristbrudd for byggesaker som skal behandles på tre og tolv uker, samt oppmålings saker som skal behandles på seksten uker. Virksomheten jobber målrettet med effektivisering og automatisering blant annet gjennom e-byggesaksprosjektet og fortløpende vurdering av mulighet for automatisering og robotisering av oppgaver. I tillegg jobbes det med skanning og digitalisering av byggesaksarkiv og oppmålingsarkiv. Gevinster av dette forventes realisert ved at virksomheten blir mer robust både økonomisk og ressursmessig, samt at det oppnås ytterligere kvalitetssikring av saksbehandlingen.

En framtidig utfordring er å rekruttere og beholde medarbeidere med kompetanse til å håndtere saker som krever god skjønnsutøvelse.

Tilsyn og ulovlighetsoppfølging er et området hvor det er behov for mye ressurser og god kompetanse.

Flere eiendommer i spredt bebyggelse har de senere årene blitt koblet til kommunalt avløpsnett, og antall eiendommer uten registrert utslippstillatelser er dermed redusert. Det ble jobbet mye med forbud mot fyring med mineralolje og andre miljø saker, noe som har medført noe redusert kapasitet på saksbehandling av spredt avløp. Videre framover vil det bli økt fokus på å sende pålegg til eiendommer som ikke har en godkjent renseløsning for sitt avløpsvann.

Nedgangen i omdisponering av dyrket og dyrkbar mark er positiv, men dette tallet vil kunne variere framover.

9.3.3. Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2019	Ambisjon i perioden
Virksomhet plan og samfunnsutvikling		
Effektiv saksbehandling		
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ¹⁵	55	35
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans.	0(2)	0
Kompakt by- og stedsutvikling, andel boliger bygd innenfor tettstedsområdet		60 %
Virksomhet kultur		
Mål: Godt omdømme		
Brukerundersøkelse i kulturskolen ¹⁶		5,2

¹⁵ Saksbehandlingstid fra planen vedtas utlagt på høring til den blir endelig vedtatt av bystyret.

¹⁶ Brukerundersøkelsen skal gi svar på hvordan kulturskolens tjenester oppfattes av brukerne. Undersøkelsen i 2017 var basert på standard undersøkelse fra Bedrekommune.no og gjennomført både for elever og foresatte. Resultat for foresatte var 5,0 og for elever 5,4 i en skala der 1 en dårlig opplevd tjeneste og 6 er god opplevd

Brukerundersøkelse i fritidsklubbene ¹⁷		4,5
Brukerundersøkelse bibliotek (før og etter nybygg) ¹⁸		
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	12 %	13 %
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter fritidsklubbens tilbud	44 %	40 %
Antall besøkende på uk-online		700
Antall besøkende på biblioteket	154 735	170 000
Antall besøkende Sarpsborg scene	8 725	38 000
Antall solgte billetter Sarpsborg scene	7 507	27 000
Antall besøkende Olavsdagene	13 500	10 000
Klager på tilskudd som omgjøres av høyere instans på grunn av saksbehandlingsfeil	0	0
Arrangere kurs og temakvelder med det frivillige kulturlivet	2	>2
Virksomhet byggesak, landbruk og kart		
Mål: Saksbehandlingstid		
Antall byggesaker hvor 3-ukersfristen ikke er overholdt	63	< 2
Antall byggesaker hvor 12-ukersfristen ikke er overholdt	27	0
Antall oppmålingssaker/matrikkel hvor 16 ukers frist ikke er overholdt	32	0
Mål: Godt omdømme		
Arrangere kurs/dialogkveld med bransjen med fokus på byggesak	1	1
Mål: Kvalitet på saksbehandlingen		
Klager som omgjøres av høyere instans på grunn av saksbehandlingsfeil	2	0
Mål: Tilsyn/ulovlighetsoppfølging		
Antall tilsyn med firma/foretak iht. plan- og bygningsloven	41	> 100
Ulovlighetsoppfølging byggesak, antall avsluttede saker	108	> 100

tjeneste. Det planlegges å gjennomføre en lignende brukerundersøkelse i 2020. På grunn av justering av tilbud i kulturskole og fritidsklubber i forbindelse med korona pandemien, utsettes brukerundersøkelse til 2021.

¹⁷ Brukerundersøkelse i fritidsklubbene: 130 brukere jevnt fordelt mellom alle de kommunale fritidsklubbene deltok. Brukerundersøkelse hadde 8 spørsmål som skulle besvares med tall fra 1 – 5 hvor 1 er veldig dårlig og 5 er veldig bra. Gjennomsnittet fra hele samlet er 4,5, det er skrevet en rapport som benyttes som verktøy for videre utbedring av tilbudet. Det planlegges å gjennomføre en lignende brukerundersøkelse i 2020. . På grunn av justering av tilbud i kulturskole og fritidsklubber i forbindelse med koronapandemien, utsettes brukerundersøkelse til 2021.

¹⁸ Det planlegges å gjennomføre 'Før'-undersøkelsen vinter/vår 2021, før byggingen av nytt bibliotek starter.

9.3.4. Prioriterte tiltak

9.3.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan kultur		
Sammen skaper vi Sarpsborgs kulturliv		
Innsatsområder:		
<ul style="list-style-type: none">• Felleskap og kultur• Byutvikling og kultur• Profesjonell kultur		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Etablere et nytt bibliotektilbud.	2021-2023	Ses i sammenheng med politisk sak «Nytt bibliotek – bygging og gjennomføring», byggestart 2021. Kommuneområde teknisk er ansvarlig for utbyggingsprosjektet.
Fullføre digitalisering av Sarpsborgs kommunale bildesamling.	2021-2022	Administreres av Sarpsborg bibliotek. Digitaliseringen skjer i samarbeid med Sarpsborg Arbeiderblad og historielagene.
Videreføre arbeidet med prosjektet «Hverdagsmestringskultur».	2021-2024	Det søkes eksterne prosjektmidler for å implementere kulturarbeid i den daglige driften av utvalgte helsevirksomheter, samt for å minske tilsiget av nye brukere av kommunens helsetjenester Gjennomføring av tiltaket forutsetter eksterne midler.
Utvikle Sarpsborg scene til en opplæringsarena for unge utøvere innenfor lyd/lys/video, og øke antallet lærlinger.	2021-2024	Det trengs midler til å investere i teknisk utstyr for å gjøre Sarpsborg scene til en opplæringsarena for videregående skoler og fritidstilbudet ved Ungdommens Kulturhus. Sparebankstiftelsen DNB har bevilget 1,0 mill. kr til investeringer i prosjektet. I tillegg ligger det inne 1,0 mill. kr i kommunens egen økonomiplan fra 2022. Det søkes om ytterligere 0,5 mill. kr i eksterne prosjektmidler i perioden. Dermed er det avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utvikle Sarpsborg scene til å bli et produserende hus.	2022-2024	Det vurderes tiltak for å sikre en stabil og forutsigbar drift. Det er avsatt driftsmidler i størrelsesorden 0,5 mill. kr per år i gjeldende økonomiplan.

		Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Oppgradere trådløssystemet på Sarpsborg scene.	2021	Tiltaket er nødvendig for å kunne sikre stabil teknisk drift på Sarpsborg scene. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Vurdere om «Artist in residence» kan etableres i St.Olavs voll når bygningen er restaurert	2022	«Artist in residence» skal gi kreative personer mulighet til å jobbe i et annet fysisk miljø

Plattform for kulturskolen i Sarpsborg

Hovedmål: Kulturskolen skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet, og være et kulturfaglig ressurscenter som medvirker til å styrke kompetanse og kulturell utfoldelse i lokalsamfunnet.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Utrede muligheter for å styrke den kulturelle skolesekken.	2023	Midlertidig avtale basert på nåværende økonomiske fordelingsnøkkel mellom kommune og fylkeskommune, inngås for perioden 2021-2023. Utredningsarbeidet knyttet til en permanent avtale starter i 2023.
Vurdere muligheter for at kompetanse, fasiliteter og utstyr kan være mer tilgjengelig for flere grupper i alle aldre.	2021	Følge opp igangsatt arbeid med utvikling av tilbud til seniorer. Tiltaket gjennomføres med eksterne prosjektmidler fra Fylkesmannen på 0,35 mill. kr.

Plan for fysisk aktivitet

Hovedmål: Sarpsborgs befolkning er fysisk aktiv gjennom daglige gjøremål, egenorganisert aktivitet og deltakelse i idrett og friluftsliv.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Utbedre lysanlegg ved lysløypa i Sarpsborgmarka.	2024	Det er avsatt 3,5 mill. kr i investeringsmidler til tiltaket i 2024.
Etablere interkommunale idrettshaller ved Greåker- og Frederik II vgs.	2022-2024	I Bystyresak 42/19 ble det vedtatt å bidra med investeringen på hallene med 5,3 % av totalkostnaden tilvarende ca. 5,65 mill. kr i fire år fremover fra 2022. Totalt 22,6 mill. kr.

Kulturminneplan

Hovedmål: Sikre, tilrettelegge og formidle viktige kulturminner og kulturmiljøer i Sarpsborg, blant annet tekniske og industrielle kulturminner.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Sikre Tømmertunellen med tømmerrenna i Eidet for framtidige generasjoner.	2021-2024	Tilstandsrapport må utarbeides for å beregne kostnader for istandsetting av tømmerrenna. En tilstandsrapport er også et nødvendig grunnlag for å kunne søke eksterne midler. Med utgangspunkt i kulturminneplan fremmes det en egen politisk sak om utvikling og bevaring av fløtningshistorien ved Eidet.
Sikre slepebåten «Per», slik at den kan bevares for ettertiden og inngå i Eidet lensmuseums samlinger	2021	Det er avsatt 0,6 mill. kr i 2021 til sikring av slepebåten, ref. bystyrets vedtak desember 2019.

Strategier for Olavsdagene 2019-2030

Hovedmål: Olavsdagene skal befeste Sarpsborg som Olavs by lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Utredning av bygging og drift av langhus og øvrig infrastruktur i Landeparken.	2021-2022	Tiltaket avklares i forbindelse med arealplan.
Arrangerer den kulturpolitiske møteplassen «Olavsdagenses kulturmøter», med tilhørende Olavskonferanse.	2022-2024	Gjennomføring av tiltaket forutsetter driftsmidler i størrelsesorden 1,0 mill. kr per år utover gjeldende økonomiplan. Det er foreløpig satt av 0,5 mill. kr til prosjektet i 2022. I 2021 vil det bli arbeidet med å utvikle prosjektets innhold og organisering.
Sikre strømforsyning til sceneområde i Landeparken.	2021	Gjennomføring av tiltaket forutsetter en investering i størrelsen 2,0 mill. kr. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

Handlingsprogram for Tunevannet 2017-2021

Hovedmål: Sarpsborg kommune har som mål å ivareta Tunevannets verdi som rekreasjonsområde for befolkningen og at innsjøen skal oppnå god vannkvalitet

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
--------------------	----------------------------	---------

Redusere utslipp fra avløpsnett ved å skifte ut gamle ledninger.	2021-2022	Separering av ledningsnett ved Tunevannet er delt opp i 4 delstrekninger, samt oppgradering av trykkøkingsstasjon. Prosjektet er påbegynt og ferdigstilles 2022.
Stimulere landbruket rundt Tunevannet til løsninger som bedrer vannkvaliteten (overvintring i stubb, opphør høstkorn, redusert fosforgjødsling, avgrense beiteområder, utbedre hydrotekniske løsninger).	2021-2024	Det ble i 2018 inngått flerårig miljøavtale med drivere av samtlige jordbruksarealer som drenerer til Tunevannet. Avtalen innebærer at kommunen utbetaler årlig godtgjørelse for gjennomføring av driftstiltak som reduserer avrenning fra jordbruksarealene, (jf. kap.8.1 i handlingsprogram for Tunevannet).
Fiske ut karpefisk.	2021-2024	Tiltaket vurderes årlig utfra behov og disponible midler innenfor rammen.

9.3.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Videreutvikle fritidsklubbtilbud	2021-2022	Det søkes eksterne prosjektmidler til utvikling av Hannestad fritidsklubb. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har bekreftet bidrag på 1,15 mill. kr til prosjektet. Midlene skal brukes på ombygging av lokaler, flere åpningsdager og en videreutvikling av tilbudet til de mellom 12-15 år.
Vurdere eierstrategi og tilskudd til Inspiria.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Heve kommunens kompetanse om klimatilpasning.	2022-2023	Tiltaket forutsetter at kommunen søker og får tilskudd fra ordningen «Tilskudd til klimatilpasning», som administreres av Miljødirektoratet.
Vurdere hvordan kommunen kan innføre krav om en klima- og miljøvennlig profil ved tildeling av tilskudd til kulturformål.	2021	Krav innarbeides i retningslinjer for tilskudd til kulturformål.
Gjennomføre NM-veka.	2021	Det er avsatt midler til hovedprosjektet hvor kommunen samarbeider med isarpsborg AS.
Gjennomføre vedlikeholdsavtaler med lag og	2021-2024	Arbeidet er påbegynt.

foreninger i naturområder.		
Smart Mobilitet Grålum Utvikle Grålum som nasjonalt utstillingsvindu for smarte mobilitetsløsninger, herunder bærekraftig arealbruk, testing av sensorteknologi, bygging av smarte parkeringshus, testing og implementering av smarte parkeringsløsninger, ladeinfrastruktur, delingsøkonomier for lading og mobilitet, samt utvikling av konsepter for økt bruk av el-sykler.	2021-2023	Sees i sammenheng med områderegulering av Grålum. Det er avsatt nødvendige midler til utviklingsprosjektet i handlingsplanperioden.
Gjennomgå gebyrregulativ for byggesaker i Sarpsborg kommune, herunder fremme forslag til nytt regulativ til politiske behandling	2021	Arbeidet gjøres innenfor ordinær driftsramme.
Tilskudd til St. Olavs vold i 2022	2021-2022	Før tilskudd utbetales fremmes sak til fomannskapet om betingelser for tilskuddet.
Handlingsprogram for Østre Bydel	2021	Det er avsatt midler til utarbeidelse av handlingsprogram
Utrede økt innsats til tilsyn og ulovlighetsoppfølging av byggesaker	2021	Eventuelle endringer i ressursbehov vurderes i forbindelse med handlingsplan 2022-2025.
Vurdere å fremskaffe oppstart av områderegulering for Sandesund-Greåker til 2023, herunder beskrive konsekvensene av dette	2021	En eventuell tidligere oppstart av tiltaket avklares ved behandling av handlingsplan 2022-2025.
Utarbeide en veileder for flytting av matjord	2021-2022	Arbeidet påbegynnes i 2021, eventuelle midler til ekstern bistand må innarbeides i handlingsplan 2022-2025. Veilederen skal legges til grunn i saker der kommunen som myndighet eller plan- og bygningsloven eller jordloven stiller krav om å bevare matjord gjennom flytting.

9.3.4.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)

Kommunedelplan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet 2020-2031	2019	2021
Kommunedelplan for kulturminner 2021-2033	2020	2021
Handlingsprogram for Olavsdagene	2024	2024
Plattform for vannforvaltning i Sarpsborg	2021	2022
Strategisk støy-kartlegging og handlingsplan mot støy i byområdet Fredrikstad og Sarpsborg 2019-2023	2022	2023
Kommunedelplan naturmangfold	2023	2025
Strategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 2020-2024.	2024	2024

9.3.5. 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R-19	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde samfunn						
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	17,91	19,39	20,78	18,63	18,63	19,63
Virksomhet kultur	55,98	60,23	60,92	73,92	61,92	61,92
Virksomhet byggesak, landbruk og kart	11,09	11,82	11,32	11,32	11,32	11,32
Direktør samfunn	5,58	6,24	6,24	6,24	6,24	6,24
Sum kommuneområde samfunn	90,56	97,68	99,25	110,10	98,10	99,10

Viktigste driftsendringer i mill. kr - alle tall sammenliknet med budsjett 2020				
	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Virksomhet plan og samfunnsutvikling				
Økte ressurser til byutvikling gjennom ByKraft 2027 i samarbeid med Næringsforening	0,50			
Videreføring Smart mobilitet Grålum	0,50	0,50	0,50	0,50
Kommunedelplan Sandesund Greåker, utarbeidelse				1,00
Handlingsprogram Østre Bydel, utarbeidelse	1,00			
Styrking interkommunalt politisk råd for regionalt samarbeid	0,30	0,30	0,30	0,30
Ungdomsfellesskap Alvim	0,15	0,50	0,50	0,50
Virksomhet kultur				
Opprettelse av regionalt pilegrimssenter	0,30	0,30	0,30	0,30
Avvikle tilskudd til "Dumpa" aktivitetspark- idrettsrådet	-0,20	-0,20	-0,20	-0,20
Videreføre tilskudd trenings- og medlemsavgift	0,25	0,25	0,25	0,25
Økt ramme kulturutvikling		1,00	1,00	1,00
Tilskudd Kirkens Bymisjon (skattekammer)	0,45	0,45	0,45	0,45
Tilskudd Sarpsborg Idrettsråd Dumpa	0,20	0,20	0,20	0,20
Styrke frivilligsentralene	0,20	0,20	0,20	0,20
Tilskudd St. Olavs voll		12,00		
Virksomhet byggesak, landbruk og kart				

Gevinstrealisering i utviklingsprosjekter eByggesak	-0,70	-0,70	-0,70	-0,70
Reduserte inntekter pga færre store byggesaker	1,50	1,50	1,50	1,50
Reduserte gebyr store næringsbygg	0,30	0,30	0,30	0,30
Økning av byggesaksgebyr utover ordinær prisvekst	-1,10	-1,10	-1,10	-1,10

Virksomhet plan og samfunnsutvikling

Formannskapet vedtok i sak 6/18 at Sarpsborg kommune deltar i ByKraft 2027, et samarbeidsorgan mellom kommunen, Sarpsborg Næringsforening og iSarpsborg AS. Dette samarbeidet har som langsiktig formål å prioritere, konkretisere og gjennomføre tiltak for utvikling av byen med grunnlag i samfunnsplanen.

Det er fortsatt viktig å jobbe for en bærekraftig utvikling av bydelssenteret Grålum der smarte og innovative mobilitetsløsninger står i fokus. Grålum skal utvikles som et levende bydelssenter og et utstillingsvindu for kompetansekrevede virksomheter.

Bystyret behandlet i juni 2020 sak om interkommunalt politisk råd for regionalt samarbeid, og vedtok da at Sarpsborg kommune slutter seg til ny samarbeidsavtale. I samsvar med vedtaket er det innarbeidet en økning på 300.000 kr. til samarbeidet fra 2021.

Sandesund-Greåker området har potensiale til å løse noen av utfordringene med å finne gode boligområder som ikke har konflikter med verdier som dyrket mark og/eller kulturminner og friluftsliv. Området ligger tett på sentrum og høyverdig kollektivakse. Det kan på sikt bli området for sørvendte, attraktive boligområder med utsikt til vann. Det er behov for en grovkartlegging av grunnforholdene før utviklingen forankres i en områdeplan.

Prosjektet «Sammen skaper vi det gode hjemstedet – lokalsamfunnsutvikling basert på lokale ressurser og samspill» avsluttes av økonomiske årsaker. Prosjektet har omfattet Østre bydel og Alvim. Det ville koste 2,6 mill. kr å videreføre prosjektet i 2021 og 2022.

Ungdomsfellesskapet på Alvim, som er en videreutvikling av Nærmiljøhuset på Alvimhaugen skole, er det heller ikke økonomisk rom for å videreføre. Det ville koste 360.000 kr å opprettholde tiltaket i 2022.

Virksomhet kultur

Det prioriteres å satse på Sarpsborg scene som ressurscenter og opplæringsarena, og å videreutvikle Olavsdagene som arrangement og kulturpolitisk arena.

Midler til utvidelse av kulturskolelokaler gjennom leie av mer areal er lagt inn i driftsbudsjettet til kommuneområde eiendom.

Tidligere fondsmidler til kulturanlegg er brukt opp. Det er ikke lagt inn midler i handlingsplanen til å fylle på fondet. Dette vil få konsekvenser for anleggsutviklingen i Sarpsborg, samt for kultur- og idrettsorganisasjonenes mulighet til å fullfinansiere tiltak som er berettiget til spillemidler.

Det er satt av midler til å styrke frivilligsentralene med 200.000 kr årlig.

Tilskudd til St. Olavs Voll er innarbeidet med 12 mill kr i 2022.

Innenfor kulturområdet er det også flere ønskede tiltak omtalt i kulturplanen eller i andre politiske saker som det ikke er funnet økonomisk rom for. Dette er:

- Utvikle tettere samarbeid med Østfold kunstsenter for å tilrekke seg kunstnere og deres kompetanse, årlig kostnad 65.000 kr.
- Gjøre kompetanse, fasiliteter og utstyr mer tilgjengelig for grupper i alle aldre, årlig kostnad 350.000 kr.
- Videreføre deltakelse i opplæringsprogrammet Ung Musikk (kulturskolen) etter endt pilotperiode, årlig kostnad 100.000 kr.
- Videreutvikle tilbudet i vikingmarkedet og Olsokfeiringen til en felles historisk merkevare, årlig kostnad 500.000 kr
- Fasilitere kartlegging av bygninger og arenaer som brukes eller kan brukes til kulturaktivitet, engangskostnad til akustiske undersøkelser 70.000 kr.

Virksomhet byggesak, landbruk og kart

Det er stor usikkerhet i markedet rundt aktivitetsnivået til både næringslivet og privat. Det forventes en endring i type arbeidsoppgaver og mengde, noe som vil påvirke inntekstgrunnlaget til virksomheten.

Det er igangsatt arbeid med revidering av gebyrregulativet for byggesaker da det er avdekket utilsiktede skjevheter og at enkelte gebyr må reduseres. Gebyr for bolig- og fritidsbebyggelse økes med 20%, mens gebyrer på store næringsbygg reduseres med 10%. Øvrige byggesaksgebyrer justeres i samsvar med generell prisvekst, det vil si med 2,7%.

Virksomheten er i ferd med å innføre E-byggesak, som er et mer moderne fagsystem for byggesaksbehandling som vil gi større mulighet for integrasjon med andre viktige fagsystemer og kilder. Løsningen vil redusere en del manuelle løsninger/arbeidsoppgaver.

9.4. Kommuneområde organisasjon

9.4.1. Tjenester og oppgaver

Virksomhet /tjeneste	Oppgaver
Direktør organisasjon	Overordnet ledelse av kommuneområdet. Prosesseier for handlingsplan og budsjett. Varslings saker og ledelse av kommunens varslingsutvalg. Ledelse av lønns- og tarifforhandlinger på kommunenivå.
Virksomhet HR	Drift, rådgivning, strategi og utvikling innenfor følgende fagområder: <ul style="list-style-type: none"> • Lønn og tariff • Lov og avtaleverk innenfor personalforvaltning • Fraværsadministrasjon (registrering og refusjoner) • Arbeidstidsordninger, turnus • Rådgivning på pensjonsområdet • Omstilling, personalsaker • HMS, inkluderende arbeidsliv, attføring • Opplæring og kompetanseutvikling • Rekruttering og tilsetninger • Lærlingeordningen • Koordinering av praksisplasser
Virksomhet økonomi	Virksomheten har sammen med enhet plan og samfunnsutvikling et overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringssystem. <ul style="list-style-type: none"> • Koordinere kommunens plan- og budsjettarbeid. • Ivareta støttefunksjoner overfor kommuneområder og virksomheter innenfor økonomi og innkjøp. • Avlegge kommuneregnskapet. • Forestå kommunens finansforvaltning. • Eiendomsskatt • Sikre riktig fakturering og innfordring av kommunale krav
Virksomhet fellestjenester	Virksomheten har ansvar og oppgaver innenfor følgende områder: <ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetssikring og planlegging av politiske saker/prosesser • Lederstøtte og sekretærbistand til kommunedirektør og direktørene innenfor teknisk, samfunn, organisasjon og teknologi og endring • Sekretæroppgaver for ordfører • Kommunenes overordnede ansvar innenfor internkontroll, personvern og informasjonssikkerhet • Møtesekretær for bystyret og øvrige politiske organer • Servering/skjenke- og salgsbevillinger • Saksbehandling klagenemnda og andre diverse saker • Planlegging og gjennomføring av valg • Utviklingsoppgaver, prosjekter og prosesser innenfor kvalitetssikring, automatisering, effektivisering og gevinstrealisering • Diverse sekretariatsoppgaver, oppfølging, kvalitetssikring og koordinering

9.4.2. Utviklingstrekk og analyser

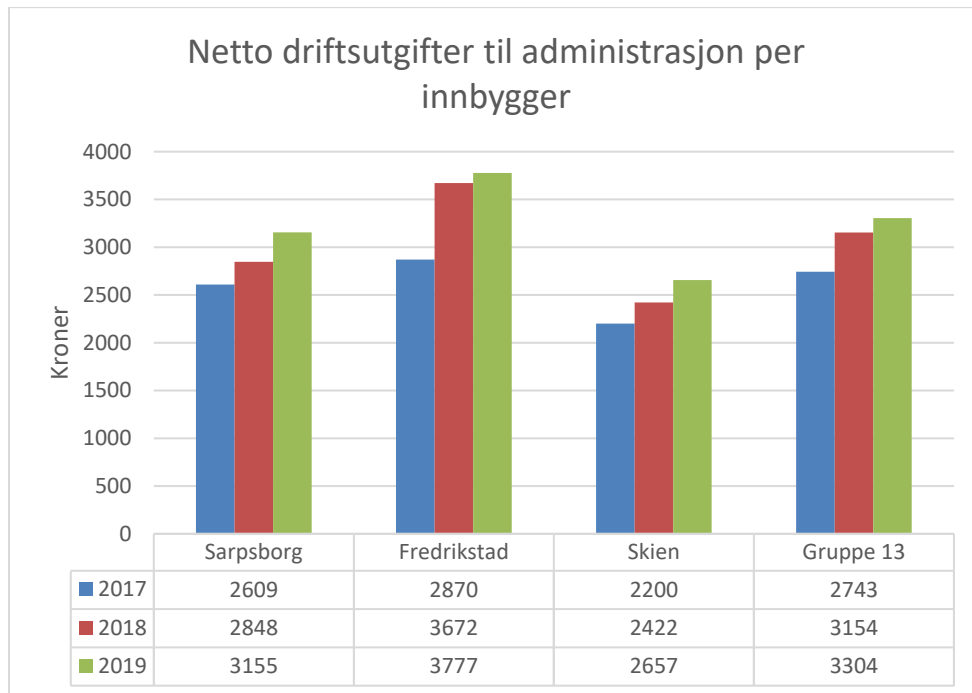
Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2017	2018	2019
Virksomhet HR			
Antall lønnsoppgaver	7 663	7 997	8 438
Antall lønnsutbetalinger i gj.sn. pr. mnd	5 763	5 946	6 250
Antall arbeidsavtaler/tilsettingssaker	1 300	2 010	2 300
Virksomhet økonomi			
Antall inngående fakturaer	72 859	74 368	73 384
Andel e-fakturaer	80,0 %	86,0 %	90,0 %
Andel e-handel ¹⁹	50,9 %	54,4 %	61,3 %
Omsetning via e-handel (mill. kr.)	32,8	36,4	41,8
Antall ordrer via e-Handel	5 927	7 042	8 025
Andel fakuraer koblet til e-ordrer ²⁰	8,8 %	10,3 %	12,1 %
Totalt fakturert eiendomsgebyr/eiendomsskatt (mill. kr) ²¹	414	433	461
Totalt fakturert andre kommunale tjenester (mill. kr)	319	351	331
Virksomhet fellestjenester			
Antall vielser	-	91	91
Antall salgsbevillinger	32	32	31
Antall serverings- og skjenkebevillinger	55	54	51
Antall serveringsbevillinger (uten skjenkebevilling)	80	82	78
Antall Tobakkssalgsteder	-	-	54

¹⁹ Andel verdi av ordrer via ehandel i forhold til total omsetning for de samme leverandørene i prosent

²⁰ Andel fakturaer koblet til ordrer via e-handel av totalt antall fakturaer i prosent

²¹ Samlede inntekter til kommunen som håndteres av virksomhet økonomi 2.075

Analyse

Sarpborg kommune bruker mindre på administrasjon sammenliknet med kommunegruppe 13. I 2019 brukte kommunen 3.155 kr pr innbygger. Det er 149 kr mindre enn kommunegruppe 13, som brukte 3 304 kr. Forskjellen utgjør totalt omlag 8,3 mill. kr.

KOSTRA tallene baserer seg på det som er innmeldt fra kommunene selv, og det er ikke kvalitetssikret om kommunene praktiserer en felles forståelse for hvordan man rapporterer på funksjon for administrasjon²².

Virksomhet HR

Økningen i antall lønnsoppgaver og lønnsutbetalinger per måned er en indikasjon på veksten i hele kommuneorganisasjonen. Dette påvirker i stor grad de interne støttefunksjonene i kommuneområde organisasjon, inkludert lønn, tilsettingssaker og andre funksjoner innenfor HR.

Digitalisering og automatisering vil på sikt bidra til å effektivisere driftsoppgaver innenfor HR, men i en overgangsperiode medfører disse endringene ofte merarbeid og økte kostnader knyttet til lisenser og programvare. Endringene vil bidra til å vri fokus og innhold i støttetjenestene mer i retning av controller-funksjon, opplæring og rådgivning overfor virksomhetene på flere områder enn i dag. Innføringen av elektroniske personalmapper har tilgjengeliggjort informasjon på en sikker måte til flere interessenter, og muliggjør økt samhandling i ulike prosesser. Dette har også bidratt til økt fokus på behovet for felles digitale oppfølgingsverktøy for ledere, som det må jobbes videre med i kommende periode.

²² Administrasjon – administrativ ledelse, stab/støttefunksjoner, fellesutgifter og fordeling av andel lederstilling

Prosesser knyttet til personalsaker, omstilling og lov-avtaleverk blir stadig mer krevende, og dette er områder som ikke vil kunne effektiviseres gjennom digitalisering. Omorganiseringer og endringer i tjenestetilbudet medfører også økte kostnader knyttet til omstilling.

Virksomhet økonomi

Det har vært et fokus på å øke andelen av e-fakturaer, og det har gitt resultater. Andelen e-fakturaer var i 2019 oppe i 90 % mot 80 % i 2017.

Virksomheten jobber aktivt med å redusere kontantbetaling og erstatte disse med digitale løsninger. Flere løsninger er tatt i bruk som Vipps, iZettle og betalingsterminaler for å nevne noe. Dette er løsninger som gir effektive og trygge betalingsmåter ute i virksomhetene, men som krever merarbeid ved avstemming av inntekter i team regnskap. Dette håndteres innenfor de ressursene som virksomheten disponerer.

Kommunen har et system for elektronisk bestilling (eHandel). Totalt sett er det likevel bare 12,1 % av alle fakturaer som kan spores til en bestilling via ehandel. I tråd med arbeidet på automatisering av prosesser, vil det være fokus på å øke andelen ordrer via ehandel. En økt bruk vil gi gevinster i form av bedre sporbarhet på bestillingen og leveransen knyttet til den enkelte faktura, og mer automatiserte prosesser i kommunens fakturamottak.

I kommende periode vil det være økt fokus på kontraktsoppfølging. Virksomheten fikk i 2020 styrket bemanningen med ett årsverk. Oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i bygge- og anleggs-, og tjenstekontrakter vil i 2021 få større fokus. Det vil bli økt fokus på de mindre bygge- og anleggsprosjektene i dette arbeidet i perioden.

Virksomheten har ansvar for handlingsplan med økonomiplan. Det har vært prioritert å vurdere nytt digitalt styringssystem. Hittil har det vært få leverandører som leverer den helheten Sarpsborg kommune har av krav til et digitalt system. Kommunen vil i løpet av 2021 vurdere om det skal anskaffes et nytt system.

Virksomhet fellestjenester

Salgs-, serverings- og skjenkebevillinger behandles, tildeles og kontrolleres i tråd med lov og retningslinjer. Ved brudd på alkoholloven tildeles det prikker. Kommunen fører tilsyn med registrerte salgssteder for tobakk.

9.4.3. Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2019	Ambisjon i perioden
Virksomhet økonomi		
Mål: Høy andel e-fakturaer		
Andel e-fakturaer av totale inngående fakturaer	90,0 %	100,0 %
Mål: Økt bruk av elektronisk bestilling		
Andel fakturaer med ordrer via eHandel	12,1 %	50 %

Mål: Sikre riktig innføring av kommunale krav		
Gjennomføre dialogmøte med hvert kommuneområde en gang årlig	3 stk	5 stk
Antall fravikelser på husleieavtaler årlig	2 stk	4 stk

9.4.4. Prioriterte tiltak

9.4.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

9.4.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Revidering av plattform for anskaffelser	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Politisk behandling av revidert arbeidsreglement	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Vurdering av investeringsreglement	2021	Del av økonomireglement. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Revidering av finansreglementet	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Vurdering av administrasjonsgebyr ved bruk av justeringsavtaler	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

9.4.5 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R-19	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde organisasjon						
Virksomhet HR	54,75	62,66	71,49	73,99	73,99	74,99
Virksomhet økonomi	24,21	24,39	28,10	28,10	28,10	27,90
Virksomhetet kemner	11,27	7,79	-	-	-	-
Virksomhet fellestjenester		-	28,98	26,48	28,68	26,78
Direktør organisasjon	4,76	5,58	2,21	3,21	3,21	3,21
Sum kommuneområde organisasjon	94,99	100,42	130,78	131,78	133,98	132,88

Viktigste driftsendringer i mill. kr - alle tall sammenliknet med budsjett 2020				
	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Virksomhet HR				
Lærlinger, økte kostnader og styrket satsing	7,50	10,00	10,00	11,00
Reduserte kostnader forsikring	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
Økte kostnader OU-kontingent	0,30	0,30	0,30	0,30
Videreutdanning, fokus helse	1,00	1,00	1,00	1,00
Virksomhet økonomi				
Overføring av skatteoppkreving til skatteetaten	-3,31	-3,31	-3,31	-3,31

Inntektsbortfall gebyrer purring og innkasso	1,00	1,00	1,00	1,00
Bortfall purreinntekter – låneforvaltningen til Lindorff	0,20	0,20	0,20	0,20
Lavere utgifter revisjon	-0,17	-0,17	-0,17	-0,17
Salg av innfordringstjenester til Halden og Aremark	-0,70	-0,70	-0,70	-0,70
Økt ressurs salg av innfordringstjenester	0,70	0,70	0,70	0,70
Tilskudd Fair Play	0,20	0,20	0,20	
Virksomhet fellestjenester				

Virksomhet HR

Det er lagt opp til en gradvis opptrapping av antall lærlinger i perioden, med mål om å ha to lærlinger per tusen innbygger (totalt 116 lærlinger) ved utgangen av 2024. Grunnet noe lavere inntak i 2020 enn planlagt, vil antall lærlinger per tusen innbyggere ligge noe under intensjonsavtalen fram mot 2024. Behovet for økte rammer til lærlinger skyldes endret pensjonsordning for lærlingene samt at prosjekter og delfinansierte lærlingeplasser har blitt avsluttet. Lærlingesatsingen krever dermed mer av kommunens egne ressurser.

Ny avtale med forsikringsleverandør og innkjøpsprosess har medført innsparinger på personforsikringer for kommende periode.

Arbeidsgiverandelen av OU-kontingenten har økt mer enn justering som følger av prisjustering.

Videreutdanning fokus helse er styrket med 1 mill. kr årlig i perioden. Det fremmes sak til administrasjonsutvalget som beskriver hvordan pengene skal benyttes.

Virksomhet økonomi

Fra 1. oktober 2020 trådte det i kraft en ny forskrift om inkasso. Stortinget har vedtatt at purregebyrer og inkassosalærer halveres. Gebyrene er halvert fra 70 kr til 35 kr. Det medfører en samlet reduksjon i inntekter på 1 mill. kr. Rammen til virksomhet økonomi kompenseres med tilsvarende sum for inntektsbortfallet.

I 2021 innlemmes team kommunale krav, som til nå har ligget til kemnerkontoret, i virksomhet økonomi. Sarpsborg kommune har inngått en avtale om innfordring for Halden og Aremark kommuner. Det settes av midler til å øke bemanningen med ett årsverk. Det finansieres av inntekter fra de to kommunene.

Virksomhet fellestjenester

Det er satt av midler til gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021, og til kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2023.

9.5. Kommuneområde teknisk

9.5.1. Tjenester og oppgaver

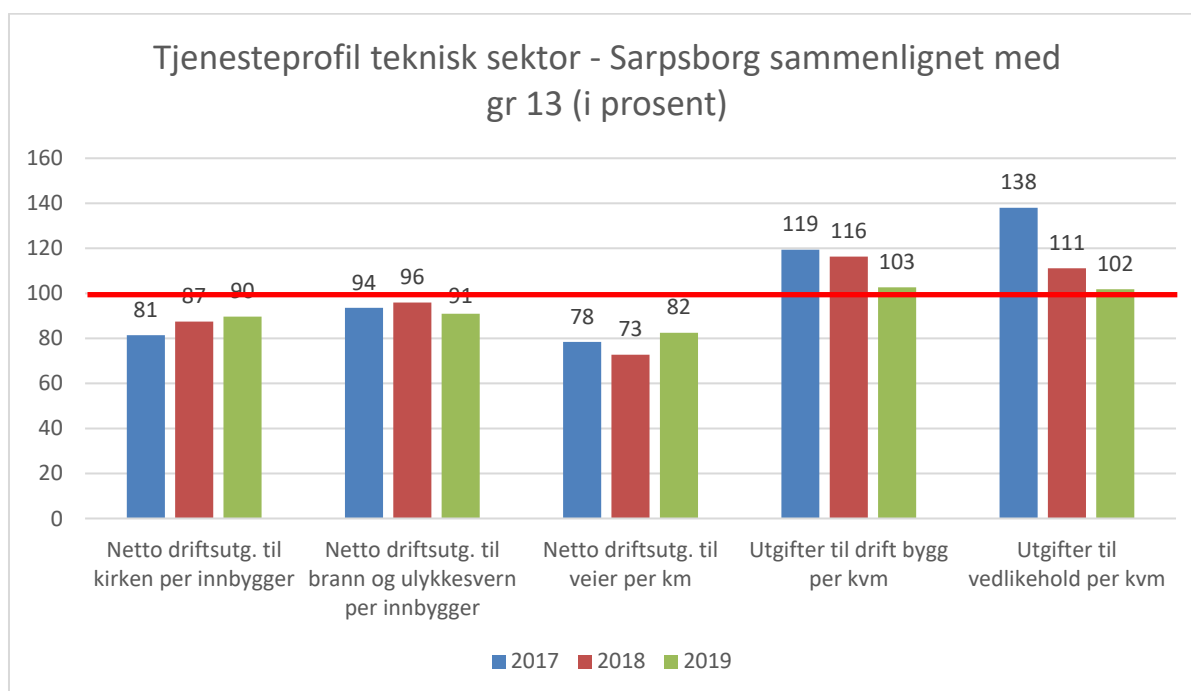
Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør teknisk	Ansvar for helhetlig planlegging, strategi og saksutredning for politisk ledelse. Støtte for virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Kommuneområdet er ansvarlig for kommunens overordnede beredskap.
Virksomhet Eiendom	Virksomheten skal sørge for at kommunens eiendommer bidrar til en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av kommunal eiendom. Virksomheten har fokus på kommunens samfunnsansvar som eiendomsbesitter og eiendomsutvikler. Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører drift og vedlikehold av bygningsmassen med fokus på god verdiforvaltning i et langsiktig perspektiv. Virksomheten ivaretar det strategiske eierskapet til kommunens bebygde og ubebygde eiendommer. Grunneiendommer brukes aktivt for å oppnå politiske mål. Kjøp, salg og regulering og utvikling av kommunale eiendommer, samt inn- og utleie av eiendommer gjennomføres på markedsmessige betingelser.
Virksomhet utbygging	Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører kommunens rehabiliterings- og nybygg-prosjekter, samt investeringsprosjekter innen vei, vann og avløp. Det skal satses på bærekraftige løsninger ved nyinvesteringer og tiltak mot sosial dumping i bygge- og anleggskontrakter.
Virksomhet vann og avløp	Virksomheten har ansvar for drift av kommunens renseanlegg, vannverk og ledningsnett. Virksomhetens oppgave er å sikre god drift og utvikling av tjenestene, slik at innbyggerne til enhver tid har trygt, godt og nok vann i springen og et effektivt system for oppsamling og rensing av avløpsvann.
Virksomhet kommunalteknikk	Virksomheten kommunalteknikk er i all hovedsak en tjenesteyterorganisasjon med driftsoppgaver. Virksomheten har drift- og vedlikeholdsansvar for veisystemer, parkering, idrettsanlegg, grøntområder, avfall, verksted, vaskeri og transportplanlegging.
Virksomhet brann og feiervesen	Virksomheten skal redde liv, verdier og miljø gjennom å opprettholde en slagkraftig beredskap, som kan håndtere et bredt spekter av hendelser. Virksomheten bidrar til informasjons- og motivasjonstiltak i brannforebyggende arbeid og opptreden i tilfelle av brann og andre akutte ulykker, samt gjennomføre risikokartlegging og utarbeide planverk for akutte hendelser som kan oppstå i kommunen. Virksomheten skal være forberedt på å håndtere store og langvarige hendelser i samarbeid med andre beredskapsaktører i regionen.

9.5.2. Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
Virksomhet/tjeneste	Resultat		
	2017	2018	2019
Virksomhet Eiendom			
Totalt antall m ² formålsbygg pr. innbygger (kostra)	4,22	4,20	4,15
Nto dr.utg. til eiendomsforv. i % av samlede dr.utg. (kostra)	8,2	7,9	7,7
Utgifter til vedlikehold per m ² (kostra)	138	110	110
Utgifter til renhold pr. m ² (kostra)	175	177	186
Driftsutgifter pr. m ² uten renhold og energi (kostra)	274	286	295
Energibruk pr. m ² eid areal (kWh) (Kostra)	163	161	153
Energikostnader pr m ² (kostra)	117	143	134
Energikostnader pr. m ² administrasjonsbygg (kostra)	103	124	119
Energikostnader pr. m ² barnehagerlokaler og skyss (kostra)	122	139	140
Energikostnader pr. m ² skolelokaler (kostra)	91	111	104
Energikostnader pr. m ² Institusjonslokaler(kostra)	120	142	151
Energikostnader pr. m ² Idrettsbygg og idrettsanlegg(kostra)	220	262	233
Energikostnader pr. m ² kulturbygg(kostra)	171	182	128
Utslipp av CO2 knyttet til energibruk g/kWh (Kostra)	6	8	3
Virksomhet utbygging			
Samlet mindreforbruk (pluss) eller merforbruk (minus) for investeringer som avsluttes i egne saker	-3,7 %	- 1,3 %	-1,64 %
Virksomhet vann og avløp			
Andel fornyet kommunalt vannledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,65	0,89	0,95
Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)(andel ikke fakturert mot levert)	25	28	33
E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)	100 %	100 %	100 %
Andel fornyet kommunalt spillvannnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,38	0,44	0,61
Andel innbyggere tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt (prosent)	95,7	95,7	98,0
Virksomhet kommunalteknikk			
Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent)	19,7	31,7	29,9
Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per innbygger (kr)	781	802	886
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke av alle kommunale veier og gater (prosent)	3,2	1,9	2,2
Andel km tilrettelagt for syklende som kommunen har ansvar for av alle kommunale veier (prosent)	47	50	51
Virksomhet brann og feiervesen			
Hendelser årlig	791	937	816

Brann i bygning	48	45	32
Trafikkulykker	112	101	91
Målrrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannsikkerhet (antall personer)	9 817	8 237	8 220
Rød tråd programmet	5 871	5 486	5 403
Tilsyn særskilte brannobjekter	179	148	160
Feiinger bolig	8 890	5 056	7 790
Tilsyn bolig	3 598	6 450	7 076
Feiing og tilsyn fritidsbolig	0	815	897
Brutto driftsutgifter per innbygger _(Kostra)	893	1 015	1 037

Tjenestene vann, avløp, renovasjon og feiing er selvkosttjenester, noe som betyr at de totale kostnadene for drift og investeringer for området fordeles på innbyggerne gjennom kommunale gebyrer.

Bystyret vedtar årlig driftsoverføringer til kirken. Sarpsborg kommune overførte 10 prosent mindre pr. innbygger til kirken enn kommunegruppe 13 i 2019.

Vann og avløp

Sarpsborg kommune har de siste årene gjort betydelige investeringer i vann- og avløpssektoren, og det er planlagt store oppgraderinger i årene framover. Blant annet planlegges det bygging av nytt renseanlegg for avløp og nytt vannverk.

I tillegg er det behov for et historisk løft i utskiftning av ledninger. Dersom 1 % av ledningsnettet fornyes årlig, betyr det at en vann og avløpsledning skal vare i 100 år. Det er i de fleste tilfeller for lenge. For vannledningsnett var utskiftningen i 2019 på 0,95 % av det

totale nettet. Det betyr at utskiftningen øker, men er lavere enn målsettingen på 1,2 % årlig (nasjonale mål).

Kvaliteten på forsyningsikkerheten og vannproduksjonen blir stadig bedre, noe som fremkommer av Norsk vanns analyse for 2019. Det har vært jobbet mye med å sikre robusthet i vannforsyningen de siste årene. Det er fortsatt for mye lekkasjer i ledningsnettet, noe som skyldes gamle ledninger.

Rensekravene til dagens avløpsanlegg overholdes ikke med dagens anlegg, og det er gitt utsatt frist med å oppfylle rensekravene til 2025. Det planlegges derfor bygging av nytt avløpsrenseanlegg. Det er samtidig store utfordringer med overløpsutslipp og tilbakeslag i kjellere. Dette medfører høyere kostnader til erstatninger enn tidligere. Noe av dette skyldes økt forekomst av kraftig regn, men i hovedsak skyldes dette et gammelt avløpsnett. Fornyelsestakten på avløpsledninger øker og var i 2019 på 0,6 %, men det er lavere enn det nasjonale målet om 1 % utskiftning per år.

For å øke utskiftingstakten på vann og avløpsnettet er det nødvendig med større årlige investeringer og økte rammer til drift og vedlikehold i årene framover. Det er derfor foreslått økning både i drift, vedlikehold og investeringer i perioden. Som tidligere varslet medfører dette at kommunale avgifter knyttet til vann og avløp økes i årene framover.

Kommunalteknikk

Kommunen går inn i en tid med store forandringer på renovasjonsområdet. Beslutningen om å delta i interkommunalt samarbeid om ettersorteringsanlegg for avfall vil påvirke renovasjonsordningen i kommunen. Samtidig vurderes det innsamling av avfall i egen regi eller i samarbeid med andre kommuner knyttet til ettersorteringsanlegget. Uansett hvilken driftsmodell som velges, er det behov for stor fleksibilitet i hvordan avfallet skal samles inn. Dette vil være avgjørende for å utvikle tjenesten i takt med ny teknologi, endrede forutsetninger og nye muligheter. Det planlegges også en ny gjenvinningsstasjon i Gatedalen som skal ta i bruk teknologi og sikre en bedre og mer effektiv drift.

Det er en liten nedgang i materialgjenvinningsgraden for 2019 med et resultat på 29,9 %. Nedgangen skyldes naturlige svingninger og oppryddinger som har vært i deponiet. Sammenlignet med andre kommuner i kostragruppe 13 (43,5), er andel som går til materialgjenvinning lav. Dette bekrefter behovet for ettersorteringsanlegg.

Det er et stort etterslep på vedlikehold av kommunale veier. I 2019 brukte Sarpsborg kommune 886 kr per innbygger til drift av kommunale veier. Det er en liten økning fra årene før, men er likevel et stykke under gjennomsnittet i kostragruppe 13 som i 2019 brukte kr 1037 per innbygger. Samtidig er det en positiv utvikling med færre grusveier i kommunen og en økende andel sykkelveier.

Kommunens bilpark består av stadig flere elektriske biler, men det er fortsatt en stor andel av kommunens kjøretøy som benytter fossilt brennstoff. Ved bytte til el-biler er det behov for investeringer i ladeinfrastruktur ute i virksomhetene.

Eiendom

Sarpsborg kommune bruker en mindre andel av budsjettet enn sammenlignbare kommuner på eiendomsforvaltning (jf. Kostra). Hovedårsaken er at Sarpsborg kommune har færre kvadratmeter bygg per innbygger enn snittet i landet og snittet i Kostra-gruppe 13. Arealeffektiviteten er dermed relativt bra, men det bør fortsatt være fokus på å redusere antall kvadratmeter for å holde kostnadsnivået lavest mulig.

Utgiftene til kommunal eiendom deles inn i utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det er ønskelig å ha lave utgifter til drift og forvaltning, mens en høy vedlikeholdssats vil på sikt kunne øke levetiden og redusere driftsutgiftene på bygg.

Sarpsborg har en vedlikeholdssats på 110 kr per kvm, noe som er litt over gjennomsnittet i kostragruppe 13 (108 kr per kvm) og landet for øvrig (101 kr per kvm). Dette betyr at til tross for at totalkostnaden for eiendomsforvaltning i Sarpsborg er lavere enn i landet for øvrig, brukes pengene på en bærekraftig måte. Behovet for vedlikehold er fortsatt større enn det som faktisk brukes.

Energiforbruket i kommunale bygg er redusert over tid og dette fortsetter. Selv om forbruket ble redusert i 2019, økte kostnadene til energi på grunn av høye strømpriser.

Fokus på energieffektivisering fortsetter i virksomheten, og bruk av ny teknologi for å gi bedre styring og driftssikkerhet prioriteres.

Brann- og feiervesen

Nasjonalt rapporteringssystem (BRIS) ble innført i 2016 og viser at det totale antallet hendelser øker. BRIS gir brann- og redningsvesenene et bedre grunnlag for å drive effektivt brannforebyggende arbeid.

Et mer komplisert risikobilde stiller større krav til kompetanse, opplæring og øving. Det er også behov for samordning og øving med andre beredskapsaktører.

Det har de siste årene vært økt fokus på å kartlegge og dokumentere risikobildet i Sarpsborg kommune. Dette betyr at brannforebyggende aktiviteter og ressursbruk blir mer målrettet. Det tverrfaglige arbeidet med «Trygg hjemme» overfor risikoutsatte grupper har gått fra å være et prosjekt til en integrert del av arbeidet som gjøres innen flere kommuneområder (brann, helse, bostøtte m.fl.). Restriksjoner og smitteverntiltak som følge av Covid-19 gir særskilte utfordringer og begrensninger for gjennomføring av deler av det brannforebyggende arbeid.

Beredskap

Kommuneområdet har ansvar for kommunens overordnede beredskap. Kommunen skal i henhold til kommunal beredskapsplikt ha en helhetlig risiko- og sårbarhets (ROS)-analyse av uønskede hendelser i kommunen. Kommunen skal også ha en beredskapsplan for å kunne ivareta sin rolle ved uønskede hendelser. Risikobildet er i stadig utvikling med økt kompleksitet og økte krav. Ny ROS-analyse ble vedtatt av Bystyret i september 2019, og identifiserte tiltak følges opp og prioriteres i den enkelte virksomhet.

9.5.3. Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet /tjeneste	Resultat 2019	Ambisjon i perioden
Virksomhet Eiendom		
Mål: Redusere klimagassutslipp:		
Energibruk pr. m ² eid areal (kwh) (Kostrå)	155	<155
Utslipp av CO2 knyttet til energibruk g/ kWh (Kostrå)	3	0
Mål: Ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning:		
Vedlikeholdsinnsett kr pr. m ²	76	>150
Mål: Økt brukertilfredshet for kommunens ansatte		
Godkjente kvalitetskontroller renhold	100 %	>95 %
Mål: Komplettere boligmarkedet ved å tilby selvbyggertomter		
Antall solgte selvbyggertomter (gj.sn. pr. år)	0	20-30
Virksomhet vann og avløp		
Mål: Hygienisk trygt, godt og nok vann		
Innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater for E-coli	100 %	100 %
Antall timer avbrudd per innbyggere per år	0,27	<1 time
Svinn av vann i ledningsnettet som følge av lekkasjer (kostrå)	27 %	<25 %
Mål: Gode avløpssystemer		
Antall tilbakeslag (kloakk i kjeller)	17	<10
Virksomhet kommunalteknikk		
Mål: Fungerende innsamlingsordning for husholdningsavfall		
Antall klager / antall tømminger	0,12 %	< 0,1 %
Mål: Mer miljøvennlig bilpark		
Øke andel klimavennlige biler ved nyanskaffelser	62 %	60 %
Mål: Optimaliseringstiltak Vaskeriet Mål 2020: 20 kr. pr. kg årstakt 400 tonn tøy		
Redusere totale driftskostnader pr.kg tøy vasket (kr) *2019 tall er teoretisk bergenet basert på en årstakt 460tonn tøy	19,9*	20,0
Virksomhet brann- og feiervesen		
Mål: Godt brann- og ulykkesforebyggende arbeid		
Målrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannsikkerhet (antall personer)	8 220	7 650
Virksomhet utbygging		
Mål: God økonomistyring for investeringer		
Gjennomsnittlig avvik mellom budsjett og regnskap for avsluttede investeringsprosjekter gjennomført av teknisk. (- merforbruk)	-1,3 %	0 %

9.5.4. Prioriterte tiltak

9.5.4.1. Vedtatte styringsdokumenter

VVA- plan		
Hovedmål: Planen skal sikre at ny teknisk infrastruktur sees i sammenheng med fremtidig utbygging og vedtatte prinsipper for byens vekst og utvikling. Den skal også ivareta behov for fornying/rehabilitering av kommunaltekniske anlegg. Videre skal planen sikre at det kan hentes ut økonomi- og effektivitetsgevinster ved at teknisk infrastruktur for vei, vann og avløp kan samordnes fysisk i planleggings-, prosjekterings- og utbyggingsfasene.		
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Sikre brannvannforsyning.	2021-2024	Gjennomføring av tiltak, spesielt sørge for reservestrøm, basert på kartlegging gjennomført i 2017 og 2018. Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden til reservestrøm. Ved oppgradering av trykkøkningstasjoner implementeres dette.
Bygge nytt renseanlegg for avløp.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden, men det må innarbeides ytterligere investeringsmidler i 2025.
Hindre driftsoverløp (urenset vann kommer inn i overvannsledningen) i følsomme områder.	2021-2024	Etter 2028 tillates kun driftsoverløp direkte til Glomma eller åpen kyst. Dette krever forbedringer på mekanisk utstyr, styring og installasjon av buffertanker. Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden.
Utrede og prosjektere nytt vannverk. Bygging av nytt vannverk på Baterød.	2021-2024	Det er avsatt midler til prosjektering i handlingsplanperioden. Investeringsmidler må innarbeides i kommende økonomiplaner.
Gjennomføre separeringsprosjekter og gi pålegg om separering av private stikkledninger.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden
Pilotprosjekt for smarte vannmålere.	2021-2024	Første pilotprosjekt igangsatt i 2019 er avsluttet. Nytt prosjekt basert på annen teknologi er i startfasen.
Redusere og håndtere fremmedelemerter i avløpssystemet.	2022-2024	Utstyr havarerer som følge av fremmedelemerter i avløpssystemet og anleggene må sikres. Løsninger er delvis avhengig av nytt renseanlegg. Tiltaket forutsetter investeringsmidler utover handlingsplanperioden.
Redusere lekkasjer i ledningsnett.	2021-2024	Videreføre arbeidet med

		systematisk lekkasjesøk. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Sikre god beredskap i vann og avløpssystemene.	2020-2022	Ny overordnet ROS for kommunen legges til grunn for delplan vann og avløp. Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden
Sikre tosidig forsyning i alle deler av kommunen ved å koble sammen eksisterende anlegg.	2021-2024	Det er avsatt midler til tiltaket i handlingsplanperioden. Dette vil være pågående arbeid i flere år framover og midler må innarbeides årlig.
Utarbeide plan for overvannshåndtering og redusere fremmedvann inn på avløpsnett.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Sikre og oppgradere vann og avløpsnett innenfor nye utbyggingsområder.	2021-2024	Kommuneplanens arealdel rulleres i 2020 og vil vise behov for utbygging og oppgradering av vann- og avløpsnett. Ønskes vann eller avløp til nye områder, må dette innarbeides i fremtidige økonomiplaner.
Etablere nye områder for mellomlagring av slam etter produksjon på Alvim	2021-2024	Dagens område i Gatedalen er for lite og det vurderes alternativer i forbindelse med pågående reguleringsplan for Gatedalen. Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden

Kommunedelplan for avfall 2020-2030

Hovedmål: Sørge for at skadene fra avfall på mennesker, natur og miljø blir så små som mulig. Avfallsproblemene skal løses gjennom virkemidler som sikrer en samfunnsøkonomisk god balanse mellom omfanget av avfall som genereres, og som gjenvinnes, forbrennes eller deponeres.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Ta i bruk felles ettersorteringsanlegg sammen med andre Østfold-kommuner.	2023	Interkommunalt selskap stiftet i 2020. Prosjektering og bygging gjøres av IKS.
Anlegge nedgravde containere for avfall i forbindelse med tiltak i sentrum og utbygging av nye områder	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Prosjekttere og etablere ny fremtidsrettet gjenvinningstasjon og personalbygg i Gatedalen	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Oppgradere/vedlikeholde	2021	Det er avsatt nødvendige midler i

sigevannssystem for deponiet.		handlingsplanperioden.
Oppgradere/vedlikeholde deponigassanlegg.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

Plattform for eiendomsforvaltning

Hovedmål:

1. Eiendommen skal bidra til en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av kommunal eiendom.
2. Eiendomsforvaltningen skal være fremtidsrettet, ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning og utvikle eiendommene på lang sikt
3. Kommunen skal opptre på markedsmessige betingelser der annet ikke er politisk vedtatt eller lovpålagt
4. Kommunen skal være en aktiv grunneier og strategisk eiendomsutvikler
5. Som utbygger skal kommunen ta samfunnsansvar ved å ivareta miljøet og satse på bærekraftige løsninger, samt sette krav til bruk av lærlinger og tiltak mot sosial dumping i bygge- og anleggskontrakter.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Iverksette innovasjonsprosjekter for å redusere energiforbruk, utslipp av CO2, overvåking av inneklime, vannforbruk og adgangskontroll	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltakene i handlingsplanperioden for mange av prosjektene. Det vil bli fremmet saker om behov for investeringssaker, hvis disse vil være lønsomme.
Utvikle boligfelt Kløvningsten B4.	2021 - 2022	Detaljreguleringsplan er igangsatt. Forventet ferdig vår 2020. Sak om opparbeidelse av feltet vil bli fremmet som egen sak.
Utvikle boligfelt Navestad Berg.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Utvikle boligfelt Maugesten.	2021	Det er avsatt nødvendige midler til regulering og prosjektering i handlingsplanperioden Områdereguleringsplan er igangsatt. Sak om opparbeidelse av feltet vil bli fremmet som egen sak.
Utvikle boligfelt Yvenåsen.	2021 -2022	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Regulere og opparbeide næringstomter på Tune Senter II, Grålum.	2022	Avventer områderegulering Bydelscenter Grålum. Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.

Overordnet beredskapsplan og ROS-analyse

Hovedmål: Sarpsborg kommunes målsetting er å kunne etablere en kriseledelse som raskt kan få oversikt over krisesituasjonen og iverksette nødvendige tiltak. Vi skal utnytte kommunens ressurser best mulig for å beskytte kommunens befolkning og materielle verdier, og begrense skadevirkninger og skadeomfang i størst mulig grad. Sarpsborg kommune legger vekt på et godt samarbeide med offentlige myndigheter og etater, private og bedrifter samt frivillige organisasjoner.

Sarpsborg kommune skal informere befolkningen best mulig ved slike hendelser.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Gjennomføre anbefalte tiltak som fremkommer i revidert plan (2019).	2021-2024	Revidert ROS-analyse vedtatt 26.09.2019. Tiltak følges opp og prioriteres i den enkelte virksomhet innenfor handlingplanperioden eller innarbeides i kommende handlingsplaner.
Befolkningsvarsling	2021	Etablere lokasjonsbasert befolkningsvarsling på bakgrunn av anbefalinger og tiltak i kommunens overordnede risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS).
Fortsette arbeidet med å kartlegge og etablere reserve-/nødstrømsforsyning for alle kritiske samfunnsfunksjoner.	2021-2024	Arbeidet med kartlegging gjøres fortløpende. Investeringsmidler innarbeides i kommende handlingsplaner.

Parkeringsutredning for Nedre Glomma

Hovedmål: Nullvekst i personbiltrafikken i Nedre Glomma samtidig som parkeringspolitikken opprettholder funksjoner i sentrum som gir en levende by.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Etablere parkeringshus for handlende og besøkende til sentrum.	2021-2022	Det er vedtatt salg av kvartal 270 til etablering av nytt p-hus. Etableringen finansieres gjennom salg av eiendommen.
Utvide ordningen med boligsoneparkering til flere områder i sentrum.	2021-2022	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Etablere flere ladepunkter for elbiler på kommunale parkeringsplasser.	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Etablere/utvidelse av parkeringsplasser i østre bydel.	2021	Det er avsatt 1 mill. kr til parkeringstiltak i sentrum øst i handlingsplanperioden.
Etablere ladeinfrastruktur ved kommunale virksomheter	2021-2024	Om kommunen skal fortsette strategien med utskifting til klimavennlige biler, må

		<p>ladeinfrastruktur etableres. Det er per nå ikke flere lokasjoner som kan bytte ut biler uten samtidige investeringer i infrastruktur.</p> <p>Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden</p>
--	--	---

Hovedsykkelplan for Nedre Glomma

Hovedmål: Hovedmålet er nullvekst i personbiltrafikken og veksten skal tas av kollektiv, gange og sykkel. Sykkelandelen av alle reiser skal i sykkelbyen Nedre Glomma være 12 %.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Etablere sykkelparkering ved skoler, idrettsanlegg, arbeidsplasser og prioriterte sentrale lokasjoner	2021-2024	Det er tidligere bevilget 1,2 mill. kr til sykkelparkering finansiert av belønningsmidler.
Gjennomføre flere sykkeltiltak	2021-2024	Det er innarbeidet nødvendige midler til tiltaket i handlingplanperioden.

9.5.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Utrede ny driftssentral	2021	<p>Digitalisere, effektivisere og utvikle drift av tekniske tjenester.</p> <p>Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.</p>
Igangsette digitaliserings- og innovasjonsprosjekter.	2021-2024	Identifisere og gjennomføre prosjekter med fokus på tverrfaglighet, informasjonsflyt, økt datakvalitet og optimering av arbeidsprosesser.
Videreføre prosjektet «Trygg Hjemme» som eget tverrfaglig program.	2021 - 2024	Mårettet satsning mot brann i hjemmet rettet mot risikoutsatte grupper.
Videreutvikle og oppgradere Tunevannet som rekreasjon og turområde.	2021	<p>Området benyttes i dag i større grad hele året som tur og rekreasjonssted. Det er stort behov for oppgradering. Det bør etableres et mer tilrettelagt toalettbygg for universell utforming og daglig vedlikehold. Parkeringsplassen bør forskjønnes og utvides.</p> <p>Det er innarbeidet 4 mill. kr i investeringsmidleri 2024.</p>
Utrede kapasitetsutfordringer ved vaskeriet.	2021	Det gjøres en utredning for å vurdere løsninger på kapasitetsutfordringer og hvordan disse skal løses

		framover.
Vurdere mulighet for miljøgate i St. Marie gate ved St. Marie plass, med bedre tilrettelegging for myke trafikanter.	2023	Det fremmes egen politisk sak om dette.
Etablere flere blomsterenger i kommunens parkanlegg med sikte på å øke det biologiske mangfoldet	2021-2024	Det er avsatt nødvendige midler til tiltaket i handlingsplanperioden.
Kartlegge, regulere og utvikle Vistergropa	2021-2023	Det er avsatt nødvendige midler i handlingsplanperioden
Utarbeide en utskiftingsplan for kjøretøy og maskiner	2021	Utarbeide en utskiftingsplan som viser hvordan Sarpsborg kommune skal nå målet om en fossilfri kjøretøy- og maskinpark innen 2030. Ses i sammenheng med ny kommunedelplan klima og energi.
Utarbeide plan for oppgradering av Sparta amfi	2021-2022	Utforme alternative løsninger for oppgradering av Sparta Amfi med grunnlag i foreliggende tilstandsrapport, samt planlegge for å gjennomføre investeringene i perioden 2021-2028. Saken behandles i flere etapper, med første gangs behandling vår 2021.

9.5.4.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Kommunedelplan vann og avløp	2021	2021-2022
Plattform for overvannshåndtering	2021	2022
Plattform for eiendomsforvaltning	2023	2023
Handlingsprogram for trafikksikkerhet	2021	2021

9.5.5 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R-19	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde teknisk						
Virksomhet kommunalteknikk	60,29	56,52	72,83	72,03	72,63	72,63
Renovasjon (selvkost)	6,80	-13,39	-12,43	-12,04	-12,21	-16,43
Virksomhet vann og avløp (selvkost)	-50,91	-79,32	-71,13	-82,99	-99,31	-120,95
Virksomhet eiendom	207,97	213,70	208,45	209,07	207,42	206,62
Virksomhet utbygging	0,53	-2,93	-3,01	-3,01	-3,01	-3,01
Virksomhet Sarpsborg brannvesen	39,27	41,09	42,88	41,62	41,73	41,90
Feievesenet (selvkost)	-2,84	-2,11	-1,77	-1,77	-1,65	-1,66
Direktør teknisk	7,27	6,97	5,85	1,85	1,85	1,85
Kirken	25,47	26,26	27,06	27,06	27,06	27,06
Sum kommuneområde teknisk	293,85	246,79	268,73	251,82	234,51	208,01

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2020				
	2021	2022	2023	2024
Virksomhet kommunalteknikk				
Økte driftsutgifter renovasjon	2,20	1,40	1,40	1,40
Drift av nytt ettersorteringsanlegg for husholdning og næring			6,80	6,80
Økt vedlikehold grøntarealer/ nye områder	0,97	1,02	1,02	1,02
Økte utgifter gateløp	0,50	0,50	0,50	0,50
Bortfall av inntekter fra gårdeiere i gågata	0,50	0,50	0,50	0,50
Innkjøp av ekstra arbeidstøy	0,25			
Økning av budsjettmidler til transporttjenesten	2,50	2,50	2,50	2,50
Utvide 2 t gratis parkering til juni, midlertidig koronatiltak	0,60			
Ladeinfrastruktur/fossilfrie biler	0,50			
Generell innsparing kommunalteknikk	-0,50			
Virksomhet eiendom				
Volumvekst forvaltning, drift og vedlikehold	0,20	0,80	2,20	3,40
Reduserte energikostnader	-2,45	-2,45	-2,45	-2,45
Effektivisering renhold	-0,40	-0,40	-0,40	-0,40
Effektivisering bygningsdrift	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Vedlikehold, reduksjon i 2021, deretter økning	-1,00	1,00	1,00	1,00
Endring i leiekostnader/inntekter	-0,87	-1,10	-2,50	-2,50
Leieavtale IKA		-1,35	-2,70	-2,70
Leieavtale ambulansestasjon		-1,30	-2,60	-2,60
Økt husleie NAV			2,00	
Reduserte leieinntekter Sparta amfi	0,15	0,15	0,15	0,15
Økte kostnader serviceavtaler og ladeinfrastruktur	2,30	2,30	2,30	2,30
Økte avgifter vann, avløp og renovasjon	1,00	1,00	1,00	1,00
Områderegulering Tunevannet		1,00		
AV-midler Fritznerbakken og Lande bo	0,10			
Virksomhet Sarpsborg brannvesen				
Økte kostnader brannordningen	0,15	0,20	0,25	0,30
Økt innbyggerandel IUA og Øst 110	0,08	0,08	0,14	0,26
Innsparing øvingsutgifter ved nytt øvningsfelt		-0,35	-0,35	-0,35
Vedlikehold kjøretøy, økning	0,45	0,45	0,45	0,45
Trygg hjemme (forebygging risikoutsatte grupper)	0,10	0,10	0,10	0,10
Overordnet beredskap, styrking	0,15	0,15	0,15	0,15
Oppdragshåndteringsverktøy Øst 110- sentral (kommunens andel)	0,96			

Virksomhet vann og avløp				
Økt kostnad drift og vedlikehold	4,00	6,00	8,00	8,00
Operatør vannverk, styrking	0,65	0,65	0,65	0,65
Tilsynsteam utestasjoner og overløp, styrking	1,30	1,30	1,30	1,30
Styrking av arbeid med planer, utvikling og driftsoptimalisering	2,90	3,90	3,90	3,90
Styrking separering og påslipp	1,80	2,70	2,70	2,70
Direktør teknisk				
Områderegulering stasjonsområdet og Rosenkrantzgate	4,00			
Tilskudd til andre trossamfunn, overført til staten	-4,30	-4,30	-4,30	-4,30
Kirken				
IKT-kostnader kirken	0,50	0,50	0,50	0,50

Virksomhet kommunalteknikk

Kommunen har økte utgifter til håndtering av avfallet på gjenvinningsstasjonen, noe som i stor grad skyldes økte kostnader knyttet til videre behandling av avfallet og økt vedlikehold av fellescontainere. I tillegg er det økte utgifter for levering av sigevann fra deponiet. Kostnaden for dette er innarbeidet for hele perioden og utgjør 2,2 mill. kr årlig.

Det er store endringer i tiden framover innen avfall og renovasjon, men mye avhenger av igangsetting av nytt felles ettersorteringsanlegg for avfall for kommuner som har som mål å stå ferdig i 2023. Dette gir økte driftskostnader på 6,8 mill. kr fra 2023. Samtidig er det nylig vedtatt at innsamling av slam skal gjøres i egenregi. Dette vil etter planen igangsettes i 2022 etter at anskaffelse av ny slambil er gjennomført.

Husholdningsrenovasjon og slam er selvkostområder og økte kostnader dekkes gjennom økte kommunale avgifter.

Det er en økning i drift og vedlikehold av friområder, som i hovedsak skyldes etableringer av nye anlegg og økt tilrettelegging for friluftaktiviteter, både fra kommunen og gjennom frivillige lag og foreninger. Korona-pandemien har ytterligere økt presset på friluftsområdene og parker, noe som gjør at det er behov for hyppigere søppeltømming, vask av toaletter med mer. Nye eller oppgraderte plasser som skal driftes og vedlikeholdes er lekeplass på torget, lekeplass ved Borregaard, friområdet ved Revebukta camping, ny gågate i Nils Hønsvaldsgate, nye områder med beplantning samt nye veier med midtrabatter, siderabatter og trær. Totalt utgjør dette 970 000 kr i 2021.

Inntekter fra gårdeiere i gågata på ca. 500 000 kr årlig fjernes. Det har i flere år vært uenighet mellom kommunen og gårdeierne om fordelingen av kostnader til drift og vedlikehold. Som et korona-tiltak ovenfor næringslivet besluttet bystyret ikke å kreve inn andelen fra gårdeiere for 2020. Tiltaket vurderes som et godt bidrag til aktivitet i gågata og videreføres. Det vil bli foreslått et mindre gebyr for leie av arealer til uteservering.

Det er økte kostnader til drift av gatelys, beregnet til 0,5 mill. kr årlig, på grunn av krav om målte anlegg. Dette gir bedre kontroll med faktisk forbruk av strøm.

Budsjetterte midler til drift av kommunens transporttjeneste økes med 2,5 mill. kr, da faktiske kostnader for drift av tjenesten er høyere enn tidligere budsjetterte.

Virksomhet kommunalteknikk overtar ansvaret for drift av Sparta amfi og Sarpsborghallen fra virksomhet eiendom fra 2021 og budsjettet er korrigert for dette.

Det er ikke økonomisk rom for å utvide sesong eller åpningstid i Sarpsborghallen eller Sparta amfi.

Det hadde vært ønskelig å avsette 100.000 – 200.000 kroner til tiltak i friområder i regi av frivillige lag og foreninger, men dette er av økonomiske årsaker ikke prioritert.

Virksomhet eiendom

Utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold øker årlig, med størst vekst i 2023. Dette skyldes hovedsakelig nytt bibliotek med halvårsvirkning fra 2023.

Ved behandling av budsjett og handlingsplan 2020-2023 bevilget bystyret en redusert arenaleie for Sparta elite på 400 000 kr. I bystyresak 89/20 ble det vedtatt ytterligere reduksjon, slik at reduksjonen i 2021 er 150 000 kr. Dette er en nedgang i forventet inntekt på totalt 550 000 kr fra opprinnelig nivå.

Det er foretatt en revidering av eksisterende leiekontrakter, og dette gir en endring i leieinntekter fra 2021. Størstedelen er relatert til ny avtale med Viken fylkeskommune for leie av Sarpsborghallen (St. Olav vgs). Avtalen innebærer en gradvis økning i 2021 og 2022. Fra 2023 er det budsjettert med en innsparing av leiekostnader på 1,3 mill. kr ved bedre arealutnyttelse av andre kommunale bygg. Leiekostnaden for eksisterende lokaler til kulturskolen er justert opp med 0,35 mill. kr årlig grunnet bygningsmessige omgjøring utført av eier. Beløpet har halvårseffekt i 2021.

Utvidelse av IKA og bygging av ny ambulansestasjon er lagt fram i egne saker. Leieinntekter som dekker kommunens kostnader til byggene innarbeides med halvårsvirkning fra 2022 og full drift fra 2023.

På grunn av ny leiekontrakt for lokaler til NAV, vil det i en periode i 2023 være dobbel husleie. Dette er innarbeidet.

Det har i løpet av 2020 vært en nedgang i strømprisene. For 2020 er det estimert et mindreforbruk på 5 mill. kr. Energibudsjettet for 2021 er derfor nedjustert med 2,45 mill. kr. Energikostnaden er usikker og avhengig av markedspris, samtidig som forbruk vil variere med været.

Kommunen som bygningseier betaler kommunale avgifter på lik linje med andre. VAR-avgiftene har de siste årene steget mer enn normal prisstigning og det er derfor innarbeidet 1 mill. kr til å dekke dette.

Kommunen har de siste årene modernisert byggene sine og installert ladestolper for lading av elektriske tjenestebiler. Dette medfører en økning i behovet for eksterne serviceavtaler og budsjettet er derfor styrket med 2,3 mill. kr årlig.

Det er igangsatt et prosjekt for å vurdere arbeidsmetodikk og effektiviseringstiltak på byggdrift og det er derfor planlagt en besparelse på 1 mill. kr årlig. På renhold er det også effektiviseringstiltak som medfører besparelser på 0,4 mill. kr årlig.

I 2020 er det gjort mye ekstra vedlikehold finansiert med Stortingets ekstra bevilgning til vedlikehold i kommunen i forbindelse med Covid-19. Etterslepet er fortsatt stort, men bevilgning i 2021 er allikevel redusert med 1 mill. kr. Dette tas igjen fra 2022.

Virksomhet Sarpsborg brannvesen

Sentrale føringer medfører at 110 sentral Øst hvor Sarpsborg er deleier, må investere i nytt oppdrags håndtering verktøy. Kostnaden fordeles på medlemmene av IKS'et og Sarpsborgs andel er 960 000 kr i 2021.

Øvingsområde for brann er forsinket på grunn av lang behandlingstid hos Fylkesmannens miljøavdeling, noe som gjør at den planlagte innsparingen på 350 000 kr årlig får helårsvirkning først fra 2022. Det er allerede tatt ut en besparelse på 300 000 kr fra 2020.

Kostnader til serviceavtaler og vedlikehold/ reparaasjoner av brannvesenets kjøretøy øker i takt med nyere og mer komplekse systemer på bilene. Utrykningskjøretøy er utsatt for mekaniske/elektriske/hydrauliske «prøvelser». Dette krever spesialkompetanse/-utstyr/-materiell i.f.m. vedlikehold og reparaasjoner, noe som er kostbart.

Virksomhet vann og avløp

Økte kostnader til drift og vedlikehold skyldes styrking av driftsorganisasjonen for å bedre ivareta de utfordringer som økt utskiftningstakt og vedlikeholdsbehov på ledningsnettene krever. Samtidig er det nødvendig å imøtekomme behovene for saksbehandling i forbindelse med arealplaner, reguleringsplaner og utbyggingsprosjekter i kommunen. Drift av vannverk styrkes med et årsverk for å redusere sårbarhet.

Direktør teknisk

Det er avsatt 4 mill. kr til områderegulering av stasjonsområde og Rosenkrantzgate. Dette dekkes av næringsfond. Rosenkrantz gate er i sentrumsplanen angitt som ny hovedgangakse mellom gågata og stasjonsområdet. Sarpsborg kommune søkte i 2018 og 2019 KMD om tilskuddsmidler under overskriften "Byutviklings- og byvekstavtaler" og fikk innvilget 3,3 mill kr til prosjektet "Sammen skaper vi navet for byvekst og grønn mobilitet i Sarpsborg sentrum".

Fra 01.01.2021 overtar staten ansvar for utbetaling av tilskudd til andre trossamfunn og rammen til direktør teknisk er redusert med budsjetterte utgifter til dette på 4,3 mill. kr.

Kirken

Kirken vil fra 2021 drifte IKT-systemer selv og ikke få tjenesten levert av Sarpsborg kommune. Dette medfører et behov for 0,5 mill. kr årlig til overføringer til kirken. På den andre siden vil ikke Sarpsborg kommune lenger ha utgifter til lisenser, drift og vedlikehold av kirkens IKT-systemer.

9.6. Kommuneområde teknologi og endring

9.6.1. Tjenester og oppgaver

Tjeneste	Oppgaver
Direktør	Kommuneområdet har som formål gjøre hverdagen enklere for kommunens innbyggere, medarbeidere og næringsliv, samt utfordre eksisterende strukturer og arbeidsprosesser for å bidra til en fremtidig relevant og økonomisk bærekraftig kommune.
Innbyggerdialog	Knutepunkt for veiledning og informasjon om kommunens tjenester og har ansvar for kommunens informasjonsarbeid. Kommunikasjonen med innbyggerne foregår ved at de, henvender seg via nettsider, sosiale medier e-post, chat,telefon eller fysisk oppmøte i servicetorget.
IKT drift	Bygger, drifter, forvalter egen og andre kommuners dataplattform og forvalter skytjenester. IKT drift har ansvar for at kommunens data lagres og ivaretas i henhold til lovverk og standarder. Sikker drift med høy tilgjengelighet, bruk av moderne teknologi og automatiserte rutiner minimerer risikoen for bortfall av tjenester.
IKT brukerservice	Medarbeidernes interne kontaktpunkt for å løse dataproblemer. IKT-brukerservice bestiller, installerer og feilretter datautstyr.
Informasjonsforvaltning	Ivaretar arkivlovens bestemmelser og sikrer kommunens dataforvaltning av eksisterende og fremtidig informasjon. Aktiv innen innovasjon og utvikling, og jobber blant annet med programvarerobot for automatisering av arbeidsprosesser i hele kommunen.
Porteføljestyling	Bidrar til at kommunen som helhet når sine strategiske mål. Kvalitetssikrer, prioriterer og følger opp prosjekter opp på tvers av hele organisasjonen. Utarbeide beslutningsgrunnlag som skal synliggjøre hvordan gevinster av utviklingsprosjekter kan maksimeres og realiseres.

9.6.2. Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Tjeneste	2017	2018	2019
Innbyggerdialog			
Totalt antall henvendelser til Innbyggerdialog	100 197	147 297	119 872
Andel henvendelser i digitale flater	12 %	10,5 %	13,3 %
Andel helelektroniske henvendelser	0 %	3,7 %	14,7 %
IKT drift			
Datamengde lagret i egen infrastruktur			115 000 GB
Datamengder i sentrale arkivsystemer (inkl. fagsystemer)	830 GB	1 040 GB	1 746 GB
Datamengde lagret i skyløsninger			Ca. 300 GB
Antall Microsoft Office 365 lisenser		18 835	14 500
Antall klienter i egen infrastruktur	5 097	7 946	11 002
Antall fagapplikasjoner		102	125
Utskrift og kopier		9 213 187	11 807 712
IKT brukerservice			
Antall henvendelser til IKT- brukerservice	8 119	9 120	13 401
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT- brukerservice - løsningsgrad	77 %	83 %	82 %
Antall tjenester publisert på selvbetjeningsportal			9
Informasjonsforvaltning			
Journalførte dokumenter til arkivkjerner	155 684	200 064	309 248
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering			3 %
Robotprosesser i produksjon	0	2	7

IKT brukerservice

IKT brukerservice mottar henvendelser fra kommunens IKT-brukere på telefon, epost og gjennom selvbetjeningsportal. Fra 2019 ble nytt serviceverktøy tatt i bruk som forenklet prosessen for registrering av alle typer henvendelser. Dette er synlig i en markant økning i antallet registrerte henvendelser fra 2018 til 2019. Andel løste saker ligger litt over bransjenorm (80 %) for førstelinje-funksjoner. I kommende periode vil det jobbes med å gjøre IKT-brukerne i kommunen mer selvbetjente gjennom flere automatiserte selvbetjeningstjenester.

Informasjonsforvaltning

Antallet journalførte dokumenter viser utviklingen i dokumenter som tas vare på i kommunen og dermed noe om vår evne til å etterleve arkivloven. Siden 2017 har det vært en stor økning som i hovedsak skyldes mer elektronisk arkivering i Public 360, arkiveringssystemet Documaster og økonomisystemet Visma Samhandling arkiv. Økt dokumentfangst er en ønsket utvikling. I 2019 gjør skanning av byggesaksarkiv og arkivering av elevdata fra det gamle fagsystemet på oppvekst at antallet dokumenter i Documaster øker unaturlig mye.

Eksisterende arbeidsprosesser utfordres og det innføres effektive, bærekraftige løsninger ved bruk av fremtidsrettet teknologi. Informasjonsforvaltning er premissleverandør for strategiske valg knyttet til kommunens dataforvaltning.

Det er usikkerhet knyttet til hvor mange og hvilke fagsystemer som er relevante for automatisk arkivering. Automatisk arkivering er et mål for enklere å kunne etterleve arkivloven og bidra til at kommunens saksbehandlere i virksomhetene kan jobbe effektivt med faget og ikke med arkiveringsprosesser.

Det ble i 2018 tatt i bruk programvarerobot for å automatisere arbeidsprosesser som ikke kan, eller lønner seg å automatisere ved bruk av tradisjonell IT. Automatisering gjennom programvarerobot er også et viktig verktøy for å ivareta økt arbeidsomfang hos informasjonsforvaltning knyttet til målet om økt dokumentfangst, som igjen er en konsekvens av økt produksjon av arkivverdige dokumenter i kommunen. Automatiseringsarbeidet intensiveres i perioden.

Innbyggervalg

I dag får innbyggervalg flest henvendelser i tradisjonelle kanaler som både er ressurskrevende, manuelle og lite effektive. I kommende periode vil det være økt fokus på å flytte innbyggerne over til digitale flater med automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger i tråd med den digitale utviklingen og innbyggernes forventninger. Det er et mål å være i forkant med både informasjon og tjenestetilbud, gjennom analyse og prediksjon (forutsi noe på bakgrunn av erfaringsdata).

IKT-drift

Forvaltningsrevisjonen av kommunens IT-sikkerhet, gjennomført våren 2020, bekrefter at kommuneområdet driftes godt.

Som en konsekvens av at kommunen fortløpende digitaliserer sine tjenester øker datamengden som lagres, i stor hastighet. Denne utviklingen vil fortsette, ikke minst når tjenester som automatisk logger data (f.eks IOT/sensorer) etableres. En tydelig trend er at lagringen i sky øker, mens lagringen internt vil flate ut. Datamengdene som håndteres er betydelige. I sentrale arkivsystemer lagres ca 1 746 GB, noe som tilsvarer 2 274 fysiske arkivskap med papir, mens den totale datamengden egen intern lagring og skytjenester i kommunen er 127 000 GB og tilsvarer 165 100 fulle arkivskap.

Årsaken til at antall skybaserte lisenser er gått ned er at flere tidligere frittstående lisenser er samlet i samlepakker / abonnement (bundlet). Det vil bli en økning av antall sky-lisenser etter

hvert som organisasjonen tar ibruk ny teknologi som Microsoft Office 365 og andre nye tjenester / moduler/plattformer. Følgelig vil lisensutgiftene øke i årene fremover.

I perioden 2017 til utgangen av 2019 har kommunen mer enn fordoblet antall klienter (påloggede enheter i egen it-infrastruktur). Økningen tilskrives i stor grad satsningen innen oppvekst ved at alle barneskoleelever har fått hver sin iPad. Denne kraftige satsningen har IKT klart å håndtere med eksisterende ressurser gjennom effektivt bruk av digitale prosesser og tjenester, for håndtering av innkjøp, klargjøring, bruk og avhending av utstyr. Dette arbeidet videreføres, kombinert med en avklaring på hvilke tjenester som skal leveres internt fra IKT drift / IKT brukerstøtte, for å ta unna fremtidig vekst i oppgaver og ressursbehov.

Det er gjennom flere år gjort store investeringer i digitalt utstyr (PC, Ipad og software) på alle kommuneområder. Dette digitale utstyret gjør det mulig å etablere mer effektive arbeidsprosesser. Til tross for dette er det økning i antall utskrifter / kopier / skanninger. Det vil i kommende periode arbeides med å realisert gevinster fra disse investeringene.

9.6.3. Tjenestemål

Tjenestemål		
Tjeneste	Resultat 2019	Ambisjon i perioden
Innbyggerdialog		
Mål: Sikre digitalt førstevalg for innbygger og medarbeider (inkl selvbetjeningsløsninger)		
Andel henvendelser av totale antall håndteres på digitale flater	13,3 %	80 %
Andel automatiserte oppgaver av totale antall	14,7 %	50 %
IKT drift		
Mål: Sikker og stabil drift, håndtere aktivitetsvekst, samt driftsprosesser og rutiner som kan automatiseres er blitt automatisert		
Tilgjengelige tjenester (oppetid)		99.9 %
Antall prosesser som er automatisert		50
Redusere andel utskrift og kopier		60 %
IKT brukerservice		
Mål: Vi har selvbetjente IKT-brukere gjennom selvbetjente tjenester		
Antall tjenester publisert på selvbetjeningsportal		50
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT- brukerservice - løsningsgrad	82 %	80 %
Informasjonsforvaltning		
Mål: Etablere automatisk arkivering ved arkivintegrasjon mot fagsystemer		
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering	3 %	45 %
Porteføljestyling		
Mål: Sikre maksimal gevinst fra hvert prosjekt		
Totale gevinster i mill kr realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen		25 mill. kr

9.6.4. Prioriterte tiltak

9.6.3.1. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring	Merknad
Etablere felles kommunikasjonsplattform (digitalt førstevalg)	2021-2024	Det skal etableres en felles kommunikasjonsplattform som gir betydelig bedre tjenester til medarbeider, innbygger, næringsliv og frivillighet blant annet gjennom selvbetjeningsportaler.
Oppgradere og skanne av papirarkiver	2021-2024	Ordne og overføre kommunens papirarkiver til IKA Østfold. Dette for å sikre tilgjengeliggjøring for allmenheten og trygg deponering. Arkivene saneres for mugg og skadedyr.
Etablere skyløsning for sak- og arkivsystem.	2022	Implementere trygg og effektiv forvaltning av Public 360 (sak- og arkivsystem).
Videreføre regionalt samarbeid med Østfoldkommunene (Digi Viken Øst) og i Nye Viken (Digi Viken), knyttet til tiltak innen digitalisering	2021-2024	Digi Viken Øst vil samarbeide om digitale løsninger, og blant annet sette kommunene i bedre stand til å levere på regjeringens digitaliseringsstrategi, samt øke gevinstpotensialet.
Sikre digitalt førstevalg og kommunisere med innbyggerne i de rette kanalene.	2021-2024	Forenkle og automatisere ressurskrevende oppgaver samt forberede kommunen på fremtidig behov og krav. Etablere innbyggerdialog som en naturlig del av det nye biblioteket.
Automatisere nye prosesser med programvarerobot (digital medarbeider)	2021-2024	Automatisere repetitive rutinepregede arbeidsprosesser i kommunen – som ikke kan automatiseres vha tradisjonell IT – ved bruk av RPA
Sikre at gevinster realiseres i de ulike fasene av et prosjekt	2021-2024	Gjennom porteføljestyling bidra til at gevinster tas ut og at kommunen prioriterer de riktige prosjektene utifra en sammenhengende helhet på tvers av organisasjonen .
Sikre kommunens forvaltning av eksisterende og framtidig dokumentasjon	2021-2024	Etablere automatisk dokumentfangst, effektivisere kvalitetssikring i arkivet og skape «orden i eget hus»
Helhetlig IT-styring gjennom en samordnet og anerkjent metodikk	2021-2024	Etablere et gjensidig utviklende samarbeid mellom fagmiljøene og IKT-organisasjonen. Utvikle

		sentraliserte prosesser, som sikrer involvering av riktige aktører til rett tid – fokus på brukeradopsjon.
--	--	--

9.6.5 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R-19	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Teknologi og endring	51,47	56,13	61,45	61,63	61,63	60,93
Sum kommuneområde teknologi og endri	51,47	56,13	61,45	61,63	61,63	60,93

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2020				
	2021	2022	2023	2024
Kommuneområde teknologi og endring				
Lisenser Microsoft Office 365, økt kostnad	3,50	3,50	3,50	3,50
Lisenser Public 360 (sak-/arkivsystem), økt kostnad	0,05	2,07	2,07	2,07
Styrking av bemanning porteføljestyling	0,95	0,95	0,95	0,95
Lisenser felles informasjonsplattform	1,00	1,00	1,00	1,00
Gevinstrealisering felles informasjonsplattform	-0,50	-2,10	-2,10	-2,10
Informasjonsforvaltning, investering overført til drift	2,00	2,00	2,00	2,00
Gevinstrealisering IKT brukerservice 2.0	-1,30	-1,30	-1,30	-1,30
Styrke prosjektlederkapasitet og virksomhetsarkitekturarbeidet	2,00	2,00	2,00	2,00

Kommuneområdet har frem til 2020 skapt handlingsrom innenfor egne økonomiske rammer ved effektivisering, omstilling og utvikling. Det er etablert en handlekraftig organisasjon med flat struktur og kort avstand mellom bruker, medarbeider og ledelse.

Nå utfordres kommuneområdets handlingsrom, leveranser og økonomi av nye forretningsmodeller hos leverandører. Microsoft Office og Public 360 er anskaffelser som kommunen tidligere finansierte over investeringsbudsjettet og avskrev over tid. Fremover vil slike anskaffelser være «leie» av lisenser som må dekkes gjennom driftsbudsjettet.

Kommuneområdet jobber med å implementere porteføljestyling av kommunens utviklingsprosjekter. Porteføljestyling skal være et verktøy som bidrar til at kommunen prioriterer de riktige prosjektene, sett på tvers av kommunen. Gjennom porteføljestyling skal det legges vekt på gevinster og gevinstrealisering i de ulike fasene av prosjektet, og på å sikre at gevinstene faktisk blir realisert. Kommuneområdets ramme er utvidet for å styrke dette arbeidet.

I dag får innbyggerdialog flest henvendelser i tradisjonelle kanaler som både er ressurskrevende, manuelle og lite effektive. I handlingsplanperioden legges det opp til å effektivisere arbeidsprosesser og ta ut gevinst i form av spart arbeidstid og redusert antall årsverk. I planperioden er det lagt inn økte kostnader knyttet til lisenser for ny plattform. Det er lagt inn en reduksjon i antall årsverk i tråd med gevinstanalysen som er gjort for prosjektet.

Det er behov for å redusere antall kontaktpunkter inn til kommunen og samtidig løse flere henvendelser fra Sarpsborg-samfunnet i én felles førstelinje-funksjon. I planperioden vil prosjektet "Én vei inn – felles kontaktpunkt for innbygger og næringsliv" gjennomføres. Prosjektet vil etablere en ny, fremtidsrettet organisering, med effektive arbeidsprosesser og støtteverktøy. Effekten vil bli en mer effektiv dialog med innbygger, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Arkivlovens strenge krav til dokumentforvaltning gir kommunen utfordringer. Kommunen hadde arkivtilsyn i 2018 og fikk flere tunge pålegg, som nå er oppfylt. For å oppfylle morgendagens krav til automatisk arkivering, kostnadskutt og større hastighet er det viktig at vi opprettholder både standard og retning framover.

Arbeidet med å innføre automatisk arkivering fra fagsystemer i andre kommuneområder er godt i gang og vil fortsette i hele perioden. I samarbeid med kommuneområde Oppvekst skal det innføres digitale arbeidsprosesser og elektroniske elevmapper. I kommuneområdene Teknisk, Helse og velferd, Oppvekst og Organisasjon pågår prosjekter for automatisk arkivering og for Samfunn skal det innføres eByggesak i tett samarbeid med informasjonsforvaltning. Utviklingen av programvarerobot for automatisering av prosesser vil fortsette i full styrke, og i løpet av perioden gjøre kommunen i stand til å ta ut betydelige gevinster.

Høsten 2019 ble det etablert et utviklingsprosjekt på IKT brukerservice der hensikten var å effektivisere drift, sette fokus på å tilby gode selvbetjeningsløsninger, samt øke tilgjengelighet og kvalitet på tjenestene medarbeiderne etterspør. Gjennom restrukturering av oppgavene, effektivisering av tjenestetilbud og ny rammeavtale for telefoni vil det i planperioden kunne realiseres gevinster på totalt 1,2 mill. kr årlig.

I kommende periode vil arbeidet med prosjektlederkapasitet og virksomhetsarkitekturarbeidet styrkes. Virksomhetsarkitektur dreier seg om hvordan en virksomhet er organisert, hvordan arbeidsprosesser er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes. En virksomhetsarkitektur består av prinsipper, metoder og modeller som til sammen beskriver dette i en helhet. Videre er kontroll på eksisterende og kommende virksomhetsarkitektur avgjørende for treffsikkerhet på tiltak og prosjekt. Styrket prosjektlederkapasitet vil sikre mer effektiv og profesjonell prosjektgjennomføring, samt bidra til maksimal gevinstrealisering på tvers av kommuneområder. Begge deler er særlig viktig for større utviklingsprosjekt.

9.7. Kommunedirektøren

Virksomhet/ Tjeneste	Oppgaver
Kommune- direktøren	Øverste administrative leder for Sarpsborg kommune, herunder påse at saker som behandles i politiske organer er forsvarlig utredet og at politiske vedtak iverksettes.
Stab kommune- direktør	Planlegge og ha ansvar for informasjon og kommunikasjon ved blant annet store utbygginger og omlegginger, og krisesituasjoner.

4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R-19	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommunedirektøren	25,14	28,57	59,75	12,49	34,49	37,49
Sum kommunedirektør	25,14	28,57	59,75	12,49	34,49	37,49

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2020				
	2021	2022	2023	2024
Kommunedirektøren				
Økt forsikringspremie, ansvarsforsikring	1,00	1,00	1,00	1,00
Økt ramme – utgifter til korona 1. halvår 2021	48,26			

Fra 2021 overføres midler til godtgjøring av folkevalgte og team sekretariat til nyopprettet virksomhet fellestjenester i kommuneområde organisasjon. Dette utgjør samlet sett i overkant av 18 mill. kr på driftsbudsjettet.

Budsjettkapitlet omfatter en del felleskostnader som ikke hører naturlig hjemme under kommuneområdene, eksempelvis kontingent til KS og andre sammenslutninger kommunen er medlem av.

Koronapandemien har ført til store utgifter for kommunene. I tilleggnummeret til statsbudsjettet for 2021 er det satt av midler til kommunesektoren til å håndtere pandemien for første halvår 2021. Sarpsborg kommune kompenseres med 48,26 mill. kr. Foreløpig er disse budsjettert inn på kommunedirektørens ramme. Kommunedirektøren er gitt fullmakt til å disponere midlene på tvers av kommuneområdene. Det vil i forbindelse med tertialvis rapportering til bystyret bli opplyst hvordan midlene er brukt.

Vedlegg

Budsjettskjema 1A - bevilgningsoversikt drift (tall i mill. kr)					
	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Rammetilskudd	-1 782,82	-1 853,76	-1 824,52	-1 844,22	-1 862,60
Inntekts- og formueskatt	-1 437,00	-1 508,00	-1 523,08	-1 538,31	-1 553,69
Eiendomsskatt	-236,00	-247,00	-247,00	-247,00	-247,00
Andre generelle driftsinntekter:					
Flyktningetilskudd	-68,60	-52,80	-47,50	-47,50	-47,50
Kompensasjonstilskudd - skole, pleie og omsorg, kirken	-9,00	-8,50	-8,50	-8,50	-8,50
Sum generelle driftsinntekter	-3 533,42	-3 670,06	-3 650,60	-3 685,53	-3 719,29
Sum bevilgninger drift, netto	3 233,77	3 409,69	3 378,16	3 374,95	3 351,60
Avskrivninger	210,00	225,00	225,00	225,00	225,00
Sum netto driftsutgifter	3 443,77	3 634,69	3 603,16	3 599,95	3 576,60
Brutto driftsresultat	-89,65	-35,37	-47,44	-85,58	-142,69
Renteinntekter	-28,30	-22,60	-23,40	-24,60	-25,80
Utbytter	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler					
Renteutgifter	129,10	82,30	72,90	83,70	94,80
Avdrag på lån	165,40	168,40	189,30	203,40	220,60
Netto finansinntekter/-utgifter	246,20	208,10	218,80	242,50	269,60
Motpost avskrivninger	-210,00	-225,00	-225,00	-225,00	-225,00
Netto driftsresultat	-53,45	-52,270	-53,64	-68,08	-98,09
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:					
Overføring til investering	11,00	22,75	13,50	11,00	11,00
Netto avs. til eller bruk av bundne driftsfond		-	-	-	-
Netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond	42,45	29,52	40,14	57,08	87,09
Dekning av tidligere års merforbruk		-	-	-	-
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	53,45	52,27	53,64	68,08	98,09
Fremført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0

Netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond:	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Avsetning disposisjonsfond	17,45	17,77	27,64	30,08	40,09
Avsetning fond for klimatiltak	2,00				
Avsetning for kulturfond	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapetets tilleggsbevilgningsfond		3,00	3,00	3,00	3,00
Avsetning egenkapital investeringsformål	18,00	10,25	7,50	22,00	42,00
Avsetning næringsfond	3,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bruk av næringsfond - områderegulering		-4,00			
Bruk av næringsfond - bykraft		-0,50			
Sum netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond	42,45	29,52	40,14	57,08	87,09

Note 1 – Skatteanslaget:

Budsjetterte skatteinntekter bygger på anslag i statbudsjett 2021. For årene 2021-2024 er det lagt inn en årlig realvekst i skatteinntektene på 1 % i forhold til anslag i KS sin prognosemodell for frie inntekter.

Note 2 – andre inntekter:

Inntekten fra salg av konsesjonskraft er basert på kjent kraftmengde og estimert pris

Note 3 – andre generelle statstilskudd:

Anslaget er gjort ut fra de signaler som fremkommer i statsbudsjettet og annet materiale, informasjon fra departementene og kommunens egne vurderinger.

Note 4 – angivelse av forventet utbytte fra kommunale selskaper mv.:

Utbytte fra Østfold Energi AS er satt til 19 millioner kroner i hele planperioden. Utbytte fra Skjeberg Marinesenter AS er satt til 1 million kroner i hele perioden.

Note 5 – avsetning til fond:

Det vises til tabell under budsjettskjema 1A.

Note 6 – bruk av fond:

Det vises til tabell under budsjettskjema 1A og 2A.

Budsjettskjema 1B - Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)

	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde helse og velferd					
Virksomhet forvaltning og utvikling	55,15	40,60	40,10	40,10	40,10
Virksomhet helse	76,94	84,93	84,95	84,95	84,95
Virksomhet forebyggende tjenester	79,81	80,46	80,56	80,51	80,51
Virksomhet kompetansesenter rus og psyk. helse	70,79	77,64	91,44	91,44	91,44
Virksomhet kjøkken og kantine	11,37	10,58	10,58	10,58	10,58
Virksomhet NAV	202,25	198,97	198,97	198,97	198,97
Omsorgstjenester	573,25	569,94	569,44	569,44	569,44
Hjemmetjenster	183,72	189,13	192,98	192,73	191,98
Boveiledning	321,15	317,86	317,37	317,37	317,37
Virksomhet barnevern	129,51	142,30	141,90	141,90	141,90
Direktør helse og velferd med stab	-14,28	18,64	12,39	13,39	13,39
Sum kommuneområde helse og velferd	1 689,66	1 731,05	1 740,68	1 741,38	1 740,63
Kommuneområde oppvekst					
Virksomhet kompetanse og kvalitet oppvekst	63,31	64,59	64,97	64,47	63,97
Virksomhet PPT	15,35	15,30	15,30	15,30	15,30
Virksomhet spesialpedagogikk førskole	30,11	34,31	34,81	34,81	34,81
Barnehager	94,64	90,67	90,67	90,67	90,67
Virksomhet St. Marie læringscenter	21,21	20,91	20,91	20,91	20,91
Virksomhet alternative skolearenaer	57,24	58,02	57,02	57,02	57,02
Skoler	505,91	533,99	542,89	544,59	546,79
Direktør oppvekst med stab	9,26	9,19	7,09	7,09	7,09
Tilskudd private barnehager	289,65	307,71	312,01	312,01	312,01
Sum kommuneområde oppvekst	1 086,67	1 134,69	1 145,67	1 146,87	1 148,57
Kommuneområde samfunn					
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	19,39	20,78	18,63	18,63	19,63
Virksomhet kultur	60,23	60,92	73,92	61,92	61,92
Virksomhet byggesak, landbruk og kart	11,82	11,32	11,32	11,32	11,32
Direktør samfunn	6,24	6,24	6,24	6,24	6,24
Sum kommuneområde samfunn	97,68	99,25	110,10	98,10	99,10
Kommuneområde organisasjon					
Virksomhet HR	62,66	71,49	73,99	73,99	74,99
Virksomhet økonomi	24,39	28,10	28,10	28,10	27,90
Virksomhet kemner	7,79	-	-	-	-
Virksomhet fellestjenester	-	28,98	26,48	28,68	26,78
Direktør organisasjon	5,58	2,21	3,21	3,21	3,21
Sum kommuneområde organisasjon	100,42	130,78	131,78	133,98	132,88
Kommuneområde teknisk					
Virksomhet kommunalteknikk	56,52	72,83	72,03	72,63	72,63
Renovasjon (selvkost)	-13,39	-12,43	-12,04	-12,21	-16,43
Virksomhet vann og avløp (selvkost)	-79,32	-71,13	-82,99	-99,31	-120,95
Virksomhet eiendom	213,70	208,45	209,07	207,42	206,62
Virksomhet utbygging	-2,93	-3,01	-3,01	-3,01	-3,01
Virksomhet Sarpsborg brannvesen	41,09	42,88	41,62	41,73	41,90
Feievesentet (selvkost)	-2,11	-1,77	-1,77	-1,65	-1,66
Direktør teknisk	6,97	5,85	1,85	1,85	1,85
Kirken	26,26	27,06	27,06	27,06	27,06
Sum kommuneområde teknisk	246,79	268,73	251,82	234,51	208,01

	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde teknologi og endring					
Teknologi og endring	56,13	61,45	61,63	61,63	60,93
Sum kommuneområde teknologi og endring	56,13	61,45	61,63	61,63	60,93
Kommunedirektøren	28,57	59,75	12,49	34,49	37,49
Sum kommunedirektør	28,57	59,75	12,49	34,49	37,49
Reserverte tilleggsbevilgninger	3,00				
Tap på fordringer	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Overføringer fra staten:					
Ressurskrevne tjenester	-74,15	-76,00	-76,00	-76,00	-76,00
Konsesjonskraft inntekter	-2,00	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Sum fordelt til drift	3 233,77	3 409,69	3 378,16	3 374,95	3 351,60

Oversikt over selvkostfinansierte tjenester 2020-2024:

Kommunale gebyrer 2020-2024 (tall i mill. kr)					
Vann	2020	2021	2022	2023	2024
Driftskostnader	43,44	47,81	50,09	51,94	52,83
Direkte kostnader	40,11	44,47	46,74	48,58	49,46
Indirekte kostnader	3,33	3,34	3,35	3,36	3,37
Kapitalkostnader	27,42	25,29	31,49	35,59	38,54
Kalkulerte avskrivninger	17,95	18,36	22,36	24,72	26,52
Kalkulerte renter	9,47	6,93	9,13	10,87	12,02
Selvkost	70,86	73,10	81,58	87,53	91,37
Gebyrinntekter	-72,86	-76,30	-81,58	-87,53	-91,37
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-72,86	-76,30	-81,58	-87,53	-91,37
Resultat	-2,00	-3,20	0,00	0,00	0,00

Avløp	2020	2021	2022	2023	2024
Driftskostnader	51,25	57,64	61,02	63,10	64,22
Direkte kostnader	48,01	54,39	57,76	59,83	60,95
Indirekte kostnader	3,24	3,25	3,26	3,27	3,27
Kapitalkostnader	40,06	36,05	44,89	57,09	75,77
Kalkulerte avskrivninger	26,91	26,80	32,24	40,01	52,92
Kalkulerte renter	13,15	9,25	12,65	17,08	22,85
Selvkost	91,31	93,69	105,91	120,19	139,99
Gebyrinntekter	-94,19	-93,69	-105,91	-120,19	-139,99
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-94,19	-93,69	-105,91	-120,19	-139,99
Resultat	-2,88	0,00	0,00	0,00	0,00

Renovasjon	2020	2021	2022	2023	2024
Driftskostnader	56,06	59,88	61,13	68,62	70,12
Direkte kostnader	52,22	55,37	56,61	64,08	65,57
Indirekte kostnader	3,84	4,51	4,52	4,54	4,55
Kapitalkostnader	2,44	2,32	3,56	6,20	10,42
Kalkulerte avskrivninger	1,99	2,02	2,78	4,41	8,02
Kalkulerte renter	0,45	0,30	0,78	1,79	2,40
Selvkost	58,50	62,20	64,69	74,82	80,54
Gebyrinntekter	-64,85	-66,70	-67,19	-74,82	-80,54
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-64,85	-66,70	-67,19	-74,82	-80,54
Resultat	-6,35	-4,50	-2,50	0,00	0,00

Feiing	2020	2021	2022	2023	2024
Driftskostnader	7,84	7,93	7,99	8,04	8,11
Direkte kostnader	6,28	6,33	6,38	6,43	6,49
Indirekte kostnader	1,56	1,60	1,61	1,61	1,62
Kapitalkostnader	0,17	0,17	0,16	0,04	0,04
Kalkulerte avskrivninger	0,16	0,16	0,16	0,04	0,04
Kalkulerte renter	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00
Selvkost	8,01	8,10	8,15	8,08	8,15
Gebyrinntekter	-8,39	-8,10	-8,15	-8,08	-8,15
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-8,39	-8,10	-8,15	-8,08	-8,15
Resultat	-0,38	0,00	0,00	0,00	0,00

Slam	2020	2021	2022	2023	2024
Driftskostnader	4,05	3,68	2,99	3,04	3,08
Direkte kostnader	3,35	2,98	2,29	2,33	2,37
Indirekte kostnader	0,70	0,70	0,70	0,71	0,71
Kapitalkostnader	0,00	0,00	0,76	0,76	0,75
Kalkulerte avskrivninger	0,00	0,00	0,64	0,64	0,64
Kalkulerte renter	0,00	0,00	0,12	0,12	0,11
Selvkost	4,05	3,68	3,75	3,80	3,83
Gebyrinntekter	-4,36	-4,08	-3,75	-3,80	-3,83
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-4,36	-4,08	-3,75	-3,80	-3,83
Resultat	-0,31	-0,40	0,00	0,00	0,00

Budsjettskjema 2A - bevilgningsoversikt investering (tall i mill. kr)					
	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Investeringer i varige driftsmidler	601,65	758,69	661,58	733,82	593,35
Tilskudd til andres investeringer	-	-	-	-	-
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	11,00	11,00	11,00	11,00	11,00
Utlån av egne midler	-	-	-	-	-
Avdrag på lån	-	-	-	-	-
Sum investeringsutgifter	612,65	769,69	672,58	744,82	604,35
Kompensasjon for merverdiavgift	-35,10	-45,30	-32,70	-37,30	-26,40
Tilskudd fra andre	-11,50	-3,40	-17,50	-2,00	-2,50
Salg av varige driftsmidler	-10,30	-16,10	-60,10	-120,10	-25,10
Salg av finansielle anleggsmidler	-	-	-	-	-
Utdeling fra selskaper	-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-	-	-	-	-
Bruk av lån	-541,25	-613,94	-490,28	-574,42	-539,35
Sum investeringsinntekter	-598,15	-678,74	-600,58	-733,82	-593,35
Videreutlån	200,00	200,00	200,00	200,00	200,00
Bruk av lån til videreutlån	-200,00	-200,00	-200,00	-200,00	-200,00
Avdrag på lån til videreutlån	60,00	60,00	60,00	60,00	60,00
Mottatte avdrag på videreutlån	-60,00	-60,00	-60,00	-60,00	-60,00
Netto utgifter videreutlån	-	-	-	-	-
Overføring fra drift	-11,00	-22,75	-13,50	-11,00	-11,00
Netto avs. til eller bruk av bundne inv.fond	-	-	-	-	-
Netto avs. til eller bruk av ubundet inv.fond	-3,50	-68,20	-58,50	-	-
Dekning av tidligere års udekket beløp	-	-	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetn.	-14,50	-90,95	-72,00	-11,00	-11,00
Fremført til inndeckn. i senere år(udekket)	0	0	0	0	0

Investeringer - salg (mill. kr)					
	Tidl. bevilget	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Kommuneområde teknisk					
Verksted og transport					
Salg av biler og maskiner	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Eiendom					
Salg av Navestad/Berg			-30,00	-20,00	-15,00
Salgsinntekter Kampenesmosen	-6,00	-6,00			
Salgsinntekter Yvenåsen			-20,00	-50,00	
Salgsinntekter Tune senter II				-40,00	
Salg av kommunal eiendom	-10,00	-10,00	-10,00	-10,00	-10,00
Sum salgsinntekter	-16,10	-16,10	-60,10	-120,10	-25,10

Tilskuddsordninger - investeringer (mill. kr)					
	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	
Investeringstilskudd:					
Bofellesskap med bemanning - psykiatriboliger		-8,50			
Boligsosial handlingsplan	-1,00	-1,00			
Ullerøy leirskole		-5,00			
ENØK Sarpsborg rådhus		-3,00			
Statlige spillemidler:					
Nytt bibliotek			-2,00		
Oppgradering Tunevannet					-1,00
Sarpsborg lysløype					-1,50
Belønningsmidler:					
Gang og sykkelvei, Grålum- Tunejordet	-2,40				
Sum tilskuddsordninger	-3,40	-17,50	-2,00		-2,50

Bruk av fond - investeringer (mill. kr)					
	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	
Bruk av ubundne avsetninger					
Generelt disposisjonsfond	-5,20				
Generelt investeringsfond	-5,50	-5,50			
Nytt bibliotek (fond nr. 25699221)	-57,50	-53,00			
Bruk av avsetninger	-68,20	-58,50	0,00		0,00

Egenkapitalinnskudd KLP- investeringer (mill. kr)					
	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24	
Aksjekjøp egenkapitalinnskudd KLP	11,00	11,00	11,00	11,00	

Ny økonomisk oversikt - drift (tall i mill. kr)

	Bud 20	Bud 21	Bud 22	Bud 23	Bud 24
Driftsinntekter					
Rammetilskudd	-1 782,82	-1 853,76	-1 824,52	-1 844,22	-1 862,60
Inntekts- og formuesskatt	-1 437,00	-1 508,00	-1 523,08	-1 538,31	-1 553,69
Eiendomsskatt	-236,00	-247,00	-247,00	-247,00	-247,00
Andre skatteinntekter	-	-	-	-	-
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-86,50	-61,30	-56,00	-56,00	-56,00
Overføringer og tilskudd fra andre	-318,87	-403,23	-403,23	-403,23	-403,23
Brukerbetalinger	-134,67	-135,96	-135,88	-135,88	-135,88
Salgs- og leieinntekter	-413,05	-434,82	-453,54	-480,86	-506,73
Sum driftsinntekter	-4 408,91	-4 644,07	-4 643,25	-4 705,50	-4 765,13
Driftsutgifter					
Lønnsutgifter	2 335,64	2 405,72	2 427,99	2 447,58	2 450,30
Sosiale utgifter	633,47	645,01	650,68	656,23	656,87
Kjøp av varer og tjenester	924,63	1 087,79	1 043,97	1 054,93	1 054,10
Overføringer og tilskudd til andre	225,81	245,18	248,18	236,18	236,18
Avskrivninger	210,00	225,00	225,00	225,00	225,00
Sum driftsutgifter	4 329,55	4 608,70	4 595,81	4 619,92	4 622,44
Brutto driftsresultat	-79,35	-35,37	-47,44	-85,58	-142,69
Finansinntekter og utgifter					
Renteinntekter	-28,30	-22,60	-23,40	-24,60	-25,80
Utbytter	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00	-20,00
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-	-	-	-	-
Renteutgifter	129,10	82,30	72,90	83,70	94,80
Avdrag på lån	165,40	168,40	189,30	203,40	220,60
Netto finansutgifter	246,20	208,10	218,80	242,50	269,60
Motpost avskrivninger	-210,00	-225,00	-225,00	-225,00	-225,00
Netto driftsresultat	-43,15	-52,27	-53,64	-68,08	-98,09
Disponering eller dekning av netto driftsresultat					
Overføring til investering	11,00	22,75	13,50	11,00	11,00
Netto avs. til eller bruk av bundne driftsfond	-	-	-	-	-
Netto avs. til eller bruk av disposisjonsfond	32,15	29,52	40,14	57,08	87,09
Dekning av tidligere års merforbruk	-	-	-	-	-
Sum disponeringer eller dekning av netto drii	43,15	52,27	53,64	68,08	98,09
Fremført til inndekning i senere år (merforbru	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Avgifter, gebyrer og egenbetalinger 2021

Fra 1.5.2020 utgjør grunnbeløpet i folketrygden (G) kr 101 351. Neste regulering vil skje fra 1.5.2021. Enkelte av betalingssettsene er fastsatt i forhold til grunnbeløpet i Folketrygden. Beløpsgrensene reguleres i samsvar med endringer i G (en gang i året).

Kommuneområde velferd

- a) Egenandeler for praktisk bistand inkl. tilrettelegging av måltider og opplæringstjenester hjemlet i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. av 24.06.11:

Beløpsgrenser	Abb. grense i t/mnd.	Abb.pris pr. mnd i 2020	Timepris i 2020	Abb.pris pr. mnd i 2021	Timepris i 2021
Inntekt < 2G	3	210 ¹	72	210	74
Inntekt 2G-3G	10	1 688	181	1 734	186
Inntekt 3G-4G	15	3 743	277	3 844	284
Inntekt > 4G	15	5 349	375	5 493	385

Tabellen er utarbeidet i forhold til grunnbeløpet i folketrygden (G). Beløpsgrensene reguleres i samsvar med G (en gang i året).

- b) Korttidsopphold i henhold til forskrift p.t. (kr 170 i 2020) kr 175 per døgn.

- c) Trygghets- og smykkealarmer per mnd.:

	2020	2021
Inntekt < 2G	259	266
Inntekt > 2G	326	335

Betalingen gjelder trygghets- og smykkealarmer for hjemmeboende og beboere i bofellesskap.

- d) Priser for mat:

Til hjemmeboende (stk. pris inkl. transport)	2020	2021
Middag	107	110
Grøtmiddag - lørdag	45	46

Middag leveres varm fra mandag - fredag, prisene er inkl. transport.

Middag kan som ekstrabestilling leveres for lørdag og søndag. Middagen leveres kald på fredag og er tilrettelagt for oppvarming i helgen. Grøtmiddagen leveres kald på fredag.

Til beboere i bofellesskap (stk. pris inkl. transport)	2020	2021
Frokost	34	35
Formiddagsmåltid	34	35

¹ Reguleres iht. maksimalbeløpet i forskrift

Middag	107	110
Grøt	45	46
Kveldsmåltid	34	35
Til beboere i bofellesskap (priser per måned)		
Brødmåltid enkeltvis	820	842
Måltider døgn – utenom middag	1 640	1 684
Middag	2 976	3 056

Praksis i bofellesskapene er tilpasset den enkelte bruker ut fra ønsker og behov. Alternativt til å kjøpe enkeltmåltider/abonnement tilbys nødvendig praktisk bistand til innkjøp og tilberedning av brødmåltider sammen med bruker i egen leilighet.

- e) Vederlag for opphold i institusjoner m.v. følger gjeldende forskrifter.
- f) Takster/egenandeler for legetjenester er i forhold til sentrale signaler/føringer.
- g) Egenandel vaksinekontor (2020: kr 228): kr 234
Kveldstakst (kr 234 + 100): kr 334
- h) Gebyr for transport til aktivitetssenter:
Alle brukergrupper – tur/retur (2020: kr 72): kr 74 per dag.
- i) Godtgjøring av avlastere og støttekontakter oppjusteres med 2,2 %.
- j) Godtgjøring for omsorgsstønad justeres til kr 134 per time.
- k) Husleiene i kommunalt disponerte boliger reguleres i samsvar med konsumprisindeksen.
- l) Betaling av strøm i bofellesskapene reguleres i samsvar med konsumprisindeksen.
- m) Satser for økonomisk sosialhjelp følger statlig veiledende norm for 2021.

Kommuneområde oppvekst

a) Barnehager

Betalingene følger maksprisbestemmelsene som er statlig regulert.

Betalingen gjelder per måned og innkreves 11 ganger i året.

	2020(pris per mnd.)	2021(pris per mnd.)
Bruttoinntekt over kr 592 167,-	3 135	3 230
Foreldre med brutto person- og kapitalinntekt under kr 592 167,- kan søke kommunen om redusert betaling*.	Maks 6 % av familiens inntekt for første barn	Maks 6 % av familiens inntekt for første barn
Foreldre med brutto person- og kapitalinntekt under kr 566 100 (fra 01.08.21 kr 583 650,-), gjelder barn som er 2,3,4 og 5 år, kan søke kommunen om gratis kjernetid.	Kr 0 for inntil 20 timer (gratis kjernetid)	Kr 0 for inntil 20 timer (gratis kjernetid)

Betaling for kost	240	246
Gebyr for forsinket henting (per barn per påbegynt halvtime)	295	303
Kjøp av enkeltdager (per dag)	240	246
Betaling for deltidsplasser	I forhold til plassens størrelse	I forhold til plassens størrelse
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	30 %	30 %
Søskenmoderasjon for barn nr. 3 ->	50 %	50 %

*Søskenmoderasjonsordningen og oppholdsbetaling for familier med lav betalingsevne gjelder også for privat barnehageplass i Sarpsborg kommune.

*Fastsetting av oppholdsbetaling for familier med lav betalingsevne skjer etter fremlagt dokumentasjon av inntekter.

b) Skolefritidsordningen (SFO)

Betalingen gjelder per måned og innkreves 11 ganger i året for alle deltakere i ordningen fra 1. – 4. trinn.

	2020(pris per mnd.)	2021(pris per mnd.)
Egenbetaling SFO	2 755	2 755
1. og 2.trinn: Foreldre med brutto person- og kapitalinntekt under 505 083 kan søke kommunen om redusert betaling*. Fra og med 01.08 gjelder denne ordningen også for 3. og 4. trinn.	Maks 6 % av familiens inntekt for første barn	Maks 6 % av familiens inntekt for første barn.
Foreldre med brutto årsinntekt under 3G** Gjelder det kun 3. og 4. trinn. For perioden 01.01-31.07.	1 653	1 653
Foreldre med brutto årsinntekt under 2G ** Gjelder det kun 3. og 4. trinn. for perioden 01.01.-31.07.	1 102	1 102
Betaling for kost	Inkl. i prisen	Inkl. i prisen
Betaling for deltidsplasser	I forhold til plassens størrelse	I forhold til plassens størrelse
Bruk av bare morgentilbudet* (mat ikke inkl.)	1 160	1 160
Ettermiddagstilbud*	2 315	2 315
Kjøp av enkeltdager	235	235
Kjøp av enkeltdager i skolens ferier	295	295
Gebyr for forsinket henting (per barn per påbegynt halvtime)	295	295
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	30 %	30%
Søskenmoderasjon for barn nr. 3	50 %	50%

* Fastsetting av oppholdsbetaling for familier med lav betalingsevne (maks 6%) skjer etter fremlagt dokumentasjon av inntekter.

**Foreldre med brutto årsinntekt under 3G og som ikke mottar støtte til barnetilsyn, kan søke kommunen om redusert betaling med 40 % reduksjon. Foreldre med brutto årsinntekt under 2G og som ikke mottar støtte til barnetilsyn, kan

søke kommunen om redusert betaling med 60 % reduksjon. Fastsetting av oppholdsbetaling for familier med lav betalingsevne skjer etter fremlagt dokumentasjon av inntekter. Inntektsgrensene, som er knyttet opp til grunnbeløpet i Folketrygden, justeres ved oppstart av nytt skoleår

Kommuneområde samfunn

a) Idrettsanlegg

Med voksen menes alle senior-, old boys- og bedriftslag. Junior og yngre lag regnes som barn.

Sted, tider etc.	2020	2020	2021	2021
Alle satser per time	Voksen	Barn	Voksen	Barn
SPARTA AMFI OG UNGDOMSHALLEN				
Mandag - søndag Gratis for Sarpsborgs grunnskoler, maks 100 personer	1 080	120	1 110	125
Arrangement/kamp	1 080	310	1 110	320
SARPSBORG STADION				
Kunstisbanen				
Mandag - søndag Gratis for Sarpsborgs grunnskoler	1 080	120	1 110	125
Arrangement/kamp	1 080	310	1 110	320
Naturgress- og grusbaner				
Leie av bane	210	120	220	125
Leie av bane til arrangement/kamp	620	310	640	320
Kunstgress Sarpsborg stadion				
Leie av bane (Gratis for Sarpsborgs grunnskoler)	1 080	510	1 110	525
Kalnes friidrettsstadion				
Leie til trening (lør-, søndager og utenom skoleåret uten garderobes)	210	120	220	125
Leie til arrangement	620	310	640	320
FLERBRUKSHALLER				
Sarpsborghallen, Skjeberghallen, Tindlundhallen, Grålumhallen, Kalneshallen, Sandesundsveien skole, Sandbakken idrettshall				
En håndballbane til trening	325	120	335	125
En håndballbane til arrangement/kamp	620	310	640	320
Idrettshall Sandesundsveien/Liten hall Sandbakken	160	54	165	55
Idrettshall Sandesundsveien/Liten hall Sandbakken - arrangement	310	155	320	160
SVØMMEHALLER				
Sarpsborghallen, enkeltbesøk Honnør, studenter og vernepliktige betaler samme sats som barn	60	30	65	35
Sarpsborghallen, klippekort – 6 klipp	300	150	310	155
Sarpsborghallen, klippekort – 12 klipp	550	-	565	
Sarpsborghallen, foreninger/idrettslag - hele hallen	325	120	335	125
Sarpsborghallen, foreninger/idrettslag - 2 baner	177	67	185	70

Sarpsborghallen arrangement	620	310	640	320
Bassengene ved Tindlund, Kurland, Lande og Sandbakken - foreninger/idrettslag	177	67	185	70

Sted, tider etc.	2020	2020	2021	2021
Alle satser per time	Voksen	Barn	Voksen	Barn
GYMNASTIKKSALER				
Gjelder ved gymsalene ved grunnskolene og 1/3-hallen på Kalnes	91	0	95	0

Følgende særskilte bestemmelser gjelder:

- Når det er avsatt tider til publikumsgåing i Sparta Amfi, Ungdomshallen og kunstisbanen på Sarpsborg stadion er dette gratis.
- Aktivitetsdager i høst-, vinter- og sommerferie på kunngjorte tidspunkter er barn og ungdoms bruk av ishallene og bandybanen gratis.
- Leietakere fra andre kommuner og kommersielle aktører betaler 100 % høyere satser.

b) Arenaleie

Arenaleie betales ved anleggene Sparta Amfi og Sarpsborg Stadion.

- 1) For serie-, sluttspill-, cup- og kvalifiseringskamper i fotball- og ishockey gjelder følgende betalingssetser for hjemmelaget:

Sarpsborg stadion	2020	2021
Eliteserien menn	65 200	67 000
Landslagskamper og andre internasjonale kamper menn	103 100	105 900
1 divisjon menn	51 000	52 400
Landskamper kvinner, eliteserien kvinner og 1. divisjon senior kvinner, samt 2. divisjon og lavere for kvinner og menn	3 900	4 000
Sparta amfi		
Eliteserien menn per kamp	13 600	
Eliteserien menn, fast årspris fra 2021		300 000
Eliteserien kvinner og 1. divisjon senior kvinner, 1. divisjon senior kvinner, samt 2. divisjon og lavere for kvinner og menn	3 900	4 000

- 1) Ved spesielle arrangement konserter etc. fastsetter kommunedirektøren arenaleien.
- 2) Leietakere fra andre kommuner og kommersielle aktører betaler 100 % høyere satser.
- 3) Stilles det krav om ekstra tiltak, ut over det som finnes på anlegget, må arrangøren dekke utgiftene til dette i tillegg til arenaleien. Eventuelt materiell og utstyr som leietaker bringer inn på anlegget er leietakers eget ansvar.

c) Sarpsborg scene og Kulås amfi

Sarpsborg scene	2020	2021*)
Utleie av teatersalen med vestibyle og garderober for aktører og publikum (*)		
Kommersielle og utenbys leietakere:		
Teatersalen (forestilling inkl. husets lyd og lys)	20 000	20 500
Tillegg per ekstraforestilling samme dag	10 100	10 400
Leie av scene med garderober ukedag (prøver)	4 100	4 200
Leie av scene med garderobe helg (prøver)	9 600	9 900
Lokale amatører/frivillige:		
Teatersalen (forestilling, inkl. husets lyd og lys)	8 800	9 000
Tillegg per ekstraforestilling samme dag	4 900	5 000
Leie av scene med garderober ukedag (prøver)	2 150	2 200
Leie av scene med garderobe helg (prøver)	5 300	5 400

All leie gjelder for inntil 8 timer, dersom ikke annet er avtalt. Alle arrangører forplikter seg til å selge billetter gjennom Sarpsborg scene. For dette betaler kommersielle aktører 10 % av netto billettinntekt (dvs. ekskl. mva. og billettavgift). Tilsvarende betaler lokale aktører 5 %.

*) Bystyret har gitt kommunedirektøren mandat til å redusere husleien i forbindelse med koronapandemien.

Sarpsborg scene	2020	2021*)
Utleie av Galleri St. Marie og Folkets Bar (*)		
Kommersielle og utenbys leietakere:		
Konferansesalen, inntil 4 timer	1 550	1 600
Konferansesalen, mer enn 4 timer inntil en dag	2 500	2 600
Konferansesalen, pr dag ved leie mer enn 3 dager på rad	2 000	2 100
Lokale amatører/ frivillige:		
Konferansesalen, inntil 4 timer	950	1 000
Konferansesalen, mer enn 4 timer inntil en dag	1 550	1 600
Konferansesalen, pr dag ved leie mer enn 3 dager på rad	1 200	1 200
Annen utleie/tjenester		
Kommersielle og utenbys leietakere:		
Eventuelt ekstraordinært renhold pr time	1 005	1 050

(*) Både Galleri St. Marie og Folkets Bar leies ut uten lydanlegg. Eventuell bruk av lydanlegg avtales særskilt. Ved utleie til kunstutstillinger avtales leieprisene i hvert enkelt tilfelle. Prinsippene om kommersielle og lokale amatører/frivillige legges til grunn. Merk: Definisjon av utleiekategoriene: kommersielle, amatører, frivillige etc, framkommer i utleiereglementet for Sarpsborg scene og Kulås Amfi.

*) Bystyret har gitt kommunedirektøren mandat til å redusere husleien i forbindelse med koronapandemien.

Sarpsborg scene	2020	2021
Lokale amatører/frivillige:		
Eventuelt ekstraordinært renhold pr time	640	660
Mobil scene, Kulås Amfi og Scenebygget		
Utleie av den mobile scenen (Gjelder også for andre arenaer enn Kulås)		
Kommersielle og utenbys leietakere (*)		
Dag 1	21 700	22 300
Dag 2	16 300	16 700
Dag 3 og videre	10 900	11 200
Ekstra transportkostnader vil tilkomme dersom scenen benyttes utenfor Sarpsborg kommune		
Lokale amatører/frivillige²		
Dag 1	5 820	6 000
Dag 2	4 560	4 700
Dag 3 og videre	3 400	3 500
Utleie av amfiet:		
Kommersielle og utenbys leietakere		
Dag 1	6 100	6 270
Dag 2	4 900	5 040
Dag 3 og videre	1 800	1 850
Lokale amatører/frivillige		
Dag 1	2 500	2 570
Dag 2	1 600	1 650
Dag 3 og videre	900	930
Utleie av servicebygget:		
Kommersielle og utenbys leietakere (**)		
Dag 1	18 400	18 900
Dag 2	12 200	12 530
Dag 3 og videre	6 100	6 270
Lokale amatører/frivillige(*)		
Dag 1	6 100	6 270
Dag 2	4 000	4 110
Dag 3 og videre	2 500	2 570

*) For kommersielle og utenbystakere gjelder: ved leie av Kulås amfi i kombinasjon med leie av mobil scene reduseres samlet pris med kr 5.000,- per dag.

**) Strømforbruk kommer i tillegg.

² Formannskapet vedtok i sak 32/20 å gi kommunedirektøren fullmakt til å tilby leie av torg, gågate og Kulås Amfi gratis ut 2020 og i 2021 i forbindelse med koronapandemien.

d) Kulturskolen:

Elevavgift per skoleår	2020	2021
Familieinntekt større enn 4G	4 150	4 260
Familieinntekt mindre enn 4G	2 490	2 560
Søskenmoderasjon for det yngste barnet (betalingssats)	60 %	60 %
Flerinstrumentmoderasjon (betalingssats)	60 %	60 %
Instrumentavgift (for de som ønsker å leie instrument)	545	560
For instrumenter som lånes uten undervisningsplass (leie per år)	1 085	1 110
Kostymeavgift for dans	235	240
Materialkostnader billedkunst	235	240
Kulturskoletilbud med fordypning*	7 900	8 110

*Kulturskoletilbud gis til elevene minimum 1. gang per uke i skoleåret.

Elevene som deltar på kulturskoletilbud med fordypning har et høyere timetall i sin kjerneaktivitet. I tillegg til det, får disse elever teori/ gehørslære og interpretasjon (innstudering av verker med pianist). Betalingssatsene er økt med kommunal deflator på 2,7 prosent

e) Bibliotek:

Avgifter, betaling for erstatning av media og purregebyrer innkreves etter selvkostprinsippet.

f) Reguleringsplaner:**Beregningstidspunkt**

Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt som fullstendig planforslag er registrert mottatt.

Betalingstidspunkt

Gebyr for planinitiativ og oppstartsmøte faktureres etter gjennomført møte.

Gebyret for reguleringsplaner og konsekvensutredninger må være betalt før saken legges ut til offentlig ettersyn første gang. Forenklet planendring av reguleringsplaner faktureres når vedtak fattes.

Gebyrsetter for reguleringsplan og konsekvensutredninger

For reguleringsplaner økes gebyret med gjennomsnittlig 2,7 %. Samlet gebyr for ferdige reguleringsplaner blir summen av gebyr for regulert areal og bebygd areal, samt eventuelle tilleggsgebyrer som angitt under tabellen. Gebyrer for planinitiativ og oppstartsmøte trekkes fra når gebyr for ferdig reguleringsplan innkreves.

	2019	2020	2021
<u>Planinitiativ</u> For forberedelser og gjennomføring	8 700	8 950	10 150
<u>Oppstartsmøte</u> For forberedelser og gjennomføring	12 800	13 200	13 550

<u>Regulert areal</u>			
Regulert areal mindre enn 5 daa	126 000	129 900	133 400
Regulert areal mellom 5 daa og 10 daa	156 000	160 800	156 150
For hvert påbegynt 5 daa over 10 daa betales et tilleggsgebyr på	23 000	23 700	24 350
<u>Bebygd areal</u>			
For hvert påbegynt 100m ² bebygd areal	4 100	4 200	4 350

Forenklet planendring av reguleringsplan

For mindre og små endringer i reguleringsplan, kalt forenklet planendring, betales et behandlingsgebyr på kr 48 700. Ved skriftlig tilbaketrekking av søknad om forenklet planendring før vedtak, skal det betales 50 prosent av fullt gebyr.

Forlengelse av planvedtak

Søknadsbehandling om forlengelse av planvedtak: kr 32 800.

Utbyggingsavtaler

Behandlingsgebyr for godkjent utbyggingsavtale: kr 12 250.

Konsekvensutredninger

For planer som faller inn under forskrift om konsekvensutredning skal det betales et tilleggsgebyr som tilsvarer 50 % av satsene for selve reguleringsplanen.

Maksimumsgebyr

Gebyr for en enkelt plan skal ikke overstige kr 781 550.

Gebyr for eventuell konsekvensutredning kommer i tillegg. Maksimumsgebyret for planbehandling med konsekvensutredning er kr 1 060 900.

Gebyr for endringsforslag

Kommunen kan kreve tilleggsgebyr pr time dersom forslagsstiller fremmer endringsforslag underveis. Timesats er kr 1 070.

Tilbaketrekking av sak

Ved skriftlig tilbaketrekking av en sak før den legges ut til offentlig ettersyn, skal det betales 50 prosent av fullt gebyr. Det samme gjelder når en sak må anses uaktuell som følge av manglende oppfølging av saken fra forslagsstiller.

- g)** Gebyr for behandling av delingssaker etter plan- og bygningsloven økes med gjennomsnittlig 2,7 %.
- h)** Det henvises til gebyrregulativet for byggesaker i Sarpsborg kommune for oppdaterte gebyr.
- i)** Gebyr etter matrikkelloven (oppmålingsgebyr) økes i gjennomsnitt med 2,7 %.
- j)** Gebyrer for arbeider etter eierseksjonsloven (§ 15) økes i gjennomsnitt med 2,7 %.
- k)** Gebyr for behandling av delingssaker etter jordloven § 12 fastsettes av staten for 2021: kr 2 000.
- l)** Gebyr for behandling av konsesjon fastsettes etter konsesjonsloven §§ 2 og 3 for 2021: kr 5 000.

- m) Fellingsavgifter fastsettes av miljøverndepartementet:
Fellingsavgift for voksen elg fastsettes til kr 580.
Fellingsavgift for elgkalv fastsettes til kr 340.
- n) Saksbehandling, kontroll og tilsyn etter forurensningsregelverket som ikke fastsettes av staten økes gjennomsnittlig med 2,7 %.

Kommuneområde organisasjon

Administrasjonsgebyr ved bruk av justeringsavtaler kr 116.000 kr.

Gebyret vil bli vurdert endret i budsjett og handlingsplan 2022-2025.

Kommuneområde teknisk

Tjenester som ikke er merverdiavgiftspliktige:

Leiepris ved bruk av veiareal samt fortau til byggearbeid:

Tidsperiode/uke	2020	2021
0- 2 Pris per m ² /uke	0	0
3-29 Pris per m ² /uke	18	19
30-52 Pris per m ² /uke	20	21
53--> Pris per m ² /uke	22	23

Minimum leiepris fra og med 3. uke økes fra kr 1 500 til kr 1 600. Ved større utbyggingsprosjekter kan det inngås særskilt avtale på forhånd.

Gebyr for gravearbeid og arbeidstillatelse i gater, veier og kommunal grunn:

Fastgebyr	3 600
Kontrollgebyr per kontroll	1 600
Behandlingsgebyr for utarbeidelse av arbeidsvarsling og skiltplaner	1 600

Torgleie:

Leieperiode	2020	2021
Pr. dag	280	290
Pr. uke	875	900
Pr. mnd.	1 800	1 850
Pr. ½ år	3 000	3 100
Pr. år	5 900	6 100

Forhandlere av tradisjonelle torgvarer (landbruksprodukter og blomster) som tilbyr dette på torget hele året, gis gratis leie av plass etter søknad.

Pris for leie av kommunal grunn til kommersiell bruk:

Leieperiode	2020	2021
Pr. m2 pr. år	150	155

Prisene gjelder dersom ikke annet er fastsatt i egne avtaler. Kommunen avgjør om arealene er egnet for utleie. Dette inkluderer uteserveringer i gågata som tidligere har betalt en andel av felles drift og vedlikehold.

Administrasjonsgebyr	2020	2021
Innløsning av festetomter	3 300	3 400
Kjøp av tilleggsareal	3 300	3 400
Nabosamtykke (til bygging nærmere enn 4m)	3 300	3 400
Rettigheter på kommunal grunn	3 300	3 400

Tjenester som er merverdiavgiftspliktige:

Vann, avløp og slamtømming (inkl. mva.):

Avgiftstype	2020	2021
Fastgebyr for vann per boenhet	901	966
Variabelt gebyr for vann per m ³	12,34	13,23
Fastgebyr avløp per boenhet	1 280	1 280
Variabelt gebyr for avløp per m ³	19,48	19,48
Oppmøtegebyr ved manglende avlesning av vannmåler	1 600	1 650
Søknadsgebyr olje og fettutskillere	2 735	2 750
Kontrollgebyr for olje og fettutskillere	4 000	4 100
Tilknytningsgebyr for vann og avløp fastsettes til:		
Per gebyrpliktig eiendom, vann	840	860
Per gebyrpliktig eiendom, avløp	840	860
Vannmålergebyr per år (opp til og med 1``)	300	300
Vannmålergebyr per år (over 1``)	600	600
Vannmålergebyr per år (fra 4`` og oppover)	Etter avtale	Etter avtale

Slamtømming	2020	2021
Slamtømmegebyr for anlegg som skal tømmes årlig	3 930	4 350
Slamtømmegebyr for anlegg som skal tømmes hvert 2. år	1 965	2 175
Slamtømmegebyr for anlegg som skal tømmes hvert 3. år	1 310	1 450
Årsgebyr for levering av tørrslam til Gatedalen, pr bruksenhet		750
Ekstratømming av slam		5 750
Akutt-tømming av slam		7 000
Forskjøvet årlig tømming		1 750
Bomtut		1 000

Renovasjonsgebyr

Pris for husholdning inkl. mva. (selvkost):

Avgiftstype	2020	2021
Fastgebyr, husholdningsrenovasjon	1 860	1 860
Restavfallsbeholder liten (130-140 l.)	965	965
Restavfallsbeholder medium (180-190 l.)	1 300	1 300
Restavfallsbeholder stor (240 l.)	1 700	1 700
Restavfallsbeholder felles liten (360-370 l.)	2 450	2 450
Restavfallsbeholder felles stor (660-770 l.)	4 450	4 450
Restavfallscontainer (per liter)	6,72	6,72
Fastgebyr for nedgravde løsninger kr per boenhet	2 500	2 825
Frdrag for hjemmekompostering etter avtale	220	220
Renovasjonsgebyr fritidsbolig	1 300	1 300
Henteordning for hageavfall oppstartspris	350	350
Henteordning for hageavfall per sesong	530	600

Renovasjon fritidsbolig i perioden fra påske til og med uke 41.

Renovasjon hageavfall i perioden påske til 1.november.

Pris for næringskunder inkl. mva. (utenfor selvkostområdet):

Avfallstype	2020	2021
Fastgebyr, per bedrift	2 270	2 270
Restavfallscontainer (per liter)	10	10
Restavfallsbeholder liten (130-140 l.)	1 270	1 270
Restavfallsbeholder medium (180-190 l.)	1 740	1 740
Restavfallsbeholder stor (240 l.)	2 250	2 250
Restavfallsbeholder felles liten (360-370 l.)	3 420	3 420
Restavfallsbeholder felles stor (660-770 l.)	6 200	6 200
Papircontainer papir (per liter)	2,30	2,30

Papirbeholder liten (130-140 l.)	320	320
Papirbeholder medium (180-190 l.)	430	430
Papirbeholder stor (240 l.)	550	550
Papirbeholder felles liten (360-370 l.)	820	820
Papirbeholder felles stor (660-770 l.)	1 470	1 470
Glass- og metallemballasje beholder liten (130-140 l.)	320	320
Glass- og metallemballasje beholder stor (240 l.)	550	550
Plastemballasje sekkeløsning	-	550
Variabelt gebyr for nedgravde løsninger kr per levering (liten skuff 60 liter)	6,30	6,30
Variabelt gebyr for nedgravde løsninger kr per levering (stor skuff 100 liter)	10	10
Henting av smittefarlig avfall grunnavgift pr henting	750	750
Ekstrahenting utenom avtale av smittefarlig avfall	2 000	2 000
Kanyleboks 2,2 l	62,50	62,50
Beholder til smittefarlig avfall 30 l	250	250
Beholder til smittefarlig avfall 50 l	375	375
Sekk til smittefarlig avfall	200	200

Pris for både husholdning (selvkost) og næringskunder (utenfor selvkostområde) inkl. mva.:

Avfallstype	2020	2021
Gebyr for bytting av container	950	950
Ekstrahenting felles stor beholder (660-770 l.)	330	330
Ekstrahenting andre beholdere (130-370 l.)	230	230
Ekstrahenting container	1 700	1 700
Ekstra sekk	30	30
Nøkkelt kort til nedgravde containere	100	100
Nøkkel til sylindrelås for avfalls løsninger	-	100
Vask av helt og delvis nedgravde containere, pr. lokalitet	-	2 500
Kjøp av kompostjord (jordforbedringsprodukt klasse 2), pr tonn	285	285
Tilkjøring av kompostjord, pr. påbegynt time	1 000	1 000

Hentetillegg: Abonnenter som etter innvilget søknad får hentet beholderne ut over 3 meter fra veien betaler ekstra avgift etter følgende satser, priser inkl. mva.:

Volum	Avstand (pris per avstand)									
	< 10 m		< 20 m		< 30 m		< 40 m		< 50 m	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Beholder m 2 hjul (130l.-370l.)	300	300	320	320	800	800	1 050	1 050	1 200	1 200
Beholder med 4 hjul (660l. – 750l.)	700	700	800	800	2 600	2 600	3 300	3 300	4 000	4 000

Levering av avfall til Gatedalen miljøanlegg fra husholdninger i Sarpsborg per kg inkl. mva.:

Prisene gjelder fra og med 1. januar 2021 til og med 31. juli 2021.

Avgiftstype	Avgift 2020	Avgift 2021
Sortert avfall til gjenvinning (papp, papir, metaller, plastemballasje, glass- og metallemballasje, tekstiler, dekk uten felg, EE-avfall, fritidsbåter under 15 fot uten innenbordsmotor, hageavfall fra husholdninger, farlig avfall fra husholdninger)	0	0
Trevirke (ikke impregneret)	1,00	1,00
Annet avfall til sortering	2,50	2,50
Fastpris avfall levert med personbil uten henger (varebil, pickup, kombinertbil og andre betaler etter vekt)	50	50
Minstepris	50	50
Administrasjonskostnad på faktura til kunder som ikke gjør opp for seg ved besøk	-	300

Avfall levert med traktor, lastebil og andre kjøretøy over 3500 kg, samt kjøretøy registrert på firma beregnes som næringsavfall.

Prisene gjelder fra og med 1. august til og med 31. desember 2021

Avgiftstype	Avgift 2020	Avgift 2021
EE-avfall, farlig avfall, og fritidsbåter under 15 fot uten innenbordsmotor	0	0
Fastpris avfall levert med personbil uten henger	50	50
Fastpris avfall levert med varebil, pickup, kombinertbil eller personbil med henger	-	200

Avfall levert med traktor, lastebil og andre kjøretøy over 3500 kg, samt kjøretøy registrert på firma beregnes som næringsavfall.

Levering av næringsavfall til Gatedalen miljøanlegg per kg inkl. mva.:

Prisene gjelder fra og med 1. januar 2021 til og med 31. juli 2021.

Avgiftstype	Avgift 2020	Avgift 2021
Sortert avfall til gjenvinning (papp, papir, metaller)	0	0
Trevirke (ikke impregnert)	1,10	1,15
Hageavfall, næring	1,10	1,15
Usortert avfall (etter avtale med kommunen)	7,00	7,00
Annet avfall til sortering	2,50	2,60
Kundekort	100	100
Administrasjonskostnad på faktura til kunder som ikke gjør opp for seg ved besøk	300	300
Minstepris	50	50

Avfall levert med traktor, lastebil og andre kjøretøy over 3500 kg, samt kjøretøy registrert på firma beregnes som næringsavfall.

- Kommunedirektøren gis fullmakt til å tillate gratis levering av rester fra ikke-kommersielle aktører ifbm loppemarkeder, bruktbutikker, arrangementer o.l.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å inngå avtale om levering av avfall på kreditt med firmaer uten restanser på skatter og avgifter, og som jevnlig leverer mye avfall til Gatedalen miljøanlegg.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å kunne avtale pris med innsamlere av næringsavfall.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å avtale levering av usortert avfall.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å fastsette priser for farlig avfall fra næringslivet, som sikrer inndekning av kommunens kostnader samt ett påslag på omlag 20 %.

Levering av næringsavfall og avfall fra husholdninger fra andre kommuner til Gatedalen miljøanlegg per kg inkl. mva.:

Prisene gjelder fra og med 1. august 2021 til og med 31. desember 2021.

Avgiftstype	Avgift 2020	Avgift 2021
Trevirke (ikke impregnert)	1,10	1,15
Hageavfall, næring	1,10	1,15
Usortert avfall (etter avtale med kommunen)	7,00	7,00
Annet avfall til sortering	2,50	2,60
Kundekort (ved tapt/ødelagt kort)	100	100
Administrasjonskostnad på faktura til kunder som ikke gjør opp for seg ved besøk	300	300
Minstepris	50	200

Avfall levert med traktor, lastebil og andre kjøretøy over 3500 kg, samt kjøretøy registrert på firma beregnes som næringsavfall.

- Kommunedirektøren gis fullmakt til å tillate gratis levering av rester fra ikke-kommersielle aktører ifbm loppemarkeder, bruktbutikker, arrangementer o.l.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å inngå avtale om levering av avfall på kreditt med firmaer uten restanser på skatter og avgifter, og som jevnlig leverer mye avfall til Gatedalen miljøanlegg.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å kunne avtale pris med innsamlere av næringsavfall.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å avtale levering av usortert avfall.
- Kommunedirektøren gis fullmakt til å fastsette priser for farlig avfall fra næringslivet, som sikrer inndekning av kommunens kostnader samt ett påslag på omlag 20 %.

Brann og feiervesen, avgift inkl. mva :

Avgiftstype	2020	2021
Tilsyn/fyringsgebyr	545	515
Manglende klargjøring for feiing av pipeløp ved 2. oppmøte	1 550	1 550

Parkering (inkl. mva.):

Parkeringskategori	Tid og pris 2020	Tid og pris 2021
Gul (hurtigparkering)	Mandag-lørdag 08-16. Maks 29 minutter. Gratis.	Mandag-lørdag 08-16. Maks 29 minutter. Gratis.
Rød (korttidsparkering)	Mandag-lørdag 08-16. Progressive satser. 1 time: 29 kroner. 2 timer: 60 kroner. 3 timer: 93 kroner. Deretter 35 kroner per time.	Mandag-lørdag 08-16. Progressive satser. 1 time: 30 kroner. 2 timer: 62 kroner. 3 timer: 95 kroner. Deretter 36 kroner per time.
Blå (langtidsparkering)	Mandag-fredag 08-14. 22 kroner per time. 93 kroner per dag. Lørdag gratis.	Mandag-fredag 08-14. 23 kroner per time. 95 kroner per dag. Lørdag gratis.
Grønn (gratis døgnparkering)	Gratis. Maks parkeringstid 24 timer.	Gratis. Maks parkeringstid 24 timer.

Gebyr for bruk av avgiftsbelagte parkeringsplasser i forbindelse med byggearbeider med mer inkl. mva.	2019	2020
Per dag	165	170
Per uke	570	585
Per mnd.	1 750	1 800

Leie av sandkasser og strøsand (inkl. mva.):

Tjeneste	2020	2021
Leie av strøsandkasse	890	900
Avtale om påfyll – inntil 3 ganger påfyllinger/sesong	1 220	1 250
Ekstra påfyll utover 3 påfyllinger	785	800

Vaskeritjenesten

Vaskeritjenesten	2020	2021
Vask av tøy til hjemmeboende (per mnd)	290	300

Utleiepriser for kommunale bygg per gang (ikke mva-pliktig på utleie)

Utleiepriser for kommunale bygg (gjelder per gang).		2020	2021
Fritznerbakken aktivitetscenter	Hver del	270	280
	Alle deler	900	925
	Alle deler helg	1 600	1 650
Lande bo senter	Hver del	270	280
	Alle deler	900	925
	Alle dager helg	1 600	1 650
Varteig rådhus	Kjøkken	180	185
	Grupperom	180	185
	Peisestue	420	430
	Kommunestyresal	720	740
	Hele huset	1 200	1 230
Ullerøy leirskole	Dag/døgn	1 960	2 000
	Helg	3 900	4 000
	Uke	5 900	6 100
Møterom Oskar Torp i Skjeberg rådhus	Dag (over 8 timer)	900	925
	0-4 timer	270	280
	4-8 timer	560	575

Utleie av utstyr til kulturarrangementer (priser eks. mva)

	2020	2021
Frivillige, lag og foreninger		
Toaletter (per stk.)	2 600	2 700
Gjerder		
- inntil 200 m	2 100	2 200
- inntil 400 m	3 300	3 400
- inntil 650 m	4 650	4 800
Aktører fra andre kommuner og kommersielle aktører		
Toaletter (per stk.)	2 600	2 700

Gjerder			
- inntil 200 m		7 900	8 100
- inntil 400 m		10 800	11 100
- inntil 650 m		13 400	13 800

Tømming og rengjøring av toaletter inngår i prisen. Ved behov for ekstra tømming, kommer tillegg i prisen. Tjenesten forutsetter ledig kapasitet.

Utleie av avfallsbeholdere ved arrangementer (priser eks. mva.)

	2020	2021
140l avfallsbeholder, pr stk	-	450
190l avfallsbeholder, pr stk	-	550
240l avfallsbeholder, pr stk	-	675
360l avfallsbeholder, pr stk	-	950
660l avfallsbeholder, pr stk	-	1 600

Utsett, innhenting, vask av beholder etter endt leie og én tømming inngår i prisen. Ved behov for ekstra tømming kommer tillegg i prisen. Tjenesten forutsetter ledig kapasitet.

Kirken:

Tekst	2020	2021
Utenbys begravelse/kremasjon	6 310	6 480
Leie av kirkebygg ved begravelse/bisettelse	1 080	1 110
Leie av kirkebygg ved begravelse/ bisettelse – for innbyggere fra andre kommuner	1 960	2 010
Urneforsendelse	690	710
Urnedsettelse – utenbys	1 080	1 110
Gravfesteavgift – kistegrav	275	285
Gravfesteavgift – urnegrav	220	225
Fjerning av gravminne inkl. mva.	650	670
Bolting av gravminne inkl. mva.	920	945
Oppretting av gravminne inkl. mva.	920	945
Andre tjenester, pris pr. time inkl. mva. + materialer	630	650
Gravlegging på navnet minnelund inkl. mva.	8 765	9 000

Øvrige satser som gjelder kirkelig sektor for eksempel utleie av kirkebygg, fastsettes av Kirkelig fellesråd. Det er inngått egne avtaler om pris på kremasjon med kommunene Askim, Moss og Fredrikstad.

Kommunedirektør

Vigslar:

Vigslar for innbyggere i Sarpsborg som legges til rådhuset eller Kulåsparken innenfor alminnelig arbeidstid er gebyrfritt. Gebyr for vigslar som gjennomføres andre steder enn i Sarpsborg rådhus eller Kulåsparken, og/eller foregår utenfor alminnelig arbeidstid, settes til kr 2.330. For alle vigslar av brudepar som ikke er bosatt i kommunen kreves et administrasjonsgebyr på kr 1.080. For alle vigslar som skal faktureres vil det også påløpe et faktureringsgebyr.

Salgs- og skjenkebevillinger:

Gebyr og skjenkebevillinger, salgsbevillinger for alkohol og salgsbevilting for tobakk følger de statlige fastsatte maksimumssatser.

Andre betalingsatser:

Betalingsatser som ikke er særskilt fastsatt økes med 2,7 %.